PERILLUSTRIS VIRI
NIC. BOILEAU DESPREAUX OPERA,

E GALLICIS NUMERIS IN LATINOS TRANSLATA.

A D. GODEAU, antiquo Rectore Universitatis Studii Parisiensis.

Accessêre ad calcem quæ reperiri potuerunt Poematum tanti Auctoris in Latinos modos redditorum ab illustrioribus ejusdem Academiæ Viris, ROLLINO, scilicet, GRENANO, BIZOTO, VAESBERGIO aliisque.

PARISIIS,
Sumptibus BARTHOLOMÆI ALIX, Bibliopolæ, viâ San-Jacobæâ, juxta Mathurinenses, sub Gripho.

M. DCC. XXXVII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

UMBRA GODELLI,

AD SUUM LIBRUM.

PHALÆCIUM.

DULCIS spes mea, Nate, quid moraris?
Taces! fare mihi: an diù petita
Pars nostri tenebris adhuc jacebit?
Quâ nil splendidius, politiusque,
Quâ nil cultius, elegantiusve;
In quâ Roma vetus sonis resurgit,
Ex quâ Gallia præpotens superbit.
Quis te ardet magis, æstimatve pluris,
Liber, nunquid ego? & tamen relinquor!
Nostrum ah! te moveat decus: latere
Tuam, sit pudor, eruditionem.
Nil te immittere lumini timendum,
Nostris auspiciis: abi laborum
Hæres; nec mora, te loquor: quod Orbis.
Ardet, prome; animos doce, jocando.
Jam victor tineæque, Zoilique,
Ibis per populos, domos & omnes
Regum; te velut aureum fovebunt,

Et ſales, venereſque, gratiaſque
Verſuum, ore avido legent, tuorum.
Quæ nunc ludicra, nunc ſeveriora
Cantas, deliciis gravem Catonem
Elident, numeris ſenes movebunt,
Et multò juvenes magis docebunt.
Cedent cuncta tibi: Getæ & feroces,
Et quos triſtis apex alit Promethei,
Axe & quos medio dies perurit,
Ex te, læte, graviſque veri amator,
Diſcent & magis ac magis politos
Mores, & minùs ac minùs feroces;
Diſcent & magis ac magis venuſtos
Mores, & minus ac minus ſalaces;
Quin diſcent latices meros jocorum;
Decus Galliæ, & uberes Camænas
Diſcent, artium & uberes catervas;
Quin legum & Sophiæ ſacros lepores.

BOLLÆUM eximium ora quot ſonabunt!
GODELLO ſimili ora quot favebunt!
Exi, poſthume, te loquor: quod Orbis
Ardet, prome: animos doce jocando.

PERILLUSTRIS VIRI

NICOLAI BOILEAU OPERA.

PROLOQUIUM SATIRIS PRÆFIXUM, AD LUDOVICUM MAGNUM.

DUm ſic difficiles rerum moderaris habenas,
Ut tua nil lentis ſapientia debeat annis,
Magnanime O! LODOIX, ſed primo flore juventæ
Vix dum pubeſcens, unus tibi norma regendi
Imperii, nullo officium dictante Miniſtro,
Cuncta oculis vigil obſervas, Regis omnia dexter,
Juraque more Deûm populis das arbiter ipſe.
Iſtæc quod tacitâ fuerint indicta Camenâ
Hactenus, hoc culpæ Vati dare, Maxime parce
O LODOIX! duce conſilio, ratione magiſtrâ

Calliope siluit, nec enim unquam laudis avara,
Pondereque ancipiti pendens, tibi thuris honores
Pendere promeritos hæsit, natale sed astrum
Qui fingit Genius, renuit mihi dexter adesse,
Atque impar oneri, medio in conamine victus
Deficit & radiis latè splendentibus ictus
Obruitur, veritus lauri immortalis honorem
Deferere, augustæ ut certat decus addere fronti.
Sic ego nil actus præceps errore sinistro
Me tueor, moduloque meo me metior uno;
Plus sapere affectans, verùm & reverentior illis
Exercitus tua qui vestigia thure sequuntur,
Turba virûm Regi cultu officiosa molesto.
Scilicet hoc stadio quò spes hos certa lucelli
Excivit, quamvis laterum & pulmonis egentes,
Te canere aggressi nilhominus, importuno
Te strepitu obtundunt, miserum dispendere carmen
Assidui, crudâ faciunt tibi tœdia laude.
Est cui arguta stilo contexitur Ecloga grandi,
Autor ubi proprias per longa exordia dotes
Expedit: exin se commendans codice toto,
Ridiculè Heroem fatuo committit ineptus.
Ecce alius curæ immodicus, limâque severâ
Expoliens rhytmos, frustra sudante Minervâ,
Tandem versiculos bis septem fundere felix
Magnæ mentis opus, Soli te futilis æquat.
Hos venæ segnes nimirum Helicone sub alto,
Aonidum chorus, & probris & scommate semper

Explosit; sed nec semel est dignata Camena
Colloquio, nunquam fuit illis Pegasus ales.
His, tamen ut tumidos ventoso audacia fastu
Implet, Apollineos se sponte recludere fontes
Dixeris, & Parnassiacis dare jura sub antris,
Ceu penes hos fuerit largirier omnia Pindi
Dona tibi. Arbitrio doctæ sed enim ipse cohortis,
Et decus, & dotes, LODOICI & nomen Apollo
Addixit, si fors placeat decora inclyta sæclis
Prodere venturis, & plectro tradere famæ.

Sic tua ab Arctoæ campis glacialibus Ursæ,
Ad tepidum æternis quæ floret honoribus Austrum
Fama, Poëtarum genti debebitur uni
Quod vigeat, Vatum stabit modò fulta labore
Gloria. Quin imò tutatur Nominis umbra
Una tui, invitâ pariunt quæcumque Minervâ.
Illa rudes partus si desinat aura fovere,
Protinus & tineis escam blattisque libellos
Mille pati videas ludibria dedecorumque
Ferre modos omnes, quibus est nunc spiritus & vis
Præsidio, LODOICE, tuo, velut arbutus arvo
Sternitur afflictusque solo jacet, huic ubi primùm
Tollis opem, qua se fragilis sustentat, amicam.
Quod gens illa virûm tibi sit studiosa placere,
Laudo propositum sanus. Temerarius esse
Hoc pretio nolim, sannis operire malignus
Ut cunctos animum inducam. Nam de grege tanto
Scriptorum, occurrunt LODOICUM dicere fortes

Nonnulli, quos ipſe ſuos agnoſcit alumnos,
His afflans animos vireſque magiſter Apollo.
Pelterios inter nimirum rauca crepantes
Innumeros, ſunt & qui Phœbo digna loquantur
Cornelidæ. Stomachum at nequeo compeſcere, ſi quis,
Ut ſemel occæpit ſteriles extundere rhytmos,
Diis licet iratis genitus genioque ſiniſtro,
Confeſtim placeat ſibi ceu ſit carminis autor
Eximii, quod ſe durus torquere gehennâ
Multiplici, ærumnis Muſam vexavit amaris.
Virgilio, canere Auguſtum nam competit, uni.
Et mihi bellator Macedo ſapuiſſe videtur,
Dum vetat, edictoque minas regaliter addit
Propoſito, ne quis ſe pingat præter Apellem;
Inſtar dedecoris magnum ratus inde futurum,
Picta rudi fuerint ſi Principis ora tabellâ.
Hinc ego cui parcus ſua dona indulget Apollo,
Quem vix Aonio depulſum à lacte Camenæ
Cenſent inter adhuc tirones, ocia fallo
Addictus levibus curis, dum firmior ætas
Succedens habilem fingat tua, Maxime, facta
Pangere, maturâque ſtilum exercere palæſtrâ.

Dum carus populis & formidabilis æque,
Fulmine monſtra domas, & magnum jura per orbem
Dividis arbitrio legum, Themidiſque ſeverus
Aſſeris imperium interpres, formidine pænæ
Uſque malos frænans, ſtatuens & præmia paſſim
Ingenuis Recti cultoribus; en ſimul arma

Et ſua Calliope expediens, ſe vindice pennâ
Terribilem vitiis gerit, aſpera nec minus ipſi
Illa ſibi, certâ officii ſe lege coercens,
Committit chartis arcana fidelibus, imos
Et tacitæ mentis ſenſus Vero indice pandit.
Qualis apes ſub Sole labor per florea rura
Vere novo exercet, paſſim dum roſcida mellis
Dona legunt avidæ, & ſuccis ſe dulcibus implent
Ambroſiæ; haud aliter venis ſemel entheus ardor
Ut fuerit accenſis, homines diverſa furentes
Ut video, quidquid delirant hoc mihi bilem
Parturit, hinc atri nova ſemper ſemina fellis.
Ut me agitat Phœbi ſtimulis ferventibus œſtrum,
Sic gradior, nullâ veſtigia lege reguntur.
Hoc ſtadio, Muſæ fas, ut lubet, exſpatiari.
Illi dux operum caſus, ſtudiique magiſter.
Sed mendoſa mihi inſevit natura malignè
Id vitii, nihil ut proprio niſi nomine durus
Deſignare queam, ratione nec inſuper ullâ
Adduci ut ſileam. Noſtros audacia Vatis
Territat hæc homines, terſâ cute nempe nitentes,
Colluvie aſt intus vitiorum & ſordibus atros.
His tacitæ ſudant præcordia conſcia culpæ,
Et trepidant, ſatirâ ut Vates male fervidus acri
Aggreditur larvam de rebus tollere Verumque
Eruere abſtruſum, & genuinâ reddere formâ.
Improbitas uno cenſoris nomine pallet
Audito, fraudeſque ſuas nudarier horret.

Ambiguis vulgi pulſant ſermonibus aures,
His reus eſt qui forte joco mordace facetus,
Auſit corruptos ridendo carpere mores.
Terrificis urbem rumoribus inficiendo,
Jus verſum clamant ubi vel levis attulit auræ
Sibilus, addictos Vero non deſore Vates,
Per quos fucatæ pieatis monſtra theatris
Exagitata palam populo ludibria fiant.
Ludere ſic fictos, non unâ morte piandum
Eſt ſcelus. Hæc vertit ſanctas audacia leges,
In ſuperoſque audit redivivam attollere Phlegram.
Hic merus eſt fucus fraus & color additus ori,
Et vitiis habilis ſpecioſam obtexere nubem,
Victoris Veri lux illos unica lædit.
Nequicquam rigidæ virtutis imagine tuti
Incedunt, pravos ventoſa ſuperbia planè
Deſinat. Tacito mens frigida crimine torpet
Segniter, oppedens cœlo; dudum impia Regem
Non curat qui ſydereâ dominatur in arce,
Præter Molerii ludum nihil illa veretur.

Sed quid tranſverſum rapuit temerarius error?
Id peccare mihi cognatum eſt, neſcia fraudis
Simplicitas, palponum artes ignorat & omne
Aucupium; renuit celſo tranſcribere Olympo
Calliope fatuum, vel nanum Altanta vocare,
Nec ſe ſervitio Magnatum addicere, nec Diis
Thus dare quos pulchræ novit virtutis egenos
Eſt potis. Injectare jugum nec fert ſibi quemquam

Quamlibet ille potens fuerit. Quin maximus ille
Nec poſſet Lodoix invitæ extundere rhytmum:
Officium niſi mens mihi dictitet, ægra negabit
Calliope dextram, Rex maxime, nec tua plectro
Uſquàm facta canet ſtudio niſi conſona Muſa.
Nec ſpes nec ratio mentem hanc mutaverit ulla.

Ardua ſed cum tot tam dexter munia regni
Exequeris, ſemper vigil invictuſque laboris,
Regibus his, quibus eſt pondus diadema moleſtum;
Et pudor & ſtimulus ne mollis inertia frangat.
Cum beat & cives opulento copia cornu,
Conſilio ſemper cæptis præſente parata.
Heſperios Latioſque potens contundere faſtus,
Integra ubi puro tutaris lilia flore,
Et per te noſtris ſe claſſibus æquor apertum
Sternit ſponte, tuis & bellatoribus afflans
Mars tuus indomitas vires aquilæ expedit alas;
Quam dudum hoſtis atrox crudeli Marte premebat.
Fortunæ victrix ſapientia dum tibi fata
Dat propriâ, Oceanumque tibi ſubmittit utrumque;
Auſpice te domitrix pelagi ſecura procellæ,
Inſolitas tentare vias aggreſſa, rubentem
Naſcentis Phœbi radiis tranſmittere pontum
Audet Franca ratis, mutatis mercibus aurum
Huc referens illic fundo meliore creatum,
Telluri ut genitor Sol proximus incubat almæ
Tum nil conſulto bacchatur Apolline Muſa,
Impatienſque jugi injuſſo te carmine pulſat.

Sed fræn os ratio petulanti protinus addit,
Consilioque moras inceptis gradibus affert.
Tunc mihi quantumvis acres sub pectore verset
Ille æstus stimulos, tamen illa judice certus
Deprendo, nec voce parem nec carmine Musam.
Hinc mihi cor trepidat pavidum formidine, nervi
Deficiunt, impar oneri mea cæpta retracto,
Et nihil ulterius tendens, deprensus in alto
Æquore ceu rector ratis, impendente procellâ,
Ut primùm apparet littus, contendere nudus
Huc propero, fluctus contra luctarier audax
Nil ubi sim attendens nec quâ ripam arte prehensem.

NICOLAI

NICOLAI BOILEAU DESPREAUX SATIRÆ.

SATIRA PRIMA.

INGENII Damon celebratus divite venâ,
Delicias Urbi dudum qui fecit & Aulæ,
Infelix cui lana togam vix ſuccida craſſam
Texuit, interulæ cui deſit copia lino
Contextæ, vel dum ſudoribus æſtuat æſtas
Immodicis, cui deeſt contra aſpera frigora brumæ
Vel cilicina chlamis, tandem dare terga coactus
Exulat. Adverſus vim fati didita latè
Fama nihil prodeſt, nec obeſior oſſea forma

Facta viri eſt ; operam conſumere feſſus & artem
Scribendo verſus , alieno totus in ære ,
Deſperans ullo compendia quærere lucro ,
Pannoſus , loculos exhauſtus , & omnium egenus ,
(Propria namque viro paupertas una ſupellex)
Proripuit ſeſe trepidâ formidine , teſtes
Permetuens caſus , ſecum quoſcunque , malorum
Producit fœcunda Themis Themidiſque ſatelles ,
Pragmaticuſque omnis , nodosâ indagine legum
Arduus intentans dubii diſcrimina juris.
Sic fugiens , almam dextro molimine pacem ,
Ut putat, inſequitur , nullo quam prendere niſu
Hactenus evaluit. Sic demum avertere cladem
Clade ratus , ſeſe tenebris tutarier ambit.
Ni fugiat , metus eſt ne jure oppreſſus iniquo ,
Quod vitæ eſt reliquum conſtrictus carcere vivat ,
Ni viridi malit caput objectare galero ,
Fata ſalutari redimens crudelia probro ,
Fœdanſque Aoniam quæ cingit tempora laurum.
Nemo quaterdenos paſſus jejunia ſoles
Aſpera , dejecto exſuccus ſic palluit ore ,
Ut miſer ille ſolum funeſtâ clade coactus
Vertere & afflictis rebus quacunque mederi.
Bile tumens jecur ardebat , crudele rubebat
Turbidus ex oculis ſcintillans acribus ignis.
Sic tandem diros expreſſit voce dolores.
  Hîc ubi ſecuræ quondam tutiſſima Muſæ
Otia ducebant , ſedemque & præmia nactæ

Florebant, quando jam nunc Heliconis alumnis
Nec locus est, nec laus, nec gratia, nullaque sanctam
Virtutem aura fovet, quin, & cœlestibus annos
Exigit invisus per quæque angusta Poëta.
Nunc inter dumos, inter deserta ferarum
Lustra, specum latebris stat vestigare profundis
Abstrusam, quò nulla viam vestigia signent
Lictori Themidis. Sedes impervia pressum
Ærumnis vatem tutabitur. Una salutis
Hæc via nunc. Superos nil voce lacessere prodest
Efflictim misero. Favor est sic posse latere.
Ergo jugi expertem, quando nondum ægra senectus
Invasit frangens animum, mutansque vigorem,
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo,
Et traho adhuc, fatis vel dira frementibus, auras
Æthereas, ea consilii mihi suppetit una
Afflictæ ratio solamen & anchora cymbæ.
Incolat hanc, ut fert fortuna, Georgius urbem,
Exigat hac felix statione Georgius ævum,
Mille talenta dolo faciunt quem parta beatum.
Vili ex mancipio scriptor famulusque tabernæ
Pragmaticæ, nummo COMES est & MARCHIO factus.
Nil queror hunc ludum Fortunæ. Vivat & illic
Jaquinus, cujus funesta astutia, cladis
Plus miseræ peperit, quàm pestis & ipse cruentis
Succinctus furiis Mavors. Ne quære doceri
Latronis reditus & prædia. Qui numerare

Hæc velit, huic magnum excreſcet ſcribendo volumen:
Regnet ibi felix, huic jure Lutetia cordi eſt.
 Men' colere hoſpitium infauſtum? Men' figere ſedes,
Mos & norma viris ubi fallere? Nec mentiri
Doctus ego, nec, ſi poſſim, hoc agitare voluntas
Sufficiat. Sed nec mihi ſic ſocordia pectus
Frigore ſtringit iners, fatuo ut ſervire Dynaſtæ
Adſtrictus mercede velim, & tolerare ſuperbi
Contemptus Domini, & ludibria mille vorare.
Mene Poëmatii artificem Phæbœa pudendis
Turpiter obſequiis addicere munera nummo
Attentum, & fœdas humilem ſectarier artes
Palponum? Fugit hoc pretio thus vendere noſtra
Calliope, ſtudiiſque ferox & ruſtica, neſcit
Blanditias agitare, & læſo ludere Vero.
Nec quidquam proprio niſi nomine deſignare
Docta, vocat felem quæ ſit barbatula feles,
Furciferi meritâ commendat dote Roletum.
Nec ſum habilis mœcho officium præſtare miniſter,
Nec Venerem arte potens ullâ domitare rebellem,
Triſtis agens & inops nulli comes exeo, tamquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
 Verùm iſtæc, aiunt, quid prodeſt horrida virtus,
Limite ſic lævo gradiens, nihil apta parare
Præter egeſtatem & ſordes, ſeriemque pudendam
Dedecorum? Abnormis jamdudum evaluit aſper
Ille habitus. Cui ſit nummorum copia, crede,
Nobilis hunc faſtus non dedecet, auraque pulchræ

Gloriolæ. Sed pauperies si quem premit arcta,
Ille pudens decet incedat, palpumque dolosus
Obtrudat. Sic cui genesim faustam astra negarunt;
Infelix cultor Pindi, fata aspera blandus
Emendare potest. Sic & Fortuna jocoso
Ludibrio potuit titulis Ducis ac Paris inter
Franciadas Proceres, ludi insignire magistrum.
Assuevit jamdudum ætas hæc ferrea monstris.
Virtuti sic Sors solet insultare malignè
Illudens. Opibus summis & honoribus auctus
Nunc viden' ut Prædo exultat, curruque superbus
Aurato trahitur, virgâ domitare jugales,
Quem fors adspiceres coopertum versicolore
Terga sago, ut Procerum distinguit tænia servos?
Sic auriga foret, ni Regum jura sinister
Excutiens interpres, opertâ fraude dolosus
Consilia inducens fuco non una cruento,
Exitium longè Francis latéque dedisset.
Hinc actus scelerum furiis evasit opimâ
Cum prædâ, menses aliquot latitare, querelæ
Et dum subsidant, sese subducere prudens
Instituit. Jocus est quod mulctâ plexus abire
Sit jussus, spoliis, mora nulla, videbis onustum,
Clade triumphantem nostrâ se ferre per urbem
Ventosum, Diisque iratis impune fruentem,
Cum Colleterus stomacho latrante, lutoque
Lumborum tenus aspersus, vestigat odorâ
Nare sagax, quæritque vagus, quâ Musa culinâ

Prandeat uberius. Sic pulchram insigniter artem
Exercet, cujus præcepta illustribus olim
Tradidit Ingeniis Monmaurius optimus autor.
En tandem augusti sapientia provida Regis
Respexit tristes hac tempestate Camœnas,
Emendans fatis melioribus aspera fata
Largus opis. Non jam ceu mendicabula vulgi,
Aonias tutor patietur egere Sorores.
Quid non sperabunt LODOICO vindice Musæ?
Defuerit sed si Mecenas, quid mihi prodest
Augustus pater, ille licet donare benignus.
Quis me sic habitu deformem & turpiter hirtum
Commendare volet generosus, seque patronum
Ferre laboranti dignabitur, unius Æqui
Legibus & Pulchri addictus? Quis vincere turbam
Undantem potis, & corvos extrudere hiantes
Innumeros, fortes actutum invadere prædam,
Debita postremis & munera prendere Regum?
Sic populantur apum insidiis & fraude laborem
Ignavum fuci pecus, & cælestia mellis
Dona vorant avidi. Sic nos violentia vincit.
Ergo decet longè fugere, importuna favorem
Vis quando una potest sibi devincire prehensans.
Vena ferax Santamando data sorte facultas
Una fuit; patrio tulerat nihil è lare præter
Vile sagum. Bona constabant hæc omnia veste,
Lectulus & duo scamna fuerunt una supellex,
Rem verbo absolvam, vivebat egentior Iro.

Pertæſus demum ſegnem ſic vivere vitam,
Hoc nihilum ille ſuum licitatus, (amabilis error
Ut menti inciderat) Fortunæ munera cœpit
Venari ſtolidus, Francam novus hoſpes in Aulam
Inductus, nomen ſibi, mille poëmata jactans
Cuſa domi, facere affectat. Spe luſus inani
Cogitur hinc ſannis, eheu! coopertus abire.
Invaſit reducem (miſerabile) febris acuta,
Et lethum properè adduxit, quod dira creaſſet
Deinde fames. Coluit Vates gens Aulica quondam,
Et fovit meritos. At nunc odioſius inter
Omne genus fatuos, nullum eſt, mihi credite, nomen.
Finge tibi authorem cui vena beatior auro,
Hic nunquam Angelii florebit ſorte beatus.
Ergo novâ deinceps vitam componere formâ
Fata urgent. Nunquid Muſas & Apollinis artes
Hactenus eximiè cultas mutare neceſſe eſt
Bartholi ſtudiis? Nunquid nodoſa Lueti
Scripta volutare, intricant quæ longa Brodellì
Argutis commenta notis, dein ſyrmate marmor
Verrere clamoſæ Themidis, caudæque volumen
Hac illac agitare. Sed hæc mihi ſortis imago
Una Palatinæ, mentem confundit & omnes
Evertit ſenſus. Men' Stentora vincere voce
Certantem, aſſiduo ruptas clamore columnas
Frangere adhuc? Men' barbarico ſine fine tumultu
Concuti, ubi per Dædalei anfractûs Labyrinthi,
Mille per implexas ambages circuituſque,

Interit oppressum salvis male legibus Æquum,
Candida ubi penitus quæ sint, nigra reddit acutæ
Judicium ambiguum Themidis, jurisque maligni
Formula, ubi tua, Patruade, facundia friget,
Garrulitas sua Mazerium cum ditat Huotumque,
Et Schola Forneri Cicerones ardua fingit.
Ante mihi quam mens hunc suggerat atra furorem,
Sequanicos videas glacie concrescere fluctus,
Sirius ut terris arentibus incubat ignis.
Ante Carentonæ nomen dabit ille cohorti
Arnaldus domitor Calvini. Tuque Maresi *
Jurabis potius Janseni in verba magistri,
Et Sampavinus fiet pius ipse repente.

Ergo vale, æternumque vale, importuna nefando
Urbs odiosa mihi genio. Nam quis ferat urbem
Virtuti infestam, sævas ubi nempe per artes
Improbitas viget, & celsâ dominatur in arce
Tuta, scelus summis ubi semper honoribus auctum,
Sublimi incedit mitrâque pedoque superbum?
Tristis ubi & jactata probris immanibus, hostis
Ut Patriæ, furcâ veneranda scientia passim
Truditur, assiduisque gemit vexata procellis.
Ars ubi prima virûm prædari & vivere rapto,
Omnia ubi faciunt mihi marcida tædia. Plura
Me pudet effari. Quis, vel sedatior, irâ
Non excandescat, mores ubi cernit iniquæ
Urbis tot vitiis infectos? Quis ferat atras

* Des Marets S. Sorlin, anti-Jansenista acerrimus.

Nequitiæ labes? Cuinam (si pingere certet)
Non animos ultrò non versus dictet Apollo?
Imò age, cui fuerit mens isto ludere campo,
Non opus est docti superet capita ardua montis,
Aut agitet somnos sacratâ in valle Sororum,
Est satis ira, suus Vati furor unus Apollo est.
Quid sic vana furis? Quid sesquipedalia verba
Hæc pariunt? animum cohibe, compesce tumultum
Pectoris hunc. Aut si indocilem furit ira furorem,
Pulpita sublimis conscende, sacram arduus, euge,
Ædem voce tonans imple, populoque soporem
Concilia orando. Tibi quidlibet effutire,
Oportunè importunè illic erit usque potestas.
Sic contra obloquitur, satirâ sub judice, sævus
Quem dolor introrsum pungit, vitia ut sua credit
Securus tandem hac sibi condonarier arte,
Si vanum oblatrans sanam censoris amari
Sævitiam exagitet. Simulator se gerit extra
Intrepidum, pavor ut gelidâ formidine pectus
Concutit exanimum. Regem nihil ille veretur
Cælicolûm, nisi quando furens febris ossibus ardet.
Protinus horrifico tonitru ut cœlum omne remugit,
Flammiferæque volant magnum per inane sagittæ,
Non cessat duplices ad sydera tendere palmas,
Arrectusque precem fundit: sed non prius ille
Subsidit cœli fragor, & vis horrida flammæ
Fulmineæ, quàm ridiculos damnare pavores
Terrigenûm affectat nebulo. Nec enim, ut furit illo

More procax, miſer advertit flammantia cæli
Templa Deûm regere, & ſuperâ dominarier arce;
Torquentem invictis immenſum legibus Orbem,
Aut animas agere, hac vitæ ſtatione peractâ,
Immortale ævum. Voce hæc ſunt impius altâ
Quæ certè nolit nobiſcum ut vera fateri.

Aſt mihi, vel vegetum mundi quem terret imago
Alterius, qui fata animæ immortalia novi,
Sidereâque domo magnum regnare Tonantem,
Præſtat abire fugâ miſeraſque relinquere terras,
Quærere & externo patriam ſub ſole jacentem.
Ergo Pariſiaci quondam mea cura penates,
Supremâ extremùm jubeo vos voce valere.

SATIRA II.

AD

CLARISSIMUM D. D.

DE MOLIERE.

AD te confugio, ne despice, Magne clientem
MOLERIDE, tibi inexhaustus quando ingenii fons,
Et vis eloquii, calamique invicta facultas,
Absque labore parit divinos aurea fœtus.
Tu pugil emeritæ docto in certamine palmæ,
Dives opum Phœbi cunctarum, carminis artem
Quam calles operæ eximius, mihi, maxime Pindi
Arbiter, eia aperi, indocilemque capessere Rhythmum
Quâ valeam ratione, doce; servire paratus
Ille tibi ad nutum præstò non desinit unquam
Esse, cito facilem properat pede claudere versum.
Musa anceps dubio nunquam tibi fluctuat æstu,
Nusquam hæres animi pendens, prensare fugacem
Sollicitus Rhythmum; sponte advolat, obsequiturque
Injussus, felix reddens numerumque sonumque.

Aſt ego quem vanus furor & veſania vindex
Stultitiæ ſcelerumque eheu ! fecere Poëtam ;
Anxietate lacer, maletortus, inania ſudans,
Hunc ſimul affecto conſtringere, vana furentem
Lædere non ceſſat Rhythmi fugitiva maligni
Improbitas. Longis me torqueo ſæpe diebus
Ut captem, cedit ſemper labor irritus omnis.
Album mens quoties mihi ſuggerit, ilicet ater
Suggerit ille nigrum. Blando ſi carmine geſtit
Muſa viri formam concinni, aptoque placentem
Et ſtudii & morum concentu pingere, præter
Puræum Abbatem calamo nihil improbus offert.
Perfectus numeris dicendus ubi omnibus author,
Virgilium ratio, Quinaltum Rhythmus aberrans
Demonſtrat ſubitò. Genius ſic ille ſiniſter
Me premit, & votis uſque adverſatur, ut artem
Interdum Aoniam exoſus, ſævâque tumeſcens
Indomitæ bilis rabie, Muſaſque Deumque,
Pectore qui calet Eumenidum violentior œſtro,
Execrer, & calamum, nihil ultra ſcribere certus,
Abjiciam, ulciſcens ludibria mille tyranni
Juſto contemptu, ſimul arctâ lege ſilentî.
Seu poſtquam luctu Phœbum inſectatur amaro,
Barbiton abjeci, verbis odia aſpera miſcens,
En ſeſe ille procax victuſque volenſque remittit
Indomiti modulus rhythmi, arridetque benignus
Jam deſperanti ; mihi tum clementior aura
Ut favet aſpirans, animum vireſque reſumo

Invitus, vigor ignescit, penitusque medullas
Incendit furor, & labefacta per ossa volutus
Me domitat subigitque, stylum mihi reddite (clamo)
Pierides; sic ceu vatum perjuria Divi
Condonent faciles, fidei immemor arma retracto,
Rursus & immersus studiis; dum carmina lentus
Fundo minutatim, attentus, patiensque laboris
Expecto, mihi Calliope adspirare canenti
Alma velit, vatisque illabi sensibus imis.
Verùm Musa tamen si, cum furor entheus ardet,
Frigidulum, segnisque notæ subrepere verbum
Scribenti sineret, non longè arcessere Rhythmum
Curarem ingenuum; verborum trita supellex
In promptu foret, unde mihi, quantum usus egeret,
Assuerem numeros, & verba accommoda passim:
Si canerem diâ præstantem Phyllida formâ,
Hîc subeat nulli laudare decore secundam.
Sive quid eximium detur pleno ore sonandum,
Ilicet occurrit quod vincat lumine solem.
Sic solem usurpans purâque nitentia formâ
Sidera, cælestis sic & miracula mundi,
Atque pares superis formas arguta subinde
Musa crepans, sine mente queat, sine robore segnes
Parturiens numeros, rationis & artis egenos,
Mille locis verbum nomenque suo ordine fœdè
Deturbans, magnum miserè lacerare Malherbum;
Et segmentatum præpostera fundere carmen.

At mihi mens timida in verbis & cauta ferendis,
Nullum ferre potest non justo examine dudum
Judicioque acri libratum; dictio nusquam
Ulla sapit, quæ non quadret concinna decenter,
Aptaque stare loco niteat. Sic scripta subinde
Immodicus curæ censor mea quæque recudens,
Quatuor ut calamus verba exarat, haud mora durus
Induco tria, vel jugulo mucrone cruento.

Væ tibi vesano primus qui percitus œstro,
Sensa animi angusto aggressus comprendere versu,
Servilique addicta jugo constringere adorsus
Verba, coëgisti rationem legibus arctis
Subdere se Rhythmi, vinclis & carcere frænans.
Fatalis studii ni me furor ille teneret,
Dudum incorrupto flueret mihi vita tenore,
Invidiæ telis impervia, nempe soluto
Anxiferis quæ corda premunt mortalia curis,
Ludere fas foret, assiduo convivia cantu
Exhilarare, mero genium mulcere Falerno,
Pinguius abdomen mystis saliaribus unctum
Affectare, dies jucunda per otia totos
Exigere, & dulci noctes consumere somno.
Ambitione carens atque expers omnis acerbi
Quando mihi pectus, suaque arctans limite vota
Angusto, jam nec magnatum gratia cordi est:
Importuna mihi species est illius omnis
Officii quo se fortuna addicit emendam.
Limina nil Luparæ tero Divæ numen adorans,

Et mihi blandirer velut omni ex parte beato,
Scribendi verſus ſi me minus hoc cacoethes
Ureret : at ſimul hæc invaſit dira phreneſis,
Incumbens cerebro, tetriſque vaporibus ægram
Evertens miſero mentem, furiale venenum
Indidit invito, domitus Cacodæmonis atrâ
Nequitiâ, inſudans operi, limâque ſeverus
Mordaci expoliens, curis conſumor amaris,
Nec mora nec requies, nunc hæc nunc illa recudo;
Utque nihil ſtatui mî parcere, pagina ſæpe
Magna expuncta ſtylo perit, arceſſitque laborem
Preſſa novum. Felix ô terque quaterque feracis
Pelleteri venæ tu compos, tuque beate
O Scuderi, cui menſis abit ſine pignore nullus,
Sic tibi Calliope partu felice tumeſcit:
Scripta licet ſerpant ſine nervis hæc tua, & artis
Nullius, invitâ videantur cuſa Minervâ,
Non deeſt impensâ tamen hæc qui plurimus edat
Bibliopola ſuâ, fatuus nec lector emendis
Deeſt etiam, quidquid contra ratio obſtrepat, & dum
Se modo Rhythmus iners tinnitu ſtridulus acri
Offerat, argutas, ubi verſus deſinit, aures
Afficiens, nihil eſt penſi ſi cætera pravo
Ordine diſcordent, ſenſûs & inania recti.
Proh! miſeram Muſæ ſortem cui mens maleſana
Arte coërcere ingenium, normamque tenere
Dictitat! ærumnis fatuus, mihi credite, ſcriptor
His caret æternùm, delectu haud angitur ullo,

Quæ ſua ſunt , hac cuncta probat dulcedine victus ;
Uſque ſibi pulcher placet , & quod parturit æſtu
Inſano abnormis , miratur ut arte magiſtrâ
Compoſitum , & luci quam primùm prodere geſtit.
At qui ſublimi pennâ arduus alta capeſſens
Eximiæ laudis faſtigia , dura laborum
Strenuus invaſit , ſi quid ſudante Minervâ
Extudit egregium, hoc durus faſtidit & acri
Cenſurâ explorat ; placet omnibus, at ſibi nuſquam
Ipſe placet. Sic ingenio celebratus ubique
Scriptor , ſæpe putat ſcriptis clareſcere damnum.
Nunc ergo fer opem , duros miſerare labores ,
Moleride , Rhythmi abſtruſos recludere fontes
Ne pigeat , vel , ſi nequit ars compeſcere morbum
Ulla , doce immiti ſaltem deſiſtere ludo.

SATIRA III.

COENÆ DESCRIPTIO.

NAm quis te pressum casus miserabilis urget!
Unde tibi hæ frontis nebulæ, & caperata severo
Ora supercilio? sic palles, tristius ut non
Palleat, abrasit misero cui dura trimestrem
Lex reditum. Dic quònam abiit flos vividus ille,
Atque laboratus turdo & perdice juventæ
Eximius sanguis, nil præter gaudia spirans?
Heu! quò lætus honos oculorum & gratia formæ
Blandula, pingebat quam gemmeus undique Bacchus,
Ille tibi miros qui conciliabat amores?
Nunquid ferrea lex lautæ sacra jura culinæ
Subruit? Aut Hyadum sidus pluvialibus urnis
Diluvio exitium terris fatale creavit,
Melonum perimens genus omne & dona Lyæi
Germine deleto passim? Quianam, Improbe, acerbas
Fata, tegens sortem quæ te sic urget iniqua?
Ni morbum retegas, tibi te, mora nulla, relinquo.
  Sit mihi sit per te fas respirare parumper.
E Fatui reducem cernis lare, qui mihi certus

Moliri interitum, ſecum prandere coegit;
Inficiens ſtygiis epulas & vina venenis.
Jam propè biſſenis me menſibus expugnare
Sollicitus, laqueos & vincla tetenderat auceps
Perfidus. Evaſi dudum molimine dextro
Arctè prenſantem, ſed heri me prodidit ater
Incautum intricans Genius, viſque aſpera fati.
Nempe manu apprensâ, vocem eblanditus, & arte
Irrepens, cras te (ne dedignare vocantem)
Convivam expecto, venies gratiſſimus, infit.
Bis ſeptem veteris Bacchi tibi nempe lagenæ
Servantur, nil tale cati, mihi crede, Bucingi
Uſquam cella dabit. Villandro, ſic reor, ipſi
Ilicet afficeret guſtum meliore ſalivâ.
Lætitiæ dator inprimis conviva ſedebit
Molerius; fida Impoſtor non deſeret umbra
Artificem ſcenæ. Quin, & voce Orphea vincens
Lambertus blandùm modulabitur. His nihil addam.
Ille fidem dedit. Hem quid ais? Lambertus ad horam
Condictam veniet? Non deerit, ſic fore crede
Ut loquor. O! ſtimulis blandus premis acribus ut me
Cras ſocium adjungam. Cras ergo te, Optime, viſam
Pranſurus. Felix nobis lux craſtina ſurget.

Ergo hodie è ſacro rediens, ſol ut dedit horam
Jam medius, quò me ducebat amabilis error,
Et promiſſa viri mendacibus oblita fucis,
Huc tendo properans. Me limine adorſus in ipſo
Hinc atque hinc Fatuus fuſis amplectitur ulnis,

Lætitiâ exultans luctu confundit amaro ;
Sit male Molerio, Lamberto ſit male, nobis
Verba dedere, inquit ; ſed quando ades, ô Bone, ſalva
Omnia ſunt, unus diſpendia triſtia, caſuſque
Emendas conviva ; virum ſic te geris, euge
Ingredere, ô ! fidos nec dedignare ſodales.
Hîc ſerò ſapiens me luſum errore ſiniſtro
Deprendi, ſudant turpis mihi conſcia culpæ
Pectora, cor trepidat. Superum in conclave maligno
Sole calens hominem ſequor arduus. Æſtuat aura
Phæbææ facis hîc radiis immitibus ardens,
Arctius & clauſis quam vincere nulla feneſtris
Ars valeat. Preſſus male flagrat Sirius ardor
Exſuperans, miſeriſque refert Vulcania tecta.
Hîc ſedes epulis, hîc pulchro menſa paratu
Nimirum inſtruitur. Vix primùm tecta ſubibam,
Cum me nobile par & garrulitate gemellum
Invadunt duo rurigenæ, genialis alumni
Telluris, blandâ compellant voce repente.
Dulcibus ut fingunt verba aſſentantia linguis,
Et magni effundunt duodena volumina Cyri,
Ingenia agnovi fabellarum ebria nugis.
Accenſum rabie jecur hîc ardebat, ubi offam
Intulit inſignem gallo fluitante miniſter.
Gallus ut extabat præſtanti corpore, gallo
Nomen adulatrix mutavit turba repente
Atque ſtatum ; capus evaſit pinguedine opimus.
Cingebant patinam geminæ decora alta patellæ.

Lingua erat hinc fungis & multo tubere farta;
Cinctus ei vertex apii viridante coronâ,
Artocreas unde ambusto fastidia gignit
Pariete, butyri cui flumen inundat & oras
Et faciem sursum restagnans. Ordine nullo
Sedimus. At miseros en vexat mensa sodales
Informi quadrata modo. Se quisque sinistrum
In latus obliquè versans urgetur & urget,
Difficilesque cibos spatiis inclusus iniquis
Attingit fœdè arctatus statione malignâ.
Tu quantùm cordi fuerint hîc & status & res
Nempe puta, quando nec lautæ fercula mensæ
Pensi habeo, nec me delectant Massica Bacchi
Pocula, nî mensæ assideam conviva beatæ
Laxius & melius, quàm plebs, orante Cotino
Cassanioque, sacrâ consuevit in æde sedere.

Hîc laudum captator herus compellat amicè
Convivas; cuinam vel surdo hæc offa palato
Non moveat gustum? Jus, ohe advertite ubique
Innatat expressum citro, sed pungere felix
Et vigor omphacii accessit quem diluit ovi
Leniter infusi tinctura recentis inaurans.
Næ mihi Mignotus punctum tulit omne magister
Eximius cœnæ. Mihi frigidus hîc subit horror,
Arrectæque stetere comæ. Quis nempe per orbem
Te, Mignote, prior mensis miscere venena?
Incestare dapes ars scilicet est tibi prima.

Cuncta tamen vultûs habitu nutuque probare

Propoſui, vino tot triſtia poſſe rependi
Damna ratus. Spes hæc animum mihi blanda fovebat.
Ut petii, en cyathum labris ſpumantibus affert
Verna procax. Duris Arvernia collibus uvam
Nutrierat, gravidam fumis Aurelia poſthæc
Purpura cauponis medicatam fraude Greneti
Infecit: falsâ dein perfidus ille Falerni
Inſignire notâ ſuetus, vendebat adulter
Vel cruce vel culeo dignus. Rubicundula primùm
Arridere oculis ſpecies, ſed protinus hauſtus
Ut ſubiit fauces liquor improbus, en tibi languet
Marcidus, & ſtomacho fit nauſea lentus inerti.
Lethiferas ſenſi cauponæ protinus artes,
Corruptumque dolo Bacchum. Sed vincere lymphâ
Ut ſanus tento, vimque expugnare veneni
Aggredior; duræ ô! Superi miſereſcite ſortis!
Nulla datur glacie ardentes compeſcere fauces
Copia, cum terras inſana canicula findit.
Maſcula tum tumido quæ fervet in hepate bilis
Urget abire fugâ, menſam execrarier, æſtu
Et domitante, malæ dare peſti obſonia, herumque.
Fas illis fuerit cerritum dicere, & atris
Ardentem furiis: rabido dum percitus œſtro
Hæc meditor, menſæ inferri ut video aſſa, quietus
Subſiſto, paulum deferbuit ira remittens.
Confecti macie, leporis latera oſſea cingunt
Sex pulli. Triplex ſine more cuniculus extat
Deſuper oſtentans artus. Hi vernula proles

Parisio prognata solo, nutritaque caulem
Immodicè fatui sapiunt. Hæc ordine nullo
Structa premit confertum alieno tempore densa
Linea alaudarum. Disci oras hectica cingunt
Corpora sex penitusque exsuccâ carne columbi.
Hinc atque inde ferens herbaria dona catillus
Invitat male convivam: nam lutea fœdo
Andrachne aspectu sordet, dein gustus agrestis
Lactucæ fatuus nihil affert dulce palato.
Impurum nares etiam infestabat olivum,
Et rosei male diluvio stagnabat aceti.
Hîc animos turba ut tollit, rumore secundo
Tecta fremunt, Dominique vehunt ad sidera nomen,
Regifico qui sic struxit convivia luxu.
Intereà ille viris risu insultare maligno,
Et veniam ficto stimulator poscere vultu.
Helluo convivas quidam supereminet omnes;
Horrida cui linguæ tempestas, nec pudor ullus,
Venerat huc lautæ illectus nidore culinæ,
Arbiter emeritus Bacchi nascentis apricis
Collibus, argutè vinosam rite professus
Militiam. Ingluvie ille potens, commendat, edendo
Gnaviter, appositas epulas animumque Patroni.
Ossea forma viri risum movet, illuvieque
Oblita cæsaries, & fœdè pendula collo
Fascia deformi, totus dum pendet herili
E nutu palpo, gestumque habitumque fideli
Exprimit obsequio: cellares nempe columbi,

Huic ſubitò fiunt meliori ſorte palumbes,
Et qui ruſticulâ de corte cuniculus exit,
Paſtus ſerpillo eſt mora nulla cuniculus illi.
Illecebris delinitus, me providus hoſpes
Advertens placidè triſtem, ſubitò occupat, ecquid
Angeris. Hîc duris proh! te geris importunè
Dejectum ærumnis, nec quidquam attingere curas,
Delicias inter tot menſæ. Num tibi guſtum
Nux muſcata acuit? ſapor hic dominatur ubique.
Cuinam non ſapiant hi, pinguia corpora, pulli?
Oſtentat molles en ille cuniculus armos.
His fruere, & faciem excuſſâ anxietate ſerenam
Indue. Sat recto ſtetit herclè hæc fabula talo.
Mignotus vires hodie conſumpſit & artem.
Neu verò mihi neu quiſquam ſe venditet autor
Subtilem condire cibos, & maſcula jura
Incoquere, artifici piperis ſi copia deſit,
Præmia nulla feret ſtudio conſumptus inani:
Nulla mihi niſi ſit piperata cupedia cordi eſt.
Scilicet hoc Superûm mihi dono apotheca redundans,
Totam Pelterii compactam rite cucullis
Melpomenem ſervat. Saxo tot ego aurea dicta
Mutior exceti, aut ſtatuæ, quam ſcena tremendo
Petri epulo inducit, referens habitumque modumque.
Ergo ſilere tenax perſtans, fors ut tulit, alam
Detractam macro raptim deglubere pullo,
Ante tamen putris male cocta revellere lardi
Fruſtula ſollicitus. Menſæ at nova gaudia ſurgunt.

Pungit rurigenas hîc pocula rite propinans
Helluo adulator, vocemque intendit acutè
Percellens aures, ut votis mille salutem
Quisque precetur hero. Tum se se arrectat uterque
Spumantis pateræ respondens pignore. Turba
Plaudit Io exultans animis, faustoque triumphans
Murmure. Certatim ut calices poscuntur, oberrans
Dat circùm famulus: digitos illeverat unctus
Furta liguritor signans. Uligine fœdè
Affecti, scripto produnt felicius omni
Se scitè ablutos. Miserabile carmen Iaccho
Ecce madens unus disperdere lamentando
Cœpit, cum cœtus miratur ut Orphea, & unâ
Æmulus accedens voci modulatur aberrans
Dissonus absurdè. Symphonia nempe canino
Oblatrans ritu, gratùm sonat auribus. Acri
Gutture contortos hic longum post ululatum
Parturit ore sonos. Hinnitibus alter acutis
Accinit, erranti ut pulsus testudine nervus.

His super adventat macilento corpore perna,
Si qua fides domino, dedit hanc Moguntia mater.
Fert disco famulus priscæ gravitatis imago.
Non aliter Rector Latio comitante Senatu
Purpureus gressum regit. Est servo ardua cervix,
Clavigeri stipant hinc atque hinc, & latus urgent
Calones, crassoque gerunt mantilia filo.
Sordiduli, fœtam gestantes quisque patellam.
Boleto vituli concocta caruncula primùm

Emicat;

Emicat, inſipidâ dein piſa natantia lymphâ.
Inſperata novo percellit pectora motu
Pompa triumphatrix, animiſque calentibus addit
Argumentum ingens ſtimulos. Non jam amplius aura
Perſtrepit illecebris cantus. Hîc fabula gliſcit
Grandior; eſt turbæ graviter locus inſanire.
Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Fortior ut, cuique incubuit temulentia Bacchi,
Frivola eò jactat veſanæ ſomnia mentis
Acrior; excutiunt prudenti examine Regum
Jura, dehinc paces & bella futura per orbem
Immenſum, leges figunt & deinde refigunt,
Atque emendatas componunt moribus urbes.
Tum marte indomito quatientes oppida, victi
Colla jugo ſubdunt Batavi, duroſque Britannos
Conculcant. Demum feſſi fera bella movere
Pacem agitant: gentes & ſollicitare quietas
Ut parcunt meliore animo, ſententia mentes
En diverſa ſubit; ſenſim fit dîa Poeſis
Sermo viris, fatuam ventoſa audacia turbam
Protinus invadit, Pindum doctaſque Sorores
Arbitrio regere affectant, & ſubdere virgæ.
Ipſe ſed inprimis Ronſardum Theophilumque
Tollit herus cœlo ſublimes, ſcilicet arte
Judicioque pares; propria hæc laus ſignat utrumque.
Ruſticulâ de gente alter Dynaſta, ſuperbis
Elatus fumis, barbæ ſylvam arte retorquens
Et petaſum horrentem villis, criſtamque coruſcans,

Turbidus obloquitur, ſupremus & arbiter inſtat;
Deſinite ô! vanis ſcriptoribus addere laudem.
Nil par Serreadæ, mihi credite, ſive ſoluto
Incedat pede concinnus, ſeu carmine grandis
Aſſurgat, ſemper fluit æquo vena tenore.
Illa etiam ſcatet illecebris mihi mille Puella,
Cauſa latet quianam ſomnum parit uſque legenti.
Païſius ſanè feſtivus ſcurra facetuſque
Omnibus arridet. Sed blandum nil ſapit ille
Vecturus. Guſtum decet hîc prudentia fingat.
Et quandoque poteſt Corneli muſa placere
Næ mihi præſertim generoſo Gallica lingua
Culta modo, teneras mulcet feliciter aures.
Dicite, Alexandrum Racini cur favor aurâ
Tam fauſtus levat. Ille merus Traſo, nil niſi durum
Quippe ſonat. Proh! quàm Quinaltî ſcena colore
Diverſo heroas pingit! ſunt cuncta tenelli
Quos vates canit ille, viri, ſua non niſi blando
Ore ſonant odia & mellito tincta lepore.
Hic ſatiræ aſperſus nigro ſale dicitur. Ohe,
Infit herus; juvenis petulanti ſplene Poeta
Prolatum, *Numeris ſi pingitur omnibus auctor*
Perfectus, ratio auctùm dat ſana Maronem,
Contra Quinaltum ſubitò dat Rhythmus aberrans.
Sic habet. Hæc commenta ſatis ſunt frigida. Porro
Quinaltum ſanæ mentis quis carpere fidat?
Aſtratus ah quanto tollit ſe flore, Poema
Jactatum ſcenis toties, certmuque placere.

Annulus eximiâ mihi regius arte videtur
Inventus. Pulchro se se ordine cuncta modoque
Expediunt, actus fit ibi integra fabula quisque.
Putida sunt alii quæ condunt cunque Poetæ.
Quinalto nempe est mens alta atque entheus ardor,
Occupat hìc fatuus quidam, quem livida formæ
Atque habitûs species Pindi designat alumnum
Prudentem malè; sed tamen huic contendere forte;
Non desunt, pronum est ostendere. Te penes herclè
Hoc nusquam fuerit, responsat fervidus irâ
Rusticulus, vocemque acuit; ferventis Iacchi
Dat virtus animo stimulos. Sed nec fremit asper
Ille minus, mentis signans pallore tumultum,
Fors faciam ipse fidem; sed te dic quæ schola finxit
Sic habilem autores versare? Ego certior ohe,
Ne dubita & melior te judex ardua Pindi
Hæc agito, actutùm noster thraso rusticus infit,
Unde hæc indocto fiducia? cura sit arsque
Una tibi calices siccare, meroque diurno
Nocturnoque dapes inter certare, beatumque
Abdomen farcire, ferox hæc ore Poeta
Dura refert. Furiosus ad hæc, mihi ne, Improbe, dicam
Ut stolido impingis? Mentiris, putide, probrum
Rurigena hîc regerens, inquit, nec plura moratus,
Hoc tibi habe, orbiculum intorquens, hoc pignore tecum
Ludere fert animus. Non pertulit impetus ictum
Elusum flexu, paries hunc excipit unus.
Inde repercussus saliens se se rotat orbis.

Cardine eo rerum consurgitur. Hîc nova miscent
Prælia; nempe oculos intorquens lumine torvo
Ruricolæ insultare Author parat arduus. Omnis
Hos intercedens cœtus lenire furentes
Nititur incassum, arripiunt se crine vicissim
Pugnæ avidi, indociles flecti, pulsatque virum vir.
Sic furor ut gliscit, fatali mensa ruinâ
Vertitur, & fractas deformi clade lagenas
Secum versa trahit. Famulos cura anxia versat
Tollere cuncta citos, Bacchus fluit undique rivis.
Barbaricos rursum componere quisque tumultus
Contendit, clamatur adhuc, sudatur ut ambo
Vellere se informes desistant. Ecce repente
Conciliat cœtum post jurgia sæva serenum
Demulcens mentes pax alma furoribus ægras,
Fulciturque redux concordia legibus æquis.
Dediscunt iras & corda ferocia ponunt
Mutati subitò pugiles: sed fœdera firmo
Certatim vinclo dum jungere quisque laborat,
Subduxi memet tacitus, fœdosque penates
Deserui, obtestans Superos & Numina cœli
Omnia, sordidulæ si me unquam addicere turbæ
Mentis inops vellem, laturum sponte, quotannis
Parisio desit generosa ferina macello,
Deliciis hyemi faciens solatia duræ,
Et sapiant pressum Briæ mihi vina racemum
Omnia, & Augusto pisum vix mense coquatur.

SATIRA IV.

AD

D. ABBATEM

LE VAYER.

QUIS furor hîc miseros mortales vexat, Amice
Dic age, VAERIDE, ut cui mentem insania vertit
Deteriùs, sapere hic solum sese autumet, & quot
Vicinos numerat totidem pronunciet ægros
Judicii, dignosque putet quos carcere tutor
Angusto, sibi ne noceant, & compede stringat?
Ecce crepans vanas sine fine Didascalus artes,
Grajugenûm spoliis male onustus, totus & asper,
Ebrius insanit nugis, magnisque tumescens
Mille voluminibus, quibus ut vacat impiger, hausit
Stultitiam cerebro incoctam, sine more superbus,
Omnibus oppedit queis librorum illa supellex
Non infarta animo: Ratio insanire videtur
Quippe homini arguto; cœcâ & vertigine ferri,
Magnus Aristoteles nisi fax vestigia firmet.
Parte aliâ insulso tinctus sale blandus Amator,

Illecebras agitare, procum & se ferre per urbem
Assuetus, longosque dies nugator inani
Putidus exercens ludo, cui crinis adulter
Malobatroque madens, & blæso lingua palato
Morbum animi prodit, dum garrit frivola stultè
Dulciculus, gerrisque dicax lascivit ineptis,
Hostem doctrinæ passim se jactat, honestum
Palladis exosus studium; cui inscitia laudi
Ingeniique loco sua sit. Nempe Aulicus omnis,
Ut putat, hinc palmam, magna & sibi præmia fidit
Deberi quod nil animo laudabile sanumque
Ebiberit, prorsusque umbris & pulvere damnat
Cultores Graiæ eximios Latiæque Minervæ.
Nunc & fucatæ pietatis imagine nubem
Obtendens sceleri nebulo, ipsum fallere Numen
Si queat & superos simulator, fulmine linguæ
Nil miserans cunctos mortales tradit Averno.
Aspice & infandus Recti contemptor & Æqui,
Ut diversa furit, vitiis dum laxat habenas,
Putrescitque suis in sordibus execrandus,
Fœmineos jactat Numen fecisse timores.
Huic vindex Deus est aviarum fabula, ludus
Est Phlegeton, vanis pueros terroribus angens.
Hic animi fervens studiis, impune cachinnos
Sacrilegus tollit, ridetque ut mentis inanes,
Pectore qui puro veræ pietatis alumni,
Divinâ dociles vitam moderantur amussi.
Tam multæ occurrunt species, formæque furentum,

Nomina tot, numeris quæ qui comprehendere certet,
Ille prius, quot Vere ægros occiderit uno
Guenaldus ſtibii infelix, queat edere, vel quàm
Sæpe benigna procis ſe Phryne indulſerit, ante
In ſua legitimum quam traxit vincula ſponſum.

Sed ne longa ſequar divortia, ſic mihi conſtat:
Quicquid ſtulta cohors ſapientûm jactet, ubique
Inſanit genus humanum, gens omnis eodem
Inficitur vitio, penituſque à ſtirpe laborat,
Plus minus, id ſolum diſcriminis; ut quibus alto
Eſt iter in nemore, implicitos ubi ſemita ducit
Plurima per calles (nullo ductore per umbras
Errandi timor ut fallit regione viarum)
Dextrorſum hic vagus incedit per devia, ſentes
Ille ſiniſtrorſum peragrat: Quo longiùs exit
Quiſque per obſcuros ſaltus, hoc triſtiùs idem
Irrita ſudantes in diverſum abripit error.
Haud ſecus incertus graditur ſibi quiſque malignus
Dux autorque viæ, prout mentis cœca libido
Vim ſtimulumque addit. Quin & diſcrimine demens
Majori longè Recti de tramite aberrat,
Qui ſe Palladii munitum robore credit
Conſilii, velut in partem ſapientia ſponte
Ceſſerit, atque comes ſibi quæque incæpta ſecundet.
Nimirum (Satiræ quidquid mordacia carpant
Scommata) nemo animi morbos & vulnera judex
Ipſe ſui agnoſcit, ſua nempe inſania cuique
Norma regit mores, vitæque magiſtra, perenni

Ludibrio, vitiis virtutes computat, & se
Nævorum expertem commendat tubere totus
Qui scatet. Hæc illis qui se dignoscere, certo
Et pede metiri certant; sapientior ille est
Qui se nec sapuisse putet, nec dicier optet
A populo sapiens, propriæ sibi laudis avarus;
Ille sibi nusquam blandus, sed jura severus
Imperitans, quodcunque ferax natura malorum,
Mendosum insevit, dextrâ haud parcente recidit,
Et vivum tentat scalpello censor amarus;
Ast aliis sese facilisque bonusque remittit.
Sed qui sic sapiat, dic sicubi cernere promptum est.
Quisque sibi indulgens veniæ palpatur & usque
Condonat. Viden' inter opes ut avarus egentem
Se miser exclamat, prudentem sed vocat idem,
Insanus qui tot gemmas aurique talenta
Accumulet, quibus ut sacris usque abstinet, inter
Mille fluenta siti fauces urente scelestas.
Infelix qui quò fit ditior, hoc minus uti
Divitiis animum advertit. Proh! quantus avaro
Evertit sensus furor, & quam cæcus habendi
Quæ non tangat amor, nihilo furiosior ille
Prodigus exclamat, qui latis prædia fundis
Scilicet atque unâ vellet patrimonia mensâ
Lurconum socius consumere. Non furor illi
Est simplex, rabie indomitâ jecur æstuat, ardet
Ipse sui impatiens, & opes effundere præceps
Impetus, & cœcæ stimulat vesania mentis.

Nempe onus est illi sors prospera, donaque Divûm
Damna putat demens. Uter est insanior horum?
Expugnat cerebrum nempe illi dira phrenesis,
Judice me, nunc sanus ait mihi Marchio mentis,
Consiliique bonus, cui pernox alea vitæ
Omne viget studium, cunctas & lubrica fati
Ancipitis ratio spes versat, ubi arma fritillo
Expediens pallet, septeni pignora dum sors
Ostentans numeri, aut bis septem reddere felix
Puncta viro, lethum trepido aut nova gaudia portet.
Quod si dira Canis funesto prospera vertat
Exitio, & lætam faciem confundat, ibi exlex
Et furiis ardens extemplo immanibus, omnes
Turbidus incusat superos, & conscia clamat
Sidera flagitii, & convicia mille probrosus
Ingeminat, quales (miserabile) vexat Alastor,
Quos super exercens divina piacula Mystes.
Lustrat, & irrorans setosi aspergine sceptri.
Nunc agite, insano Titani vincla, sodales
Injicite, æthereo ne bellum indicat Olympo:
Imò supplicium quando est furor improbus olli,
Ut libet effrænem sinite usque libidine ferri.
Plurima nempe aliunde quibus mens ebria stagnat
Morborum genera occurrunt. Hoc nectare victa
Connivet ratio, & venis ubi dulcia serpunt
Gaudia, deliciis tota innatat, immemor & se
Non capit, illecebris sic blandus decipit error.
Capellanum urit noctesque diesque furentem

Scribendi versus cacoethes, & incubat, œstro
Usq; domans versansq; animũ (morbi genus !) atqui
Dura etsi ampullis turgescat inanibus illi
Vena operæ infelix, quam vel tyrunculus inter
Menagi asseclas suggillet, plaudere pulcher
Ipse sibi tamen haud dubitat : ceu dulcis alumnus
Aonidum, cunctis Helicona colentibus unguem
Ostendit medium, deturbatoque Marone
Invadit primam Parnassi in vertice sedem.
Quis casus miserum opprimeret, si forte quis ægro
Demeret errorem Censor male vindice dextrâ !
Quàm gemeret fati infelix si reddita tandem
Lux animo ostendat quàm se lutulenta Poësis
Fundat, &, immani quamvis suffulta cothurno,
Serpat humi tamen assutis sine robore talis,
Nervorum venerisque expers, & hiulca, sonumque
Det sine mente tumens, tinnitu & frigida vano
Personet argutas, ubi versus desinet, aures !
Heu ! perii exclamet cui per vim extorta voluptas
Quæ me mulcebat tam suaviter incantatum !
Insanisse pius quidam Fanaticus olim,
Stultitiæ genus insolitum, vir cætera sanus
Narratur. Quippe æthereo mentem ebrius haustu,
Concentus superûm sanctæ pars ipsa catervæ
Cælestesque audire choros sibi corporis expers
Ipse videbatur, jam Divûm gaudia libans.
Phæbæas adhibet Pæon industrius artes,
Et morbum pellit (casum mirare, vel artem,)

Dein pretium poſcit. Men' quidquam mente receptâ
Solvere carnifici, ſtygio medicamine qui ſic
Curatum æthereæ me cœtibus expulit aulæ.
Ille placet pulcher ſtomachus, nam ſæpe miſellis
Nil pejus ratione nocet, crudele noverca
Imperium, ferulæque intentat pondus ubique
Increpitans, ſævo nos territat uſque flagello
Improba; dumque ferox morſu & latratibus urget
Aſſiduè incumbens, felle omnia miſcet amaro
Gaudia, ſemper adeſt quaſſans ſermonibus aures,
Et vehemens œſtro trepidos hortatibus implet
Mortales, oneratque minis, ſed dogmata ſæpe
Dat ſua, Joliadâ haud felicior, irrita ventis.
Reginam nobis fingit delira Sophorum
Natio, dat ſceptro ſenſus domitare rebelles;
Id proprium. Magni ſed & illis Numinis inſtar
Pandit iter vitæ per quæque anguſta beatæ,
Et ſancto nitidos componit pollice mores.
Iſtæc digna quidem quæ pulpita quæque ſcholarum
Uſque ſonent; ſed, res ut habet, cui deterius mens
Et ratio ſapiant, plerumque beatior ille eſt.

SATIRA V.

AD

CLARISSIMUM MARCHIONEM

DE DANGEAU.

NEmpe viro vanum non est aut futile nomen
Nobilitas, qui cretus avis heroibus, altum,
DANGEADÆ similis, genus ornat, & ardua Recti
Culmina quæ tenuere Patres, virtute capessit.
Sed mihi difficili calet hepate mascula bilis
Incendens animum, simul ut gentile superbus
Stemma, Ducumque sonat decora inclyta degener hæres,
Qui virtutis inops, segnis, turpique solutus
Desidiâ, lauros, majorum & fortia facta,
Ut sua ventosus numerat, Patrumque trophæa
Ridiculus famæ captator propria censet.
Tota quidem insignes exornant atria ceræ
Heroum, memori quos præstans gloria famâ
Et mille illustrant fastis monumenta vetustis.
Queis & Capetiæ gentis Rex aurea gratus

Lilia cæruleo tribuit tria pingere ſcuto.
Sed quid vana juvant tot avitæ inſignia laudis,
Si de tot Ducibus quos latè perſonat Orbis,
Nil præter veteres membranas, & ſtatuarum
Mutarum ſeriem quibus ætas longa pepercit,
Nunc proferre queat? Quid avorum gloria confert
Semideûm ſoboli, maculat ſi turpiter omnem
Inceſtatque domum imbellis vecorſque propago:
Cui decus eſt unum ſublimis & ardua cervix,
Et ſtudium omne viget ſomno ventrique vacare?
Nunc viden' ut ſeſe mentito pignore pulcher
Venditat, & tumidus titulis incedit avitis,
Nempe putes cæli dare jura Quiritibus illum,
Et geſtare luto pectus meliore creatum.
Dic mihi tu Hectoridas fortis jactare propinquos,
Atque animis fidens cognato aſſurgere Olympo,
Dic age, num generoſa putes animalia queis ſit
Sanguis hebes quamvis præſtanti ſemine cretus?
Laudatur pernicis equi vis neſcia vinci,
Carceribus ſimul effuſus micat æquore aperto,
Et palmæ affectans decus, indomituſque laboris
(Nec mora nec requies) ſpumis humeſcit, & axem
Dexter agens, metam volucri velocior Euro
Evitare catus, victor pugilem inſerit aſtris.
At pecus ignavum quamvis ab origine gentem
Neptuni trahat, æthereove è ſemine vitam
Hauſerit, exiguo dominos mutare jubetur
Poſteritas vilis pretio, nec gratia venum

Ulla dari prohibet, majorum aut fortibus umbris
Ullus habetur honos, ſed aratro evertere glebas
Segnipedes videas, duro aut pungente colono,
Ire viam injuſto ſub faſce, gravemque Nepotis *
Attritâ cervice molam verſare gemendo.
Ergo tibi quianam vis condonarier uni,
Ut ſic vana tumens ab inani nomine famam
Uſurpes? Nil me fucus ſpecioſaque larva
Decipiet ſanum, ſed enim mihi nobilis unus
Ille, animus cui ſit veræ virtutis alumnus.
Nunc age, magnanimi ſi te genuere parentes,
Germine ſe tollat generoſo nobile ſemen,
Cura ſit invictâ Rectum probitate tueri,
Et conſanguineos affectus pectore puro
Indue, nec rerum contentus cortice & umbris,
Heroas jactans, fœdam ſectare probroſus
Deſidiam, ludoſque leves, ſed moribus aureis
Integer auguſtos proceres duroque labore
Redde mihi, hoſtiles cuneos perrumpe cruoris
Prodigus, & gelidas ſub dio ducere noctes
Aſſiduus, nihil & tardus thoracis aheni
Pondere, caſtrorum excubias & munia martis
Omnia obi, intrepidum nec te hoſtica tela morentur,
His ſtudiis procerem agnoſco. Tibi tum licet alta
Nomina, tum magnos per me fas ſumere Reges
Quos proavos inter numeres; tibi mille Dynaſtas

* *Juv. Sat. 8. v. 67.*

Elige, pulvereos ſcriptorum conſule faſtos
Ut lubet, eia ducem arbitrio tibi ſanguinis opta
Authorem. Juvenis Pellæus primus avorum
Num placet? An Priami regnorum everſor Achilles?
Aut qui deduxit domitos ad flagra Quirites
Julius? Hoc proprium tibi vindex aſſere pignus
Quod vocet in dubium nemo uſquam lite malignâ.
Hic tibi ſi non eſt generis fons, attamen eſſe
Debuit; Herculeo ſed nequicquam in lare natus,
Jactares orbem patriâ virtute ſubactum,
Si turpis vitii maculis monſtroſa propago
Dedecoras ſtirpem, viviſque domeſtica labes.
Tot majorum umbræ queis probrum ſegnis inuris,
Incipiunt contra te ſtare, facemque pudendis
Admovet illa virûm virtus quam ignavus & excors
Mille notis fœdas immanibus. Illa parentum
Gloria quam faſtu jactas tumefactus inani,
Quid niſi lux radiis tua prodens turpia vitæ
Flagitia, & fœdam conſtans pervincere nubem,
Quam vitiis obtendis iners nervoſque ſolutus
Deſidiâ? Laus eſt tibi ſtertere ſcilicet ante
Ora Ducum quos laudis amor curâ anxius acri
Urebat patriæ ſtimulans impendere vitam.
Hæc decora inſanus quorum fulgore tueris
Segnitiem, hæc titulis & honoribus inclyta avorum
Nomina, ventoſæ ſunt ludicra inania pompæ,
Et mendax ſcenæ ſpecies & larva doloſis
Artificis fuci illecebris accommoda fraudi;

Hîc cortex merus, & pictæ ludibria formæ,
Quando merum nobis nebulonem, perfide, præstas
Cui somno ventrique vacans ignavia fingit
Sensum animi, cui flagitiis corrupta manusque
Mensque dolos versat, vesanum, immane furentem ;
Cum jecur accensum fervet. Stat dicere verbo
Cuncta, putris vivis generosæ termes olivæ.
Sed fors Calliope Procerem stomachosior urit,
Et tumido ore nimis delitigat. Ergo tenellis
Auriculis parco, nec plus urgere laboro
Magnatum sobolem. Tua dudum cognita fastis
Nobilitas, & stirpis ubique insignia fulgent.
Novi equidem. Sed dic quàm pridem? Computat annos
Mille sibi genus heroum, sed & area scuti
Plus tibi terdenis posset clarescere scissa
Tesserulis. Decus eximium. Cui nil tamen ætas
Ambiguum addiderit. Sanè monumenta loquuntur
Omnia quæ fortes proavi gessere, salutis
Tutores patriæ, nec edax abolere vetustas
Evaluit titulos & bellica præmia Patrum.
Nota satis. Sed quæ mihi denique spondeat ullo
Pignore certa fides, aviarum pectora nusquam
Annorum hac serie flammis caluisse procorum?
Certus nimirum novisti, numquis amari
Dignus, non stirpis fontem confudit & audax
Sanguinis adjunxit rivos ignobilis ipsi
Semideûm generi? Quid? Num Lucretia verè
Una fuit matrum tibi quæque, & ductus ab illis
Huc

Huc incorruptâ fluit usque propagine sanguis.
  Ille fuit fato genitus mihi crede sinistro
Vana lues per quem niveis est moribus orta.
  Candida nascentis mundi sub tempora, cuique
Integritas sua laus erat unica, legibus æquis
Commoda gens omnis sibi definire, decusque
Metiri felix unâ virtute, legebat
Hac duce qui populo leges & jura volenti
Sancta darent, illex probitas tunc scilicet una:
Judicium vulgi & trabeæ captabat honores.
Stirps pendebatur nihili, nec originis altæ,
Gratia, vis & opum, aut aliena potentia cuiquam
Subsidio; sibi stemma, genus, stirps & decus heros.
Tempore sed virtutis honos eviluit omnis,
Et vitio accrevit probitati debita merces
Gloria. Tum vires ignava superbia vanis
Accersens titulis misero cladem intulit orbi
Nobilis evadens. Hæc nobilitatis origo,
Ex hoc fonte Duces, ex hoc fluxere Barones,
Et Francis toties agitatus Marchio scenis.
Sic cunctis pictum virtus fuit unica scutum.
  Tunc & ventosis pascens deliria nugis
Plurimus emersit palpo, qui symbola, Parmam,
Et gentilitii distinxit pignora scuti.
Hinc nova tot sunt nata vocabula, Fascia, Palus,
Quadrifidæque cruces, Decussatæque, minuta
Tænia, apex Galeæ Plumatilis, alveolique
Alternè varii, & quidquid mendace Segondus

Mercurio garrit, ſignatque coloribus index.
Hinc ubi veſanam rationem faſcinat error,
Importuna micans virtus ſe triſtibus umbris
Occultat, fugit & ſtultæ impia ſcommata plebis.
Nobilis hinc nemo niſi cui domus ampla ſuperbis
Porticibus pateat latè, atque aulæa paratu
Regifico, menſiſque ingens effulgeat aurum.
Tum vario ſervos diſtinxit tænia limbo,
Et Dux magnificâ incedens & Marchio pompâ,
Quiſque tulit variis ſe ornatum inſignibus, omnis
Et deſignat herum proprio ſibi verna colore.
Mox poſtquam immani domus eſt abſorpta ruinâ,
Et ſarcire graves caſus opus; haud pudet alto
Deductum cælo heroum genus undique nummos
Nominibus falſis corradere, quorum ubi multis
Artibus eluſus mercedes creditor urget;
Tandem irriſa Themis dudum, Themidiſque Satelles
Ante jacere fores & mille vorare coactus
Digna indigna, viros arcto compingere magnos
Carcere, dum poſitâ præco bona publicat haſtâ,
Et ruit oppreſſus funeſtâ Marchio clade.
Hinc ſibi ſubſidium proprio quæſivit egeſtas
Dedecore, & vili cæpit de plebe Puellas
Mercari ſibi quæ pretio præſente penates
Suſtentent, tantum & valeant opis addere, quantum
Labis ſordidulæ thalamis illuſtribus addunt.
Nobilitas ſic turpis avos & præmia venum
Omnia dat, penſi nec quicquam infamia, nummis

Dum ſemel emendet fata aſpera, vulnera felix
Vulneribus curare, noviſque abſtergere labes
Antiquas maculis; redimit ſic proſpera damnum.
Nam ſplendor generis ſine re eſt abjectior algâ,
Et qui pauper avos ſonat, inſanire putatur.
Hunc pejus vel cognati averſantur egentem,
Quàm qui lethali contraxit ſydere morbum.
Sed bene nummatum comitatur gratia, pulchrum,
Egregium & quocunque venit ſe ſemine fortem
Quiſque ſonat, licet ignarum quo patre creatus
Hauſerit hoc cæli ſpirabile lumen; & olli
Hozerius centum titulos centum eruet umbras.
Illuſtres quarum ſoboles laudetur, herili
Sanguinolentus adhuc ſcuticâ, cui penula poſſit
Et ſua monſtrari quam geſſit de lapide emptus.
At tu quem meritis præſtantem & honoribus auctum
Suſpicimus, duce quando tuâ virtute, tot aulæ
Illæſus ſcopulos, tot ſyrtes victor adiſti,
Tot maris undiſoni vada fervida. Nunc age dignum
Magno quem propius contingis te gere Rege.
Nunc viden' auguſtæ nova ſemper gloria fronti
Ut ſubit, inſigneſque accreſcunt undique palmæ,
Quas mille accumulant belli paciſque labores.
Nempe ſuo mage quam ſceptri ſpectandus honore
Liligeri, ſtudiis non torpet inanibus, aut ſe
Degeneri luxu victus ſomnoque reſolvit.
Nunc alii ſedeant nimirum & pace ſepulti
Otia lenta trahant Reges, & ludicra fracti.

Deliciis agitent, Lodoicum mollia suadens
Purpura nec frangit, nec curis, quæ super orbe
Incumbunt toto, avertit, stat pectore victor
Infracto, stat mente vigil, par omnibus unus;
Sic & fortunam docilem parere prehensans
Consiliis, unique sibi sua prospera debens
Omnia, pacato Rex imperat ocia mundo.

Ergo legitimæ si te urit gloria palmæ,
Aggredere ô! felix, pulchro nec parce labori,
Judice dum magno clarescere tendis, & altum
Affectas meritis decus, ardua quæque capesse,
Quò dignus placeas. Per te omnis utroque sub axe
Gens sciat, esse unum divino munere Regem,
Cui sint magnanimo populares Principe digni.

SATIRA VI.

PRoh Superi! quianam tantis plangoribus æther
Rumpitur? Ergo cubant hîc cives nox ut agatur
Insomnis. Furiis feles immanibus actæ,
Concurrunt rabidæ tectis ex omnibus, & me
Certatim infestant; tum lecto turbidus horror
Excutit: at stratis nil prodest surgere; credas
Huc totam nigræ Stygis immigrasse cohortem.
Dirùm nempe fremens imitatur tigridis una
Sævitiam, infantis vagitus altera reddit
Triste rotans vocem. Cladis genus insuper urget
Ecce aliud: Feles sedenim socia agmina jungunt
Muribus, & positis odiis conjurat uterque
Me populus premere, & dulcem expugnare soporem.
Importuna magis sors hæc mihi nocte sub atra,
Abbas quàm medio fuit unquam sole Puræus.
Sed quid ego imprudens levia hæc queror, undique pressum
Cum ferit & frangit series immensa malorum?
Nam vix personuit galli vicinia cantu,
Et miseros ad opus clangoribus ales acutis
Excitat, auroræ, jam rarescentibus umbris,

Non procul hinc operæ inſtaurantes ſtrata viarum
Ferre pedem retrò cogunt. Ecce omine diro
Et crux offendit; quin celſus turre ſub altâ
Tecta novans latomus, laterum vim decutit, imber
Denſior ut guttet non ſtillet. At ecce coruſcat
Sarraco veniente abies, clademque minatur
Horrificam nutans. Vix ſex cervice jugales
Contentâ maſſam trahere, & ſtatione movere
Sufficiunt, & ſe per lubrica ſuſtentare.
Dum molitur iter ſub pondere currus iniquo,
Ecce rotæ incurſat rhedæ quo protinus ictu
Impingens provolvit humo, cænoque volutat
Vectores pavidos: properans alius male ductor
Exitium ſimile incurrit. Mora nulla ſequuntur
Et tractim ſubeunt ſimili diſcrimine currus
Innumeri, cladi ſed ne quid deſit acerbæ,
Ecce boûm huc trudit caſus miſerabilis agmen.
Nemo non certat ſe ſe extricare: querelis
Hic pulſat Superos, ſævit mugitibus aura,
Dirum acuunt ſtrepitum ſævis tinnitibus hinni,
Mox & equi centum turbæ immiſcerier illuc
Adducti gliſcentem augent ſine more tumultum,
Nec locus eſt ulli effugio, non expedit ullus
Vici inflexus iter, totas hic nempe cohortes
Involvit caſus. Fraudis plebs neſcia, pacem
Totâ mente fovens inſanos pœne furores
Reddit quos olim afflavit diſcordia demens.
Tam dirus ſævit vario certamine clamor,

Ut vix ipſe tonans rex audiretur Olympi.
Hîc ego cui lex eſt, noctem ducentibus aſtris,
Illuc ire trahit quò mentis amabile pondus,
Stare loco impatiens, vitæ diſcrimen adire
Certus, iter tendo, mihi deſperatio vires
Suppeditat quando Superis averſa voluntas.
Fervidus undantem turbam fluctuſque prementum
Impello; in partes verſo me lubricus omnes
Obicibus ruptis, rivi nil imbre tumentes
Impediunt, addit mentis furor igneus alas.
Æſtus anhelantem dum me ſic ille fatigat,
En ſublimis equo peditem me pulſat & ungit
Guenaltus cœnum incutiens. Subducere memet
Cura ſubit turbæ, & maculas expungere turpes.
Immemor at quò mens agitabat tendere, caſus
Ut me fert anceps, huc deferor, angulus offert
En ſe oportunus quò me componere poſſim,
Atque habitûs certâ ſub lege reducere formam.
At ſubito immenſum cœlo ruit agmen aquarum;
Et fœdam glomerant tempeſtatem imbribus atris
Collectæ ex alto nubes, ruit arduus æther,
Ceu Superis viſum cava nubila rumpere rurſus,
Diluvioque iterum terras delere nocentes.
Aſſere vel tigno pontem ſpumantibus undis
Quiſque ſibi facit. Hac rivi tranſmittere foſſam
Bullantem tabulâ cunctis labor; hac tranſire,
Quamvis juſſa premant, vel verna procacior horret.
Hæc tamen una patent tremuli compendia pontis.
Tempeſtas

Tempeſtas ſine more furit, torrentia tectis
Flumina præcipitant, rivus tumet æquoris inſtar.
Hac iter eſt, mihi ſed trepido veſtigia nutant.
At me vis quatiat quantum libet illa procellæ,
Maturare fugam nox me tamen acrius urget.
Nam ſimul ut veſper ſucceſſit ſerus olympo,
Et mercatorem duplici ſera vincta catenâ
Invitat numerare lucra, excuſſiſque libellis
Digerere in ſummas, fora cum plateæque quieſcunt,
Protinus invadunt latè omnem fuſa per urbem
Agmina latronum, data præda Lutetia monſtris,
Fit ſpelunca, neces, horrorem, incendia, lethum
Perniciemque ferens, nulla eſt infeſtior ora
Barcæo in ſaltu, aut Scythiæ per inhoſpita luſtra,
In Thracum mage ſecurus regione viator
Carpat iter. Miſer ille mihi proh! terque quaterque
Veſpere quem ſero res improviſa coegit
In vici anfractu funeſtâ ſorte morari.
Quattuor extemplo ſtrictis mucronibus hoſtes
Ecce necem intentant. Morere, aiunt, aut loculos da.
Fruſtra obluċteris, fato parere neceſſe eſt.
Nî facias, ferro cæſus numeraberis inter
Inſignes caſus, totâ & cantaberis urbe.
Aſt ego commotæ quem terret arundinis umbra,
Oppreſſus ſomno, Heſperiis ubi mergitur undis
Occiduus Titan, lectum peto. Lampade ſed vix
Extinctâ, ſtratis me Morpheus urget in arctis,
Audax en furum legio circumſtrepit ædes

Obſeſſas, plumboque quatit furioſa volante
Clauſtra domûs, ſtrictamque arctâ compage feneſtram
Convellit, paſſim furit & per compita clamor:
Suppetias, cives, pereunti ferte, trucidor,
Me miſerum jugulat crudo ſicarius enſe.
Injectis facibus civis mihi proximus ardet.
Vix ſpirare datur, pavitantia pectora pulſat
Et tremor & fremitus. Totam prope nudus oberro
Per noctem, ſpiſſam Vulcanus ad æthera nubem
Igneus eructat, priſcæque incendia Troiæ
Multâ clade, refert, ubi diri miles Ulyſsî,
Atque Argiva phalanx, ſpirans immane per urbem
Exitium, prædas abigit nil territa tortis
Vorticibus, latè & mortes ſpargente favillâ.
Unco multiplici tandem eruta ſedibus imis
Tecta ruunt, unâque extincto fomite flammæ
Intereunt, piceâ fumat caligine turbo.
Aureus at jam ſol radiis ferit æthera, cum me
Invitat remeare domum lux reddita terris.
Confectum ærumnis ſed cum dare membra quieti
Invitat labor emenſus, mihi copia ſomni
Nulla datur, magnis opibus dormitur in urbe.
Id vaſto præſtare domus ſummota receſſu
Una poteſt, ubi nulla ſtrepit vicinia vulgi.
Magnus Pariſiâ nil fortunatius urbe
Orbis habet, Plutus tibi ſi favet aureus. Illic
Ruris deliciæ nullo non tempore præſtò
Sunt tibi, te penes eſt, terras aquilone ſevero

Vel dum durat hyems, viridaria flore fovere
Perpetuo, verisque æterni dona tueri.
Hîc inter densam frondenti vertice sylvam,
Aut Arabum plantis ditissima rura pererrans,
Dulcibus indulgens curis grata otia lentus
Ducere, teque potes gerere omni ex parte beatum:
Ast ego nullius certi laris incola, durus
Vitam agito, & Superis ut visum, sic tueor me.

SATIRA VII.

NUnc alio tibi more styli componito formam,
Calliope, satyræ studium exitiabile prudens
Abjice: nempe malam maledictum nil nisi pestem
Fert utrobique nocens. Malesano hoc fervidus æstu
Plurimus ut laudem affectat, sibi acerba paravit
Mille probra infelix vates. Quin vocula sæpe
Ludicra, quæ salsè lectori gaudia fecit,
Auctori casu lachrymas excussit amaro.
Putida laus, calami frigentis segnis opella,
Sedem nacta gravis nulli, putrescere tutâ
In statione potest intra forulos Apothecæ
Secura exitii. Nemo illi scilicet hostis
Muribus exceptis, blattisque & pulvere. Nusquam
Judicium vulgi ambiguum & ludibria curat
Aut timet. Ast scriptor sale qui conspergere mores
Et studia attentat, risumque movendo facetus
Cuncta sibi ludos facit. Hic quem lector acerbus
Damnat, amansque tamen fovet, & sibi fortis
Asserit, hic, inquam, laudator cui suus, hostis
Nil minus evadit, sincero lædere Vero
Usque solet tacitâ queis sudant pectora culpâ;

Cuique sua occurrit facies depicta fideli
Auctoris speculo. Qui te mage laudibus effert
Voce planus blandâ, te funditus horret & odit.
Ergo nequicquam prurigine mens tibi fervet,
Calliope. Si quid numeris & voce canendum est,
Heroem numeris & thure tibi elige dignum,
Porrigitur quâ terra vago circumsona ponto,
Auctor ego audendi sed sum tibi grandia vanus.
Litterula affinis laudi misero mihi nulla
Omnia tentanti sese offert, cædere frontem
Aut pluteum, digitosque cruento rodere dente
Nil prodest, Genius si quid mihi parturit, illud
Duritie Capellanam superare Puellam
Experior, veluti pistrino addictus, anhelans
Irrita desudo, ablucatur charta stylusque.
Sed jactare sales ubi opus, splenemque cachinno
Exhilarare, meâ versari memet arenâ
Agnosco pugilem: tunc sum mihi jure Poeta,
Phœbus adest dexter, votisque vocatus, alumni
Sponte movet sensus, illo aspirante, decoro
Ordine certatim cernas ad jussa venire
Et numeros & verba: tenor viget ille perennis.
Est Parisiacâ insignis pingendus in urbe
Furcifer? Actutùm nullo mihi Musa labore
Saumavilum scribit. Specimen vin'cernere putris
Eximium stolidi? rhythmus tibi cominus offert
Saufalium. Genius natalis conscius astri,
Aonios fontes aperit mihi carminis auctor.

Vin'tibi & insulsum versus sine fine furentem
Fundere frigidulos designet Musa Poetam?
Castalius salit hîc mihi pleno gurgite torrens,
Ecce Poetastri, nec eos numerare potestas,
Turmatim occurrunt Colleretus, Titravilla,
Pelterius, Prado, Bonecorsius, & Perrinus,
Mille dehinc alii. Placet hîc sibi & improba plaudit
Calliope, tacitoque agitat sibi gaudia sensu.
Dum sic indomito fervent præcordia Phœbo,
Frustra animum pulsat stimulo mens mota benigno
Sollicitans, sævum hunc Musæ compescere ludum
Ut placeat, lentusque sinam hæc examina vatum
Pace frui, erroremque suum sibi quemque fovere.
Sed qui me thyrso pressum furor entheus urit,
Parcere non patitur cuiquam. Justâ omnia lance
Penduntur, regit examen lex unica Verum,
Et merito pretium statuit. Me pondere flectit
Una suo Virtus dominatrix sensibus imis.
Sed fatui species mihi non tolerabilis ulla.
Non aliter prædam insectatur anhela canum vis,
Quam fatuos ego latratu morsuque fatigo,
Nec prius olfacio, quàm surgens mascula bilis
Incendit stomachum. Sed quid tot inania jacto?
Callidus argutum verbis attexere rhythmum,
Atque catus prosam numeris vincire malignam,
Nil sum præterea. Si quid valet, hac valet arte
Calliope, data fata sequi laus unica vati.
Sic mihi (seu juveni mors cassibus imminet atra

Lethiferis, placidam seu prospera fata senectam
Indulgere velint) stat versus scribere, vitæ
Quisquis erit tenor. Ærumnis confectus, opumve
Dives agens, hilaris, luctu consumptus amaro,
Ruricolas inter, si fors ita jusserit, ulnas
Sive ruas inter, formosa Lutetia, degam,
Vulnifico usque premam fatuos mucrone cruentus.
Stultitiæ quid sic miserum genus insanire,
Est tibi mens, aiunt? genium cohibere furentem
Disce, cave ne quis tua scommata dira perosus,
Pruritum hunc fuso compescat sanguine vatis.
Dic age, Lucilî studium sectatus & artem,
Bilem Flaccus ubi catus exercere jocosam,
Ausus & introrsum turpes apprehendere, pellis
Ut detracta viros genuinâ fronte notaret,
Virtuti decus oppressæ & sua præmia vindex
Asseruit; vel dum Juvenalis felle madentem
Usque stylum stringens, mordax ut in hepate bilis
Fervebat tumido, secuit populumque, Patresque
Fulmineus Latios; sine sanguine nunquid uterque
Non obiit? Cedo quid furor ille afferre Poetæ
Exitii demum poterit? nos nostraque tutæ
Defendunt latebræ. Nulli mea forma canendi
Cognita, nec facies, nec nomen, nec furit æstu
Calliope insano, foliis impune volumen
Æmula Montrolî farcire & dicier hæc est:
Nec nisi vi factâ adducor, quos scriptito versus,
Ut quandoque legam. Genii expugnator amicus,

Quem ſatira oblectat, vix hoc extorquet; at ille
Forte mihi palpo vocem dum tollit, opellam
Commendans, tacito impoſtor convicia ſenſu
Dictitat auctori. Cordi inſidet illa voluptas
Unica, in hunc operis componere carmina morem.
Vis deeſt apta loqui, tum nulla ſilere poteſtas.
Si quid quo pacto mihi mentem pungit acutè,
Prolatum, mora nulla mihi quin codice pulchrè
Deſcriptum niteat. Sic me imperioſa miſellum
Vis fati domitat nullâ eluctabilis arte.
Hæc dixiſſe ſatis; jam nunc requieſce parumper
Calliope, & vires tibi collige. Mî manus ægra
Officium negat; ergo ſile poſt dura laborum,
Cras opus & caſus gnavi renovabimus omnes.

SATIRA VIII.

HOMO.

OMnibus in terris, vel quas aſpectat Eoo
Purpureus vultu, vel quas medio igneus axe
Torret ſol horis flagrantibus, & quot Ibero
Deſpicit Oceano propior, mihi nulla reperta eſt
Serpentum, aut volucrum ſpecies, vel quadrupedantum;
Quâ non deterius ſapiat vel fœdius erret
Gens hominum. Quid? Vermiculus formica-ve reptans;
Quæ vix dimidio ſuſtentat ſanguine vitam,
Vel petulans hircus, vel torvâ fronte juvencus,
Plus ſapiunt illo cui Rex dedit altus Olympi
Imperitare Orbi? Sic res habet, Optime; ſed tu
Attonitus palles. Sed enim, inquis, nil habet Orbis
Egregium, quod non homini natura crearit
Regnandum; pecudes, nemora alta, & roſcida prata,
Agnoſcunt Dominum. Nihil hoc moror; at miſer inde
Vanior arguitur cunctis animantibus eſſe.
Hæc mihi tu ſatyris, ais, apta movere cachinnos
Compoſitò ludis, ſed frugis inania cuncta.
Credam ego, ni momenta, fidemque & pondera ludo

Addere feſtinas. Ergo ſpineta ſubire
Aſpra ſcholæ tecum cogis Sophus. En mora nulla,
Aggredior. Sapiens age dic quis habendus? hic ille eſt,
Quem ſibi conſtantem quatiat vis nulla procellæ,
Flamma nihil pravæ funeſta libidinis urat:
Cujus conſiliis Pallas moderamine juſto
Præſit, & exactâ libret jura omnia lance.
Nec gravior quiſquam Themidis ſubit alta Senator
Limina quam mentis ſapiens molimina penduſque
Ad normam expendit. Verùm lex illa moduſque
Omnia componens in Recti cardine fixa,
Ecquando regit humanos vitæ arbitra ſenſus?
Quando non homini ratio dormitat, & exlex
Omnibus incæptis abnormem regula ludit?
In toto vivit nihil infelicius orbe.
Cerne hyemis memor ut magno formica labore
It campis Cererem populans, atque addit acervo
Ore trahens. Sed ubi tellus aquilone ſevero
Triſte riget, latéque arvis ſquallentibus horror
Incubat, illa latet frumenti dives, & Euros
Vimque Noti pleno temnit ſecura cubili.
Verùm eadem ſtudii ſibi conſtans fœdera ſervat
Certa ſui, nec eam videas, ubi vere tepenti
Solvit humum Zephyrus, ſegnem torpere veterno;
Aut ubi ſævit hyems duris ignava colonis,
Triſtibus errantem campis abducere prædas.
Contra homo, nec certo curarum fine, nec ullâ
Lege vagam mentem per ſomnia mille volutat;

Semper inæqualis sibi fluctuat ordine nullo.
Quod nunc efflictim cupit, hoc cane pejus & angue
Mox fugiet. Vitæ studio disconvenit omni.
Mene maritali sic porrigere ora capistro,
Ut conjux studiisque procax & perdita luxu
Contingat? Mihi non adeo frons ferrea, contra
Ut durare queam tot tristitia fata, mariti,
Quæ vos usque manent. Jam nec vacat addere memet
Egregiæ socium genti, quam Bussius astris
Inseruit. Fatuos alioqui haud defore credo
Quos sua præclaro celebret fortuna per urbem
Nomine; sic nuper mihi fastu turgidus ille
Jactabat Thraso qui decies sibi surgere solem
Non passus post hæc, quin vincla jugalia sponte
Incurrens animo mansuescere disceret, omni
Exemplum turbæ memorabile, cui Deus uni
Consortem thalami costâ meliore creatam
Annuerit, priscis exæquandamque Sabinis.
Sic homo mente sibi dispar mutatur in horas,
Et vix ferre potest seseipse, sodalibus æquè
Ac sibi supplicium cudens, nec firmius oris
Huic color atque animi votum quàm calceus hæret.
Quælibet aura rotat varium, cadit impete nullo
Impulsus; nunc arma fremit sub casside sævus
Terribili, duro qui cras teget ora cucullo.
Hunc tamen insanis ubi fæta vaporibus inflat
Ambitio, pulcherque placet sibi, & ebrius alta
Somniat, Athlantem credas Geniumque Deumque

Quo ſine tota ruat tellus, ruat arduus æther;
Cui pecudes, elementa, polus famulentur, & aſtra.
Unius cauſâ ſuperâ in regione rotentur.
Quis dubitet regem naturæ, ais? Hæc ego forſan
Vana putem. Verùm, eſto (placent tibi ſomnia quando,
Et fumis inhias) antris & vertice nudo
Pyrenes, hominum veſtigia & ora tremiſcat
Urſa oblita feram. Fas & ſitientibus arvis
Deſertæque jugis Libyes, ſævire leones
Paſtorum nutu dediſcant, ſylvaque latè
Armentis Dircæa ſonet. Sed nunc age Regem
Qui ſe vana tumens jactat, quot ſponte tyrannis
Obſequitur miſer, & quàm dura compede vinctum
Ambitio, vel cæcus amor, vel gloria fallax,
Vel pallens livor, verſatque trahitque catenis
Implicitum! Vix heu! Sub noctem membra quietus
Compoſuit ſtratis, & Morpheus urget amicè
Irrorans, cum ſomni expers inclamat & aurem
Vellit Avaritia: Indomitum ſic ſtertis, ubi urgent
Et circum pungunt te mille negocia? Surge.
Quid premis? Hem, piger, obloqueris, ſurge, inquit acerbè
Vociferans. Vix dum naſcens aurora rubere
Incipit, atque ſilet clauſis urbs tota tabernis.
Surge. Vigil quid agam? Navem conſcende, recenti
I, pete mercator populos ſub ſole tepentes:
Mox urbes Aſiæ extremas atque Indica luſtra
Æquora, mutatâ nigrum piper advehe merce,

Succina, Castoreum, thus, lubrica Coa, tapetas.
Sed me ditat opum fæcundo copia cornu,
Plus nimio felix. Ecquæ satis esse beato
Divitiæ possunt? fac semper crescat acervus
Quem struis, & socios & cæli sydera falle,
Mente, manu, linguâ perjurus; Parce paratis;
Remque puta sacram nummos quos strangulat arca
Undique collectos; licet & tantum horrea condant
Triticeæ frugis, quantum metit Appulus, alvum
Pasce tamen siliquis immitem & pane secundo,
Et pigros toto servorum limine ventres
Pelle, tibi nec mensa, focus nec splendeat ullus,
Neve habeat lautum quicquam domus atque supellex
Thesauris licet exsuperes tellure repostis
Quas ludo quæsivit opes Galetus, & idem
Amisit ludo. Jove sub frigente cubile
Nuda tibi det humus. Jugulum præbere latroni
Sit potius, quàm si furtove teruncius aut vi
Ablatus leviora tibi marsupia reddat.
Scilicet hæc in te exercebis durus, ut hæres
Curatâ cute turgidulus, spoliisque superbus,
Ærumnisque tuis doctus feliciter uti,
Se magno curru sublimem ostentet, & urbis
Compita per vicosque frequens splendore tumultuque,
Attonitos plebis stupidæ præstringat ocellos.
Sed quid ages? Nautæ per littora rauca strepentes
Ire jubent, Zephyrosque vocant clamore secundos.
Parte aliâ (illecebris ubi nil valet improba nummi

Frangere ſpes animum) aggreditur mora nulla quietum
Ambitio ſtimulans, vaniſque furoribus implet
Sanguineus Mavors. Viden' ut ſeſe arduus infert
Per cuneos campo volitans, & funera ferro
Denſat præclaræ ſitiens necis. Aſpice, magni
Cæſaris ut laudem cupit & decora alta referre,
Enſe viam crudo faciens, dextrâque prehenſans
Hoſtilis turres & propugnacula valli,
Demens qui cadere ante diem feſtinet, inanes
Venatus fumos, & vanam nominis umbram.

Heus tu, ais hîc, magnos heroas parce jocando
Vellere; quod carpis veſano ſcommate mordax,
Fortis Alexandri laus id fuit. Ergo Philippi
Hoc pacto proles inſaniit. Hoc mihi ſemper
Conſtitit à puero, nec peſtis ſævior ulla
Hoc prædone fuit, Superûmve immanior ira.
Nempe æger rabie indomitâ, vaſtumque furorem
Mente furens (dirum morbi genus!) æſtuat, & ſe
Non capit infelix anguſto limite mundi.
Nec ſatis. Humani dum ſanguinis improba fauces
Indita naſcenti ſitis urit, ſomniat & ſe
Ab ſummo Jove prognatum, ſibi tradita ſorte
Regna aſpernatus, latè prædator Eoas
Infeſtans gentes, Aſiæ pulcherrima vaſtat
Imperia, exciſas imis à ſedibus urbes
In cinerem ac tenues gaudens abiiſſe favillas,
Et ceu nullius laris erro, cuncta vagatur
Littora per populoſque, ſinuſque, extrema rubentis

Oceani fluctu quos divite proluit unda :
Nec finis fuit errandi, nisi cum furor orbem
Impius, & ferro scelerata amentia vertit.
Felix si certas habuisset Pella viritim
Tunc assignandas furiosis provida cellas,
Et cognatorum sententia cauta futuri,
Aut sapiens illo rabiosum carcere tutor,
Clausisset toti simul inde salutifer orbi !
Verum hæc proposito quæ tantum affinia, mitto;
Nec mihi stat quotquot domitant humana tyranni
Corda, sequi versu. Manet hæc te Cura, Senalte,
Teque Coeffetide; vos scripto & voce diserti
Excutite hæc buccâ populus quæ captet hiante.
Nunc homo, nunc tantùm quâ pulcher parte nitescit,
Observare vacat. Nempe unus moribus æquis
Et patiens cultûs, aiunt, civilia jura
Et leges sibi descripsit, sanctumque Senatum,
Et Reges legit augustos qui fœdera pacesque
Instituant justo arbitrio, populoque severi
Imperitent. Rectè sed nullâ lege volentes
Jura fidemque colunt pecudes, nec milite cinctus
Imperat his Rectum Prætor, Themidisque satelles.
Quando vias prædis infestavere luporum
Agmina? Quando pares nobis, quò longius horto
Aut tecto pateat spatium, bella impia bella
Tigribus indicunt tigres, latéque cruentant
Hircanos saltus studia in contraria scissæ?
Quo nemore inter se rabidis non convenit ursis?

Quâ regione lacer sub vulturis ungue recurvo
Occubuit vultur? Dic quo saltu arida nutrix
Africa monstrorum, cognati sanguinis unquam
Immemores sævo concurrere marte leones
Viderit, & propriâ sibi clade parare tyrannos?
Nulla adeo indomito vivit fera corde, ferini
Cui non sponte cadant mores ubi bellua tergum
Picta pari maculâ sylvis occurrit, aguntque
Perpetuam pacem sine jure & pignore, tutæque
Antra colunt eadem. Nunquam Jovis ales, agelli
Jugera prætexens fratri quæsita caduco
Jure, diem dixit, nec vulpes ipsa dolosâ
Gallum lite petens unquam dedit ulla Roleto
Munera, dextram onerans nummis & fasce sinistram.
Nunquam pruritu rigidæ tentiginis ardens
Cerva vocatum in jus sylvis extraxit in urbes
Comparem, opus veneris quasi nervo segnis obiret.
Nunquam congressu indicto dimisit utrumque
Ridiculus Themidi Prætor fecisse ruborem
Turpia decernens. Vadimonia nulla, libellus
Nec supplex illis ullus, nec Curia classes
Per varias litem versans, nec summa Senatûs
Inferiorve exedra quietis ocia turbat.
Securis ævum exigitur sub simplice Recto,
Unus homo oblitusque sui sitiensque cruoris
Fraterni, dirâ execrandus laude triumphat,
Dexter ubi consanguinei jugulo abdidit ensem.
Nec satis effossum exacuisse in vulnera ferrum,

Et

Et latè certas tormenta vomentia mortes
(Tartareo dum fæta tument præcordia nitro
Urbibus exitium & templis) cudiſſe, nefandis
Artibus infeſtæ ſtygis & Plutone magiſtro.
Certior extremam cladem inſuper attulit orbi
Dirus homo obſcuri cum codicis inſtrumento,
Et malè compactâ legum farragine, jura
Compoſito intricans commentis mille, bilingues
Quæ rabulæ innectunt, Themide opprimit atque ſceleſtis
Arma dat, orator ſua dum mendacia vendit
Plurimus atque fori ſubſellia rumpit anhelans,
Prægrandi tumidus pulmone & inania ſudans.
Quid ſic vana furis? Nempe ut maria alta tumeſcunt
Fluctibus alternis, & vaſto murmure littus
Verberat unda ſtrepens, ſic cæcum turbidus æſtus
Sæpe hominem jactat verſatque libido tumultu.
Sed levibus fœdum nævis, age, pulcher honeſtat
Virtutum chorus & ſuperûm mille aurea dona.
Nunquid non radioque potens, & mente ſagaci
Gens humana, poli ſpatia aſtrorumque meatus
Deſcripſit brevibus tabulis, cauſaſque latentes
Veſtigans, curas per cuncta impervia volvit?
Quid pecora? An cultûs frugiſque capacia? Nunquid
Illis ullus amor doctrinæ? Num ſchola? num quis
Ordo Facultatum quadruplex? Academia, ſedes
Muſarum nunquid viget ulla, aut ullus Apollo?
Quis medicas illis Pæon induſtrius artes

Exercet ? Dic quis legum Jurisque peritus
Murice conspicuus, mustellâ aut fulget in alba ?
Non ita desipiunt, nec sylvis ullus in altis
Fascinat innocuum pecus infestatque venenis
Pharmacopola vagus. Nemo arte sophista malignè
Hirsutus, raucis clamoribus ilia rumpens
Pulpita personuit. Sed jam mihi quærere porro
Non vacat, ingenio num quid comprenderit usquam,
Aut quidquam se scire sciat, deceptus inani
Aucupio ventosus homo ? Cedo, moribus istis,
Quis tandem eximiis precium artibus aut decus addit ?
Quæ fortuna fovet Doctos ? Age, si tibi fixum est
Ad tua purpureos proceres accersere victor
Limina, rem facere & Plutum colere usque memento.
Hæc Genitor nato primâ lanugine malas
Florenti inculcat) studium fuge Palladis omne,
Mercurio addictus. Dic, quid centesima, quinâ
Exactâ mercede tuis rationibus addet ?
Vicenâ crescet. Sic macte age, Nate, beate
Istius ingenii, sapis ut decet, omnibus euge
Te titulis opibusque potentem gloria tollet,
His etenim via processûs patet optima summi
Artibus. Hem, Juris quo res Æraria constat,
Conde animo normas penitus, legesque dolosas
Fœnoris, & quidquid Mazurì rubrica notavit,
Rectius ista struent tibi rem quam scripta Platonis
Digna licet cedro. Regi provincia quæque
Quid referat sale distracto, Portoria quantum

Vectigal fisco adjiciant, noctesque diesque
Disce tenax studii; Vulpes tibi corde sub imo
Componat sensus, trux & leo, & aspera tigris,
Et si quid terris violentius indue mente.
Concinnare dolos felix fraudesque clienti
Nectere, perjuro pietatem finge scelestus
Pectore, falle sciens, & ficto nomine perde
Ingenuos cives, te nec reverentia juris
Ullius teneat, pietasve pudorve moretur.
Visceribus miserorum & sanguine pascere puro.
Sic, modo lyncæos importunèque sagaces
Colberti fallas oculos fucoque dolosus
Imponas, semper florentibus aurea fatis
Victorem invidiæ sors sponte fovebit amica,
Sanguine quantumvis madeas & cæde cruentus.
Tum te venales Musæ, tum Rhétor, & omnis
Permessi chorus, & Sophus, & qui sydera servat
Sera Mathematicus, linguis celebrare beatum
Omnibus aggressi titulis insignibus (eia!)
Extollent cunctis velut artibus excellentem
Quas agitant Docti, summosque heroas ab alto
Dejicient cœlo, Indigetem quò sydera supra
Te statuant elatum humeris. Cui Plutus in arcâ
Fulgeat, ille, & si circum præcordia sanguis
Friget hebes, fortis, sapiens, & stemmate clarus
Illecebrisque potens fandi, matrisque Diones,
Muneribus pulcher splendet, Magnatibus æquè
Ac populo cultus, calet illius igne Puella

Omnis ſuſpirans, fulvis ea gratia nummis.
Dote caret nullâ dives. Cælo omnia parent
Et terris olli. Dic ſicubi vel Venus ipſa
Non facilem ſeſe ſub ſpondâ indulſerit aureâ,
Cum precio largus redimit ſua gaudia Regum
Præfectus gazis cuſtos. Sed enim omnia pulchræ
Divitiæ decorant etiam turpiſſima. Formæ
Eximios cenſus deformibus afflat honores,
Sed ſine re infelix virtus inhonoraque ſordet.
Imbuit his natum Genitor cui fœnore crevit
Perpetuo nummus. Diteſcere quiſque repente
Sic poterit: ſic & magnam quæſivit opum vim
Qui modò callebat longis rationibus aſſem
Dividere, & nummos exactâ cogere ſummâ.
I, nunc divinis labor impalleſcere chartis
Sit tuus, horrorem & ſanctas perrumpe tenebras
Ingenii niſu; metuendum Syrtibus æquor
Ingredere, atque nota ſcopulos ibi mille latentes
Remige felici quos prætergreſſus adîſti.
Calvinum contunde, furentem & vana Lutherum.
Ambiguas veterum lites compone laboris
Et ſtudii felix, doctam pervincere nubem
Aggredere, interpres ſudans ubi plurimus hæſit.
Nempe tibi poſt tot ſudata volumina pulchrè
Res cedet, ſi jam canus frigente ſenectâ,
Doctum opus, aureolis cui coſtas dives aluta
Veſtiet inſignis guttis & murice vivo,
Felici dones fatuo, qui nempe dicarum

Accipiens verbo grates vix ſolvat inani.
  Uberiore placent ſed ſors compendia quæſtu,
Fortunæque inhias votis majoribus. Ergo
Sorbonici rixas & jurgia docta Lycæi,
Velleris & nivei decus & ſubſellia muta
Vel Scribæ tabulis, vel quas tibi Dama Redemptor
Præpoſitus fixo contexuit ordine pulchro
Digeſtas. Sine ſe Thomæ Scotique juventus
Vellicet æternùm diſcors, ſine jurgia pace
Componat, verbo dic mecum gnaviter uno,
Doctorem eſſe mere fatuum caput. Improbe, parce
Objectare viris tibi propria; vane Poeta,
Aonidumque chori Myſtis. Age, frivola mittens,
Res ut habet ſpecta. Num lex & regula vitæ
Non hominem ratio regit, & fax prævia, duxque,
Et Cynoſura viam pandens prælucet eunti?
Præclarè. Sed quid toties (ubi ſana reclamat,
Et miſerum revocat per aperta pericla ruentem)
Se tamen irato fidit committere Ponto,
Syrtibus & ſcopulis properans illidere cymbam?
Quis furor innocuæ tot ſomnia vana papyri
Exitio, tot quiſquilias ſubmittere prælo?
Hæc ratione audit fruſtra clamante Cotinus,
Nec ſapere advertit, creſcit cacoethes, & uſque
Scripturit. Vaſto vicinos muſa boatu
Terrificans latè fugat. Hic etenim ut ſemel arſit,
Et monſtris furibundus anhelans carmina vates
Turbidus eructat, nequeunt conſiſtere tecto

Et tolerare virum ſervi, vis tanta procellæ.
Sanè naturæ leges ſibi ſegnis aſellus
Sorte datas ſervat placidus, nec ſe ſolet ultra
Quærere. Non illum, quamvis rationis egentem
Suggilles, videas ſylvis inſueta rudentem,
Garritus avium tentare &, Aëdona cantu
Vincere ſi poſſit, contendere. Vis agit illum
Una ſequax Recti, nec eget monitore, vel arte,
Vel duce. Proh! quantùm diſpar homo! quàm veſanus
Indole ab hac diſtat! ſed enim quò purior illi
Fax lucet rationis, eò infelicius errat,
In medioque die ſine lumine turbidus, excors,
Et ſine conſilio per devia teſqua vagatur.
Nil ſanum exequitur, licet huic latus urgeat, aureſque
Impleat aſſiduè fidis hortatibus alma
Soproſyne; temerè nil non deſignat, agitque;
Nec modus huic curas ullus vel gaudia fingit.
Æquus, iniquus, amat ſimul, & ſimul improbat, idem
Diſſimiliſque ſui. Verſant fors atque libido
Ambiguum; Placidus favet, inſectatur & odit
Moroſus, dat & aufert, diruit, ædificatque
Diruta; judicii huc atque illuc fluctuat exſors.
Dic quibus in terris panthera vel urſa paveſcat
Quod ſibi portento monſtrum confinxit inani,
Aut conviva tremat ſimul ut numero impare menſæ
Aſſidet, aut triſtes ab ovantis gutture corvi
Permetuat caſus? Ohe ecquæ bellua ſtultâ
Relligione furens homini mactare bidentem

Viſa, velut regi tempeſtatumque potenti,
Thuſque illi poſitis tremebunda adoleverit aris?
At quoties hominem pecudes videre, metallo
Quod ſibi conflarat divinum pendere honorem,
Et precibus mutum æs onerare, Deumque vereri!
Proh mentis ſtupor! haud unâ regione per urbes
Ægyptus demens infames Cercopithecos,
Serpentum omne genus, paſtam & ſerpentibus Ibin
Sacravit templis, ut cæli numina, votis
Pacem orans ſupplex. Necdum furor ille quievit
Niliacæ plebis, niſi quâ vagus amnis oberrat
Pinguia culta rigans, plenâ crocodilon acerrâ
Et donis placaret, hianti & munera ferret.
Quid mihi tu Ægyptum? quid monſtra Deûmque cohortem
Impuram memoras? exemplo quidve profano
Moliris? Nunquid ludo expugnabis aſelli
Patronus, pecudes ut qui turpiſſimus inter
Vivit, humum pandus ſpectans, ſatyriſque vel uno
Nomine ridendus, ſtupiduſque, excorſque, ſâlignus
Cui fuſtis patulas ſemper circumſonet aures,
Plus ſapiat quàm Socratici gens tota ſenatus?
Sic habet. Hem, rides; cedo, qua ratione cachinnum
Sic tollis? Paſſim excipitur ſanniſque probriſque
Infelix pecus. At quali nos ille viciſſim
Ureret opprobrio, vocem ſi munere Divûm
Nactus, tot poſſet vitiorum prodere monſtra
Totque animi morbos queis gens humana laborat,

Sic coram proferre, ſilens ut ſcommate carpit?
Proh! quibus invadet rhonchis nos noſtraque! quanto
Pulmonem riſu quateret cum gentis alumnos
Unius, vario cultu diverſa furentes
Aſpiceret! Pullo tegit hunc ſaturata colore,
Illum tincta operit ferrugine veſtis Iberâ,
Hunc cineri affinis; chlamide alter fulget in aureâ
Pictus acu tunicam; puro hic inſignis acantho.
Tam multæ ſpecies. Quid non ſuggillat aſellus
Judicio tacitæ mentis, dum mula per urbem
Inſignis phaleris Medicum vehit omnibus Orci
Succinctum furiis, quas mors regit atra, cruentâ
Falce metens cives! proh! quam tumidum æſtuat hepar
Quadrupedi, cum Palladio ſtipante ſenatu,
Murice Phæbæo, trabeâque decorus, & omni
Lictorum numero faſces torquente ſuperbus
Incedit Rector, Latii cui, tota juventus
Plaudit Io ingeminans! age, dic quis ſenſus aſello
Cum Themidis legio, multus fulgentibus armis
Cui comes adſiſtit metuendus & enſe ſatelles
Ad laqueum ducit regali ſplendida pompâ,
Prætoris dubio damnatum examine civem!
Quos riſus illi deliria noſtra moverent!
Si ſemel ingreſſus clamoſi limina templi
Patriciæ gentis ſedem, Juriſque tribunal,
Aulai in medio magnæ quâ verſat Erinnys
Jurgia, terrifico latè mugire boatu
Audiat attonitus rabularum examina, quæ non

Vincat Avernalem frangens latratibus aulam
Cerberus! ah! noſtris, ah! quantum oppederet ille
Moribus, Æſopi ſi quam fuit arte diſertus
Tam nunc eſſe queat! priſci quam jure Timonis
Æmulus, inſanos homines ubicunque tuendo,
Clamaret, durum quaſſans caput, & ſua ſervans
Fata ſibi, nihil humanæ decora ardua genti
Invideo, meus eſt cordi mihi carduus. Herclè
Nobiſcum verum pecus eſt homo, nec ſapit ultrà.

Inseruit mendosa tibi natura malorum,
Continuò sannis te prosequor, ut sine nervis
Et fundi penitus jejuni, legibus Urbem
Aggrederis rigidus scriptor frænare severis.
Hoc quasi sorte datum munus clamosior urges
Galterio causas orante, sed & grege centum
Fœmineo vincente tubas furiosior, ira
Cum rixam semel accendit gliscitque tumultus.
Verùm age quis morbus cerebri expugnator adegit
Te gerere Aonidum cætu obluctante Poetam?
Scilicet ætherea domitus præcordia flammâ,
Sensisti toto Phœbi te numine plenum?
Num tibi se planam expediit Parnassia rupes!
Ne dubita, sors est Helicona colentibus illa,
Si paulum à summo discedis, vergis ad imum,
Et cui Vecturum vel Flaccum æquare facultas
Defuerit, comes Abbati datus ille Puræo
Reptabit lutulentus humum. Sic vertitur urna.
Quod si vim morbi ratio domitare furentis
Nulla potest, & te scribendi sic cacoetes
Insanum stimulis agitat; quianam inclyta Regis
Facta stylo non aggrederis celebrare, laborum
Prælia laturus? Sapiens apponere lucro
Sic poteris Musæ partus ludosque canoræ;
Quos nunc vana canens operâ consumis inani.
Ergo age Calliopen urge utiliore palæstrâ
Ut certare velit, compendia nempe quot annis
Magna tibi videas accrescere; nec tibi fundus

Usquam erit hic mendax ; auri argentique talenta
Innumera arte novâ fumi dabit uncia inanis.
Sic me , ais illecebrâ deceptum & nomine Magni ,
Arduum Epos tentare jubes , verùm irrita sudas.
O ! Bone deficiunt vires , & spiritus impar
Destituit cupidum cantu Orphea vincere & ipsum
Mæonidem. Quis enim vates cantare tonantem
Undique Bellonam , sævisque sonoribus arma
Expedientem , acres & agentem in bella maniplos ?
Carmine quis grandi certet formidine Belgam
Pingere deformi attonitum & super alta fugacem
Mænia ? Quis belli compressos deinde furores ?
Quis longum scriptor paces extendat in ævum ?
Sic implere tubam fortis Racanus , Homero
Deficiente , potest justo sibi sumere jure ,
Ut canat heroum laudes & fortia facta.
Ast ego , Cotinusque , pares componere versus
Frigidulos , rabulæ , quos sors facit atra Poetas ,
Carpendique furor (nos turba minuta disertos
Quamlibet extollat) nihili sumus , arcta silentî
Nos lex una decet. Quid enim ? dum Musa Poema
Pangit adulatrix insulsum , quid nisi probrum
Accersit sibi , & heroem præpostera fœdis
Incestat maculis , deridendumque propinat ?
Exiguam obruerent hæc grandia cæpta camænam.
Sic mens obloquitur quam mollis inertia frangit ,
Quæque sibi fictâ simulat dum fronte pudorem ,
Occultat nigris male turgida corda venenis.

Non fuerat ſatius tibi ſcilicet æthera pennâ
Remige ſulcando, ſub nube liquentibus alis
Aëreâ cadere, & vitam pro laude paciſci,
Quàm mordace ſtylo ſic pungere, dedecoriſque
Infeſtare notâ qui nunquam injurius in te
Mucronem expediit, ſanniſque calente libello
Te gerere infenſum, diſcrimine Bibliopolam
Et ditare tuo, lucri uſque cupidine captum?
   Sed tumidum fors ambitio dum ludit inanis
Immortale, inſtar Flacci, tibi quærere nomen
Scilicet affectas, obſcuro carmine tendens
Salmaſios acri curâ exercere futuros.
Perdite, non ſentis quot Scriptorum agmina, primum
Aura quibus blandùm aſpirans eſt viſa favere
Exitio merſit fortuna maligna pudendo?
Ah! quoties populo exceptus plaudente libellus
Et candente notâ inſignis, vendentibus & thus
Et piper, eſt, paucis vel ab ortu menſibus (eheu!)
Addictus. Fors & te idem manet, Improbe, caſus.
Fors aliquàm multo tua tempore ſcripta vigebunt,
Perque manus verſata virûm perque ora voluta,
Pulvereo dein trita ſolo, deſpectaque fœdè
Involvent ſulphur, ſcombroſque, & ſuccina, triſte
Et Serræ & Novigermani ſubeuntia fatum;
Muribus aut arroſa, novi ſub margine Pontis,
Grande decus, foliis florebunt, ô Bone, ſciſſis.
Nempe tibi accreſcet magnum & memorabile nomen,
Cum tua delicias Calonum ſcripta videbis,

Cessantis turbæ mera ludicra, denique justo
Contemptu (miserum!) ex oculis semota, secundo
Allobrogis Musæ ditare volumine cantus.
Sed tibi fac fati errantis clementior aura
Indulgere velit, fortunatusque maligni.
Illius studii sero tua scripta nepoti
Transmittas, certus venturis prodere sæclis
Cotinum sannis coopertum, & felle madentem,
Dic age, quid prodest magni spes nominis illa,
Si tibi sunt hodie certi tua carmina causa
Exitii? Salsæ quæ merces addita Musæ.
Terriculum vulgi fatuis odia aspera movit.
Quis malus incubuit dæmon tibi, carpere sævus
Authorum fætus meritos licet? Heus tibi fiunt
Nausea versiculi; legere ecquis lege tyrannus
Imperitat male tornatos? Sordescere fas sit
Sordidulo, tenebrisque suis se involvere tutò
Obscurus qui sit. Jonas en pulverulentus,
Despectusque jacet. Formis præloque subactus
Jamdudum David, sua luget lumine cassus
Fata tamen. Moses oras jam putridus esca
Fittineis blattisque. Tuâ quid, Perdite, refert?
Occubuisse semel satis est. Quo jure sepultos
Persequeris? Sine securi post fata quiescant.
Scriptorum durus manes cineresque revellis,
Crimine quo meruere viri crudele subire
Opprobrium? diro non desinis insectari
Scommate Perrinum, Bardinum. Nulla Pradoni

Est venia. Arcessis Quinaltum. Vellis acerbè
Bursaltum, Colletetum, dein & Titrevillam,
Oportuna nimis censuræ nomina, centum
Sparsa locis, pulchrè sibi respondentia, & apta
Juncturam versûs sibi concinnare maligni.
Tædia te invadunt Baviorum scripta legentem.
Id quereris sanus? Magno fastidia Regi
Moverunt pariter, duros tulit Aula Poëtas,
Urbs tulit, immunes cuncti evasere, nec usquam
Edicto vetitum regali condere rhytmos,
Nec mage abhinc visa est legio decrescere vatum.
Quidlibet audendi concessa licentia. Passim
Nata, Poëtarum caput altum examina tollunt.
Nulli non licet innocuis illudere chartis.
Legibus illæsis, & salvo fabula more,
Ad decimum herois deducere fata volumen
Est potis. Hinc videas huc adventare quotannis
Authores turbâ innumeros, nec porticus ulla
Templorum, pariesque vacat programmate libri
Indice. Dic quianam tu tressis homuncio contra
Lividus oggannis? nimirum competit uni
Musarum Imperium constringere legibus arctis!
Sed tu sic morsu carpens aliena tenaci,
Quo tua quo censes Æquum quærentibus esse
In pretio? Nulli parcis livoris amaro
Felle tumens: & tu nostin'quàm fabula fias!

Censorem fugite, occlamant, immanibus actum
Gloriolæ stimulis, semel ut furor improbus arsit,

Nil fas, nil æquum curat, sibi cuncta licere
Autumat. Hic nihili viginti pendit amicos,
Ut ludit probris, cerebro fervoribus icto.
Quin, Capellanæ dium sine more Puellæ
Carpit Epos, linguæ indomitus regere omnia tendit
Arbitrio. Quæ Causidici facundia, scurræ
Demulset sensus? Orator quis sacer unquam,
Etsi flore nitens, & divino ebrius haustu
Non reperit toto proflantem pectore somnum?
Sed ferulæ ille ferox intentans pondus alumnis
Aonidum, merus est prædo coopertus Horatî
Exuviis. Prior, oh! Juvenalis, scomma Latinè
Protulit hoc laxè Cotino orante sederi.
Ante illum rythmos scriptor suggillat uterque.
Defensare scelus magnis authoribus ambit
Hos parcè attigimus. Sed fas modo dicere, rebus
Humanis multò consultius esse futurum,
Si gens illa procax cuncta emendare furentûm,
Disceret oceani præceps data fluctibus, alto
Mersa mari monstris numeros dictare marinis.
Sic tibi res bellè cedunt. Quin, territa vulgi
Pectora, jam barathro jactant periisse profundo
Immersum. Frustra irrisor tua tristia salsus
Fata gemens legem edicti mollire patronus
Assimulat, trepidum lectorem flectere nulla
Ars potis, ut sudant tacito præcordia, prodique
Hîc sua deprehendit mutato nomine tantum
Crimina. Sic semper lites atque aspra movere

Jurgia præcipitas sævo mucrone cruentus.
Ecquis finis erit rixandi! Quò furor ille
Turbidus evadet? Quando vatum illa quiescet
Seditio insanis quatiens rumoribus aures?
Dic, sodes, quonam potes hîc te jure tueri
O Anime? angusto conclusus limite frustra
Ire retro tentas: domitus ratione, teneris
Undique: fare, joco non est locus amplius ulli.
Quorsum, rursus ais, tantus furor ille? querelis
Opprimis insontem. Quodnam est scelus illud acerbè
Quod sic exagitas? Segnem lusisse Poëtam
Et semel, & cursim, res scilicet & cruce digna
Et culeo? Scriptor nullo sale tinctus inersque
Edit opus, ratio quo tota labascere passim
Cernitur indiciis certum prodentibus, & ceu
Re bene perfectâ sibi plaudit strenuus author.
Hoc patiar lentus? Clamore lacessere nunquid
Crimen erit? Proh ridiculæ deliria Musæ!
Quis ferat insulsum scriptorem? pellite furcâ
Qui pulchram authorum formam sic reddit ineptè?
Quodnam operæ pretium sic frivola prodere luci?
Grandibus & verè nihilum comprehendere verbis?
Num stylus hic mordax & teter habebitur, imò
Num sani ingenuum candorem non sapit æqui?
Sic est. Cui certum est maledictis acribus hostem
Urere, circuitu verborum blandior ille
Rem gerere attentat. Nimirum quæritur ædem
Quâ motus ratione sacram construxit Alidor.

Quid mihi Alidorem memoras? mihi fœdere sanctæ est:
Junctus amicitiæ pridem, cum vernula primum,
Scriba dehinc fisco Præfecti emergere cæpit.
Ille piis totus studiis immersus olympum
Suspirat, felix operum vult dicier ipsi
Restituisse Deo, plebi quæcunque misellæ
Eripuit, prædæque reum fecisse Tonantem.
Hic fucus mirè solers, ars callida blando
More verecundum capulo tenus abdere ferrum:
Candor adulari fugit istam nescius artem
Perfidiæ agnatam. Sic duros carpere versus
Aut reptante stylo ignavos, vel inurere labem
Dedecoris meritam Musæ quæ se rationi
Perpetuo gerat adversam, ridere, facetus
Si male quis stolido nobis poppysmate tendat
Palpari, cuinam non est concessa potestas!
Quando non licuit fatuo modò stemmate clarus
Fulgeat aut censu, pravo perversa tueri
Judicio? culpæ hoc Regum non imputat aula.
Hîc impune potest te quisque, Theophile, culto
Racanidæ, vel magnanimo præferre Malherbo,
Virgiliique aurum postponere Taffi orichalco.
Asse potest sibi quindeno jus quærere Davus
Carpendi Hunnorum Regem, totamque ciendi
In bella Orchestram. Quin, si minus Attila cordi est,
Fas erit huic Gothicam Cornelî dicere Musam.
Authoris famulus nemo, vel scriba, facultas
Cui non sit, trutinâ nascentes pendere fœtus.

Exiit ut primùm prælo ſudante Poëta
In lucem, emptoris meritâ fit ſorte repente
Mancipium, imperio vulgi ſe ſubdit aheno.
Sola vices implere viri, præſtare Poëtam
Una queünt debentque opera. Hoc lex optima ſanxit.
Supplice Proloquio nequicquam & poplite flexo
Lectorem obtundens, catus eblanditur amorem.
Huic nova gignit adhuc faſtidia, judicis iram
Nil flectit, voces nullas tractabilis audit
Arbiter indomitus fati, nec parcere ſuetus.
Ohe! ſolus ego non obloquar, illa tot inter
Ridicula? occurrunt paſſim portenta cachinnos
Apta movere, nefas naſo ſuſpendere adunco
Has hominum & rerum ſpecies? Quod carmina tantum
Commiſere ſcelus? Quæ fraus invecta, furentum
Dira Poëtarum ut legio crudelibus in me
Sic odiis fremeret, conjuratiſque maniplis
Inſôntem opprimeret? Per me illis gloria magni
Nominis acceſſit, nedum diſpendia famæ
Ulla viri tulerint. Horum per me erutus umbris
Eſt labor, & vulgi mixtus feliciter auris.
Quis ſine me celſæ ſublimem è ſede Cathedræ
Expediiſſe palam Divini oracula verbi
Cotinum noſcet? Fatuus ſatirâ indice clarus
Evadit, viget hæc illuſtrans umbra tabellam.
Sic ſannis ludens, quæ ſit ſententia, veri
Conſcius expreſſi, diverſum nec ſapere audet.

Qui me censurâ sanum insectatur amarâ.
Excipit hîc alius, reus est sic nomine magnos
Appellare viros. Non parcit scilicet ipsi
Vel Capellano. Melius nihil ah tamen illo
Terra tulit! Capellanum rigidi arbiter æqui
Balsacius passim commendat. Carmine friget
Ignavus scriptor, censet sic calculus omnis.
Perditus insanit rhythmos extundere. Quidni
Consiliis semel auscultans, sermone pedestri
Exercet genium sic laudis amore calentem?
Vox istæc famæ est. Nec sum diversa locutus.
Vellere scripta catus num vitæ impingere dentem
Institui, moresque stylo mordace decoros
Urere? Musa probum sedenim æquâ lance Poëtamque
Explorans pendit. Sit candidus, officiique
Plenus, amans veri, lenis, fidei integer, omnes
Virtutis pulchræ numeros implere beatus,
Pectoris & nivei, sit denique moribus aureis.
Hæc contra mutire nefas mihi. Dissona nunquam
Musa fuit veris; sileo nec quid queror ultra.
At Capellanum qui Recti exemplar habendum
Credat, & ingeniis dare normam illustribus aptum,
Largus & exundans ceu fons exuberet illi
Aonii laticis, fictâ mihi laude calentem
Ille movet genium, stimulis simul acribus urget
Scribere quod mihi mens sincero parturit æstu,
Nec fero scriptorum legem normamque vocari.
Sin minus hoc liceat chartis committere, fossâ

Deponam ſcrobe, tonſoris non ſegniter artem
Illius referens, quo garrula arundo magiſtro
Auriculis Midam inſignem occlamavit aſelli,
Scilicet obriguit mens illi carmine noſtro!
Venaque lethiferis eſt ſaxea facta venenis!
  Ut Themidis ſemel excepit venale volumen
Porticus, & proſtat Billani pumice terſum,
Emptorem invitans pilâ ſublime ſecundâ,
Cuique ſuus meriti eſt judex & teſtis ocellus.
Nunquid ei capitis cenſoria tædia noxam
Incutient cladem que ferent? eia adſpice, rerum
Ille potens quantos, juratus perdere Ciddum
Richelius movit doctorum corda tumultu.
Irrita purpureo ceſſerunt cæpta Miniſtro.
Chimenen viden' ut populoſa Lutetia eâdem
Quâ Rodericus face deperit, aura Poëtam
Proſpera ubique fovet, civeſque impune rebelles
Attollunt criſtas. Demum ſervire coacta,
Judicium concors nequicquam Academia jactat.
At Capellanus ſi quid parat edere noſter,
Illi Linerium ſe plebs gerit ilicet omnis.
Mille virum fruſtra ſcriptores thure bearunt,
Immodici colere. Errorem liber ille repente
Arguit inſanum. Mihi litem intendere tandem
Deſinat, urbs illum tota ut facit aulaque ludos.
Irato verſus incuſet Apolline fuſos,
Verbaque Calliopen Alemanno more ſonantem
Francica. Sed tempus jam parcere Capellano.

At ſatiros aiunt, ſors exitiabilis urget
Non rarò. Labor hic nonnullis ſæpe voluptas
Plures offendit. Series immenſa malorum
Hinc ſequitur. Sæpe & noſtro ſtylus ille cruentus
Regnerio incuſſitque metum, pennamque repreſſit.
Hæc ſtudia illecebris te decipientia vanis
Abjice, Apollineas exerce mitius artes.
Auſterâ gravitate potens ſine fervidus orbem
Componat Folietus, & acri percita zelo
Corda gerat. Quænam ergo mihi argumenta canendi
Arripiam? Magni nimirum Muſa Malherbi
Æmula, bellatrix Iſtrum terrere ſuperbum
Ibit arundineâ ſua dum tegit otia ſylvâ.
Audax & miſeræ ſervilia vincla Sioni
Excutere, & Nili indomitam ſibi ſubdere pubem,
Frangere dein Lunæ pallentis cornua, demum
Jordanem attonitum velox tranſmittere, palmas
Inter Idumæas victricia figere ſigna?
An melius fuerit magnâ ſi paſtor in urbe
Sylveſtrem calamum gregibus circumdatus inflans,
Aut lare Apollineo clauſus, ſub tegmine fagi
Lentus agens curas nugis mulcere canoris
Argutus, cantem quibus antris aſſonet Echo
Pulſa cavis? fictâ vel demens Iride plenus,
Suſpirem falſo domitus ſimulator amore,
Prodigus Auroræ & Solis dare nomina Nymphæ,
Et ſemper pingui turgens abdomine, ludo
Nil minus adſcitâ macie confectus obire?

Istæc fæminei ludibria inania luxûs,
Turba procorum agitet, quos mollis inertia frangit.
Dogmata Socraticæ frugis nova promere felix
Concinnat mores satira addens utile dulci,
Et versus normâ rationis judice cusos
Dum fundit, purgat mentes erroribus ægras.
Sola ope fulta suâ nimirum se gerit Orbi
Frugiferam, domitare audax & subdere Vero
Indociles animos. Truculenta superbia palles
Dum movet hæc urnam, pavidâ formidine turpes
Introrsum trepidant hac judice; nil sua magnos
Purpura Dynastas tutatur: vindice dextrâ
Detrahit his larvas, oculis vitia acribus urens,
Sæpe suum oppressæ rationi reddidit ultrix
Et decus & nomen dum scommate ludit acuto.
Sic ope Læliadæ & munimine tutus amici,
Acer dum totam secuit Lucilius urbem,
Ausoniæ gentis Cotinos censor inussit
Labe suâ meritos. Totus sic & sale tinctus
Romanos atro Flaccus carbone notavit
Pelterios. Facili illa viam mihi tramite monstrans
Adstitit à puero, & numerantem vix tria lustra,
Curvo habilem finxit dignoscere sedula Rectum.
Frigida ah hinc odi semper cane pejus & angue
Scripta catus. Dux illa sacri ad fastigia montis
Composuit gressum & vestigia rexit euntis.
Huic uni studio se Musa addicere vovit.

Hîc tamen, officii si lex jubet, ecce retracto

Propoſitum, hoſtiles cupiens placare tumultus,
Et quod deliqui ſanâ emendare camænâ,
Eia vicem mutans, quando eſt opus, atque ſtyli vim
Conatus premere immodicam, contraria verbis
Verba fero. Merus eſt Quinaltus, credite, jam nunc
Virgilius. Solis Burſaldus lampade fulget
Hac ætate prior. Perrotum Patruademque
Pelterii longè ſuperat facundia. Gentes
Eloquii illecebris & dio robore totas
Cotinus trahere aſſiduus, bullantibus alta
Pulpita conſcendit populis, fluctuſque tumentes
Frangere non modus. Ingeniis illuſtribus ohe
Phœnicem exſuperans, palmam Saufalius aufert.
Perrinus.... Bellè, ſic ludere perge, modeſtum
Aſſimulans, Anime infelix. Non eſt tibi promptum
Cernere quo demum furiarum percitus æſtro,
Scriptorum populus circumſonet? Æſtuat illis
Imo in corde pudor mixtoque inſania luctu.
Hîc jocus eſt, aiunt, mera ſunt ludibria ſalſus
Quæ crepat. Actutum videas convicia mille
Agglomerare probris ferventibus impia Muſæ
Innócuæ, pulſata libris immanibus aura
Jam calet. Ut ſceleris magnum inſtar habebitur illis
Verſiculus ſale conditus, ſacra nomine Magni
Pagina mille locis nil proderit, eſt reus, eheu!
Deſpecti Regis, Cotinum qui bene ſanus
Deſpicit. Huic nihili, Cotino judice, lex eſt
Et Rex ipſe. Dei ſed & ipſum eſt fabula numen.

Sed

Sed quid, ais, nobis Cotini lingua nocere
Illa procax poterit clamoribus ilia rumpens?
Num noſtrum violare decus? num munera Regum:
Quæ non affecto, potis intercludere noſtris
Verſiculis quos forte probat, licet arguat altè
Vociferans? Sua fraus illum nihil atra juvabit.
Nuſquam ego captator nummi, pretioque doloſus
Inſidians, animum inducam te, Maxime Regum,
Delicias populi totus quem perſonat orbis
Mæoniis celebrare modis, & pectine dextro.
Te laudare, mihi mea laus eſt maxima merces.
Aonio quoties mihi Muſa furore caleſcit,
Ille ego ſic calamo vitia inſectarier audax,
Qui fatuos titulis & nomine vana tumentes
Dedecore adſperſi meritos, idem integer idem
Ipſe palam faciam capitis reverentia cari
Quanta imos teneat ſenſus, quam infixa medullis
Virtutum ſpecies, laudis nihil indigo noſtræ
Hæreat, & ſancto præcordia pulſet amore.
Credo equidem hæc ſanus mihi diſſeris, haud minus ohe
Omnia tuta cave. Viden' ut Parnaſſia pubes
Te clamore premit. Gnavos Heliconis alumnos
Nil vereor! Pulchrè. Num te latet improbus irâ
Quid Scriptor poſſit tibi noxæ infligere. Quid tu?
Improbe, crede; tui imperitat tibi cura ſilere.

SATIRA X.

CONJUGIUM.

TAndem, Alcippe, vago finem tibi ponere amori
Decretum est, dominæ passurus sceptra puellæ
Vincla tibi stringis nummis præsentibus, arcam
Jam socer exhausit; lex est utrinque recepta
Et data, prolixo tibi quam verbosior affert
Scriba stylo expressam, recta omnia: sponte maritus
Irruis in laqueos, & libertate beatus
Amissâ, nova consilio tibi gaudia fingis.
Sic bene habet. Sanè multis hymenæus abundat
Tristibus, ast idem fert secum dulcia multa.
Lætitiæ sedenim uberior quis pectora sensus
Pertentare potest? quæ blandior ulla voluptas,
Quàm cum te Veneris mille artibus optima conjux
Invadet palpum obtrudens & blæsula vocem
Composito effingens, usque accinet, ô bone! dulcis
O anime! Interea arguto te murmure circum
Turba minuta strepens colludit & undique Patrem
Ingeminat. Parvi tibi crescunt nempe Quirites,
Sedula quos fingit Genitrix, dum tu Pater audis.

Felix cui præsto est, atque indefessa fideli
Assidet officio noctes vigilare diesque,
Prompta mali si quid te cominus eminus afflat;
Ut gemit, ut sese torquet! viden', ecce dolore
Diriguit, palletque genas discrimine nullo?
Talibus illecebris domitum te Nympha tenebit
Fraude potens, nec enim tete, dulcissime, credo
Zelotypus furiabit amor, nec tu tibi tortor
Supplicium fingens, ubi sponsam incendere amaros
Aspicies luctus, rabidâ stimulatus erinni,
Suspicione mala torquebere, credulus illam
Quærere clam ficto solatia vera dolori,
Furtivæque alibi veneris decerpere fructus.
Sed quid ego vanus monitor tibi inania jacto?
Jam tibi bile jecur fervet, jam dicta refellens,
Siccine, ais, toto Juvenalem pectore spirans,
Conjugiique odio plenus, sine more modoque
Turgidus objectas. Cum sese Rea Sacerdos
Marte gravem ferret, vice jam plus simplice, fœdos
Inter mortales maculam irrepsisse pudori.
Nam vitia omne genus turpi propagine creta
Exeruisse caput, cum ferrea currere sæcla
Cæperunt. Tunc impietas oppedere cœlo
Visa; agere hinc prædas scelerata libido nocendi;
Virtutem rabido calcare superbia fastu.
Ætas sed primos non vidit tertia mœchos,
Conjugii nec sancta fides huc usque cubilis
Intacti puro potuit pertingere flore.

Non ſemel indomito tuus hæc tonat ore magiſter.
Aſt ego (nec veterum hîc figmenta incondita vatum
Expectes) jam nunc tibi verus & integer author
Edico ; Quamvis tunc cum conſtaret Adami
Unâ progenie mundus, longè ante Noemus
Vitiſator ſua quam terris nova munera ferret,
Virtuti aſſiduis ſcelus inſultaret iniquum
Opprobriis paſſim, paucos & candida morum
Integritas ſævo tutos præſtaret ab hoſte :
Non tamen omnino terris abiiſſe pudorem ;
Sed cum ſe impuro ſub fornice plurima Laïs
Aut Phryne pretio ſubmitteret, integra multas
Penelopes ſponſis ſervaſſe cubilia, vanos
Et luſiſſe procos hodie quas plurima conjux
Æmula laude refert ſanctis & honoribus æquat.
Sic eſt, & niſi me numerando decipit error
Tres hoc exemplo mihi magna Lutetia monſtrat.
Quarta, datur tibi quæ nuptum numerabitur, ultra
Sic fore crediderim. Sed ſi pro conjuge Pallas
Ipſa tibi detur, vel, ſi lubet, ipſa penates
Sophroſyne ſubeat vinclo ſocianda jugali ;
Crede mihi peregrè rediens memor eſto monere
Per famulos Nympham ſalvum rediiſſe maritum.
Non unus lachrymis ſponſæ luctuque decoro
Diſcedens maduit conjux cui turpia fatum
Dedecora objecit reduci quia ſe fore amicæ
Crediderat gratum, rediens ſi nuncius ipſe
Irrumpens ſubitò afflictæ improviſus adeſſet.

Nosti ea. Nempe mihi non est incognita tristis
Fabula quæ fædo mentes & pectora casu
Implevit. Valeat sed nunc jocundus & atrox
Ille viri casus quem tot lusere Poëtæ.
Nunc age quando tibi satira sub judice sistor
Conjugii reus incæpti, & contendere jure
Cominus ambiguo censoria virgula cogit,
Nunc quam me firmis tuear rationibus, audi.
Qui duce te rudibus rexi me cereus annis
Et monitis animum implevi, quæ plurima fidus
Ipse dabas custos, novi quam dente maligno
Conjugium rodat vulgus, quam fabula fiat
Qui lecti comitem adsciscit sibi, & ora capistro
Porrigit; huc omnes quidquid petulantia linguæ
Suggerit immiti certant convertere probro.
Hoc cives satirâ, hoc mordaci Epigrammate passim
Arripiunt: seges hæc se maxima vatibus offert
Nil super his quidquam Fontanus & optimus arte
Molerius, nil Villo, nihil Rabelæsius, audax
Et Reges ipsos atro carbone notare,
Denique nil Musâ lusit joculare Marotus
Quod non mente memor teneam. Monumenta tot illa
Fæmineas labes seris prodentia sæclis
Evolvi studio arrectus, cupidusque notare
Dedecus, atque malas simul execrarier artes.
Omnia sed postquam mecum sapiente probavi
Consilio, cautus recti explorator & æqui;
Sic ratio suasit. Toto nihilominus orbe

Conjugium florere, novis & honoribus auctum
Exertare caput, quamvis hymenæus ubique
Scommate certatim proscissus, fabula, ludus
Et triviis passim pateat scenisque jocorum
Materies, quam scurra vagus, quam circulus omnis
Arripiat; Tamen ad tædas concurritur; hoc se
Condere festinat portu vel qui sale totus
Et petulante joco fervens, scurrilibus usque
Conjugium carpsit commentis. Ecce maritus,
Ille procax etiam irrisor, modo factus, amaris
Ipse jocis argumentum cantabitur, urbis
Compita per cætusque, & conjuge nobilis aurea
Quod sibi cunque volet lasciva licere, fovebit
Commodus indulgens. Naso suspendere conjux
Interea facilem, & læti ridere sodales.
Denique conjugii sic sors tibi vertitur omnis
Ut comitem thalami prudens adsciscere curas.
Ecce aliud quoque momentum quod me acrius urget.
Jam cani irrumpunt, premit importuna senectus,
Jamque facultates avidus spe devorat hæres
Plurimus; Exequias vivo meditatur, & ornat
Funus turba rapax; Quidquid me vivere cernunt,
Hoc sibi supplicio damnoque apponere sueti.
O lætum festumque diem, cum exisse supremo
Vitam singultu certus demum afferet illis
Nuncius. Arte graves oculi ficto imbre madentes
Stillabunt coram pompæ pars magna futuri.
Plurimus accedet Patrui qui funere lætos,

Soletur blandus simulator, tristia vultu
Composito fingens, tacito dum pectore plaudens
His pæana canit pulchrum & de morte triumphum.
Dulce erit, his, sibi dum corvi assentantur hiantes.
Elicere actutùm sinceros corde dolores.
His super accedit (fors hoc mihi credulus error,
Fors ratio obtrudit menti) quod tædia solum
Arrodunt, sensim curis & lentus amaris
Conficior lare secreto dum vespere versor
Anxius, & tristes casus horrendaque fata
Multorum tacita gelidus formidine volvo.
Perfida servorum circum stat turba, voraci
Ingluvie hinc atque hinc dominum deglubere velox.
Nec lectum subeo quin sese tristis imago
Offerat, & fatum mihi lamentabile fœdâ
Portendat specie. Tragico res digna cothurno
Scilicet obversans oculis, mihi pingere nocte
(Horrendum !) solet, hac senior quam multus in urbe
Narretur dives ferro cecidisse quotannis.
Grande supercilium sapientia mitior urget
Ponere. Mortales cœli spirabile lumen
Hausimus, ut placidos habeat respublica cives
Sorte pari cunctos. Hac conditione beata
Vita fluit, socii si turbæ accedimus arcto
Fœdere, nec sapiens quisquam sibi nascitur uni.
Esto, tibi solus tacito lare vivis, & horas
Lentus inersque trahis nullo consorte, ferinos

Crede mihi longum tibi non gratabere mores.
Quin & si costâ (fas dicere) ditior unâ
Solus agens, vel luce brevi vixisset avorum
Primus (opum quamvis variarum fertilis hortus
Deliciis saturum pleno torrente bearet)
Æternum tristi compellans voce Parentem
Orasset solem breviori claudere metâ.
Quid prodest vano tot inania dogmata versu
Fundentem humanæ proscribere gaudia gentis;
Osorem thalami sanctasque extinguere tædas
Quæ vivunt authore Deo, vitæque levamen
Dulce ferunt aptæ tristes abstergere curas?
Jam sine se propriis moderetur legibus orbis.
Nosti queis titulis arrideat arcta jugalis
Lex thalami. Cervice jugum mihi ferre necesse est
Ut vivam liber. Sed enim sine more vagatur
Luxuriatque sui compos mortalis, & errat
Turbidus incerto cursu, nisi sistere cures
Præcipitem fræno, & doceas parere lupatis.
Ergo sibi nunquam nisi libertate parare
Exitium quando constat, jam vincula stringe
Cominus, hac unâ liber componitur arte.
Prorsus ita est. Sic te Janseni vivida fortem
Discipulum doctrina probat, nec doctius unquam
Personuit sacram Rocho Maresius ædem
Voce animisque potens. Sed jam tibi parcere tempus,
Et satiræ ludos normâ cohibere severâ.
Nunc age, rem sola ratione expendere certum est.
Hinc

Hinc mordace joco pugnax cenſura faceſſat.
Sanè conjugio nunc addita plurima per te
Gratia, multiplici tibi cauſa orata lepore,
Orantem nunc me juvet exaudire viciſſim.
Illa tibi Superûm quæ munere ducitur uxor
Pulchræ dote potens virtutis,quam rudis annis
In teneris hauſit PortusRegalis alumna,
Officio rectos moderatur judice mores.
(Credo equidem) ſed quis certus tibi ſpondeat auſpex
Cum tua multiplici Reginam ſplendida luxu
Accipiet domus, & cuncti parere parati,
Illecebras circum genus omne & gaudia fingent,
Invictam fore blanditiis, & tramite eodem
Virtutis certam veſtigia figere, nulla
Lubrica paſſuram erroris diſpendia Nympham.
Mox laſciva ſonos molles moduloſque procaces
Quos tragico fundit Symphonia nixa cothurno
Aure avidâ excipiens, pravas animo ebibet artes;
Et duce te magnos cœtus ingreſſa, veneno
Te duce paulatim aſſueſcet, quod blanda miniſtrat
Corruptrix animi Siren. Dic, ô bone! recti
Semina tot puro mentis concredita fundo,
Quo fructu cernes turgeſcere, ſanctula cum tot
Heroas compto vitiorum examine cinctos
Dulciculos Reginaldos, œſtroque feroces
Rolandos (quibus eſt laus unica pulchra Diones
Caſtra ſequi, forteſque animas impendere blandæ
Arbitrio Dominæ, & Veneri virtute litare

Calcatâ) impuras totâ jactare favillas
Scena habiles cernet, ſcalpenteſque intima verſu
Viſcera! conſtabit quo robore candida Nymphæ
Simplicitas, cum ſe Idaliæ ſpectacula pompæ
Certatim objicient, nihil & jam voce ſonabunt
Laſcivi authoris ludi niſi nobile Matris
Servitium Paphiæ, ſanctoſque cupidinis ignes
Omnia queis deceat totum flagrare per orbem:
Quando mortales hac finxit ſorte Prometheus
Ut ſenſus omnes voveant & pectora Amori;
Qualia multa crepant molles quæ Lullius arte
Faſcinat, illecebras addens, tingitque veneno.
Hinc reduci quales fervebunt pectore motus!
Fors erit Armidæ ut docilem ſe fingere certet
Diſcipulam, Angelicæque habilis certare palæſtrâ
Plena ſono dulci, pravo præbente ſceleſtas
Vires exemplo, quod ſenſibus ebria totis
Concepit penitus, vanâ haud contenta figurâ,
Rem veram pulchro clam cum Medore fidelis
Exprimat, & notas modo vincat adultera mœchas.
Fac tamen hinc referat ſalvum incorrupta pudorem,
Et mentem ſceleris puram ſervare tot inter
Artifices ſcelerum poſſit. Proh quanta pudicam
Tempeſtas quatiet! Quot monſtra latrantia circùm
Invadent! Tremere horrifico jam murmure pontum
Aſpicio, barathrumque aperit non una Charybdis.
Quâ reget arte levem tanto in diſcrimine cymbam!
Quis ſcopulos inter ſervabit mille latentes

Numine præſenti Deus, eripietque procellæ?
Ecce proci blandis (quæ plurima turba) ſuſurris
Hinc atque hinc Nympham pulſant, immurmurat aura
Dulcibus illecebris; votis ardentibus urgent,
Et quatiunt facilem ſirenum fraude potentes.
Hei mihi! cum ſeſe vitamque Deamque vocari
Audiet, & Juvenum gemet expugnata furore;
Num durare animus? num ſperniere vota prementum?
Præcipiti num ſtare loco, mentemque ruentem
Mollitie, ſtudiis poterit frænare ſeveris!
Quæ non deſiperet tali ſapientia caſu?
Illa quidem (quales vaniſſima Clelia nugas
Narrat) amicorum ſpecioſo nomine turbam
Admittet, levibus conſtabit fabula ludis
Tum primùm: Sed mox effrons ubi clauſtra pudoris
Fregerit, indomitoque mari committere puppim
Exiguam fidens, Boreæ contempſerit iras;
Nil latrans vaſto Scylla illam terreat antro
Audacem magna ſe nobilitare ruinâ.
Nec tibi vel Veneris fingas vel Dæmonis atri
Nequitiam tali paſſuram cardine rerum
Stare, procis circum pravam incantantibus aurem.
Non jam ludus erit, peccando audacia creſcet.
Nempe ſemel thalami quæ fregit adultera ſanctam
Pollutâ virtute fidem, mora nulla, voluptas
Indomitam trahit, & triſti nil mæſta procellâ,
Fertur in abruptum ſpectatque interrita cladem.
Conjugii alma fides medio velut inſula ponto eſt

Prærupta, horrendæ quam cingunt undique rupes;
Aspera & alta situ, quo nulla redire potestas
Cum semel extuleris gressum. Fors aurea, conjux
Ante suum quam bis Titan confecerit orbem
Tosta face insanâ pueri aut flagrabit amore
Aut equitem lecto inducet turpi ebria flammâ.
Moxque furens coram stimulante libidine tetrâ,
Quæret condictâ mœchos, famæ immemor, horâ;
Famosasque frequens Cornutæ pellicis ædes
Invisens, magnâ lenonum cincta catervâ,
Turpem exercebit calcato conjuge ludum:
Prostantemque olido sub fornice Messalinam
Audax sectari, sibi plaudet adultera centum
Exhaustos opibus cives, totidemque peremptos.
Interea pulchrè sors ô! tibi, Amice, favebit,
Si sic dedecore infamis cantata popello
Per plateas facilem Prætori præbeat ansam
Conjugis è tectis funestam extrudere pestem.
Sed quò te vertes si nullâ saucia flammâ
Ventosos strepitus, clamosa & ludicra tantum
Affectans, curam tibi læta facessere inanem,
Solo metiri certet sua gaudia fumo,
Innocuo castos celebrans matrona penates
Ludorum strepitu, cætum studiosa fovere.
Scilicet hæc vitii species tibi, sponse, placebit;
Pacatusque lares turbâ fervere videbis
Immodicâ, mixtam & colludere civibus aulam
Quos tua nimirum conjux præclara frequentes

Agglomerat, cunctis sine fraude accommoda fortis!
Nullum prætereat cui non læto ore renidens
Blanditias fingat, nutuque oculoque loquaci
Dulce assentetur, te tetrica summovet unum.
Sic tibi quæ soli nullo micat æqua sereno
Sponsa, jocos aliis agitare arguta salesque
Artificis linguæ illecebris non desinit, ultro
Ingenii laudem affectans; Festiva, faceta,
Salsa, urbana, dicax, concinna, venustula, risus
Captat, amatores vultuque & voce lacessens.
Omnibus his facilis mores componit amænos,
Ædificatque caput triplici compage superbum,
Auro tota rigens; ostroque decora capillos
Doctâ fingit acu, speculo & se judice pingens
Psimmythio buccis pigmenta rubentibus addit
Prodiga cerussæ, fallacibus humida fucis.
Sed vice & ipse tua procus ambis prendere nympham
Difficilem vinci (quando uni dura marito
Pingitur) arte tibi multâ est opus, ô! bone conjux.
Vis quandoque tibi tua se Lucretia blandam
Commodet; expecta dum multâ nocte soporem
Jam meditans, mundum componat, & ægra procorum
Discessu, crines tristi redimita calyptrâ
Sola relicta sibi, faciem quam sedula fuci
Pinxerat illecebris, mensâ deponat, & artes
Invita abjiciens quas mendax cunque Dione
Suaserat, ingenuâ pateat tibi reddita formâ.
Tunc ubi totque rosas frontis, tot candida delens

Lilia linteolo absterget non simplice, formaque
Inficiet, sibi quam vano medicata colore
Fecerat arbitrio: tunc eblanditus amorem
Cautus adi Nympham, & nummis tua gaudia largus
Mercari propera. Sed (te id super omnia sanus
Consilii moneo) fuge censor carpere sumptus
Immodicos, quibus ipsa sibique viroque ruinam
Accelerat. Sed fallor ego. Simulator amaros
Finge animo luctus & sponsam vocibus urge
Increpitans, teque immenso querere ære gravatum
Cujus mercedes sibi reddi plurimus instet
Creditor. Heu quantos furiarum, sponse, tumultus
Aspicies fervere domo! Quis enim modus? Ecce
Tartareâ fœtum rabie jecur ira, nefandis
Incendit stimulis, contorquet brachia bile
Turgida, se plantâ arrectat tumidam: hei mihi! nullo
Fine crepat; merces virtuti hæc pulchra refertur,
Hoc meruit vitæ flos integer, impia sponsæ
Insonti probra conciliat tristesque procellas
Intemeratus honos: durus negat omnia Conjux
Æqua queri immodicus, litemque intendit iniquam
Matronæ quæ se frugi sanctamque probavit
Hactenus. Ecquæ unquam sese vestire minoris
Urbe queat totâ. Sedenim vix mille quotannis
Fœmineo mundo aureolos impendere suevit.
Quid quereris tua sic prudens cum dicta refutet?
Jam veniam poscis, jam jam ulnas tendis inermes
Dediscisque animum, tantummodo parcere Nympha

Hoc pretio velit, ut vasto marsupia folle
Impleat exhaustis (prudens quibus ipse futuri
Parcebas) nummis, & tota æraria coram
Diripiat sævos auro positura furores.
Scilicet hanc nugæ bilem tibi, amice, movebunt?
Dic age, quid faceres, ludi exitiabilis ardor
Si furiis mentem evertens, hanc nocte dieque
Funestâ exstimulet sese exercere palæstra,
Fortunasque tuas videas versare fritillo
Indocilem servare modum! Proh! quanta marito
Anxietas trepidum quatiet formidine pectus,
Cum toties cernes uno discrimine pugnæ,
Quam Canis aut dexter decidit senio, verti
Fata domûs, & res & censu divite fundos.
Nempe tibi plaudes cum totos Fœmina soles
Exiget insanâ ludentum septa coronâ,
Et tabulam statuens tot bellatoribus aptam
Quam multus labor artificisque industria dudum
Tali habilem ludo expoliit, longi agminis alas
Porriget arte struens pugnæ simulachra futuræ.
Aut si rusticulus censor tam nobile tamque
Utile sustulerit studii genus, haud minus illi
Incendet vigiles curas cacoethes, agetque
Insanam longa castrensia ludicra mensâ
Ornantem, & foliis statuentem præmia pictis
Quæ sibi quisque avidus speret bellator habere;
Aut quos turriculâ longùm versavit eburnâ
Alveolo ternos gaudentem reddere talos.

Nec ſatis. En thyrſo fervens meliore, labores
Alta mente novos agitat, verſatque ſevera
Fronte gravis, ſi ſors det teſſera vincere palmam
Pulchro cunctatrix quem ludit Iberia ludo.
Ut furit ad monadem quam jecit ſorte ſiniſtrâ.
Ut gemit ad numeros à colluſore negatos!
Nunc viden'ad cœlum flammantia lumina torquens,
Ut ſuperos tacite incuſat, pictoque ſatelles
Quod nullus Regi obligerit, ſibi ſidera clamat
Exitium loculis turpemque afferre ruinam:
Huic ſtudio intentam ſtellis aurorá fugatis
Craſtina cernet adhuc luſoriaque arma ſtupebit
Tractantem rabie indomita. Tum cedere pugnâ
Neſcia, Terrigenûm luget crudelia fata.
Heu miſeros quibus eſt molli reparanda ſopore
Vis animi, indignâ ſic & ſe involvere plumâ
Aſſuetos longas cogit ſocordia noctes
Exortes ludi traducere! Sed tamen illam
Solantur pugiles utcunque, fidemque gementi
Dant alacres poſt hæc diſpendia ſe fore præſtò
Infractos animis, habileſque laceſſere martem
His ſomni vicibus rediturás pectore vires.
Fæmina ſic ludo vitæ momenta fugacis
Exigit. Utilium contemptrix, totaque nugis
Ebria, nil penſi demens habet omnibus horis
Dum fremat hanc circum ridentum mollia cœtus.
Sic demum inſanæ dum luditur alea pernox
Pernicies ſenſim non unâ clade ſuperbis

Accedit laribus, trifti & concuffa ruinâ
Ampla domus fundo tandem fubvertitur imo.
Horrendum! pofitâ præco fæviffimus haftâ
Nobilium tot opes tot ditia prædia avorum
Publicat, & villas & grandia nomina vili
Addicit pretio; dum tota Lutetia clade
Perfonat, & parvi mendicant denique nati.
Sed minor hæc ludo clades quæfita finiftro,
Quàm fi dira fames & habendi cæca cupido
Immittat turpes furias, jubeatque pudendis
Confumptam curis fine honore fovere penates,
Et menfæ decus & dulces excludere cætus
Afpera queis fine vita fluit mortalibus ægris,
Qualem fe geffit Judex inamabilis ille
Quæfitor. Paffim res decantata per urbes
Non te tanta latet, vel fi latet, ecce retexam
Horribilem fido complectens carmine cafum.
Inter Patriciæ clariffima lumina gentis
Nactus avos patribus proprios addebat honores;
Ingenioque opibufque potens legumque peritus.
Una illi pulchræ virtutis femina labes
Corrupit noxam infligens vitioque decoros
Infecit mores fulvi fitis ægra metalli.
Menfa quidem luxûs expers, fed fimplice cultu
Munda nitens; non huic operofo vita paratu,
Sed fine forde domus, fine fumptu, fplendor honeftus.
Huic gemini currum æquali cervice jugales
Præftantes formâ parilique ætate trahebant;

Insuper & fœno se mula superstite pascens
Admittebat herum sessorem, ubi sancta Senatus
Limina jus æquo arbitrio dicturus adibat.
Sed sitis hæc auri menti indita denique suasit
Uxorem grandi sibi quærere dote potentem,
Atque opibus fulcire domum utilibusque hymenæis;
His thalamis nec honos, ratio nec pronuba fulsit.
Indole nam præceps actus quò turpis avarum
Et vehemens œstro stimulabat pectoris ardor,
Sponte ruens vili plebis de fæce puellam
Venatus, tristes inhonesto fœdere tædas
Unâ Tisiphone sibi conciliavit amicâ,
Nilque sibi pensi duxit quo sanguine creta,
Quam thalamo sociam adjungit, quâ prædita formâ:
Huic Plutus nummos numerando millia centum
Et formæ decus & roseos afflavit honores.
Nil moles fœdo turgens abdomine; vultus
Nil ferus aspectu, nil lurida lumina torvo
Horrendum in morem intuitu deformia, & atrox
Ore color toto absterret, stat ducere monstrum,
Et sibi habere domi reginam; Nec Venus illi
Pulchrius arridet Charitum stipata catervâ.
Hospite præclarâ dives sibi plaudit; at illa
Condita mente tenens matris præcepta pudendæ
Sollicitare virum & crebro domitum ariete pulsans
Vellere, & immodicos sumptus luxumque voracem
(Sordida frugalem vocat isto nomine mensam)
Emendare velit, penitusque excludere tectis.

Nec ſatis emendare virum ſermone, Megæra,
Rem probat exemplo præſenti. Credulus eheu!
Ille nimis ſponſæ quam perpete folle ſorores
Tartareæ accendunt, ſibi tunc reus eſſe videtur
Lurco vorax, & opes vera abſorbere Charybdis,
Judicio ſponſæ cuncta emendare paratus.
Concordes animis ſic conſpirantibus ambo,
Turpis avaritiæ funeſtâ tabe pereſi
Fœdè agitant, infandùm horret domus omnis, & atc
Plus media panis cæpit decreſcere parte.
Nullæ lautitiæ menſis, obſonia nulla,
Et gemini venum pretio præſente jugales
Cum mula vectrice dati. Quin & duo ſero
Jejuni fœdos execratique penates
Conſuluere fugâ famuli ſibi ſponte, duæque
Jam dudum large colaphis & calce cruentæ
Ancillæ, celſis, Domina ſibi more premente
Præcipites ſcalis illum candente lapillo
Signavere diem, Superi quo, munere magno,
Conceſſere domum infandam & tot ſordibus atros
Deſeruiſſe lares; agitant nova gaudia tecto
Longè excedentes jam libertate receptâ.
Unus erat Domino teneris dilectus ab annis
Et lateri puero comes additus; ille ſenectâ
Confectus (miſerum!) ejicitur, licet optimus ævum
Nunc ſuſtentet, hero nuſquam gravis, æreque parvo
Quod melior fortuna olim florente juventâ
Quæſierat, cum ſors homines magis æqua foveret;

Suppenditet partim ſibi quod vitæ exigit uſus;
Profuit haud illi quod adhuc à matre rubentem
Excepit Dominum & primis vagitibus auras
Implentem gremio fovit. Benefacta tot illa
Oblitus laribus conjux abſcedere uterque
Imperat infami aſſuetum ſeu vivere rapto.
Ecce ſibi nullo vitæ jam teſte, triumphum
Par miſerum canit exultans, ſine prole beati
Et ſine ſervitio ſoli regnare, modumque
Sordibus haud ullum turpes imponere. Cella
Clauditur æternùm vinaria; jamque culinæ
Nullus honos, nulla tincti fuligine poſtes,
Nulla apotheca, focus nullus, nec fiſſile robur
Virgea nec crepitans ſplendeſcit ſilvula blandum
Exhilarans, medio frigeſcunt tectaDecembri,
Et triplici conſtricta ſerâ lignum horrea condunt,
Cum glacie concreti amnes atque hoſpita plauſtris
Æquora. Venatur, quæ cuique induſtria, victum
Dites mendici. Loculos hic ſæpe clientum
Ingenio obrepens emungere. Sæpe petitor
Audax depoſito prædam extorquere pudore.
Illa habilem furto dextram (quis credat?) ubique
Vicinis velox inferre nefanda Celæno.
Quid ſi vidiſſes quo cultu ſplendidus, urbi
Denique ſe ludos conjux præberet uterque!
Proh! qualis facies & quali digna tabellâ
Cum ſponſus putri petaſo illuvieque pereſo
Quem nec faſciola dignatur cingere, tectus,

Succinctuſque togâ cui mille aſſuta ſenectam
Suſtentant utcunque reſegmina, verteret in ſe
Scommata mordacis populi, ſi quando per urbem
Turpiter incedens cœnum deforme lutoſis
Irriſus triviis abraderet oblitus omni
Dedecore, & totus ſordes. Sed pingere nulla
Vis queat eloquii ſponſæ decus, ut ſibi quicquid
Purgamenta domûs inter Pannucia Baucis
Ejecit ſcobe, limoſis harpya lacunis
Vindicat extractum quo veſtem in fruſta fluentem
Inſtauret, ſeque impuro centone refectam
Oſtentet populo feſtis matrona diebus.
Quid dicam crudi peronis vulnera, centum!
Quidve ruinoſum ſoleæ deformis hiatum
Qui vice plus unâ ſartus, coaleſcere nil jam
Arte poteſt, quidquid ſutor conſtringere certet?
Quid capiti impoſitam putri è bombyce calyptram
Unde ope funiculi villis defecta paropis
Nec dominâ tamen horridior, dependet? honores
Quid tunicæ eximios? quid ſerica tegmina, theſis
Plurima quæ texit formis impreſſa latinis
Dona Sophi quæ Prætori miſere clientes
Gymnaſio dubiam dederat quia vincere cauſam?
Nimirum nulli ſpecies occurrere ſalſo
Iſta queat cui non bilis jculariter ardens
Suggerat hæc *Contra ſic argumentor & arma
Expedio.* Turpem ſed nullum dedecus urit.

At me forte putas fumos tibi vendere inanes

Ludentem nugis. Age tota Lutetia testis
Ecce tibi clamat, miserum par vidimus omnes
Hos auri dirâ rabie exercere furores
Atque pari vitio infectos (miserabile morbi
Exemplum!) monstrasse palam quàm sponte sibi hostis
Inter opes magnas, auri argentique talenta
Inter avarus egens possit sibi quærere majus
Paupertate malum, nec mendicare molestum
Esse magis quam sic ultro sibi cuncta negare.
Illos prædæ avidi tandem invasere latrones
Atque domum fluvio tinxere cruoris avari.
Ille fuit fructus thalami; sors ista nefandi
Conjugii; tales furiarum maxima demum
Accendit cum fata parat crudelia tædas.
Forte modum excedit Tragico res digna boatu.
Sed satiræ angusto tales comprehendere casus
Carmine musa negat, nec se censura minori
Limite constringit cum quiddam grande sonandum.
Artem quisque suam tractet; nunc sermo sequendus.
Ipse, fatebor enim censor novus, ilicet alta
Pulpita conscendens & magnum voce tonantem
Fingere Bordaloum fidens modo simia, mores
Aggredior rigidi vindex invictus honesti,
Carpere corruptos & imagine pingere multa
Tot vitii species tam multâ crimina formâ,
Et veros larva detractâ reddere vultus.
En sibi jam triplici patuit descripta tabellâ

Conjugii labes. Primo conamine Mœcham
Expressi; dein & veros sortita colores
Emicuit Lasciva, choro quæ cincta procorum
Blanditias nugasque agitat. Mox deinde secuta
Cui coquit ardentes auri sitis ægra medullas.
Nunc decus en magnum scenæ se prodere gestit
Aspera Jurgatrix cui mentem dira lubido
Finxit inæqualem, sed lites cudere sponso
Assiduam, sævoque domum quatere usque tumultu
Lis illi thalamus, lis mensa, domestica cuncta
Officia involvunt crudelis semina rixæ.
Tartareis semper Dirarum fœta venenis
Jactat in os sponso convicia; nil pede dextro
Vir movet incæpti, quod non clamosa sinistris
Arguat auguriis tentatum. Nulla procellam
Ars sedare potest, stomachum pax ipsa furentem
Concitat. Heu! miseri malesanam accedere servi
Parcite, quando tubas plenis huic splendida bilis
Inflavit buccis semel & probra denique fervent.
Proh quot inauditis lingua tam divite verbis
Fœcundoque penu patrius ditescere sermo
Incipit; hæc si quis percensens singula versu
Ordine quæque suo referat, mox pagina vati
Surget in immensum multâ damnosa papyro,
Turgidulusque novo Richeletus semine crescet.
At tibi nil similis metuendum, sponse, procellæ;
Quando piis prudens quæsita penatibus uxor
Purum affert decus & mentem rationis amussi

Damnabit tædas infelicesque hymenæos.
Neve tibi speres, facili licet indole frontem
Jam nunc blanda ferat, sic semper amabile faustâ
Pace jugum tibi facturam si fœta malignâ
Suspicione, suam menti crudelis Enyo
Instillet rabiem; tunc & stridere colubris
Eumenides, tunc tartareus latrare trifauci
Horrendùm ore canis, tunc & ridere marito
Et mœrere nefas, levis & tibi jurgia nutus
Arcesset, diro bacchari ubi cæperit œstro
Mænas. Ubique tibi insidias, tibi crimina ubique
Arte struet, dulci nec claudet lumina somno
Observare aditus vigil anfractusque viarum,
Et si quis laribus secretior angulus, artes
Conjugis infidum quem cœco victa furore
Suspectat, forte occultet. Te conde sepultum
Totâ tectus humo, chaos & super injice magnum;
Hanc nunquam effugies, cuncta illi pervia claustra.
Te reperire furens hirtos effusa capillos,
Omnia percurret latè loca: sede latentem
Arcana quam centuplici sera vincta catenâ
Obserat, immotoque tuentur cardine postes
Olfaciet furtim venando & lumine tandem
Lyncæo felix deprehendere franget acutis
Questibus, immanique incendens voce dolores
Horrorem sparget vera Eumenis, haud tibi qualem
Harmonicos inter concentus exhibet Isis
Tranquillam, sed quæ tortis adsibilat hydris

Vipereumque quatit ſanie ſtillante flagellum
Alcto, excitam dirarum ab ſede Sororum,
Quam torre armavit felix Æneidos author,
Bella ciere habilem, ſtimuliſque accendere Amatam;
Et Regi Turno furiis evertere ſenſus.
Grande Sophocleo ſed quid nunc carmen hiatu
Aggredior? Mites poſcunt ſibi mitia ſocci.
Jam minus horrifico tibi ſcena ſtruenda paratu.
Sit procul immani ſtridens harpyia fragore.
Dic age num Mænas pacatior illa placebit,
Quæ totos morbum ſimulando pallida menſes
Se magno Medicis ſumptu, ſanare valentem
Si valeant, florens & viribus integra tradit
Curandam. Thalamo crudelem ludere ludum
Sic fidens, mœſtos ficto mœrore penates
Affligit, plumâ extructâ & ſe venditat effrons.
Proh dolor! hanc decies unâ modo ſpiritus horâ
Deſeruit. Vitam fugientem vix levis illi
Suſtinet aura fovens. Miſero fraus illa marito
Nectitur. Heu quianam caſus ſic lethifer urget
Ut mortem exoptet? Nunquid demeſſuit ungue
Atropos immani florem quo magna potentis
Fata domûs ſtabant? Nunquid ſine pignore luget
Deſertos mœrere lares; nihil accidit hujus
Quod ſit cauſa mali, ſed mentem evertit iniquo
Felle dolor temere conceptus. Carpitur intus
Atrâ bile furens quam nullâ concoquat arte.
Eſt famulus ſponſo quem multa induſtria carum

Reddidit, officiis habilis quæ plurimus usus
Exigit; hunc cæco jamdudum exosa furore
Persequitur. Satis est cunctis placuisse, quid urges
Et causas odii inquiris? Reus inde videtur
Quod pulchrâ virtute placet, nec desinit atrox
Exstimulare virum quo tandem cedere testis
Imperet egregium Juvenem. Res insuper urget
Utilitasque domûs invisere prædia, fundos
Et lustrare, viâ sed non longâ, urbe repostos,
En se dura negat comitem præbere marito.
Proh! si quæ pulchrum (quo pellex flagrat) Adonin
Illi virgo die avellat non amplius uno!....
Quam vellem huic ludo verum succedere morbum
Ilicet! at satis est quod agat sic improba nugas.
Mox lecto adstabunt Curtosius & gravis annis
Denius Hippocratem spirantes, atque furentem
Sanguinis immodico luxu (proh quanta potestas
Artis Pæoniæ!) mora nulla juvare parati,
Certabunt virus viresque absumere, largum
Vindice scalpello prompti exhaurire cruorem,
Quâque caret noxam sic conciliare medendo.
Scilicet abnormi dum certat uterque Fagonì
Se gerere infensum, multâ ratione Puellam
Utiliter tumulo sapiens insania condit.
Hanc Deus æternâ componat pace beatam
Optimus, & tali (sunt hæc mea vota) medentum
Nos arti eripiat. Sed ego cui sensibus imis
Natura insevit Medicorum horrere cohortem

Et vitam tanto diſcrimine credere nulli,
Hîc tamen humanos prudens expendere lapſus,
Illis jam nequeo non condonare benignus
Quod ſemel errarint, veniam meruere nocendo.
- Iſtæc ſed nugæ ſunt & mera ludicra., major
Nunc tuba nobilius quiddam ſonet. Ecce ſuperbâ
Fronte ſubit ſcenam docto comitata Senatu
Litterulis ſeſe jactans matrona, Palæmon
Cui multus doctrinâ hirtus, paſtuſque chimæris
Aſſidet. Huic Robervallus, Salvorius adſtant
Aſſidui. Verum obſcurâ ferrugine cur ſic
Interfuſa genas & fuſcâ lurida formâ!
Scilicet aſtrorum cœlique ſecuta meatus
Tota nocte vigil radio deſcripſit, & ignes
Innocui Jovis & Veneris ſpeculata benignæ,
Caſſino monſtrante vias, dubiamque regente.
Auram inclementem ſublimibus ardua tectis
Non detrectavit nudoque ſub ætheris axe
Ferre, graves alacris pro laude ſubire labores.
Parcite volventi argutâ tot grandia mente
Obſtrepere, atque animi gnavum abſterrere vigorem.
Non ſimplex illi ſtudium, non una metenda
Palma hodie. Dalencæum pulchrâ anxia curâ
Inviſet. Microſcopii nova forma probanda eſt
Optica quam ſudans finxit; mox & tua velox
Limina, Verneide, curru ſublimis adibit.
Fœmina ibi fœtu jam grandi plena, tumentemque
Illa uterum geſtans extincta, ſecanda Chirurgo

Objicitur. Lustrare oculis digitoque notare
Non piget hanc fœtus cladem casusque latentes.
Intima scrutando rimatur viscera, nullus
Absterret fœtor, mulier nil præterit audax
Intactum, docto vacat indefessa labori.
Nunc nova se profert species. En putida gressum
Admovet illepidos affectans stulta lepores.
Agnoscis fatuam, nugis quas blandula jactat.
Tota tumet, malesano illi mens ebria gustu
Omnia corrumpit, sordent hinc optima cuncta.
Ecce refert fidâ nobis in imagine totos
Spirantes Vadios; Lycidam viden'exprimit ipsum;
Quos pravæ infectos doctrinæ labe, Theatris
Ridendos docta Molerius arte propinat.
Hæc illos vili etsi suggillata popello
Ulcisci vindex non desinet, unaque sectæ
Explosæ toties, vimque & decus addere certat.
Docta domus Baviis patet, huc densâ undique turmâ
Cerne adventantes Coracas, pinguique minervâ
Assuetos blattis præbere voracibus escas
Perrinos quot quot puerili splendida fuco
Garrulitas commendat, inani & turgida luxu,
Ingenii veros sic ementita colores.
Hîc portum nacti quos tota sibilus urbe
Urget, & insulsis, dominâ sic vindice, luctus
Solantur nugis. Plaudit sibi turba, camænis
Frigeat iratis quamvis, & apolline lævo.
Hîc quodcunque novum stultis arridet, & ipsa

Et tineis. Caries divina Poëmata fœdè
Conficit. En miserâ magis heu ! despecta Puellâ
Nullo emptore jacent. Proh ! sæcli dedecus, omnis
Ecce eques, & forti cum centurione Tribunus,
Dux omnis, doctâ passim cum plebe Senator
Venatur Veterum libros, studioque volutat
Assiduo. A summo labes invasit ad imum
Ille vetustatis pædor; nec sanguine cretam
Borbonio pubem pudet Afri putre Terentî
Volvere opus, suetique Andinum voce sonare
Virgilium incultâ proceres Æneïde pleni,
Perralto oppedunt, semper nescire maligni
Si quod Epos sese Paulini nomine jactet.
Quid prodest, inquis, fatuæ deliria sectæ
Pingere? quid tristem furit hæc quo fœmina morbum,
Dogmatis insani dum quod schola cunque tuetur
Et ratio suasit præpostera, certat inepte
Defensare procax? nunquid me vana supellex
Librorum incendit? num mille incondita scripta
Admiror socius vulgi? aut mihi ducitur uxor
Discipulam docta quam finxerit arte Minerva,
Quæque rudimento felice superba minetur
Scripta librosque viro? Quid si mihi prospera fata
Uxorem adsciscant, quæ sanguine clara superbo,
Ausoniæ numeret clarissima nomina gentis
Inter avos atavosque?.... Hoc, scilicet, Optime, adegit
Nobile mercari munus, Regisque sigillo

Adſtantum procerum præclaram augere cohortem.
Hoc titulo fulcire lares mens optima ſuaſit.
Nunc tamen (hoc etiam me condonabis, amice,
Inſanire) mihi ſi Patrum ſtemmate plena
Grande ſupercilium fumis elata ſuperbis
Inferret laribus conjux ; ſic ipſe tumentem
Riderem increpitans. Dudum mihi cognita gentis
Fata tuæ, domus egregiis & fœta trophæis.
Nempe duces bello invicti certamine magno
Quo rem reſtituit nobis cladeſque rependit
Heſperiæ genti Enguienus, ſibi ſanguine laurum
Emeritam peperere ; nihil monumenta Varillæ
His ſuper, ille licet nuſquam ſit laudis avarus.
Quidquid id eſt ego ſic Nymphæ compeſcere faſtum
Urgerem. Dominæ non eſt ſervire feroci
Propoſitum, & placidis Reginam inducere tectis
Marti habilem. Belli ſi te unâ laude Penates
Clari delectant, procul hinc, Bellona, faceſſe
Quam primum, & Ducibus quando concumbere magnis
Eſt animus, modò quid prohibet tibi figere ſedes,
Illic multiplici Mavors ubi cæde cruentus
Cериſollano tot corpora ceſpite condit ?
Hîc ſuper immanes confuſæ cædis acervos
Fractâ ubi tot juvenes perierunt cuſpide Iberi
Præclaro Patrum involvens te conde triumpho.
Hinc fuge, nec thalamus, mea nec tibi menſa parata eſt.

Hîc

Hic tibi quod ſtomacho tam maſcula ferveat ira
Laudo, rurſus ais, ſed te ſuper omnia ſanus
Admoneo, mihi non uno fulgere Sigilli
Clara Magiſtratu natalia, nempe creato
Antiquâ de ſtirpe Patrum quos ordine longo
Curia purpureos numerat: ſanctoque Senatu
Non hodie cœpit noſtrum increbeſcere nomen.
Advena nec mecum prudens contenderet ullus,
Quales aſſidue provincia mittit in urbem
Pulvereos, alboque pedes perone revinctos.
Verum etſi molitorque parens, molitorque, parentum
Quem primum longè agnoſcit ſtirps tota, fuiſſet,
Ipſaque vel Regum foret inclyta ſanguine conjux,
Non metus eſt patriâ ſponſo ne quando farinâ
Oblinat os. Sedenim vix primum luminis auras
Hauſit amans recti, cum ſe componere magnis
Exemplis certans cœpit mortalia cuncta
Deſpicere æthereis divinitus ebria curis.
Quoque minus fædâ luſus formidine, fingas
Ipſe tibi triſti ruituros deinde procella,
Seminis egregii fœtus, ſimul ipſa jugali
Uxorem induerit tæda: tu mente teneto
Hoc unum quod conjugio tuta omnia ſpondet.
Inter connubii leges & fœdera mecum
Quæ pepigit prudens, unum hoc præque omnibus unum
Exegit ſtipulata ſibi, ne ſponſus inani
Servorum numero cinctam ſe ferre per urbem

Magnifico curru, tunicasque sinusque crepanti
Argento saturos pictam & Gangetide gaza
Cogat & attonitum vulgus miscere tumultu.
Mene, ait, insanæ edentem spectacula pompæ
Impia, pulvinar templis inferre pudendum
Fulgentemque opibus quas mitunt Seres & Indi
Zelotypi justas accendere numinis iras?
Sic pietas insculpta animo... Jam necte coronam
Postibus, en sancto matrona pudore recumbit
Juncta tibi, nihil & species hæc splendida monstrat;
Quod non sincero conceptum pectore verus
Fervor alat. Sed liber adhuc tibi consule. Sæpe
Heu nescis!) trucibus malefœta superbia monstris
Interiore sinu mentis fovet abdita virus
Dum puram affectat simulata modestia frontem.
Nempe habet hos sibi relligio præpostera mores.
Nunc age quot fraudes pietas hæc impia celet
Dum canere aggredior, memori tu mente teneto.
Nil super. Hac omnes sedenim stat imagine formas
Claudere quas pulcher furor hîc mihi pingere suasit.
Urbs tibi nonnullas, nonnullas proferet aula
Quæ studia assuetæ sibi fingere simplice Recto
Et viles circa mortalia temnere curas
Incumbunt operi quod sanctum cunque piumque
Mens bona designat, certam Deus unica merces
Ut normam posuit. Cunctas supereminet una
Aurea quam cœlo pietas commendat & aulæ
Sorte pari & populo. Fortunæ munera calcans

Contemptrixque sui divinâ Fœmina mente
Inter opes sibi vilescit cunctisque verenda
Vix tot parta suæ virtuti præmia pascit.
Atque importunos Esther nova luget honores.
Hanc nævi expertem, Vitio vel judice, jam jam
Agnoscas purâ dum splendet picta tabellâ.
Paucæ adeo expertes fuci componere vitam
Unâ lege Dei, & cœlo qua se via pandit
Aspera, rumpere iter certant, vestigia suetæ
Figere quâ pudor officii regit usque magister.
Quam multæ ficta sub relligione pudendos
Occultant mores, vitiisque hoc tegmine nubem
Solertes speciosam obtexere sordibus intus
Infames, ipsum qui plurimus ore doloso
Pingitur, heu cogunt ludo servire Tonantem!
Hîc me tot Veneris portenta referre nefandæ,
Tam multas pudeat species. Vos ista procaces
Cœpta Rabutini quibus est frons durior, & vos
Brantomii mandate libris; probra dicere tanta
Durius est quam fœmineum tolerare furorem.
Nempe ego purpureum cui frons malè firma ruborem
Continuo trahit, heu vereor, mihi parcite, ne cui
Lascivâ nimium videar lusisse camænâ,
Et rigidi longè fines egressus honesti
Impuram Chartis hic illevisse cloacam.
Crede mihi nullum tam detestabile monstrum,
Quod non Tartareâ furiosâ libidine vincat
Fœmina, virtutem quæ sic mentitur, olympo

Illudens, ſacroque tegit facta impia velo.
Sed tamen hic fucus fictâ pietate malignè
Ludentum, ſponſis quoniam magis æquus, amara
Non ita bile movet ſtomachum & mihi ſuſcitat iras
Quàm ſi quæ, mentem dirâ evertente phreneſi,
Stulta, ſuperba, procax, cæciſque furioribus exlex;
Argutos volvens arcana per omnia ſenſus
Se putet aſtriferum prope vertice tangere cœlum,
Cum cœno implicitis, miſerabile, greſſibus hærens
Immenſo vix limen adhuc ſuperare labore
Evaluit, ſed capta oculis per inane vagatur,
Et quater ante ſuum quam luna peregerit orbem
Plena ſemel, mentis tacitos aperire receſſus
Sueta Sacerdoti, ærumnas quibus impia ſponſum
Exercet, magno oſtentat veſana triumpho,
Atque oculos cœlo attollens, ſi qua arte recludat
Aſtra ſibi meritas hinc judice numine palmas,
Quærere confidit quod me quatit ægra tumultu
Aſſiduo. Mille officiis quæ ſingula certo
Ordine deſcripſit, Patres pietate laceſſit
Æmula quos ſuperâ virtus ſua conſecrat aulâ
Crebra Rodriguezen verſat, gradibuſque frequentem
Arte precem fingens mentis penetrale fatigat
Arduaque arrectis paſcit deliria curis.
Mendicare ſtipem dignata jacentibus ægris
Et ſi quos curis pudibunda exercet egeſtas
Sedula magnates ambit prece, & ardua pulſans
Limina quærit opem miſeris. Nil territa tabe

Morborum, fœdos non horret adire penates
Ptochotrophî, cæco nil turbat fornice carcer.
Non contenta ſacro ſeptemplice circuit aras
Mane omnes, Divis & nequicquam omnibus adſtat.
At frænare animum indocilem, ſedare tumultus
Indomitos mentis, cæcam ambitionis & iræ
Tandem multiplici rabiem vincire catenâ
Hoc ut agat, Deus, ipſe Deus vix audeat author
Conſulere. Interea immanem fovet ebria luxum
Ceruſſata genas & ludicra inania captans.
Unus conſilio ſibi quem prudente magiſtrum
Delegit, medicumque animæ emendare fluentem
Luxuria poterit. Recti lex inde petenda;
Hunc penes eſt ratio vitæ arbitriumque gerendæ.
Continuo ſtat adire virum. Feliciter ecce
Huc tendit. Viden' ut roſeo nitet ore verendus!
Vividus ille color quam blandis ignibus ardet!
Quam ſucci plenus, quam puro ſanguine fervens
Vultus purpureos oſtentat veris honores!
Vix tamen heu! genua ægra trahit, vix febris acutæ
(Credite) quæ totum flamma torrente coquebat,
Evaſit furias, & adhuc cerebrum improbus æſtus
Afflictat, ſors & (promptam niſi ſancta repente
Turba tuliſſet opem) lecto frigente jacentem
Horror adhuc tremulum quateret. Verum aurea Parcæ
Illis fila legunt quibus omnis vita laborat
Fœmineum ſtudiis pietatis fingere vulgus.
Florem hominis mirare, levis ſi nauſea torquet,e

Aut vapor elatus fumante liene laborem
Dat capiti ; actutum mulieribus undique turmis
Succinctum videas, domus omnis fervet amicis
Officiis. Jus una coquit, clystere benigno
Illa levare parat ventrem, lenimina multa
Adjiciens, pia conclamat grex totus ad arma
Ilicet. Hæc lentum validis stimulare vigorem
Fomentis properat, generosos altera succos
Exprimit arte nova, vitro splendente liquores
Ambrosii viva perstringunt lumina flammâ.
Plurimus è tota trepidans en advolat urbe
Dona ferens nectar, mellitaque edulia servus.
Nec desunt genus omne tragemata pascere ventres
Apta pios, rabidam simul & facientia orexim.
Nempe cibos dulces quibus Indica saccara gustum
Afficiunt tot deliciis, devotulus usque
Affectare solet stomachus, seu crustula constent
Spissius, aut liquido subeant bellaria fauces
Flumine, molliculâ vel sint adipata farinâ.
His inhiat pietas avidè. Nam massula (facto
Credite) prima nucis Thasiæ cum lacte subacta
Quæ fuit, & melle hoc (quod pressa remittit arundo)
Cocta, Patrum sumpsit sibi sponte fovere beatum
Abdomen. Proprio hinc sibi jure Paterculus omnis
Vindicat hoc quotquot venduntur Medica mala
Nectare Rhotomagi pulchræ condita quotannis.
Illic primitias artis sibi namque tulerunt
Dulciculi meritas Mystæ vafrique cuculli.

Scilicet hic nuper cœlo Cato missus ab alto
Placabit, si quis malè torquet spiritus ægram.
Parcere sed prudens sævi contagia morbi
Fatali totam quæ corripuere veneno
Dissimulare catus, violisque rosisque viarum
Difficiles aditus consternit, & undique cinctum
Floribus ad cœlum rectâ contendere dexter
Componit viridis nova per compendia prati.
Quid tibi, ait, vanis animum terroribus imples
Incassum? Quid te censurâ tristis inani
Excrucias? mentem nunc erige, & excute fœdum
Mœrorem, qui te curis exercet iniquis.
Quod sic picta nitens formam tibi fingis inepti
Mirantur. Sedenim vili si sordida panno
Horreret vestis, fumoque nigrante decoras
Atra genas spectro similis te ferre per urbem
Atque adstare sacris auderes lurida, credo
Tunc stolidi possent sic condonare furenti!
Quod vitæ omnipotens rector sibi vindicat usus,
Hoc cunctis æquus sapiens amplectitur omnis.
Ipsa sed imprimis mulier se fingere more
Communi, & vulgo prudens servire tenetur,
Sic aiunt, auro gemmisque incedis onusta,
Sic adamas pallam, sic & carbunculus ardens
Incendit? baccis sic ignes spargis Eois!
Siccine fas cultu se se ostentare profano!
Prorsus ita est. Sors hoc vitæ ratioque decenter
Sæpe jubet. Sed quâ ludum arte tuebere cui sic

Indulges ? Quid ? nil vitii trahit alea pernox ?
Quid mihi tu ? ſemper licuit ſemperque licebit
Diſcutere ærumnas ludo vitæque labores
Fallere. Quis ſemper contenta mente precari,
Aut ſtudiis animum queat evigilare ſeveris
Continuo niſu. Præſtat ſic ludere ludum
Pervigilem, quam tartareâ præcordia toſtam
Invidiâ fratrum linguâ proſcindere nomen.
Hoc animo quiſquis ludum fovet, huic pia quando
Inſita relligio, recta omnia ſanaque conſtant.
Alea ſic poterit ludenti evadere virtus.
Quid tu, aiunt, inhias opibus, ſtudioque perenni
Anxia fortunæ cognatis munera captas,
Ambitione tumens & cuncta vorare parata
Quæ ſibi cunque poteſt ſperare ſuperbia demens ?
Hoc nempe indicio magnæ ſe gloria mentis
Nobilitaſque probat. Cognato ſanguine victa
Scilicet hac optas caris bona digna propinquis.
Ergo nefas fuerit quos virtus clarat amore
Complecti enixo fratres ? quis nomina Patrum
Magna, quis egregiæ præclaros gentis honores
Neſciat. Illa piis contingere munera, crede,
Eſt ſatius quam ſi mundano turgida faſtu
Pectora, divitias irritamenta malorum
Acquirant animæque parent diſpendia, donis.
Ebria fortunæ. Vulgus ſine vana profanum
Exprobret, ulla ſuper nec te angat cura ſalutis.
Sic dubias lites dexter ſecat ille, ſerenus

Sensibus illabens. Sunamitis ibi optima Patri
Responsare nihil, sed victam conscia veri
Ut jubet interpres mentem submittere. Non, si
Advolet æthereâ legatus ab arce Tonantis
Jussa ferens ales, demissior illa verendam
Aligeri excipiat vocem. Sic plena tumultûs
Nequitiæque, sibi vitæ placet integra, & usque
Pacem agitare putat nec laudis tramite latum
Defecisse unguem. Nimirum crimina postquam
Arte planus blanda laudis sub syrmate, scenam
In mediam profert fucata, nefasque venusto
Ore jubet pictum splendescere mentis adulter;
Virtutem incolumem scelera inter atrocia servat.
Sic Christo impurus Belial sociatus, & agno
Pasta Deo assiduè mulier sub pectore eodem
Toxica mille fovet, fovet & pia pignora vitæ.
Et quia sacrilego semper vesana furore
Horrendum! sine fine invadit mystica liba,
Seque pio Christi execranda cruore saginat,
Jure suo sceleri deberi sydera credit.
Jamque prope est ut ductoris fanaticus error
Molle Quietismi per iter per florea prata
Ingressam barathro involvat, castrisque Molini
Adjungens sociam? doceat quæ Tartarus offert
Gaudia in ætherea jam degustare palæstra;
Talia Luciferi veniunt compendia ductu.
Hæc quæ molliculo sic diffluit ebria luxu
Num minus arridet quam quæ stomachosior usta

Bile acri, furiis pietatem nescia flecti
Obtendens sine lege, Deum præpostera jactat
Assiduo strepitu, & mentem fervore maligno
Rodere sueta putat cunctos odisse Tonanti
Ruem gratam, & veros ita se persolvere honores:
Dumque sui immodico demens restagnat amore
Sic credit placitos incendere thuris odores.
Insanâ nusquam non suspicione laborans
Virtutique nigrum præfigere Theta parata
Urget perpetua, nullo sub crimine, servos
Lite ferox. Nullo non tempore sæva recurrit
Tempestas animi; simul ut vel voce benignos
Officii blandâ vel sedulitate, Puellæ
(Cui candore micat frons illecebrosa) favere
Aspicit, hac ipsa sontes pronunciat horâ.
Et mora nulla, domo collectis imperat amens
Sarcinulis migrare omnes, aliosque repente
Inducit Domino ignotos. Hic urbe reversus,
Miratur vultus insuetos, ipseque servis
Advena, tam subita mutatos sorte penates
Vix agnoscit herus. Tum janitor edere nomen
Postulat & propriâ Dominum prope trudit ab aulâ.
Exierat placidis rebus; Pax alta fovebat
Servos & Dominam; redeunti fœda procellæ
Occurrit facies & belli tristis imago.

Præclarè. Tibi nec pulchrâ virtute placere
Fœmina nec vitio ulla potest. Color ille venustam
Fœmineo speciem generi vultumque potentem

Illecebris aptat. Non arte potens Theophrastus
(Vel si præstet opem ingenio felice Myrica
Ipse) tuum possit pingendo æquare laborem.
Hæc satis, hîc artem victor calamumque repone.
Nil superest Satyræ ludendum. Nil super? Error
Hic Alcippe tuus risum facit. Hoc mihi campo
Quanta seges nunc sese offert! quam immensa canendi
Materies vati excrescit. Si singula versu
Exequar hîc subito mihi mille volumina surgant.
Nunc tibi quid pietas cæco fervore severa
Damni ferre queat tantum expediere camœnæ;
Proh quantum stupeas tragico si syrmate grandis
Calliope velo portenta nefanda remoto
Prodat & horribilem non uno crimine scenam
Instauret! quanti quatient aulæa tumultus!
Hîc cœlo impietas redivivam attollere Phlegram
Et sacra calcare, & superis oppedere sueta
Neglectaque furens bacchari denique famâ
Terrebit monstris circum latrantibus. Horror
Quantus erit cum se tibi plurima proferet exlex
Contemptrixque poli Capanæa, trisulca Tonantis
Quam moveant nil tela, nihil desistere cæptis
Terrifici cogant magnum per inane fragores.
Pæne pius possit Barrauxius ipse videri
Collatus furiis quibus est lex unica fatum.
Sed sine tartareum scenâ discedere monstrum.
Dic age nunquid adhuc nostri pinxere colores
Indole inæqualem variâ cui vultus in horas

Mutatur formâ ambiguâ, mens & sibi dispar
Sero insectatur cui mane arrisit amica?
Num tibi quæ falsis oculis & corde maligno!
Num tibi picta ferox subito quam dura tumultu
Asperitas præcepsque acri vehementia motu
Non nunquam exagitat? Vetulæ vis cernere celsam
Cervicem, dum luxuria stimulante superbam
Præstat adhuc dominam, & venis frigentibus ardet
Mente procax, cui bis denis contractus ab annis
Non potuit torus insanas compescere flammas.
Illa procum sibi blandiri juvenumque furores
Vellet inexhaustâ sponsum exercere palæstra.
Num placet & vino venas urente frementem
Evohe depingam? viden' ut bacchantis ab ore
Scintillæ absistunt? quæ gaudia spargere lectis
Certat plena mero fumante & olentia tetro
Helleboro quo crevit adhuc furor, oscula jactans
Quæ juvenes stomacho non respondente furentis
Blanditiis fugiant! quis enim tolerare venenum
Tale queat diros cum subdunt Allia fumos?
Vis coram exhibeam matronæ ludicra, turpem
Quæ cauponam aperit ludentibus, atque popinæ
Non dedignatur cunctas sectarier artes!
Illa cibos coquit, & tenui contenta lucello,
Prandia dum vendit turpes & dividit escas
Fert turpes ignominias probra mille vorare
Cogitur obscurâ quæ non tolerare tabernâ
Asse coquus deno vellet? Quid si tibi pergam

Prodere Tisiphonas, tot monstra tumentia felle
Quo Tigris Hircano saltu caret atque leæna
Quæ Nemees sub rupe specum incolit? in sua duræ
Viscera crudeli lanienâ pignora vexant
Legitimo sibi nata toro, turbamque misellam
Natorum dulci quæ nuper ab ubere pendens
Imploravit opem, non cessant urere flagris.
Sic odio indulgens quo devovet impia sponsum
Fœmina vel proprios in fœtus barbara sævit.
Nec prece nec fletu rabies mansuescit amaro.
Incendunt iram lachrimæ, domus ægra dolore
Rumpitur assiduo, gemitus ampla atria reddunt,
Lamentis & tecta sonant miseroque ululatu.
Illic Sicanium credas habitare tyrannum.
Quid! si nunc scenam subeat cui vexat inani
Cæca superstitio trepidum formidine pectus!
Quid! si se prodat sublimi voce Magistram
Quæ sonat! heu quæ te vexabit nausea si te
Compellet mulier plebeis putida curis,
Et cui continuus felis barbatula sermo,
Quæque nihil sanum quantumvis garrula semper
Voce crepat! passim occurrunt tot millia, nullus
Est modus. At statui tibi parcere, vox quoque vatem
Nunc fugit ægra, licet fastigia summa sequentem.
Non tibi nulla istic referenda est gratia, quod sic
Condones, ais, sed jam satis, ô bone lusum.
Parce, decet. Quid? tu tot frivola suave jocando
Dum garris nobis mentem expugnare cavillo

Posse putas salsus. Nimirum hæc ludicra fingis
Argutus sine felle, fuit ridere decorum,
Censori pulchra cui pectus biletumescit.
Talis nequitiæ ludo florente juventâ
Anteferens homini mutum pecus, optimus artem
Jactabas. Mihi crede, modum nunc ponere nugis
Et ratione decet litem finire jocosam:
Rem verbo absolvam, quæ me face virgo pudica
Incendit, tot nobilium præclarus avorum
Sanguis, honos formæ cui pingitur illice vultu
Eximius, verumque decus sub frontis amænæ
Illecebris fulget; non illa decore juventæ
Purpureo tantum mihi dulcia vincula nectit
Quantum animi senio. Sed si mutata repente
Sorte malâ quam nemo queat sibi fingere morum
Hæc portanta mihi indueret, tigrimque cruentam
Præstaret, quam cœlitibus nunc æmula certans
Ætherei exornat sapientia plena pudoris
Angelicusque nitor, tum nil ego turbidus iram
Corde premens, Nympham placido sic ore ferocem
Alloquerer. Non nos sub eodem sidere finxit
Rex superum. Dispar nascentem excepit utrumque
Sors fati indocilis nostros conjungere sensus,
Et numeros dare cognatos; Migrare seorsim
Nunc decet; Euge tibi privatim consule; jam nunc
Dissilio. Dotis numeratæ nil moror, assem
Jam tibi habeto tuum. Sic nos & mutua solvat
Compede conditio; nec enim convivere fas est.

Sic demens arcto credis connubia nodo
Stricta statim solvi ? non hoc desistere pacto
Invicem & illa tori disrumpere vincla potestas.
Nescis heu ! quo res tandem sic cedat utrique ;
Insuper hoc Patriæ communi lege requiri
Et conjux facili assensu se præbeat æquam
Acceptis quæ tu sapiens moliris, & ultro
Discedat patrios repetendo sponte penates.
Scilicet illa tibi cruciatum cudere felix
Unica cui sponsum facilem torquere voluptas ;
Illa, inquam, cito sic poterit desistere ludo
Qui cordi est unus ? rabidam furialis Enyo
Dum mentem inspirat, stimulos huic plurimus acres
Rabula, subdit adhuc catus exercere cruentas
Mille artes cusas fornace nigrantis Avernis.
Quid sibi Parisiâ non speret fœmina lege.
Ecce voluminibus magnis te provocat, ingens
Ordo illi pugnæ instruitur. Lex ferrea sponsos
Nimirum hic urget, sibi quas fixere benignâ
Mente viri, facilesque suo decedere jure,
Fœmineæ accrescant ut opes & gloria genti.
Hîc hæres dubius mentis. Rem credere justo
Fas, ais, arbitrio. Quid ? tu tibi fingis, Amice ;
Sic fore ut illa foro cedat, litemque molestam
Tot dudum ærumnis tanto & discrimine stantem
Deserat. Hæc tibi jam felix fecisse laborem
Sorte tuâ gaudens ; non tam sua jura tueri
Festinat, quam multiplici tibi clade nocere :

Angulus huic unus dirimendus jure maligno
Carior est, quam si facilis sors jugera mille
Mille det immensis actutum prædia fundis.
Hac rixante nihil liquescere, nil tibi plano
Æquari arbitrio, reincrescere jurgia seque
Flore efferre novo, licet extinxisse vetustas
Jamdudum & multâ videatur nocte sepulta
Occubuisse solo. Fraudis scelerumque repertor
Hinc prope cogatur submittere signa Roletus.
Crede mihi, salvum si te cupis, optime, finge
Mente novas artes quibus & placare furentem,
Et super injecto possis constringere nodo.
Ni facias, sors sorte fori modo pressus iniquâ,
Viribus exhaustis, macie confecta supremâ
Ora gerens, loculos emunctus, solus oberrans,
Ne comitante quidem puero, (sic tristis egestas
Sæviat) & rabie forsan stimulante paratus
Non semel infamem nodum trabe nectere ab altâ,
More feræ vives, extremâ clade coactus
Rursus eam laribus consortem inducere lecti.

SATIRA XII.

SATIRA XI.

AD CLARISSIMUM D. D.

DE VALINCOUR,

Rei Navalis Scribam Generalem, & Sereniſſimo Toloſatum Comiti à Secretis & Mandatis.

NEMPE omnes pulchri ſpecies incendit Honoris,
Docte VALINCURI, probitas celebratur ubique,
Et laudem propriam ſibi quiſque affectat Honeſtum,
Vincat Honos, paſſim à ſummo clamatur ad imum.
Ille vides tranſtris quem pubes omnis abhorret
Nautica, flagitiis immanibus execrandum:
Ille, inquam, impurus latro, ſi querere cauſam
Supplicii aggrederis, mora nulla queretur, iniquo
Judicio Patrum, veræ virtutis Honorem
Remigio addictum, vitam & ſibi labe carentem
Dedecore affectam injuſtâ ſic lege fuiſſe.
Denique quàm vaſto tellus ſe porrigit orbe,
Quàm ſeſe immenſo protendit gurgite Nereus;
Centurio paſſim, Mercator & Aulicus omnis,

Causidicus, Sector, Caupo, fiscique Redemptor;
Se rigidi clamant cultores semper Honesti,
Uno metiri solitos sua commoda Recto.
Sed si quando face admotâ propiore, quis illos
Intus agat stimulus, quo se se pondere flectant
Excutio, cunctos cœcâ ambitione furentes
Deprendo, pravos, fictâ virtute bilingues,
Tetrum animi virus specioso tegmine fuci
Velare assiduos; nempe his plena omnia gypso,
Et dum quisque sui injusto restagnat amore,
In scelus omne ruunt, fædisque erroribus ægri,
Mentis delusæ pro Vero somnia adorant.
Scilicet hæc magni vita instar habere theatri
Visa mihi semper. Mentitò callidus ore
Quisque subit scenam; nihil ingenuum; ecce colores
Arte sibi adsciscit præclaros sordibus intus
Qui scatet. En fatuus sapientem nemo referre
Non certat. Docti indoctus se syrmate inanis
Ostentat. Magni loricâ indutus Achillis
Thersites circum fora obambulat; & cute pictâ
Psimmythio, Charitum vultus affectat Erinnys.
Hæc malè sed cunctis cedunt; sed enim usque recurrens
Naturæ exsuperat facies, & ubique triumphat.
Frustrà cerussâ & minio te pinxeris, ori-ve
Addideris larvam, rupto tandem obice, verus,
Quâ non expectes, frontis color emicat, artis
Nec longùm simulatori mendacia prosunt.

Erumpunt vitia invitis; ſed & improba vulgi
Calliditas denſam tendit pervincere nubem,
Quâ ſe ſe involvens technas vafer hiſtrio nectit;
Nec fas lyncæum cenſuræ fallere lumen.
Nempè ſtylo metuenda, notat quodcumque malignâ
Mente doloque fuit tentatum ubicumque ſiniſtro:
Viſcera rimatur, tacitum penetrale lucernâ
Pervigil admotâ colluſtrat, & eruta profert
In medium veris ſignata coloribus index,
Quæ ſuperinjecto fallaci cortice luci
Eripere, aut oculis alienâ prodere formâ
Suaſerit inſano mens victa libidinis æſtu.
Sis probus in primis ſi vis probus uſque videri:
Quidquid in adverſum tendas, vaneſcet in auras.
Vis ſine conſilio, & cedet labor irritus omnis.
Quem te clam præſtas, talem te Vulgus habebit.
Nimirum ſors hæc mortalibus indita, nemo
Ut ficto dudum poſſit ſplendeſcere vero.
Nunc (viden') ille minis cui frons caperata ſeveris,
Cui triſtes oculi, & vultu diffunditur atro
Mæſtitia, arcanis tabes & fœda medullis
Vipereos ſenſus inſpirat, ut arte doloſus
Sanguineum tentat ſibi conciliare ruborem;
Et turpes riſu ſimulato abſtergere rugas;
Nequicquam vultum vafer emendare laborat;
Hunc fugit alma Charis, reſilit chorus omnis Amorum,
Et ridere jocus negat arceſſitus, agreſtem

Ipſe lepos illi faciem induit, aſpera ſævit
Et ferrugineâ rixatur fronte Venuſtas,
Quo magis hos nitidi vultûs ſimulator honores
Affectat. Si quid blandum crepat, ilicet audit
Vilis adulator; Venus illi evadit Erinnys;
Et totis, vel dum fucatur, ſenſibus exit
Ingenii virus; nam ſe genuina per omnes
Anfactus animi naturæ forma latentis
Expedit irrumpens, Veri & victoris imago
Neſcia celari, mediis lucem haurit ab umbris,
Exſuperatque, cahos quamvis ſuperaddere certes.
Sed me propoſiti immemorem divertere longè
Sentio; nunc repeto quæ prima exorſa canebam.
Nemo non ſpeciem pulchram admiratur Honeſti,
Numinis inſtar habet cui gens litat omnis; at illud
Cui ſic quiſque litat, meritoſque exolvit honores.
Quâ conſtet ratione, quibus ſe prodere tandem
Debeat officiis, nunc ſi potes, optime, amico
Pande, VALINCURI, certo & me dogmate firma.
Dum flammâ properat ferroque exſcindere gentes
Bellator, tumidus ſpecioſum jactat Honorem,
Cœptorumque ducem ſequitur. Se nomine eodem
Commendat magnos auri qui cogit acervos,
Et ſibi Pactoli tectis undare fluenta
Cernit adhuc cupidus. Ventoſæ audacia linguæ
Non agitat vanum niſi Honore premente Thraſonem,
Hoc titulo fraudes nebulo & perjuria velat.
Hæc ſpecies Vatem incendit, dum ſomnia chartis

Illinit, & ceras implet ridenda capaces
Calliope. Hac itidem delusus imagine magnum
Se putat hic clarus majorum stemmate, multus
Creditor ante fores si mendicare coactus,
Cum parvis jaceat natis. Placet & sibi pulcher
Impius hic ganeo, dum se se ingurgitat escis
Illicitis, stata ubi patrum jejunia sanctum
Indicunt ventri bellum mentemque saginant.
Denique vesanus fortem se plurimus effert,
Cui verum violare decus, sedet unica cordi
Gloria. Dic horum num quis censendus Honesti
Sincerus cultor? Dii talem avertite mentis
Errorem! Quonam ergo decus sese probat illud
Eximium indicio? Num vera hunc gloria clarat
Corda patrûm victor qui circumflectere norit
Eloquio? Vel cui moliri grandia suadet
Eximius fervens generoso in pectore sanguis?
Tam multæ occurrunt species. Hic rebus agendis
Dexter, consiliisque habitus non futilis author.
Strenuus ille manu. Venâ alter divite felix
Ingenii excellit. Pleno hunc Charis aurea cornu
Mille bonis animi beat. Hic regit omnia nutu
Oceanum quâ sol aspectat utrumque recurrens:
Sed tamen ille Deûm donis opulentus, & orbem
Arbitrio victor qui temperat, ille trophæis,
Et spoliis toties populorum insignis opimis
Sæpe merus Sinis est, execrandusque Procrustes,
Esse potest & quod pejus sonat: ista nefandis

Laus eſt Tiberiis, diriſque Herodibus apta.
Ergo dic, ſodes, quodnam eſt decus illud Honeſti;
Cujus nimirum duci ratione modoque
Nos uno deceat quò cælum incœpta ſecundet?
Quidquid in adverſum Sanctevremonius oret,
Nunc mihi nunc Senecam tibi ſtat præferre, Petronî,
Orbe nihil toto ſpecies habet ulla decoris,
Si non pulchro æqui perfuſa colore niteſcit.
Unus nempe poteſt (iterum fas dicere) mentes
Nobilibus ſtimulis incendere ſplendor Honeſti.
Hoc ſine nec pacis nec belli induſtria quicquam
Laudis habet. Mars ipſe nihil niſi prædo ſceleſtus
Cenſetur. Quin, hæc latè inclyta gloria regum
Percellens gentes, Æqui niſi gratia formam
Et decus adjungat, glacies ceu futilis icta
Diſſilit extemplo, & vano ſplendore fatiſcit.
Quid tibi bellator furiarum percitus œſtro,
Qui centum populis ferro Vaſtator & igni,
Milite cum ſœvo, cladem intulit, atque ruinâ
Crudeli involvit magnum ſicarius orbem,
Littore ab Ægeo extremos graſſatus ad Indos?
Quid tibi (dic inquam) cenſebitur ille tyrannus?
Quo titulo inſignis, niſi quo dirus Peripheta,
Et cujus lethum vidit Cerealis Eleuſis?
Omnia par illis proles veſana Philippi;
Diſcolor hoc uno, quod prædo immanior oram
Non unam, aſt orbem Macedo infeſtarit Eoum.
Oppreſsâ domuit qui libertate Quirites

Julius, haud uno celebratur maximus ore,
Quam temerè ! Quid enim ? Fiat si quæstio lege,
Excutiatque reum Prætor motâ integer urnâ,
Quo poterit furias sceleratus jure tueri ?
Sane Reinio dicat si judice causam,
Huic similis prædo, vix cœlo aurora rubebit
Tertia, cùm sævi præclarus Martis alumnus,
Et caput & lauros ferali pegmate ponet
Truncatus. Magni fuit hæc sententia regis
Aurea, digna cedro : quantum te gesseris Æqui
Cultorem, tantum tibi veræ accrescere laudis.
Quid mihi tu Syllæ jactas Mariique triumphos,
Et quos Romanâ Mitridates clade superbus
Rettulit ? Accedant his grandia nomina mille,
Gensericus, Tamerlanes, ferus Attila, Reges
Si lubet innumeros adjunge, ducesque tremendos.
Ille mihi cunctis sublimior ire videtur,
Qui pacis studiis immersus vixit Athenis,
Justitiæque tenax æquo pede semper Honesti
Insistebat iter, decora omnia simplice recto
Definire catus. Nimirum hîc unica vitæ
Laus æquo fulgere mihi & constare videtur.
Hoc cultu niteant in terris cuncta necesse est.
Quin, si quis nobis quo pacto arrideat usquam
Improbus, hunc Æqui pulcher color afflat amorem.
Unius illecebris Æqui mortalia certò
Pectora vincuntur, nec quemquam injustus iniquum
Ferre potest ; & cui minus est hæc candida cordi

Integritas, rigidus censor plerumque, severâ
Vult mores aliis niteant probitate decori.
Imò, crede mihi, nemo est adeo improbus, in quo
Non aliquis pulchri scintillet fulgor Honesti:
Non multis dubios regit hæc fax prævia sensus,
Nec Calmartini cuncti sumus, aut Bignones,
Aut Dagyessæi. Tamen & regionibus illis,
Torpet ubi Scythicis concreata paludibus unda;
Et gens dura virûm latè omnia littora prædis
Assiduis infestat, Arabs & quâ vagus errat,
Furta latrociniis cumulans, ibi crimine partæ
Distribuuntur opes trutinâ Latronibus æquâ;
Jusque ipsum sceleris mercedes dividit illis.
Sed veri puros adeamus denique fontes.
Aspice jejuno quem pectore inedia pallens
Commendat fictæ Virtutis imagine, fucum
Affingens ori; famæ captator inanis,
Quid sese excrucians demum lucratur? Abhorrent
Hunc omnes Superi verâ probitate carentem,
Nusquam divini te pagina codicis urget,
Ut sic immoriens studiis, jejunia crebra
Dejecto affectes nequicquam luridus ore;
Sed passim inculcat, simplex & candidus esto,
Et cunctis vitæ officiis præluceat Æquum.
Distat enim verâ pietatis ab indole sæpe
Longius hæc species, mihi credite, quam Polus Austro
Proximus, à gelido distans Aquilone recedit.
Nec mihi fœdus adhuc tamen hîc cum plebe Molinos
Pingitur

Pingitur impurâ, non execrandus adulter,
Molerii pleno quem lusit Musa theatro;
Sed quem judicii malè sanum turbidus error
Præcipitat tenebris involvens, atque sinistram
Urget inire viam, dum candida semita dextrum
Pandit iter; Christi ingenuos licèt inter alumnos
Incedat niveo coopertus vellere, Christum
Moribus ejurat tamen, & vestigia longè
Insistens diversa, procul Veri errat & Æqui
Simplicis à formâ abscedens; scelera ipsa nefasque
Hoc ductore placent, dum cultum his perfidus addit
Virtuti similem, palpum Magnatibus usque
Obtrudens sese insinuat, vitiisque refertos
Demulcens, simul indulsit Sacra cuncta scelestis
Prodigus, ad cœlum sic tendere posse catervâ
Succinctos scelerum putat, & virtutis inanes.
Ille mihi princeps veræ pietatis adulter.

Denique quo certis currat sententia metis,
Sic statuo. Solidi tibi certa patebit Honoris
Semita, virtutis genuinæ calle reperto,
Felix & pulcher Superis candore placebis,
Si moliris iter Recto duce; & auspice Vero
Incedens simplex, rationem jusque severus
Interpres tibi præscribis, mentemque benignus
Ostentas aliis placidam; sic dignus amari,
Incumbunt vitæ quæ plurima semper obibis
Officia, & referes speciosa Epinicia miles.

Sed tamen hîc vereor ne Vulgus inertibus arctè

Addictum ſtudiis, hæc tanquam expertia frugis
Dogmata ſuggillet. Tanti ſtat quærere cauſas
Dedecoris: bonus auſculta dum fabula cultu
Ornatur tibi frugifero & ſub cortice dives.
Aurea florebant ubi quondam ſæcula, Rege
Saturno: Integritas niveo tum flore, ſororque
Juſtitia humanas res æquâ lance regebant.
Proſpera conſiliis Divarum cuncta fluebant;
Et totus gemino hoc florens ſub ſidere mundus,
Tranquillos ſoles felici pace trahebat.
Nemo ſibi dives civis, ſed ſorte beatus
Communi, nullo diviſos limite quiſque
Exercebat agros. Orbis domus omnibus una.
Tum nulla eximium damnabat teſtula civem,
Nec Janſeniſmi triſtem ſub nomine mulctam
Formidabat Honos, proprio ſed ubique decore
Eximius, ſibi erat pretium, nec munere dives
Externo, gemmis fulgere ſtudebat & auro.
Diſcolor Aſtreæ nuſquam, nec diſſonus, arcto
Fœdere ſervabat ſanctæ præcepta ſororis.
Sed ſemel à Superis cælum arceſſitus in altum,
Eheu! ſidereâ longùm ille moratus in aula eſt.
Interea inſignis præſtanti corpore Prædo,
Os humeroſque Deo ſimilis, ſic tempore felix
Demum captato, cunctis mortalibus aſtu
Irrepens, paſſim ſe Verum jactat Honorem.
Scilicet egreſſum cœlo ſe clamat habenis
Tractandis habilem imperii, nec defore vires

Sustentare queant tantæ quæ pondera molis.
Insuper humanæ quando unum dicere genti
Jura parem cernunt, simili ratione decere
Cunctis terrigenis contendit ut imperet unus.
Talibus insidiis perjurique arte tyranni
Credita res, captique dolis & fraudibus omnes
Accessêre jugo domitâ cervice cruento.
Tunc irrisa Themis, passimque explosa, malignos
Ut cætus hominum fugeret, plagasque superbi
Victoris, vix nacta specum inter lustra ferarum
Devia. Confestim solio sublimis in alto,
Totus collucens gemmis & murice cinctus
Sidonio sedet Impostor; circum undique regem
Stant diræ pestes humano sanguine pastæ:
Imprimis torvo truculenta Superbia vultu
Virtutem pede proculcans, Luxusque voraci
Ingluvie populator opum, Fastusque feroci
Triste supercilio minitans, elataque vanis
Ambitio fumis, cæcisque furoribus amens
Cervicem cœlo vesana Protervia tollens
Indomitam, Regem Phœbeâ fronde coronant.
Obsequiis crescit Prædoni audacia, thure
Ebrius insanit, nostrâ malè clade triumphans.
Dein par infelix, mora nulla, Meumque Tuumque
Irrumpunt fratres ubicumque nocêre gemelli,
Et lites serere arguti, fera bella, tumultusque,
Irasque, insidiasque & crimina noxia toto
Orbe serunt, Ducis imperio; sic omnia tristi

Dissidio terris Jusque atque Injuria turbant.
Qui plus fraude potest & viribus, huic quoque prædam
Fas tribuit, spoliisque & opimâ clade propinqui
Victor ovat. Latro exultat felicibus orsis,
Et legum informi (prout suadet dira libido)
Codice compacto, miseris mortalibus afflat
Vipeream mentem, & malè sanæ litis amore
Fascinat invicto. Pietas nec jam ulla reclamat
Adversum nitens. Sic incantata nefandis
Artibus, horrendum! se gens humana cruore
Pascere non horret proprio. Sibi quisque cruentis
Imo in corde notis furiarum hoc nobile dogma
Barbarus infigit, Morere, aut stricto ense Trucida.
Ferrea tunc eheu! tunc vero sub Jove, mundo
Gens toto exorta est. Fratrem crudelis aperto
Marte petit Frater: mucronem intendere Patris
In jugulum Natus, plenæque in viscera partu
Conjugis haud dubitat Conjux. Tum dira tyrannos
Regnandi peperit sitis, incenditque furore.
Extremum tunc & Bellator ad usque Canopum
A Tanaïs ripâ egressus, victricia signa
Intulit, & latè terris incendia sparsit.
Unica tum virtus laus bellica cœpit haberi.
Felix improbitas successu turgida læto,
Desiit esse scelus. Toto Mars impius orbe
Sævit, & insano gentes quatit usque fragore,
Horror ubique, facesque volant & semina Belli.
Audiit hos tandem cœlesti ex arce tumultus

Verus Honos, atque extemplo delapsus ab astris
Numine terrigenas miseros invisit amico,
Et spatia emensus terrarum, cuncta serenus
Lustrat, ubique ratus solamen dulce malorum
Ferre. Sed heu! reducem jam nunc admittere nemo
Dignatur Laribus, micat importunus ubique,
Et vanas jactat virtutes discolor, omnis
Hunc populus furcâ & crudeli scommate pellit,
Utque planum allatrant passim. Probra mille coactus
Deinde pati & sævi ludibria ferre Tyranni;
Tandem dedecorum satur, & servire latroni
Pertæsus, sociamque sibi, mora nulla, Sororem
Astræam adjungens, mortales deserit, ægros
Permittens furiis, quando spes nulla medendi;
Sic Themidis spoliis & Fratris clade superbus
Germano simulatus Honos, sibi deinde trophæum
Erexit, cæcâque hominum res sorte gubernans,
Orbis fata regit, semel ex quo extinguere Recti
Semina, fasque suo cœpit decernere Victor
Arbitrio: fors, & quæ nunc tibi carmina fundo,
Suggerit ille mihi dominator sensibus imis
Occultus. Verùm quamvis mihi factus Apollo,
Hos numeros Musæ afflasset, tamen haud minus illud
Hinc oritur, veri fons est Deus unus Honesti.

APOLOGIA

SATIRÆ XII.

AB IPSO AUTHORE OPERI PRÆFIXA.

ETSI planè noveram nihil à me hactenus operis editum in publicam lucem exiisse, quod non fuerit singulari favoris benevolentiâ exceptum; tamen postquam hæ meæ lucubrationes ultimùm editæ sunt, decreveram omni Poëtico operi supersedere. Non diffitebor interea me quinque circiter ab hinc annis nonnullas meas ludicri otioli horas posuisse in componendâ ejusmodi Satirâ quæ illas malitiosas Amphibologiæ technas impugnaret. Quod opus nemo omnium quibus illius legendi copiam feci, judicavit cæteris meis operibus ullo modo inferius. Eam scrinio curâ singulari pressam, tantum abest ut publici juris facere cogitaverim, ut ne mihi quidem in mentem venerit posse ullatenus eam me vivo è latebris suis erui. Sic inposterum delitescere sollicitus, & premendi oblivione nominis mei æque studiosus ac me gesseram antea famæ captandæ cupidum; tenore vitæ non improspero nec injucundo (si veterem infirmitatis habitum exceperis) ociosus agebam, cum repente fama omnium sermone percrebuit spargi in vulgus supposito mendaciter no-

mine meo, multa planè insulsa diversi generis scripta, præcipuè Satiram adversus Jesuitas æquè odiosam ac inficetam, in quâ universam sodalitatem probris atrocissimis iisque immaniter rusticis proscindebam. Non potui, ut ingenuè loquar, hac calumniæ impudentiâ non vehementer commoveri. Etsi enim cordatus nemo non facile agnoscat hunc venæ desperatissimæ fœtum nullatenus Bolæi Minervæ esse consanguineum: tamen, ut verum fatear, non levi me injuriâ affectum credidissem, si quis me vel simpliciter insulsus, ita desipuisse putavisset ut tam insulsi operis autor essem. Ergo diligenter mecum ipse cogitavi quibus potissimum modis hanc mihi tantâ malignitate inustam infamiæ labem abstergerem. Nihil mihi demum consultius, & ad fraudem diluendam accommodatius visum est, quam si Satiram à me contra versutas Amphiboliæ tricas compositam typis edi & vulgari curarem Quidni videlicet vel ipsi illi quamlibet pusilli ingenii homines, ubi inter se composuerint hunc nostrum etiam affectâ ætate purum & elegantem dictionis florem, & illius putidi operis humi miserabiliter serpentem styli formam; quianam, inquam, sapere illi non advertent, & oculorum ludibria non excutient? Insuper hac me cautione tueri in edendâ meâ hac Satirâ videlicet poteram, ut præfarer in eum modum quo personæ fucus aboleretur, & maligni erroris nebula quæ hactenus illusit, evanesceret, quod mihi plane videor hoc proœmio consecutus. Quod superest, operæ pretium fore duxerim, paucis disserere de ipso opere cuius causâ hæc sum præfatus.

Incredibile dictu quo Poëtici furoris æstro, quâ stomachi commotione percitus, quo casu incensus id aggressus sum.

In meo rusticanæ villæ horto deambulabam mente agitans aliquid Poëmatis quod condere mihi proposueram adversus præposteros nostræ ætatis censores. Jamque aliquot versus satis ad gustum meum fude-

ram. Ulterius tendere cogitantem à scribendo deterruit quoddam inter illos versus insigniter occurrens Amphibologiæ vitium, quod extemplo emendare conatus, sensi me inanem operam sumere. Hoc impedimento absterritus, quin & bile intra jecur fervidum æstuante inardescens, illud meum homonymiæ corrigendæ, & Poëmatii quod contra censores informare cæperam persequendi institutum deserere coactus, animum & cogitationem rabido quodam vesaniæ genere subactus repente contuli ad contexendam Satiram: quâ omnes ulciscerer injurias quibus me, ex quo huic scribendi studio primùm vacare cæpi, non destitit exercere illa amphiboliæ indomita procacitas. Quàm arduum opus in argumento tam jejuno Gallicis numeris tractando ordirer, facile deprehendi. Ecce, ubi primùm scribere aggredior, mihi moras injicit & stylum coercet non levis difficultas, nempe quo genere androgyna illa vocis species mihi appellanda sit, quando teste eximio illo Vaugelasio, non pauci iique peritissimi Scriptores marem & fœminam ut plurimum faciunt. Confestim tamen fœminam, ut usitatior est, affectavi. Tantopere abfuit, ut ille me scrupulus angeret, ut & mihi putarem non infeliciter opus cessurum, si hanc ipsam difficultatem mihi non inficeto joco facerem Poëmatis exordium. Hoc animi motu ceu thyrso quodam pungente incitatus ad scribendum me contuli. Primum quidem quinquaginta, aut, ut multum, sexaginta versus condere destinaveram, sed subinde materiâ inter manus supra modum succrescente, æstum animi quem illa ubertas incendebat, secutus, prope ad tercentum & quinquaginta versus, opus productum est. Quâ gratiâ laborem illum nostri homines excepturi sint, incertum est. Certè non est animus hîc, quemadmodum nec aliàs in cæterorum meorum operum proæmiis fuit, ullas blandientis eloquentiæ artes adhibere ut favorem emendicem: hoc solum ausim affirmare, huic operi componendo nonminorem me

diligentiam adhibuisse quàm aliis antea omnibus attulerim. Verum est tamen quod meâ interest ut Jesuitas admoneam, nempe dum æquivocas astutias insector, nullatenus me in animo habuisse hanc ambiguam ancipitis verbi formam iis finibus coercere quibus à Grammaticis arctari solet. Horum sensu nil nisi ambiguitas verbi significatur. Sed ita Amphiboliam usurpavi ut vulgus hominum intelligit, & appellat captiosas omnes argutias, & ut ita dicam, biformes vocum, sensuum, dictionum species, demum omnia hallucinationis schemata quibus humana mens in suo rerum delectu non infrequenter decipitur. Hac nimirum sententia imbutus, Idololatriam partum esse Amphiboliæ genuinum asserui, cum turpius & infelicius hallucinari nequeant homines quam Dei loco habere æs, aurum, marmor. His addam aliquid gravioris momenti, nimirum quando divinæ Providentiæ inscrutabile judicium (quemadmodum in hac nostrâ Satirâ non obscurè demonstratum est) non aliam ob caussam passa est, homines in tam horrendæ cæcitatis errorem impingere, quàm ut & ipsi pœnas darent diri illius facinoris quo primigenius parens fallacis Satanæ pollicitationibus morigerum se gessit; pronum mihi fuit inde certâ & invicti roboris demonstratione colligere, Idololatriam parentem habuisse, illam perfidæ plenam malignitatis Æquivocationem. Quod cum ita sit, quâ parte mihi ulla possit censuræ nota inuri, non video, præsertim ubi constat meum hoc genus scripti merum esse Musæ jocantis ludicrum, quod qui legitimo Geometrices pede metiatur, ridiculus sit.

Speciosius aliquid & gravioris momenti obstrepit quo reprehensioni obnoxius quibusdam videri possim, ubi tam multa laxioris Ethices placita, ultima opusculi mei parte exagito; si quidem, aiunt, illa morum dogmata, cum à multis non obscuri nominis Scriptoribus celebri in luce tradita sint, ea qui vituperii nigro sale conspergere audeat, videri potest aliquatenus

gravissimos Theologos insectando, Christianorum vulgo offendiculi ansam præbere. Levis est operæ has obtrectationum voculas refellere. Ac primo loco notandum est, earum quas carmine impugno propositionum nullam non semel hactenus ab omni Ecclesiastico ordine, sed & non ita pridem à duobus inter summos Pontifices sanctitatis & doctrinæ laude maximè conspicuis, Apostolicæ censuræ notâ fuisse inustam.

Dein sic statuo. Quandoquidem exemplo sanctissimorum Pontificum, Christi in terris vices gerentium, nominibus peperci horum Theologiæ antistitum, quorum famam, ut nonnulli jactant, videri potuerim probris lacessere; quando & palam profiteor penes me non esse quidquam adversus eos ullo modo decernere, quorum quidem nec vacat nec fert animus opera perlegere, quod facto tamen maximopere opus esset ad sententiam ferendam de illis capitibus quorum nomine rei accersuntur ab adversariis qui & ipsi in errorem impegisse videri possent perperam interpretando eadem illa doctrinæ capita quæ in publicam lucem, è locis suis eruta ut corruptelæ labe infecta adducunt.

Qui ita sentiat, nunquid non summopere iniquum & à rectâ ratione alienum esset cogitare, illum in ullius offendiculi periculum adducere Christianorum quempiam potuisse, dum quod summe ridiculum est, risu & cachinnis persequitur, hoc est dum suggillat mirificè absurdas propositionum captiones quas æquius sit sibilis explodere quam argumentis refutare.

Hæc meâ causâ hactenus dicta sunto. Quod si in posterum ex Theologorum ordine reperiantur ita affecti, ut judicent mihi propositum fuisse eos contumeliæ probro afficere dum hæc opinionum portenta exagito; dicam audacter, quod ita de me secùs quàm decet sentiant, illam parum æquam mentem esse pravis artibus adscribendam illius monstrosæ Amphiboliæ, quæ in multiplicis contumeliæ quâ eam insector ultionem, ad causam suam adducere nititur Theologos, hocque

Illis ludibrium immittere ut credant me cogitasse quod est & fuit reverâ à meâ mente usquequaque alienum, & dixisse quod dicere nunquam animum induxi.

Satis multa profectò, imò nimis multa hactenus hæc à me dicta fuerint in causâ tuendâ hujus opusculi quod mihi in precio non ita magno habendum videtur.

Sed ante nihilominus quàm dicendi in hoc argumento finem faciam, instituti mei ratio imò necessitas postulat ut Lectori patefaciam, me in insectandis (quod hîc facio) tam multis illis erroribus, non ita mihi morem gessisse, quin (ut in edendâ ante decem annos meâ divini amoris vindice Epistolâ feceram) ad judicium confugerim omnium quos noverim virorum doctrina inter eruditos præstantium, sed & (quod meâ maximopere interest ut omnibus notum sit) hoc quidquid est operis, subjecerim peremptoriâ sententiâ judicandum Eminentissimo Cardinali NOALLIO. Ille scilicet ut est æquè eruditione ac dignitate summus, unus omnium maximè & jure quodam suo proprium id sibi vindicare potest, ut mihi in hoc argumento & credendi & sentiendi normam præscribat. Tres totas hebdomadas vir Eminentissimus penes se habuit hanc ipsam Satiram, & precibus meis enixè exoratus ut legendæ sedulò incumberet, tandem studio arrecto multoties perlectam & excussam mihi inter manus reposuit singulari genere laudis commendatam, sanctè dejerans nihil in eâ sibi acrius intuenti occurrisse quod reprehensionem meritò posset ullam incurrere, præter minutum quoddam verbulum, quod ilicet liturâ induxi, & meliore formâ ad gustum sanctissimi Antistitis emendavi. Hujus magnificæ, & quæ securum omnino præstare possit, commendationis fiduciâ animos tollens, mihi id sumere ausim, hujus opusculi doctrinam eo integritatis flore esse insignem, ut neminem adversarium habere possit nisi qui se præpostero consilio in disciplinam tradiderit

miserabiliter argutæ multitudini Sophistarum, quibus virus erroris in mendacis Satanæ scholâ hausti ita sapit, ut perpetuò se gerant captioso illi æquivoco æquè addictos ut reverâ sunt in suâ contra Deum, contra & omnem recti sensus ac veritatis normam, tuendâ protervià pertinaces.

Bolaus jam propè septuagenarius undecim menses in elaborandâ hac Satirâ, tres annos in emendandâ posuit.

SATIRA XII.

Nam cui te generi adſcribam ? quo te, Improba, ſexu
Cenſebo geminâ vox fronte accommoda fraudi,
Androgyno male fœta ſatu, quam Franca biformem
Lingua parit, nunc mas, nunc fœmina (Vatibus uti
Nam licet ambiguâ nullo diſcrimine formâ ?)
Eia ſiles; procul hinc ſceleriſque dolique repertrix,
Sub vultu dubio tegis artes mille nocendi;
Horrent te ſcopulum Scriptores; nemo legentum
Occurſare tibi non odit. Cortice vano
Dum ventoſa tegis mendacia, vera videri
Rectaque poſſe putas. Tu Muſæ occurris ubique
Offundens tenebras, geniumque errore maligno
Implicitum ludens, paſſim mihi turbida nullo
Ordine verba ſeris, dum mens ambagibus hærens
Anxia, ſe ſenſûs nequicquam damnat inanem.
Hinc fuge, luſcorum te te ambit cura procorum,
Gratus erit pravis hic cultus adulter ocellis;
Huic te adjunge choro, nec craſſo ſplendida gypſo,
Calliopes decus ingenuum infice. Nempe ſtyli me
Candidus & ſimplex puroque ſimillimus amni

Claravit nitor inprimis, sinceraque casto
Vena tenore fluens, capitaliter hactenus odit
Compositum fuci illecebrâ fallace decorem.
Ergo fuge importuna; imò hîc subsiste, furorem
Mens furit insolitum & stimulis Deus acribus urit
(Scilicet ut bis sex numerentur deinde sorores)
Frugiferæ extremum Satiræ tentare laborem,
Et te mille atris succinctam pingere monstris.
Ut vidi, ut surgunt animi mihi. Macte age, Vates
Incendor, nec me tardum facit ægra senectus,
Nec capiti nix sparsa, seni tumido hepate bilis
Splendet adhuc, calidusque agitat præcordia sanguis.
Sed quò me rabidæ stimulat vesania mentis?
Fors satius fuerat tinctam sale, ut antea, Musam,
Ingenuos agitare jocos, & mollia blandam
Ludicra sectari, quàm sic mordace libello
Urere te, & sævis quatere uncta cruoribus arma.
Quin te, inquis, Benseradio similem, Improbe, præstas?
Præmia certa feres, fortunatusque laborum
Semper eris. Rectè. Nempe hoc authore triumphans,
Plebem, sceptriferosque Duces, malesana canoris
Decipiens nugis, quondam punctum omne tulisti,
Frivola jactando seu Pindo & Apolline digna.
Nunc aliud sæcli genius sapit, illa jocandi
Frigida luxuries, & inanis tinnula linguæ
Gratia, deliciæ Procerum, quas circulus omnis,
Nympharumque chori passim usurpare solerent,

Nausea nunc stomacho fiunt mera, quas nec inepte
Garrulus affectet Balathro. Femoralia sunt hæc
Braccatæ gentis, Matronarumque volutæ
Cyclades ingenti gyro, latéque rigentes,
Aut tubulis collum rugata lacinia cingens.
Nec sua Vecturo jam prodest aura; placere
Desiit arguti sermonis forma, facetis
Ambiguum in morem malè concinnata figuris.
Ille, inquam, ingenio superis & divite venâ
Par Vecturus, amor Musarum, nectare Pallas
Quem totum imbuerat, cui melle suavior hyblæ
Lingua, tuis scriptor malè credulus artibus, eheu!
Arguto semper verborum schemate ludens,
Non nisi quæsito mentem sub cortice prodit,
Et dedignatus simplex nudusque videri,
Sinceram Veri obscurat caligine frontem,
Et se vulgari commendat acumine vanus.

Sed quantum ille viri scriptis insignibus error;
Et sine more furens acuendi cuncta libido,
Exitii attulerit, non est jam quærere promptum.
Musa mihi clades memora quibus obruit orbem
Obliquo rectum intricans ænigmate sensum
Ille tuus Suadæ fucus. Fons ille malorum,
Quæ primâ Vates ab origine cuncta retexam.

Mundus adhuc impubis erat; vix terra fretumque
Aërei tractus, & cæli lucidus ignis
Unâ voce fati, cum tu versuta doloso
Verborum aucupio, & pomi fatale micantis

Illecebrâ captum tua ſub juga mittis Adamum.
Nempe ratus (mentem abſtuleras, furialis Enyo)
Se, ſimul ac vetitum carpſiſſet ab arbore pomum,
Cœlicolûm Regi ſimilem omnia deinde futurum,
Ingenioque parem æthereæ contendere genti.
Nec mora, vim fati proprio diſcrimine vecors.
Expertus, nova nulla ſuæ compendia ſorti
Acceſſiſſe miſer ſenſit, niſi quod ſua lynceus
Dedecora, éque luto compactum corpus, inerme,
Nudum adſpexit, inopſque animi, victuſque pudore;
Quæſivit latebras. Sitis inde fameſque cruento
Urgent immites bello, quocunque ſub axe.
Innumeris donec compages denique tota
Diſſiliat confecta malis, & ſpiritus æger
Luctatu vario feſſus de corpore migret.
Sic gentis noſtræ exitium miſerabile, princeps
Laus tua, primitiæ obliqui livoris & atræ
Nequitiæ, luctus, dolor, & mors ipſa fuere.
Sed licet infelix caſu concuſſus acerbo
Mortalis gemeret; tamen impius ecce Nepotum,
Te vires præbente, furor conjurat olympi
(Horreſco referens) Dominum detrudere regno.
Non tulit omnipotens Genitor ſcelerata nocentum
Conſilia, & ſtimulis accenſus vindicis iræ,
Infauſtam ſtatuit penitus ſubmergere aquarum
Gurgitibus ſtirpem, & pelago abſorbere refuſo.
At prius Oceano quàm ſic laxaret habenas,
Et totas Hyadum terris invergeret urnas,

Te

Te reptantem aſtu, & ſpiras ſerpentis agentem,
Deceptus formâ Noëmi filius arcâ
Incluſam eripuit letho. Non degener artes
Inde tuas repetens, mortalia corda recenti
Diluvii quaſſata, & adhuc pavitantia monſtro,
Errorum laqueis & fraudibus irretita
Viciſti, latéque ſerens mendacia terris,
Omne genus larvas, peſtes, tenebraſque creaſti,
Et Deus ipſe ægris per te eſt ſubductus ocellis.
Terrigenûm ſtupidas paſcunt deliria mentes,
Et cœlo impietas ſuperûmque oppedere Regi
Auſa, furens cœpit bacchari. Non modus. Illi
Cæca ſuperſtitio comes, atque inſcitia Veri,
Aſſiduâ famulantur ope, infandiſque per orbem
Dogmatibus ſparſis contagia moribus afflant.
Protinus invadit ſcelerata audacia cunctos
Mortales. Paſſim miſeri ſibi vana per artem
Conflavere Deûm ſimulachra. In mille figuras
Argenti ducunt liquentia flumina & auri.
Quiſque ſibi picti fingit ludibria trunci,
Aut ſaxum exſcindit, cui thurea poplite flexo
Dona ferat, poſcens animi bona cuncta, ſalutem,
Robur, divitias, & lautæ præmia vitæ.
Niliacæ gentis pudet hic memorare furorem.
Hîc aris coluber micat aureus, hîc canis hirco
Proximus effulget gemmis, crocodilon adorat
Pars hæc, illa pavet ſaturam ſerpentibus Ibin,
Sacris rite colens. Habet & ſua templa per urbes

Cæpe frequens, porrum, & siliquâ quassante legumen;
Hos habet ille Deos populus, quos putre creavit
Hortorum stercus, plenâ hos veneratur acerrâ,
Et votis onerat, placeat dare prospera fata.
Mille dehinc edens fallacia signa, dolosam
Vatibus afflasti mentem, fraudisque malignæ
Consiliis implens, fudisti oracula passim
Circuitu ambiguo, & gemino malè prædita sensu.
Sic proba, sic mendax simul, uno vera canebas
Ex adyto, pariterque dolos impunè, tuasque
Normano tingens sortes astuta colore,
Et Regum spolia, & populorum dona vorabas.
Per te gens hominum sic veri luminis expers
Erravit, nec se caligine mersa profundâ
Amplius erexit; sed quo securius erret,
(Proh facinus!) deinceps virtuti fraus tua nomen
Indidit & speciem vitii velut indole versâ;
Et vitio cuique, ut cæpit splendescere cultu,
Est pulchræ laudis nomenque decusque profano
Ore datum vulgi. Quem flore modestia blando
Commendat, velut ignavum despectat ubique
Insanis inhians plebes fulgoribus: & cui
Ingenuus candor vultu micat exporrecto,
Agrestes inter numeratur judice eodem.
Contra cui pectus cæcâ ambitione, vel irâ
Indomitum furit, hic fortis censetur, & acer,
Excelsusque animi. Pariter quem nil pudet, ille
Laudatur celsam ceu pulchra audacia frontem

Condecoret. Dolus eſt cautæ prudentia mentis,
Nec quiſquam laudes heroum & præmia pravi
Judicis arbitrio ſperet, nisi prædo cruentus,
Quem furiis agitat ſcelerata libido nocendi,
Aut Rex ventoſo quem tollit gloria curru,
Ut legum tutorem, at iniquâ mente tyrannum,
Aut felix latro, quem jactant Martis alumnum.
Improba calliditas ſic demum docta nocere,
Præcipuo incubuit ſtudio, ut Themide omnibus oris
Exule, funeſtâ caligine jura ſilerent
Obruta. Judicibus neu quid ſapientia ſolers
Ferret opis, denſam perrumpere ſicubi nubem
Tentarent, claræ per te nox addita luci;
Nil non ambiguum, nodos en ſcirpus & ipſe
Induit, eſt geminâ vox omnis prædita formâ.
Ecce virûm mentes rapit irremeabilis error,
Dum facilem per certa petunt compendia metam,
Arceſſuntque ſibi tenebras indagine legum,
Interioris ubi ſcrutantur viſcera cauſæ.
Quò ſenſus ſeſe magis expedit, hoc minus illum
Apprehendunt; medio nigreſcunt omnia ſole,
Ipſe fit & curis interpretis arduus author.
Inſuper ipſa ſuos tibi vendit Suada colores,
Simplicis & Recti, concors tibi, pellice linguâ
Nativum florem inceſtat: Jus criminis inſtar
Plectitur; Eſt Vero falſi quoque nomen inuſtum.
Sic per te gens noſtra ſuos amiſit honores,
Dumque tuo ductu ſe cernere credit acutum,

Excuterent miseri, Deus en Deus æthere ab alto
Advolat; humanos superûm Rex induit artus,
Et se se nostræ submittens omnia sorti,
Nos opibus propriis ditat. Tunc impius error
Arte tuâ inductus terris, larvæque fugantur,
Omnigenûmque Deûm portenta, hoc numine victa
In Phlegethonta suum remeant. Quin Delphica laurus
Aruit aspectu supremi Regis, Apollo
Ipse lares, tripodasque, & nubibus æmula templa
Deseruit; sua nec clarant oracula Delon
Amplius, adventum senserunt omnia Divi
Vindicis. Hîc cæco lux reddita; qui male fultus
Imparibus talis ibat, pede jam ambulat æquo.
Sed tua mox contra scelerata audacia bellum
Incendens, vulgus, Reges, legisque peritos
Divinæ, Mystas, Pharisæos dira venenis
Imbuis, & sanctæ das arma rebellia genti.
Scilicet ipse parens Veri convicia mille,
Mille notas & probra tulit, mendaxque, planusque
Vulgo habitus. Dein omnipotens qui flumina torquet
Rex Superûm, reus humanum stetit ante tribunal,
Et morti addictus vitæ fuit ipse repertor.
Sed tuus ille tamen cecidit furor irritus omnis;
Namque Deus tumulo datus & squalentibus umbris,
Nulla mora erexit sese, egregioque triumpho
Sydereas victor lethi remeavit ad arces.
Mox quæ Terrigenis oracula fuderat, orbem
Sparsa per immensum viguere ubicunque recepta.

Quâ magnis septem sedatis amnibus altus
Arva rigat Ganges, quâ pingui flumine Nilus,
Auriferasque Tagus devolvit in æquor arenas,
Certatim Divos & Divûm diruit aras
Plebs omnis, templis ululant monstra impia versis.
Æs rivis passim fluit, & fornacibus aurum
Liquitur, hîc vilis fiunt simulachra supellex.
Ardet adoratum Martis caput, alma Diones
Filia, sydereâque tonans modo Jupiter arce,
En sunt urceoli, pelves, sartago, patellæ.
Non tamen hæc animos adimit tibi maxima clades;
Sacrilegi cultûs spes nulla inhibere ruinas.
Ergo novos mundo laqueos, nova texere fila
Festinans, adjungis opem tibi Dæmonis atri.
Protinus è nigro Cocyti gurgite, secum
Tartareas agitans in bella nefanda sorores,
Hæresis ecce tuam male prompta juvare phrenesim
Advolat, & duce te quam primis hausit ab annis
Nequitiam expromens, fraudum tibi præmia opimâ
Cum mercede tulit. Præfracta audicia monstro,
Sed major virus condendi industria, pestem
Ore venenato diffundit, at illecebrosis
Artibus intinctam. Nec fas evadere. Passim
Curritur ad vocem Circes quæ pocula melle
Imbuit, & mortem medicatâ involvit in escâ.
Vix se funestæ præstare Ecclesia labis
Immunem potuit. Quin, incantata venenis,
Non semel accessit diri, eheu! partibus Arî

Tota prope, atque sibi commissa labascere dona
Divinæ fide sensit, retroque referri.
Addita nimirum sanctæ, tunc syllaba voci
Unica, divino importune injuria verbo,
Mentibus afflavit rabiosæ semina rixæ;
Fluminibusque sacri perfudit sanguinis urbes.
Christiadum pubes his conflictata procellis
Erravit, scopulis illisa frequentibus inter
Obscuram noctem. Non uno nempe triumphans
Concilio ille procax error caput extulit, & se
Reptando insidiis per inexplicitos labyrinthos,
Victorem Veri gessit feralibus ausis.
Sed quid opus luci tot tristia prodere monstra
Quæ tua fraus mersit tenebris Phlegethonte sub imo?
Niliacis procul hinc prognate paludibus, Ari.
Tuque hostis Dîæ Charitos, procul esto, Pelagi,
Tuque, Valentine, infernis quos proditor umbris
Excivit Satanas. Dirum (sed & aspice) virus,
Certa per ætatum momenta subinde renasci
Judicium summi finit inscrutabile Regis.
Hac probat arte suos, quoties rubigine Verum
Obscurâ exesum purgare, sacrisque nitorem
Reddere dogmatibus statuit, Fideique vigorem.
Sed sine Tartareo latrare in gurgite pestes
Antiquas; præstat nova contemplarier orsa,
Quæ tua progenies teterrima texuit, Orco
Suppeditante dolos, tunc cum furiale Lutherus
Ingenium, & Suadæ Calvinus lethifer artem.

Contulerant Duce te, cœlo & sua dogmata lapsa
Jactabant vani præcones, ceu Deus illos
Instaurando Orbi felici sorte dedisset.
Doctorum par egregium, jura omnia fædè
Evertunt. Nihil his intactum. Hac labe sacerdos
Afflatus, thalamo perjurus transfuga sponsam
Induxit, fractis erumpit perfida claustris
Virgo, cucullatæ nubit pars maxima gentis.
Almam nulla fidem terris jam regula sancit.
Quisque sibi interpres normam sua somnia fingit.
Quisque sibi summus Calvini assecla sacerdos,
Codice succinctus Romana oracula pensi
Nil habet, inficiunt latè hæc contagia gentes
Innumeras, & ubique nefandus pullulat error
Diditus in sectas. Non tot resonantia bombis
Agmina vesparum populantur prima Lyæi
Munera, vitiferos quot habet Burgundia colles
Latè insectando. Non tot per compita Magnæ
Urbis, amatorum nugas & frivola vatum
Carmina, fabellas stulto sale, inepta dicacis
Ludicra Calliopes ventosa programmata jactant
Porticibus Procerum & Templorum affixa, supini
Quæ non curat iners plerumque inscitia vulgi,
Sed queis Mercurio sua judice gloria constat.
Hinc turpes Anabaptistas habet angulus omnis,
Pullulat & passim Catharorum insania fastu
Turgida se tollens, execrandusque Deista,
Et faber obscurâ vilis de plebe popelli,

Ut

Ut lubet, ingenio ſibi propria dogmata cudit.
Nemo Chriſtiadum cultu non diffidet impar.
Interea lacerâ vadens diſcordia pallâ,
Sanguineiſque imbuta notis cuncta expedit arma,
Immane exitium ſpirans. Simul & tua proles
Improba nodoſo ſibi deinde ſophiſmate vires
Accerſens, cædes, horrorem, incendia ſecum
Læta trahit, ſimul & viduatas civibus urbes
In cineres abiiſſe facit ſibi ludicra, ridetque
Ut videt innocuo per gramina tincta cruore
Quærentem everſi populum veſtigia Templi.
Hic furor Europæ ſe cuncta per oppida fædè
Diffundens ferro gentes populatur & igne.
Ecce etiam ambiguis quos nectis ubique doloſa
Implicitus laqueis fidei integer ipſe piuſque
Chriſticola, immani incenſus feritate repente
Dediſcit niveos mores legemque Magiſtri.
Quin & cæde madens, ſibi tamquam Numinis ultor
Plaudere non dubitat vel dum ſcelera omnia patrat
Quæ Deus inſequitur vindex. Tum teſſera ſignum
Ut dedit, ecce volat ſtricto mucrone Juventus
(Quis numerare queat tot millia!) cæca furore
Qui veræ fidei ſtudio præpoſterus ardet,
Et conſanguineos & ſancto fœdere amicos
Invadens, nullum eſt diſcrimen, ubique trucidat,
Gaudens hæreticum mucrone haurire cruorem
Romuleo. Pietas plebi impia porrigit arma.
Nam quis ſanguineo rictu leo, quæ fera tigris,

Quod Nemees monſtrum non pectore mitius illo,
Cui malè Relligio ſtimulis exſuſcitat iras!
Hactenus hanc rabiem plebes male credula inultam
Laudavit, ſed ſancta feros Eccleſia mores
Deteſtata, nefas luctu deflevit amaro.
Ergo tibi inviolatus honos & gratia demum
Ut ſtarent, decuit tot diris addere fucum
Criminibus, tandemque Deo hæc authore tueri.
Eximium artis opus nimirum fallere & ipſum
Ingenio cœli Numen, vocumque doloſo
Ludibrio cauſam decepto judice iniquam
Vincere: Scriptores ergo quot craſſa Minerva
Finxerat argutos male, vanos fraudibus ambis,
Ridiculum errorem ingeniis ferventibus afflans.
Nempe rati quidquid duo vel tria inania Veri
Cenſerent capita, hoc atrox licet atque nefandum,
Ipſa quod horreſcat natura, adſciſcere certæ
Momentum fidei ſibi, ſancitumque videri
Voce Dei ipſius debere, vel omnia quamvis
Jura Deo violet nobis dictata Magiſtro;
Et fas Chriſticolis quod toto mentis abhorrent
Pondere rite ſequi, & damnando credere Verum.
Hoc ſibi præclarum dogma ut poſuere Sophiſtæ,
Protinus exurgit toto gens impia mundo.
Hoc morum doctrina (ſcelus furiale fovere
Utilis, & cœptis immanibus addere laudem)
Præſtitit, inferni qualem non ipſe tyrannus

Imperii Stygiâ ſublimis rite cathedrâ
Tartareæ plebi velit imperitare magiſter,
Vel dum præceptis animos immanibus implens,
Syderei probris Regem inſectatur olympi.
Tum ſibi nigrantis ſchola plaudere cœpit Averni,
Et geſtire novo Gentilia caſtra triumpho,
Cum ſchola Chriſtiadum furiali dogmate paſſim
Perſonat, aſſeclam Sathanæ, cui fraus ſua cordi,
Cui nec amor ſummi Genitoris, cura nec ulla
Virtutis pulchræ præcordia pulſat, ubi horror
Incubuit menti trepidâ formidine, ſacræque
Admotus menſæ guſtavit myſtica liba,
Protinus æthereis dignum quem cœtibus addas,
Sicque Petro quiſquis ſervili hoc pignore ſeſe
Inſignem obtulerit, debere hunc protinus intra
Sydereas ſedes admitti, & nectare paſci.
Hinc ſyncerus Amor longè exul, inutile, durum
Et ſervile jugum, nil jam eſt opus, eſt timor unus
In pretio, æternamque potens firmare ſalutem.
Dein ubi ſolerti mentes & pectora flexu
Dirigis, accedit vitio decus & nova forma,
Eſt ſine labe ſcelus, nec habent jam crimina culpam.
Non eſt perjurus nebulo dum pejerat, ars hoc
Pulchra docet. Nummos immanibus exigit alter
Uſuris, ſine fraude reus. Jam pulchra Simoni
Accedit fuco facies, dum ſacra profanâ
Commutat cum merce, Simon jam deſinit eſſe.
Suppetias fratri nil dives avarus egenti

Ferre tenetur. Opum pars nulla superflua magnis
Regibus, addere opem populo quâ dura gementi
Evaleant. Tunc ars inventa est frugis opimæ,
Clarâ voce loqui mendacia, voce remissâ
Vera loqui. Sic ter (debetur & ista sophistis
Gratia) divinam poterit rem vendere jure
Sacrificus, propriæ tantum immemor esse salutis
Sacra litans partem velit & sua cedere jura.
Ars fuit & dextrâ nihilum peccante necare
Qui pomum raptor tollat. Sed fallor ineptus.
Ah! jugulare nefas. Verùm sine cæde potestas
Si desit dulcis repetendi pignoris, ensem
Tunc inculpatus jugulo potes abdere furis
Vel dum terga fugâ vertit. Tunc denique fœdus
Sordibus omne genus scelerum, nil mente receptâ
Peccator .... Sed quo vatem rapit ardor anhelum!
Num mihi decretum est numeris comprehendere, Magnus
Quæ responsa tonans Romanâ è sede Sacerdos
Certa dedit? Nunquid luci dare subdola quæ tu
Consilia obliquo versas molimine dextra,
Et textas telâ argutâ subtiliter artes,
Ridiculâ pietate aptas illudere cœlo,
Quò pœnâ careat latro, & gens perdita luxu,
Et quos insano rabies certare duello
Cæca jubet, quibus impurâ præcordia flammâ
Usque flagrant: fœdâ ingluvie patrimonia rodens
Lurco vorax: mollis quem frangit inertia, livor

Quem malus accendit rabidum. Pudet execrandæ
Dogmata tot numerare, ſuo quæ fulmine Roma
Nunquam non feriit, ſed quæ nihilominus acer,
Indomituſque animi, pugnaxque impunè Sophiſta
Defenſare tuis non ceſſat perfidus armis.

At quæ me maneant deinceps certamina, quanto
Armorum ſtrepitu, quanto circum ſonet æſtu
Bellatrix cœcâ ſpirans immane phreneſi
Turba Scholæ hæreticis me adjungere certa maniplis,
Nota mihi. Hoc dudum ſpondet præſaga mali mens.
Proditor hinc fidei, ſceleratus transfuga, mendax,
Audio, ſcurra, planus, cui mens malefœta veneno
Wendrokî; plenis convicia fundere buccis
Cui furit impuræ rabioſa inſania linguæ,
Paſcalii pennis & fuco ſplendida cornix:
Rem verbo abſolvam, Janſenî aſſecla nefandus.
Dogmata nequicquam totum male nota per orbem
Quinque tuâ fabrefacta manu execrarier, omnique
(Obvia quâ ſenſum efficiunt vocabula) formâ
Profligare palam accingor; nil proderit; & [illegible]î
Ridiculos, quos tu inſtituis, damnare Sop[illegible]
Suggillare paret Calvini ille audit alumnus[illegible]
Per plateas omnes & per fora, nec minus orco
Debetur quam qui magnum neget æthere ab alto
In terras veniſſe Deum, qui victima nobis
Factus amore pio, totique ſalutifer orbi
Abſterſit noxam, proprioque cruore litavit.

Carbaſa nunc triſti decet impendente procellâ

Contrahere in ventum. Cum naufraga puppis in alto
Fluctuat oceano, tum sero pœnitet iras
Ventorum, & ponti risisse latrantia monstra.
Parce chelim sapiens, parce ultra tendere nervis
Calliope; tuque hinc pestis longè improba migra,
Monstrum horrendum, animam insolito cui instincta furore
Afflavit Vatis vesania. Meta laboris
Hîc sit Apollinei, cæstus artemque repono.
Hinc, inquam, fuge; Maternas tibi porrigit ulnas
Neustria, portum illic tutâ statione capesse,
Atque lares proprios; tibi Sarthæ littora plaudunt,
Pacatisque sinum pandit tibi fluctibus Orna.
Imò aude, certam si vis modò vincere causam,
Trivultî tibi devotas invisere sedes.
Hîc Midâ magis auriti tua gloria fratres,
Audaces sacram censorum sumere virgam
(Hanc illis addit soror ignorantia frontem)
Jura dare, & ferulam dicuntur inurere Phœbo.

EPISTOLÆ.

EPISTOLA I.

AD LUDOVICUM MAGNUM.

Ergo mihi frustra fuit abjecisse profanas
Jam pridem Satyrorum artes, te scilicet unum
Ut canerem, obstrictus voti ratione severâ,
Magnanime ô Lodoix ? nam vix animosa sonoras
Musa fides tentat, cum vocem sævus Apollo
Terrificam intendens, furere, inquit, desine, nec te
Infido committe salo, nec desere tutum,
Crede mihi, littus ; faveat tibi quamlibet auræ
Sibilus aspirans, Libycis funestius æquor
Syrtibus, innumeras immani gurgite classes
Hactenus absorbere frequens, fuge vector adire.
Non quod adulator nequeam me addicere turbæ,

Quæ Te ſublimem curru ventoſa ſuperbo
Pingit, Alexandrum manibus poſt terga revinctis,
Juliademque ſimul domitâ cervice trahentem.
Nec mihi non promptum foret Oden condere, quâ Te
Inſulsè fatuus Marti præponere, & ipſi
Alcidæ, æthereos humeris qui ſuſtulit orbes,
Auderem. Quin Threicium tibi tradere pontum,
Othomanoque ipſi veſanus carminis author
Suaderem, vellet Pharii decedere regni
Finibus, & ſeptem geminum Tibi ſubdere Nilum.
At qui laude velim meritâ Te tollere dexter,
Hîc populo Vatum tritos inſiſtere calles,
Arctâ me ratio vetat & prudentia lege.
Scilicet opprobrio ſcriptoribus urere frontem,
Hactenus innumeris aſper, formidine Phœbus
Ipſe ſibi, campum ſubiens, præcordia ſtringi
Sentiat, aggreſſus faſtidia marcida ſævo
Prodere ſic verſu; ratio hunc nova carmina poſcit,
Quò ſibi jure probet tot inuſtos labe Poëtas.
Quin, ſi Muſa parum Regi reſpondeat, arma
Ecce palam expediunt animoſi infeſta Cotini.
Hiccine hîc eſt Capellanæ formido Puellæ,
Ille, aiunt, normam certus fixiſſe canendi,
Acer Ariſtarchus, nos carpere ſævus ubique?
Ecce virum ſimilis nobiſcum inſcitia vexat.
Porrò age, quis noſtrûm Patriæ inflammatus amore,
Non itidem Memphim expugnavit carmine, turres
Et Byzantinas fundo ſubvertit ab imo?

Quis non Euphratem, & Babylonia regna ſubegit?
Quis non Aſſyrias & opes evertere felix,
Impegit Libani cedris impunè bipennem?
Nunc quianam ſpoliis effrons audacia tritis
Incedens induta, putri ſe ſyrmate vanam
Oſtentans, primam affectat temeraria laurum?
  Hæc contra quid fas contendere? victa pudore,
Et luctu confecta, ſibi veſana placebit
Nequicquam, & læſos relegendo queretur honores
Calliope, admirans, ignavi inſcita vulgi,
Judicio, quam ſit docto exitioſa labori.
Quamlibet ipſe ſui cæco reſtagnet amore
Immodicus ſcriptor, turpe eſt lectore carere,
Et miſera eſt ſanè facundia quæ ſua præſens
Dedecora adſpectat, doctæ & monumenta Camenæ
Francoridæ addici gemit, oportuna cucullos
Omne genus facere, & thecas quibus & piper aptè
Muſcataſque nuces, atque Indica ſacchara venum
Det populo, Muſæ proh! lamentabile fatum!
Hæ me dum clades, famæ & diſpendia terrent,
Integer ille animi Conrartius, atque ſilere
Æternùm prudens docet, exemploque tuetur
Propoſitum firmans. Vos ô! quibus inclyta palmæ
Gloria cor pungit ſtimulis, & fervida pulſat
Pectora, vos campo laus en invitat aperto,
Eia ſubite alacres; ſpectabimus illa ſilentes
Prælia, voſque acres ſtudiis & voce ſequemur.
Mî tamen, ut ſileo invitus, præcordia motu

Ecce novo experior, tacitâ & dulcedine tangi.
Siccine (aio mecum, curis exesus amaris)
Calliope turpi æternùm consumpta veterno,
Expers frugis erit? spectator inutilis annos
Exiget ignavus Phœbo indignante Poëta?
Nomen Io! Augusti totus dum personat orbis,
Exhibet & cunctis se Gentibus alma Parentem
Herois virtus, exspectem scilicet ævi
Dum mihi tarda gelu viresque effæta senectus
Ingruat, & perimat concretam ignavia vocem.
Hoc studio fervet dum mens incensa, rebellis
Si se Musa negat Vati præbere sequacem
Usque Brabantinos in tractus, fulminat armis
Magnus ubi Lodoix repetens dotalia Sponsæ
Præmia, si Scaldis timidam Rhenusque profundo
Gurgite Calliopen quatit, en pax aurea cœlo
Advolat, & frontem victori blanda serenam
Gratia conciliat; nunc nunc, Rex optime, pugnas
Martis, & immanem placeat dediscere ludum.
Per me fas, alius vallatas aggere turres
Carmine convellat. Fas & Te, Magne, sequatur
Sæpe vel injussus, quâ crebras ferrea mortes
Glans vomit, ignivomis interritus usque procellis
Objectus, pulchræ sitiens necis agmina vertat,
Nec pugnâ excedat, nisi pulvere fœdus honesto,
Sanguineisque notis imbutus, & ore cruento.
Ecquid anhelantem cædes, furiisque calentem,
Ulterius stimulis prodest incendere Musam!

Pacis opes ditant Patris nos munere partæ.
Ergo pace frui sit nobis una voluptas.
Quorsum Elephas habilis bello tam multus, & arma
(Haud modus, haud numerus) vento & dare vela paratæ
Tot puppes, Pyrrho aiebat mentis bene sanæ
Aulicus insano. Romam me prospera fata
Eia vocant. Quo consilio? expugnator adire
Romam agito. Sanè incæptum Te Principe dignum,
Majus Alexander nec posset mente movere.
Verùm age dic, Româ quò tendimus ire subactâ?
Ausoniam post hæc in promptu est subdere gentem.
Est facilis vinci gens scilicet illa; quid inde?
Dein freta Sicaniæ invitant. Huc tendere velis
Perfacile est; illic statio tutissima naves
Excipiet, portu felix mihi crede, quiescet
Nauta Syracosio. Nil ultra? si favet aura
Leniter aspirans, altæ Carthaginis arces
Actutùm nobis & Punica regna patebunt.
Hac iter expediunt proclivi tramite fata.
Ergo tibi certum est bellando cuncta domare,
Maxime Rex; duce Te Libyes sitientis arenæ
Nulla moræ injicient nobis dispendia, cursu
Continuo Ægypti magnum superabimus amnem,
Et dites Arabum sylvas; sibi sponte Canopus
Ipse jugum injiciet facilis parere; superbus
Ille suis Ganges sed & auxiliaribus undis,

Dicto audire ſuos etiam mirabitur Indos.
Nec Tanais præſtare Scytham, nec Mæotis unda
Securum poterit. Dominum Te, maximus orbis
Accipiet, populi venient ad juſſa volentes.
Sed poſtquam reducem pulchrâ victoria lauro
Cinxerit, & placidâ compoſtus pace quieſces,
Cui ſtudio incumbens ævum conſumere victor
Inſtituis? Genium tunc exhilarare beatum
Unus erit labor, & longis agitare diebus
Gaudia, deliciis demum indulgere paratis.
Ohe age dic, quianam jam nunc hanc vivere vitam
Non licet, & riſu ſolvi, rutilantis ab ortu
Solis ad occaſum; gentes tentare repoſtas
Nil opus, & patriâ Epiri decedere terrâ.
Conſilium ſanè Recti de fonte petitum,
Utilis imprimis res & nihil ardua factu,
Cui parere omni fuerat ratione beatum.
At ratione animum premere ambitione furentem,
Non magis eſt promptum, quàm ſi tentaveris aulæ
Pontificem aſſeclam, firmâ conſtringere lege
Excubiis populum ut foveat curâque fideli.
Nec tibi finge tamen me ſic odiſſe laborem,
Ut mihi deſidiâ torpens, ſomnoque ſepultus
Rex placeat. Tantum hoc tueor (ſua bellica lauros
Præmia quantumvis Mars vindicet) haud minus inter
Heroas mihi cenſendum qui geſſerit Orbi
Innocuum civem. Non eſt laus ſcilicet una
Bellica laus. Regi victricis gloria palmæ

Defertur, duro populos qui marte ſubactos
Cladibus affecit. Sed bellatoribus error
Id decoris vanus tribuit. Vulgaria nempe
Heroas magnos inter ſunt nomina: fortes
Ætas quæque tulit, felix audacia nomen
Queis pugnas inter dedit, & temerarius iræ
Impetus. Aſt & ſunt regioni Martis alumni
Cuique ſui. Magnos dudum ſibi Sequana jactat
Borbonidas; Et Tu non uno Cæſare victor,
Tibri pater, meritò caput effers jure triumphans.
At quoties Scythicis lutulenta paludibus ora,
Vel Gothico miſit cretos de ſanguine Reges
Exitium huc magnum, mavortia pectora, belli
Fulmina, perpetuis proh! nomina quanta trophæis!
At Rex reverâ qui ſit Rex, cujus habenas
Imperii tractet ſapientia, cui ſit & una
Regnandi ratio, populi ſervire ſaluti,
Et dudum cives opulentâ pace fovere,
Unam parturiunt cui publica commoda laudem.
Si lubeat memores populorum evolvere faſtos,
Quæ tibi ſæcla dabunt (age dic) hac indole Regem?
Exigui numero cenſentur talia Reges
Pectora geſtantes, tardo molimine fingunt
Hos ſuperi, nec dat niſi ſero tempore cœlum.
Talem ſe geſſit, pretioſo munere Divûm
Romulidis datus ille Titus, quo Principe, toto
Orbe ſuas miſſo ſub leges, aurea vidit
Roma ſibi Rheæ & Saturni ſæcla renaſci.

Orbis deliciæ, qui numine plenus amico,
Nullum colloquio admiſit quem non opulentis
Ornaret donis, & lautâ ſorte beatum.
Ille ſibi incaſſum gemebundus veſpere ſero
Exactum ſolem quiritari ſuetus, opimo
Munere ſi quemquam non dimiſiſſet onuſtum.
Hæc fortuna brevi luxit tam fauſta ſereno.
Sed quid ego externo imprudens ſub ſydere quæro,
Proſpera quod nobis hîc ſors largitur abunde?
Non opus ætates, Lodoice, revolvere priſcas.
Te medias acies inter conſpeximus, arces
Ipſe ſuas tunc cum victus formidine Belga
Deſereret, ſe ſponte jugo ſubmittere velox,
Te, Lodoix, inquam poſt capta tot oppida bello,
Vidimus hîc avidos cædis cohibere maniplos,
Et ſubito legem fatis imponere, vel dum
De totâ facilem properarent gente triumphum.
Nempe aſſertori pacis tibi juſtior orta
Gloria; Palladiâ ſic & redimitus olivâ
Tempora, pacati merito audis arbiter Orbis,
Hanc tibi perpetuam, Lodoix, euge aſſere laudem.
Hac Te præcipuè ſublimem dicere tendit
Calliope, ſat erunt multi qui ſigna moventem,
Et rapido accenſum victorem Martis amore,
Per caſus belli ancipites Te, Magne, ſequantur.
Caſſide terribilem dicant, ſævoque tremendum
Enſe canant, Dolam magnâ obſidione prementem,
Dum rigidis deformis hyems aquilonibus undas

Asperat, audaci tollant ad sidera versu.
Hæc exosus ego dubii certamina Martis,
Pacificas Regni celebrabo industrius artes,
Atque renascentes bullantibus undique turmis
Musa voluptates, ludosque & gaudia nervis
Pulsabit placidis; pastas & sanguine plebis
Jamdudum pestes, oppressas clade vicissim.
Dicetur casus sapienter cauta futuri
Mens tua, abundanti ditans nos munere frugum;
Sidere dum tellus segetes negat ægra maligno.
Quod vitii invexit mos pravus, lege refixum
Dicetur; penitus compressa licentia, fastusque
Ambitionis atrox domitus, sua præmia laudis
Inveniet. Fisci dicetur & ipse redemptor
Dum revomit prædas, tua largè æraria fundo
Ditavisse novo. Benefactis insuper addam,
Ut miseræ plebi immanes lenire tributi
Suppetias animum advertis; duroque labori
Addictus per Te miles terit otia blandus
Pacis amans studia, & Francus rudis hactenus artes
Egregias tractare opifex, feliciter anteit
Authorum catus exemplar, pretiumque coactus
Pendere vicinis antehac servile (niterent
Ut pulchro cives atque oppida splendida luxu)
Nunc proprias affectat opes, nec quid petit extra:
Hîc ego regificâ modo structa palatia pompâ
(Nobilibus florent heroum his otia cœptis).

Expediam. Fremit horriſono jam murmure uterque
Neptunus, nunc ut Pyrenes vallibus imis
Fœdere præcipitat fraterno jungere fluctus.
Ecce novo legum compacto codice, lites
Exciſas à Te gemit; & ſciſſo exulat ungue.
O! quot pupillis hac arte ſalutifer, & quot
Lethifer es rabulis, Auguſte, forenſibus, aptis
Jurgiaque & lites incendere jure maligno?
Quæ regio in terris non eſt, Te Rege, beata?
Cuinam non lenis benefactis aſpera fata?
Ecqua tibi virtus gelidâ præclara ſub arcto
Cognita, vel quâ ſol Indos face proximus urit,
Cui non actutùm meritis ingentibus ultro
Suppetias tulerit Regis favor obvius? ecquem
In terris deinceps invadere triſtis egeſtas
Audeat, Aonias ecce & ditare ſorores
Munificus properas, doctoque favere labori.
Aggredere ô! dignam, LODOIX, Te principe, curam,
Firmam Parnaſſi cultoribus aſſere pacem,
Heros non dudum ſine Muſis audiet heros.
Quamlibet inſignem magnis ſe geſſerit auſis,
Mox tamen ignotum nigrâ mors opprimet umbrâ,
Et teget anguſto nomenque & facta ſepulchro.
Pelides ohe, ut nocti ſe vindicet atræ,
Et tumuli tenebris, quot denſat funera fruſtra
Dardanidum genti! ſed & aſpice, magnus ut ille

Æneas

Æneas sævis tot tempestatibus actus,
Troiam infert frustra Latio patriosque penates,
Heroes sacro magni si vate carerent,
Prodita tot nobis celebri per sæcula famâ
Nomina, mors arcto premat illachrymabilis antro.
Ne dubita, magne ô! Lodoix, nisi musa fidelis
Adsistens lateri, officio curâque perenni
Te foveat, frustra affectas clarescere factis,
Frustra immortalem tendis Tibi quærere laurum.
Hanc tibi perpetuò florentem debet Apollo.
Largus opum hunc tenta Tibi devincire, nec unquam
Muneribus parce Aonias cumulare sorores.
Eximiis deinceps fac floreat alma Poëtis
Gallia, Virgilios Augusto fingere promptum est.
Proh! quantis stabit tibi constans gloria fulta
Testibus! ætates quàm vincere certa futuras!
Ast ego qui penitus mihi voce perire peremptâ
Experior satiram, stimulus dum me acriter urget,
Unum Pierio Lodoicum dicere plectro,
Nondum ausim tenuis fœtus extollere Musæ.
Si quâ fata tamen detur pervincere, scriptaque
Annorum parcat premere invidiosa potestas,
Fors & momentum poterunt adjungere laudi
Carmina nostra tuæ. Verùm & tua, Maxime, quando
Prodita quantumvis fidis annalibus, ægrè
Facta fidem invenient, & sicubi dente maligno
Rodere quis tentet malesanus, fabula ceu sint,

Et figmenta notis mendacibus illita fuci;
Ut Verum constet factis illustribus olim,
Posteritas testem Bolæum sera vocabit,
Ille sui (dicent) simplex & candidus ævi
Bolæus censor, cui scilicet unica cura,
Et decus, & studium nil parcere moribus, ille
Consonat historiæ, LODOICUM dum fide Magnum
Threiciâ sonat, & plenâ veneratur acerrâ.

EPISTOLA II.

AD

CLARISSIMUM ABBATEM DES ROCHES.

DIC age, ſopitas quid opus ſtimulare Camænas,
Authorum genti inviſas ut condere leges;
Docta cohors velit, & vanum ſudare laborem?
Ecquem poſſe putes hos inter cernere Verum,
Et quam dux monſtro rationi ſubdere mentem?
Quis novus, heus, aiunt, cenſor qui dogmata Flacci
Æmulus affectans Pindum emendare laborat.
Exactor durus, cui ſannæ Muſa ſeveræ!
Nil ſapiunt illi quæ condimus omnia, nunquid
Vena illi potior, lymphæ & Permeſſidos hauſtus
Plenior? Ecce furens animis nova prælia tentans
Linerius minimo me provocat, haud mora nobis
Cuſtodes, inquit, dentur, locus, hora, ſtyluſque
Et tabulæ, videamus utrum fortunet Apollo
Dexterior, numeris membranæ implere capacis

Et frontem & tergum, vacuum ut nil marginis extet.
Hujus ego planè rudis ignarusque palæstræ,
Solus ut exultet lutulentæ flumine venæ
Condono, & patior, dum scribit percitus irâ,
Quod pecco, ingenuæ jacturâ hunc plectere chartæ.
At tu qui salsâ Baviorum aspergine inustæ
Nil metuis labis, quid nunc, Dulcissime, rerum
Solus agis, Mystes Sacri dudum incola fundi?
Scilicet expectas dum Villicus acer agelli
Carpere opes varias, sed solvere segnior, ære
Te modico ringens tandem velit impertiri.
Forte Sacerdotî vindex divina tueri
Jura tui cupidus, Monachorum lege cohortem
Arduus aggrederis constringere, & addere fræos.
Crede mihi, Ausanetus sortem quantumlibet author
Propitiam ostentet, litem vel vincere certus,
Parce movere, cave fatuorum accedere turbæ,
Quos sitis ægra auri stimulis immanibus ustos
Exagitans urget Themidem ditare malignam,
Et sibi egestatem pretio præsente parare.
Hac miserâ labe infectos post mille vicissim,
(Actoresque reosque) fori discrimina sæpe
Infelix à te vel palmis hausit onustos.
Rem servate viri, nisi stultus dat sua nemo:
Sic Cadomi sapitur, sic omnis Neustria pubem
Instituit. Cunis abeunti hæc dogmata nato
Dat Cenomanensis Genitor. Sed tu, Optime, puro
Flumine quem totum sibi vindicat Æsia, lactis

Campani demum rivis prolutus, & omni
Imbutus dudum moris candore Picardî,
Tu totus ſtudiis immerſus pacis, olivæ
Palladiæ cultor, tu nunquam mente repente
Mutatâ ſpirans lites nummumque Sacerdos,
Mazerium coges rauceſſere vel Corbinum.
Si qua tamen bilis tibi mentem incenderet unquam
Turbida tempeſtas caſu inflammata ſiniſtro,
Litem agitare ferox; æſtum cohibere furentem
Ut valeas, me dexter adi, me conſule, tantùm
Hæc audi ſapiens quæ vati dictat Apollo.
Forte viatores (Scriptori credere dignum eſt)
Jejuni duo dum carpunt iter, oſtreon ecce
Inveniunt gravidum fœtu; quod ut ambit uterque
Affectatque ſibi, ſubito Themis obvia caſu
Præteriens, illis occurrit, Diva bilance
Inſtructâ. Litem validis clamoribus urgent,
Ambo contendunt efflictim vincere cauſam,
Litis & impenſam. Prolixo examine librat
Rem Dea, dein concham, dixit, mihi promite, rixæ
Argumentum ingens; oblatam Diva repente
Pulchrè aperit, pleno & juris ſe proluit hauſtu,
Et ſic dextra ſecans litem, dimiſit utrumque,
Hæc addens, ſanè dulcem movet ille ſalivam
Piſciculus, teſtæ vobis auferte rigentis
Partem quiſque ſuam rabioſæ præmia rixæ,
Quod ſic deſipitis, Themidem ſapienter ubique
Illud alit, pacem ſit cura fovere, valete.

EPISTOLA III.

AD

ANTONIUM ARNALDUM

DOCTOREM SORBONICUM.

SCILICET arguti nodosa sophismata Claudî
Eloquio extricas victore, dolosque, proterva
Quos nectit novitas, Vero domitore resolvis.
Sed labor ille tuus, medicæque industria dextræ,
Quâ nubes miseris & perfidus excidit error,
Quid prodest, Arnalde, pudor malè deinde rebellis
Si jubet, & duris errandi cæca libido
Ossibus usque tenax, sectari devia lustra
Tandem agitat, vel dum patrio se reddere ovili
(Ut tua lux stimulat deceptos) velle videntur?
Errant mente malâ abducti. Sed nec gerit ipse
Claudius ille tuis impervia pectora telis.
Perversâ ratione furit; tua vocis amicæ
Consilia ut blandè suadent meliora, maligni
Sibilus en Satanæ falsis sermonibus aures
Expugnat. Sciu' tu quàm deinceps fabula fies;

Si ſapis ut ſapit Arnaldus ? quæ fama ſequetur
Degenerem ! noſtris quæ deſperatio caſtris !
Quanta Carentonæ cumulabis funera genti
Unus deſertor ! Sic, quod foret una ſalutis
Anchora, in exitium vertit fraus Dæmonis atri,
Dedecus affingens, ſi pulchrè transfuga factus
Ad mentem redeat. Sic incantata venenis
Deſipit & fuco Dæmon quem format adulter
Inficitur ratio, ſic & felicia Veri
Semina corrupto intereunt naſcentia fundo;
Sic Deus ancipiti pulſatus & ipſe tumultu
Ambiguæ mentis, deſertus deſerit ægram.
  Sanè Terrigenas non fædior ulla ſuperbos
Infeſtat labes, Arnalde, jugoque ſubactis
Durius incumbit quàm fallax ille ſiniſtrâ
Imperitans ratione pudor. Nos ille doloſo
Scilicet aucupio blandus captator ineſcans
Allicit, & falsâ virtutis imagine fucum
Objiciens, puri faciem corrumpit honeſti,
Noſque onerat vinclis probro ſervire coactos.
Corruptor cœptis illuſtribus omnibus adſtat,
Arte doloque potens Pugili & ſua detrahit arma,
Ignavumque facit qui ſe jactabat alumnum
Indomitum Martis nuper. Nunc optime, mecum
Ne pigeat vani furias ſpectare Thraſonis.
Ille palam intrepidus Superûm contemptor & audax
Ore negare Deum tacito quem corde tremiſcit,
Non ille abnueret lucenti credere Vero,

Verùm obstant turbæ dicteria sæva procacis,
Una dedit vires socordia, ridet olympum
Fortiter ignavus blatero, stimulata timore
Impietas furit, & timido convicia dictat.
Scilicet, hæc miseris mortalibus indita labes,
Et fatale malum, vulgi quod inertia corda
Usque premit, nempe alterius sibi fingere mores
Exemplo; norma est nobis aliena libido.
Virtutem miseri & vitium nos quærimus extra,
Inque vicem dum desipimus, dum mutua cæcos
Stultitia exercet, servimus quisque nefandum
Servitium facti ludibria. Quid pudet ohe!
Ulcera dissimulare tumentia plenaque tabo?
Ridiculi sanos, eheu! rectèque valentes
Nos simulamus, ubi dirâ præcordia flammâ
Torrentur, rapidâque calent fornace medullæ.
Ecce tibi insolitis quatiuntur motibus artus,
Vena salit pulsu immodico, micat acribus ignis
Ex oculis, toto violentus inæstuat ardor
Corpore scintillans & vivo fomite pastus.
Quis te casus agit, dic ô! bone. Sunt mihi sana
Omnia. Quid? totus valeo. Quis te furor atræ
Incumbens menti sic dissimulare subegit?
Interea toto contages corpore gliscens
Invasit miserum, mox & febre tostus acutâ,
Confectusque malis, feretro compostus acerno,
Pro foribus, sacrâ setosi aspergine Sceptri
Prolutus, mæstos fœdabit clade penates.

Et

Et dubitamus adhuc meritæ huic occurrere noxæ?
Instat summa dies & ineluctabile fatum
Decipit incautos, & furis more supinos
Invadit. Lucro momenta apponere sani
Curemus, quando placidi indulgentia cœli
Spirat adhuc. Magni sit nobis muneris instar
Quod nondum prædam fœdis erroribus ægros
Deseruit. Pennâ interea volat hora fugaci,
Quo loquor, hoc ipsum procul est jam (credite) tempus.

Ergo Terrigenas miseros pudor improbus urgens
Mancipat errori, ridenda insania turpi
Exitio mersat. Tu scilicet improba syren,
Humanæ soboli caput horum & causa malorum,
Fractum ubi blanditiis & conjugis arte dolosæ,
Illecebrosa Patrem tibi subjicis. Ille pudore
Deinde malo victus, se prodere maluit & nos
Imperio Satanæ, quàm sponsæ intendere litem
Fraudis, & inviso Nympham confundere luctu.
Ergo inhians falsis (illex blanditur ut esca,
Et pomum fatale micat) bona cernit adempta
Vera sibi infelix, manditque sub arbore lethum.

Delusus Satanæ Genitor miserabilis astu,
Ante suos turpi quàm proditione nepotes
Perderet, huic blando sol aureus astra tenore
Componens, & opes & sancto gaudia luxu
Hausta voluptatis divinæ è fonte creabat;
Nec votis locus; omnis ager turgebat aristis

Sponte solo natis; nec opus, ducente colono
Difficilem sulcum, pigros stimulare juvencos.
Dona sinu tellus duri sine vulnere rastri
Omnia fundebat; gravidis sed & usque racemis
Vinea luxurians, generoso pectora succo
Implebat blandè exhilarans, nec bella movebat
Importuna fames, morbi nec forma nocebat
Ulla, per halantes sed passim floribus agros
Flumina nectareis serpebant fontibus orta.
Sed non ille prius summi præcepta Parentis,
Auscultans Satanæ, infregit, quàm dira rebellem
Invasit culpæ vectigal turba malorum.
Heu misero tellus est facta repente noverca,
Nilque dedit frugum nisi versa ligone severo,
Et sudore subacta viri! Quin ecce cruentus
Horrescit glebas inter paliurus inertes.
Insidians repit sylvis, & lubricus errat
Anguis lethifero tumefactus colla veneno,
Urit agros steriles violento Syrius æstu;
Et flabris Aquilo montes quatit arduus altos.
Tunc opus adversum rigidæ fera tempora brumæ,
Vellere oves nudare, gregum & sibi membra fovere
Exuviis; simul atra fames, sævoque furore
Incumbens Bellona, lues & tabida latè
Inficiens, unâ gentem mersare ruinâ
Terrigenum affectant invicto fœdere pestes.

Nulla tamen miserum clades immanior orbem
Afflixit quàm ridiculi fraus illa pudoris

Corda domans. Turpi eruperunt omnia nido
Et vitia, & gliſcens maleſanis ſenſibus error.
Deſipitante alios erro furioſior omnes,
Unum cui lucri ratio ſua fingit Honeſtum,
Et paupertatem demens vitio imputat unam.
Rebus ab humanis virtus odioſa coacta eſt
Cedere, Relligio tacitis latet abdita ſylvis
Luſtra ferarum inter. Nemo hinc tam expertia labis
Corda gerit, limo quin inficiatur ab illo.
Debita vel primæ fuerant hæc præmia culpæ.
Ipſe etiam tibi qui vates hîc dogmata fundo,
Ipſe ego veridicum præconem qui gero, victus
Imprimis errore malo vitioque pudoris
Illius indomiti, cunctis ignavior arma
Expedio contra hæc vanæ ludibria formæ.
Sic anceps dubiuſque animi, cænoque doloſi
Implicitus vitii, dum me extricare laboro,
Exuere arte jugum tentans, pudor inſilit hoſtis
Immerſatque luto timidum. Pede liber ubi uno
Nimirum fugio laqueos, pes ſe implicat alter.
Nam ſi quando, ut nunc, animus fervoribus ictus,
Æthereis ſapere advertit, ſanctiſque medullas
Incendit flammis; pulchræ virtutis alumnum
Ut præſtare palam ratio admonet, ecce levis me
Dejicit ignavum nutuſque loquaxque ſuſurrus.
Quin ſuper his, Arnalde, tibi quæ ſcribere ſuaſit
Mî bona mens, vereor quid de me fama loquetur.

EPISTOLA IV.

AD

LUDOVICUM MAGNUM.

AMbitiosa tuas æterno carmine lauros
Calliope celebrare, gravi gemit anxia curâ,
Marte tuo Batavos nullâ potis arte subactos
Mæoniis æquare modis, post mille labores
Sudatos. Non est versu sic prona domari
Hæc regio, ut ludus tibi bellicus oppida centum
Expugnare dedit. Quas victor sic quatis urbes,
Has duro horridulas non simplice syllaba vallo
Undique tutatur. Quantumlibet exstimulet se
Calliope, cedet labor illi semper inanis.
En leni volvit placidos Isala agmine fluctus,
Hinc, ut vox blandùm sonet auribus, est tibi longè
Arduum iter donec Tessellia littora cursu
Attigeris. Sic est, se nominis importuno
Urbs ibi quæque sono septam semperque rebellem
Exhibet adversus numeros, subvertere dura
Omne melos gracli quod parturit ore Cameus

Vah ! quis non trepidet formidine, adire Voërdam !
Quis non Heusduni vel nomine palleat uno !
Dic quænam numeros habilis contexere ubique,
Flevi Musa Lacûs meritò non horreat oram ?
Vos Hardervicum, Zutphania, Knodsemburgum,
Vaga, Doesburgum, quæ dextro industria versu
Oppugnare queat ? Centenas scilicet arces
Inter, adhuc proprius tibi Mars quas subdidit, ecquæ
Non potis hebdomadas plus sex torquere Poëtam ?
Et quâ volvit aquas Wahalis ; quâ Leccus, ab omni
Parte stylus resilit, sterilescit Pegasis unda.
Saltem si rapidi cursum cohibere furoris
Tantisper tuus hic vellet Mavortius ardor,
Et recreare moræ requies aliquantula posset
Imbelles Musas, rimando extundere forsan
Egregium fas esset opus, sic ut sua Pindo
Gloria salva foret, nobis nec dedecus ullum
Hæreret, sortem hanc sic evasisse beatis.
At simul ut stadio premit alea currere aperto.
Pegasus horret inire ferox, retroque resistit.
Ipse novâ belli turbatur imagine Apollo,
Jamque jugo accessit Noviomagus, obsidione
Orsovium cum cingit adhuc valloque Camena.
Nunc tamen ut Pindi propior me spiritus afflat,
Vati sponte modos dictans, sacer æstus anhelum
Et lex officii jubet imperiosa, recentem,
MAGNE, tuum aggrediar versu celebrare triumphum,
Et domitum plusquam Herculeo molimine Rhenum.

Si fluctu obruimur, pulchrum est cadere ardua cœpta
Tentantes. Vos ô! quidquid, Musæ, arte valetis
Et studio, hîc opus est expromere; Nempe stupendum
Quando fidem superat facinus, Verumque videri
Fabula jure queat, licet huic affingere formam
Ut lubet, & monstrum pigmentis pingere miris;
Ergo huc ferte pedem, Aonides, sed amara creare
Tædia vos omni in primis decet arte cavere.
Nostis enim tragicis quàm agnati casibus omnes
Sint magni versus. Certum est plerumque labore
Magnifico Vatum, fastidia marcida nasci.
* Aërius quâ Mons in vallem desinit imam,
Inter arundineam Rhenus Pater otia sylvam
Lenta trahens, dudùm successu lætus aquarum,
Leniter acclini incumbens proclivior urnæ,
Ducebat placidum, (nascens hunc nempe susurro
Unda movet) somnum, furiali turbine clamor
Cum subitò exortus, sævisque ululatibus auras
Incendens, victum tranquillo membra sopore
Excutit. Obstupuit, gelidusque per ima cucurrit
Ossa tremor, pavidam toto cum littore cernit
Naïadum turbam discurrere. Scilicet omnes
Udi certatim coeunt ad limina Regis,
Ingeminantque Patri terrorem, ut quæque reportant
Heroem, totis quem ambit Victoria pennis,
Antiquum decus, & sancti torrentis honorem,
Ut volitat victor, temerasse immanibus ausis.

* Mons Adula.

Jam Wesalia, jam Renoberga, duos intra eruta soles
Oppida magna, jugum longè latèque minantur.
Vidimus hunc (inquit Nympharum sanguinis una)
Vidimus, huc ubi culminibus centum ærea ab altis
Fulmina lethifero mortes circùm ore vomebant,
Intrepidum ferri. Jamque arcibus ingruit heros
Quas gurges tuus immensis tutatur aquarum
Vorticibus cinctas, agit impetus igneus hostem;
Et fuerit pax ira tui violentior amnis,
Æmula victoris si forte referre furorem,
Atque supercilii magnum contenderet instar.
Ore refert habituque Jovem, Phæbæa nec usquam
Littoribus nostris fax quidquam cernere majus
Alma dedit, Dux Juliades te fallere dexter
Ex quo, ponte tuos ausus transmittere fluctus,
Immensum geminâ perfecit luce laborem.
  Audiit hæc trepidâ pavidus formidine Rhenus.
Scintillis salit ex oculis humentibus ignis
Luridus, & simul has rumpit de pectore voces.
Ante bis exactum quam Cynthia conderet orbem,
Ecce novis didicit Scaldis sub legibus undas
Volvere, num vobis clades nihili illa videtur?
Ergo mihi exitium misero ingruit illud, ut arces
Quem circum vallant & propugnacula mille,
Mox eadem fati crudelis lege subactus
Occumbam, quâ tot ceciderunt nomine nullo
Flumina. Stat nobis commune refellere crimen.
Ah pereat siccis gurges damnatus arenis,

Audendum aut aliquid magnum, tentandaque Martis
Sors extrema, palam ut fiat quem gloria palmæ
Victricis maneat, quis cedere debeat, utrum
Dux hic mortalis, Rheni an venerabile Numen!
Sic fatus fœdam limosâ uligine barbam
Abstergens, faciem annosi sibi fingit & ora
Militis. Horrendam rugæ & non una cicatrix
Quæ frontem sulcat, speciem dant; sed super acres
Ecce Deo flammis oculi pugnacibus ardent.
Actutùm molitur iter, circumdatus atrâ
Nube Pater, Skinki notam contendit in arcem
Hactenus invictam. Fluctus ibi contemplatus
Majestate graves, bellantum pallida cernit
Agmina, palantesque huc illuc littore turmas.
Proh pudor! haud illis virtus in pectore præsens
Ulla manum conferre, expectant turribus altis
Ignavi, donec LODOIX victricia signa
Inferat & domitos subiens sua sub juga mittat.
Horrendâ segnes invadens voce maniplos,
Increpat his. Regum rixas ô! cernere acuti
Hactenus, arbitrio dudum & componere gnavi!
O quondam frustra bellis assueta juventus!
Sic muris patriâ pro libertate sub altis
Certatis stantes, domito dum fluminis alveo
Hostis ovans turmas transmittit, ubi altius undâ *
Æstuat exsuperans immani gurgite torrens?
Saltem ne pigeat (ripam prensare manipli

* Non longè à Tolusio.

Difficilem ut tendunt) adverſo in littore pugnam
Conſerere, & feſſis facilem extorquere triumphum.
Ignavi pugiles, queis pondus inutile ferrum,
Ite, fugam celerate, decet vos unica falcis
Gloria, vos junci expectant herbæque paluſtres,
Ite ſecare habiles, pinguis ſimul arte prematur
Caſeus aſſuetâ, vel (quæ via certa ſalutis
Una manet victos) defendite littoris oram.
Ultima ſors urget, certate aut vincere mecum,
Aut pulchræ fortes confeſtim occumbite morti.

Acribus ut trepidos bellator percitus irâ
Urget atrox ſtimulis, redit in præcordia dudùm
Bellica vis extincta, viris pudor arma miniſtrat,
Virtutiſque loco pugnandi inflammat amore.
Ad fluvium rectâ properant ubi lege maniplos
Componens Lodoix, regit, inſtruit, arduus alto
Littore. Se tumidis committere fluctibus unus
Omnes ardor agit. Princeps diſcrimen adire
Auſpiciis, Lodoice, tuis Grammontius audet.
Intrepido bellator equus ductore ſuperbus,
Gurgitis undantem ſecat alto pectore foſſam.
Proximus hunc urget Revelius, hoc duce bellis
Invicto, graditur loricæ nil gravis ære
Indomitus miles pulchro ordine. Sed ſuper omnes
Leſdigueriadem rapit impetus, æſtus anhelum
Ut quatit, ecce moræ impatiens jam littore longè
Emicat; innumeri fluvium domitare tumentem
Et gnari ſubeunt heroes, Nantolietus,

Vivonides, Coëslinus, Salartius, omnes
Exstimulat primam virtus interrita laurum
Quærere. Borbonidum soboles mavortia Regum
Vendocinus, rapidum præceps irrumpit in amnem.
Salleus, Ambra, Beringenius, Cavosius acer,
Et Nogentinus trepidos sub pondere fluctus
Certatim findunt, animis ferventibus addit
Magnus adhuc Lodoix stimulos, sed & importunam
Ipse gemens sortem luctu indignatur amaro,
Quæ vetat heroum tentare pericula ripæ
Affixum. Tamen innumeræ mora nulla carinæ,
Ut jubet, ecce secant fluvii spatia alta profundi,
Remigio celeri. Videas huc martis alumnos
Saltu præcipites plus centum irrumpere. Rhenus
Ut videt ore minax truculento, protinus illuc
Advolat, irarumque omnes effundit habenas.
Continuò super hanc Juvenum seges ignea turbam
Undique densa pluit, flammatis aura tepescit
Glandibus, & toto sulphur furit aëre pestem
Ingeminans, fumant cava littora grandine circùm
Fulmineâ spargente neces. Jam plurima plumbo
Fatali capita heroum data tristibus umbris.
Ut sonipes cursum ferus urget, fervida spumis
Unda gemit, rapidæque æstu volvuntur arenæ.
Ut furit horrisono tempestas atra tumultu,
Non nihil ancipitem gessit sese alea martis.
Ast uno propriam Lodoix sibi fecit amicamque
Obtutu. Nil fata audent mutare sub illo

Auſpice, jamque volant Mars & Bellona ſecundis
Ominibus, comites Grammontius ut trahit illex.
Obriguit primo aſpectu conterritus amnis,
Sævior exanimem clades ecce & ſuper urget.
Nuncius attonitas aures certiſſimus implet,
Condæum, Enguienumque ſolo jam figere greſſum
Hoſtili. Condæum uno qui nomine muros
Diſjicit & triplici vallatas aggere turres,
Hoſtiles cuneos ſuetum perrumpere ſemper
Marte ſuo, aſſiduis & ſe clarare triumphis.
Enguienum ſobolem dignam Patre, pignus & unum,
Hoc teneris & ab unguiculis duce vincere doctum.
Proh pudor, ante tubas abjectis turpiter armis,
Terga fugâ vertit Batavus! torrente procellâ
Fractus & ipſe Deus (contra cum nulla poteſtas
Stare loco) miſerâ ſe ſorte fugacibus eheu!
Adjungit ſociis, fletu ſimul ora cruento
Humectans, ſævo Pater obrutus undique caſu,
Exhauſtoſque gemens fato adverſante labores,
Vincere dat Magno LODOICO, & littore cedit.
Nuncius ingenti luctu ſæviſſimus implet
Oppida, terrificans animos, incedere nempe
Inſtructas acie ſuperato flumine turmas
Francigenûm; Wurtſi fama hæc citò perculit aures,
Caſtra ubi tuta fovet, gentis ſpes Wurtſius ille
Et tutor Batavæ, quàm formidabilis Hector
Wurtſius ille, ſono vox ô! malenata tenellis
Horribili auriculis!. ſineret modo nominis omen

Infauſtum, ah pulchrâ tibi quot miracula pompâ
Calliope objiceret! nullâ expugnabilis arte
Hactenus arx Skinki, longum tibi ſubdita faſtum
Dediſcens, fidâ fulgeret imagine picta,
Præterea . . . . Aſt venam glacie mihi ſtringit inerti
Wurtſius. Et dixiſſe ſatis ſibi Muſa ſuperque
Hæc putat. Hic ergo prudens ſilet, ultimus eſto
Ille labor. Sed enim ſi rhythmo Arnheſia forte
Expugnanda ſubit, quis erit modus evadendi,
Ni pandat vati populoſa Hildeſia portam?
O! ſi nos Aſiæ voluiſſent fata propinquos
Vivere! proh quanto ſe Pieris alma ſuperbam
Flore ferat, cum te rapido Victoria curſu
Antevolans, & mille tuo ſubmittere gentes
Imperio velox, faciles in carmina rhythmos
Sufficeret, Pelagus quot millia volvit arenas!
Nulla ibi tam ſiccis horret regio aſpera glebis,
Quæ non nominibus præclaris dives abundet
Undique, nec pagum videas non lene ſonantem
Auribus. O! quantum cordi foret, uſque Scamandri
Ad littus te, Magne, ſequi, cineremque videre
Pergameum, ſacris decantatum uſque Poetis.
Cominus ah! quàm dulce, æquâ perpendere lance,
Iliacas turres & Trojæ mœnia nunquid
Vertendo, geminis plus egit Græcia luſtris,
Quam nuper Lodoix noſter bis quinque diebus!
Flagitium eſt, animum immeritæ ſic frangere Muſæ.
Quæ plaga nimirum magno tam diſſita in orbe,

Quò tua non poſſit bello pertingere virtus,
Et citò non pariat laudum argumenta labori
Caſtalio? ſanè ſegnes agitare querelas
Grande nefas fuerit. Gemino ſi ſubruis arces
Menſe quaterdenas, LODOIX age, jura ſubacto;
Ante duas Hyemes Victor dabis Helleſponto,
Id tibi Mars ſpondet, numeros mihi Apolline dignos;

EPISTOLA V.

AD

CLARISSIMUM D. D.

DE GUILLERAGUES.

HUC ades o! Reges propius contingere dexter,
Artificis Suadæ illecebris cate vincere mentes,
Et dubios calles inſiſtere mobilis Aulæ.
Semper inoffenſo pede. Te Charis aurea quando
Finxit prudentemque loqui, cautumque tacere.
Nunc me dum variis anceps ſententia curis
Dudùm agitat pendentem animi, ratione magiſtrâ
Conſilioque rege. Antiqui dic num decet artes
Uſurpem rurſus ſtudii, & mordacis Iambi
Nequitiâ quondam ſcriptores urere felix,
Nunc etiam aggrediar Pindi compeſcere vulgus
Emeritus pugil, & veterem exercere palæſtram
Cenſor adhuc acer ſtimulis & bile jocoſâ.
Proh! quantos olim fervens viridante juventâ

Ridebam excitos Muſâ petulante cachinnos!
Quoſve Poëtarum accendi ſtomachoſior æſtus.
Danda fuit venia hæc Juveni, cum nigra decenter
Vertice cæſaries undabat tempora ſignans,
Et vati vires circùm præcordia fervens
Integer addebat ſanguis. Maturior at nunc
Cum ſapit & votis curas melioribus urit
Mens frugis ſtudioſa bonæ, fatiſque voluta
Jam prope luſtra novem Parcarum pollice currunt;
Calliope tanti venalem quærere famam
Non ſtudet, ærumniſve decus mercarier ambit
Nobilibus. Nunc nunc, licet, unum figite telis
Scriptores, quotquot nigro ſale cenſor amarus
Defricui. Conjuratis en pectus inerme
Dudum odiis patet; eia ægro inſultate leoni.
Nulla mora eſt in me quin vel Pinchenius ungues
Expediat. Mihi ſtat veteres dediſcere rixas,
Virtutiſque viam per cuncta anguſta tenere:
Ut mihi flos ævi, ſic & pridem excidit ira.
Frigida (per me fas) nunc vatum ludite turba
Ut lubet, una mihi nitidos ſapientia mores
Componet deinceps, me me unum perſequar hoſtem,
Exſcindens penitus vitiorum è pectore fibras.
Addictam Vero mentem probitatis amuſſis
Una reget; vigili in memet deſcendere curâ,
Erroreſque prope admotâ emendare lucernâ,
Hæ meæ erunt artes. Radio fas ſydera pallens
Deſcribat Sophus, & ſtudio ſe maceret; axe

Fas solem immotum defigat, fas & in orbem
Verset agens circum; fas & Saturnius ignis,
Se vario aspectu, vario se lumine monstret.
Nempe Rohaltus ubi curâ confectus inani
Quærit, quî, vacuum cum sit nihil, omnia sese
Expediant motu facili. Bernerius & dum
Corpora committens magnum per inane globosa
Quæ se cunque movent errantia, mixtaque aduncis,
Dædalus arte novâ cum siccis humida cudit.
Contra ego cui scopulis metuendum curritur æquor,
Hoc unum tendo, celeri ut me remige contra
Vim pelagi tutum præstem eripiamque procellæ
Instanti, indocilemque animum mihi subdere conor,
Si possim salvâ ratione emergere victor.
Nimirum cunctis votorum summa, beate
Vivere; Quod cupimus non longè est, hoc facit æquus
Quippe animus constansque sibi. Fanaticus ille
(Nunc viden') innumeris cui mens erroribus ægra
Pacem animi evertit, frustra mutare laborat
Sole domos alio. Seu Navem ascendat, equumve
Urgeat impositus dorso, tamen undique diræ
Circúm stant pestes, urgent simul agmine denso
Atque equitant unâ curæ, nec se fugit usquam
Turbidus, insano quatitur miser usque tumultu.
Dic age, Pellæus Juvenis, dum funera prædo
Densa vagus cumulans toto furit impius orbe,
Quo se consilio sustentat? Nempe protervus

Impatiensque sui, externo sub sidere quærit,
Si forsan diros quibus hunc insania vecors
Exagitat, possit curarum fallere morsus.
His actus furiis Erythræi littoris oras,
Auroræ populos & claustra extrema petivit;
Urget adoratus quâ Titan igne propinquo
Assyriam pubem, Persas Nabathæaque regna.
  Scilicet arguti nobis accersere cladem,
Volvimur ancipiti vertigine semper, & extra
Effrænes urget male sana libido vagari.
Quid juvat extremos per mille pericula lethi
Sollicitare Indos, gemmasque aurumque repostum
Rimari orbe novo? Quod navibus atque quadrigis
Quærimus, hoc juxta nullo ecce Lutetia sumptu
Suppeditat, neque se, sub curru solis iniqui,
Oceani fines ultra, magis offeret alma
Pax animi, quàm tardus agit quâ plaustra Bootes.
Æquat opes Regum modicâ qui sorte quiescit
Compositus. Sed nos eheu! queis nil satis unquam
Esse potest, quod obest nobis optamus iniqui.
O! mihi brumali si frigore morbus acutâ
Febre salutaris, soccrum quem tussis anhela
Jamdudum quatit, & pituitæ flumen inundat,
Thoracem & fauces, & totos lethifer artus
Infestans, pulchro componat funere, rite
Lustratum sacris, & festas impleat ædes
Jucundo luctu, proh! quam felice lapillo
Ille dies, quanto mihi signaretur honore!

S

Quàm lætus ſtruerem inſidias ! quàm ſplendida pompæ
Bulliret ſpecies ! nuper mihi cuncta modeſtus
Aiebat ditis liberti proximus hæres,
Dudùm prædæ inhians cui dives avarus opimæ
Incubat, ardet enim capularem expungere ſcribam,
Qui Genero egregium ut felici morte triumphum
Et tantas conflaret opes, ſudavit & alſit,
Seque quaterdenos torſit male ſedulus annos.
Ecce ſenem tumulo tandem Gener intulit, eia
Dives opum variarum exultans funera læto
Proſequitur pæane. Sed ô ! dic, Optime, nunquid
Re felix verà. Minimè, inquis. Jam ſibi pulcher
Nobilitate placet, fortunâque ebrius altum
Et genus & titulos & avorum inſignia demens
Membranâ ingenti deſcripſit, & ordine totam
E priſcâ repetens demonſtrat origine gentem,
Nunc etiam patriâ fœda oblitus ora farinâ.
Æſtuat, huc illucque volubilis error in horas
Ancipitem verſat. Viden'ut triſti ardua fronte
Cœpta rotat vecors, abnormis, ineptus & ipſi
Tandem odio ſibi, difficilis, moroſus, & atrâ
Obſcurus nebulâ. Sic prorſus ut æquior illi
Sors foret, adſtantem piſtrino ruſtica turba
Indutumque ſago vili ſi cerneret artes
Tractantem patrias, deceat quem farre ſubacto
Aut mulæ coſtas onerare aut ſegnis aſelli.

Verùm his indoctum vulgus non commodat aures,
Dum ſtupet inſanis nummi fulgoribus amens.

Vox est una fori nummus, facit una beatos
Vel quæsita dolo regina pecunia cives.
Empta Themis pretio sellas dat habere curules,
Turpibus & trabeas mandat, quos & cruce nuper
Et laqueo dignos censebat calculus omnis.
Sordibus infamem passim me sibilus urget,
Dirus ait nebulo, cæli qui fulgura ridet,
Et Superis oppedit, ab omni parte scelestus.
Mille mihi nummus virtutes computat, arcâ
Quas contemplari mentem tenet una voluptas.
Quid mihi præsenti pretio non suppetit? Ecquæ
Non venalis adest fulvo dos rara metallo!
Improbus his plaudit sibi fisci Dama redemptor.
Ast ego quem nullus transversum decipit auri
Argentive nitor, cui doctæ Palladis artes
Inter opes veras dudum numerantur, egentem
Haud dubitem tibi Patruadem præferre, Coactor
Dave, saginatum populi quem sanguine, Regum
Cernimus aurato subeuntem limina curru.
 Non quod ego huic fatuo sua quem sapientia demens
Commendat, comes accedam. Quippe ille bonorum
Utilium fœdè servus, dum quâ decet uti
Nescit, opes magnas pelago donavit avaro,
Altè vociferans en felix vincula rupi:
Nec potuit nisi desipiendo evadere liber.
 Quàm sese virtus meliori pondere libret,
A puero mihi compertum. Tamen & mihi certum est

Non ita difficili vitam constare paratu
Naturam certo cui promptum est fine domare.
Sollicitâ quid opus jaculari plurima mente,
Pauca ubi sufficiunt angusto limite vitæ?
Quod tibi Calliope jam nunc edisserit, illud,
Crede mihi, à tenero nunquam non sedulus ungue
Exegi, moduloque meo me expendere novi.
Sexdenos Genitor totos industrius annos
Incubuit Themidis studiis, censumque reliquit
Exiguum terris excedens, qui tamen esset
Contento modicis satis, æmulus hunc modò vellem
Usque affectari. Sed me melioribus urens
Vis animi stimulis, Pindi juga docta subire
Impulit incensum præclaræ laudis amore,
Et Themidis tabulas, quibus & Pater optimus & stirps
Tota insudavit, studiis mutare Minervæ.
Pulverulenta fori sic inter scrinia visus
(Gente Bolæorum nequicquam dira fremente)
Tollere se indomitâ cervice Heliconis alumnus,
In mediosque dies abnormem ibi stertere somnum.
Fervet ubi à primo labor irrequietus Eoo.
Id consanguinei sævo exagitare tumultu
Dum pergunt, nihilo interea sese minus effert,
Arbitrioque suo gaudet componere Musa
Effrænis. Tunc spem fortunæ ponere, opesque
Spernere quas Phœbi bene nemo ambivit alumnus
Præter Pimplæas lauros nullius avarus.
Hinc rigido incoctum flagravit pectus Honesto,

Hinc & amor Veri insedit quem vincere nulla
Vis queat, aut nummi spes insidiosa dolosi.
Sic certum nulli Magnatum addicere Musam,
Atque jugum ferre indocilem (quis credat) inertis
Ludicra sectantem vitæ, tamen ecce secundus
Respexit Plutus donis opulentus opimis.
Orbis amor sedenim L O D O I X (quo numine Phœbo
Spiritus, & Musis stat honos & gratia vivax)
Candori niveo virtutis præmia solvit,
Prodigus interpres Recti, remque imbribus aureis
Auxit sponte mihi: nec eum dessistere cœpto
Indomitas iterans censorum turba querelas
Impulit, aut fraudes solers mihi nectere livor.
Spes & vota ultra superi fecere beatum.
Infesto me nunc verset fortuna rotatu
Ut lubet: hac somnus vertigine claudet ocellos
Blandè accersitus, nulla & mihi cura soporem
Excutiet deinceps, nisi quod me pungit Apollo,
Sollicitatque aurem vellens noctesque diesque,
Pangere victuro L O D O Ï C I maxima facta
Carmine, quando illo jactat se Musa Parente.
Sit scelus, heroïs, quo regnat vindice Pallas,
Immortale modis decus attentare caducis.
Ergo mihi ante oculos una obversatur imago
Augusti, vires addens ut vincere diros
Invidiæ morsus, Cæloque assurgere certem,
Arduum Epos fingens vivoque perennius ære.
Si mihi quod pulchro jam nunc mens parturit æstu

Succedat, dignum Phæboque & Regis alumno;
Fas tibi, fas vanusque, levisque, ipsoque Chorœbo
Æternùm dicat vesanior, ulla cupido
Si posthac animum incendens malesuada, vel auri
Ulla sitis spes blanda fovens me lactet inanem.
Meque extra jubeat vitam affectare beatam.

EPISTOLA VI.

AD

CLARISSIMUM D. D.

DE LAMOIGNON.

Causarum Regiarum antehac in Senatu Parisiensi Patronum, nunc Præsidem infulatum

SIC est, LAMONIDE, procul urbibus, abditus agro,
Curarum expertem videor mihi vivere vitam.
Angulus hic unus contrà aspera cuncta tuetur.
Vin' tibi dilectam sedem, mea regna, fideli
Carmine describam? Vati labor ille voluptas.
Plurimus attollit juga se per mollia collis,
Immensum unde patet latè prospectus in æquor,
Ambitiosus ubi puro torrente superbit
Sequana, rura secans, & per discrimina centum
Sectus agris, unus centum tibi flumina reddit.
Non tot Carpathio Sporades se gurgite tollunt,
Quot pater è medio miratur surgere fluctu
Cycladas, unde loco nomen fecere coloni.
Multa salix ripas circum, & nux plurima vestit,

Sponte ſolo natæ, quas prætereundo viator
Aſſiduè vexare ſolet ſaxoque manúque.
Imminet his ſcopulo pendens, formamque theatri
Arduus oſtentans vicus. Non ulla redemtor
Hùc cæmenta vehit; ſciſſâ ſibi quiſque penates
Incola rupe ſecat, ſed enim hic ſunt mollia ſaxa.
Paulò ſplendidior domus eminet una Dynaſtæ
Muro cincta, rubetque orientis lumine Phœbi,
Mons & obeſt ſævâ ne quid lædatur ab Arcto.
Hîc ego, LAMONIDE, liber, parvoque beatus,
Quot mihi Parcarum decurrunt pellice ſoles
Apponens lucro, campis modò ſolus oberro
Irriguis, libro intentus; modò mente volutans
Quod queat ad vitam compendia ferre beatam,
Sedulus utilium proviſor obambulo. Sæpe
Difficiles verſus cudens ſudante Minervâ;
Quod dudum vano conamine perſequor, ecce
Apprendo eluctans nemoroſa per avia verbum.
Interdumque hamo piſces captator ineſcans,
Perfidus ingluviem fallo. Dein bella per auras
Sulphuris incenſi auxilio plumboque volante
Indicens avibus, dum plaudunt nube ſub altâ
Aëra mulcentes cantu, certo eminus ictu
Dejicio. Miſcere juvat ſic ſeria ludo.
Accipit hinc reducem non divite menſa paratu,
Sed quam munditie commendat honeſta nitentem
Simplicitas. Dapibus quas villica ſtruxit inemtis
Condivitque fames, ſtomachoque obſonia fecit
Bergerato

Bergerato melior, cum paucis veſcor amicis.
Nulla hîc Bruſſani curamus dogmata, ſanis
Quando nihil ſanum non eſt. Sine fraude Lyæus
Innocuas inter bibitur leniſſimus eſcas.
O fortunati colles! ô dulcia rura!
O molles umbræ nemorum! Diis ô! Domus ipſis
Digna coli. O utinam tot conflictata procellis
Vita mihi, hoc placido poſſit conſiſtere portu;
Et quod fata dabunt ævi ſupereſſe fugacis,
Exigere inſani citra commercia mundi;
Hoc lare ſolus agens, vel roſcida rura pererrans
Tunc unus ſuperûm factus mortalia temnam.
    Aſt ubi fumoſam ſors aſpera cogit in urbem
E veſtro migrare ſinu, vos florea rura
Deſerere: actutùm me mille negotia circum
Inſiliunt, ſævo circumſonat unda tumultu.
Hîc conſanguineo ſeſe malè fœdere jactans
Urget atrox, & adhuc coopertum pulvere ſævus
Vellicat, ut litem dubio quam jure tuetur
Perſequar adjunctus tutor: ſequor uſque trahentem
(Nec mora, nec requies) ocreatus. Eo duce luſtro
Purpureos proceres quotquot ſubſellia jactant
Egregios. Hic trans extrema ſuburbia longè
Inſanabilium attingit vicinior ædes;
Viſendus *Templi* conterminus *ille Paludi*.
Mille mihi intereà totâ narrantur ab urbe
Triſtia certatim de me, queis frigidus horror
Injicitur, gelidúſque coït formidine ſanguis.

Multus apud Regem de te fuit, ô bone, sermo,
Et satiram culeo dixerunt & cruce dignam.
Quid super his, LODOIX, aio? Rex optimus ore
Subrisit placido tacitus. Tibi dira minantur
Omnia quos nuper, censor licet æquus, inustos
Carmine lusisti; princeps hos totus amaro
Felle tumens Prado extimulat, sed & ipse volumen
In te tartareum scripsit: convicia legi
Queis operi proludit atrox: ea nempè notavi
Multus ubi prostat venalis pileus, uni
Eximio magnâ thecam circundare chartâ.
Unâ voce super, crimen tibi plurimus Aulæ
Assecla impegit nuper. Te cominus ense
Transfixum, totam modo jactat fama per urbem.
Diditur in vulgus famosum Epigramma Bolæi
Nomine. Suspicio Luparâ versatur in altâ
Scommate ferventem te conscripsisse libellum.
Min' tu tale nefas? prorsus tibi; tota PHILIPPI
Atria non vano hoc de te rumore volutant.
Jam bis sex fatis abiere volentibus anni,
(Hei mihi) cum famâ nimium felice volumen
Exiit, evulgans rudioris Carmina Musæ,
Inde mihi clades fluxit, quam avertere Veri
Nec vis ulla, tenor nec vitæ candidus usquam
Evaluit. Plebi insulsæ sum fabula factus.
Ecce tibi satiram stulto temerarius æstu
Edidit in lucem nullo sale scurra, facetum
Quem sua garrulitas & cœca libido jocandi

Clarat apud fatuos ruris genialis alumnos :
Illa meâ , ut placeat, jactatur cuſa Minervâ ,
Réque meam verâ provincia credit ineptè ,
Nec prodeſt teſtes urbemque aulàmque vocare.
Nugæ , aiunt , ſed enim tua cognita forma canendi.
Quot tua Muſa dies dedit huic operoſa labori ?
Frigida nemo meæ ſapiens deliria Muſæ
Objectare auſit. Quò te mage deprimis , hoc te
Laude magis cumulas , tibi probrum cedit honori.
Sic ego , ſic curis quas undique conflat in urbe
Sors inimica mihi , malè tortus & uſque cruentâ
Anxietate lacer , nec dulcibus otia Muſis
Fallere ; nec doctas poſſum prenſare Sorores.
At mihi , LAMONIDE , veniæ tamen inde mereri
Nil queo , nec vulgi injuſtas compeſcere voces.
Nempè ſimul noſtras res proſpera fata ſecundant,
Sponte mihi Aonios tunc ſe recludere Fontes
Ilicet & Phœbum credunt ad juſſa venire.

En LODOIX , famæ ſi credimus , omnia ferro
Vindice diſturbare parat : jam fulminis inſtar
Ecce Valencennas irrupit victor in arces ;
Et quondam Hectoreæ ſcopulúſque & dedecus aulæ
Cameracum , faſtus dediſcere cœpit Iberos ,
Ex quo æquata ſolo tot propugnacula cernit ,
Et ſtupet invicto vallatas aggere turres ,
Victoris nutu ingenti cecidiſſe ruinâ.
Dicitur & cœſas ferro ſtraviſſe phalanges
Naſſavii , Audomarúmque novo claraſſe trophæo

Aurelius. Proh quanta ſeges ſe vatibus offert!
Quàm pleno fluet Aonius tibi flumine torrens!
His mihi blanditiis malè palpum obtrudit amicus;
Hácque ætate putat tot fœta Heroibus, arte
Carmina ſic fingi, bello expugnantur ut urbes.
Inſolito mihi tunc areſcere vena ſtupore,
Et neſcire pari par deinde referre jocanti.
Sic linguæ, ſic vocis inops, tibi Gallia, ſtultus
Invideo partos ex omni gente triumphos.
Felix ô! nimium felix, vitare malignos
Qui cœtus hominum potuit; quem ſorte beatum
Exiguâ procul à vulgo tegit angulus; aura
Quem non afflavit tranſverſum vana fugacis
Gloriolæ; ſoli ſibi vivere lætus, & otî
Dividere arbitrio dulces inglorius horas;
Ille nihil fatuæ plebis ludibria curat,
Judiciúmve horret, plauſus aut ambit inanes.
At nos, nos miſeri vates, Permeſſide lymphâ
Pectora queis jam dudum, & laudibus ebria fervent;
Nobile ſervitium & faſtus tolerare malignos
Aſſueti, ſimul ut collum præbere capiſtro
Cœpimus, haud ullâ nos eximere arte valemus.
Quò ſemel ingenio clari pervenimus, inde
Non niſi funeſtâ latéque ſonante ruinâ
Excidimus, ridet vulgus ſuperâ arce cadentes:
Et quos tot docto ſudati marte labores
Ditârunt, noſtri tædet niſi mira ſubinde
Edamus. Quatit aſſiduo nos fulmine cenſor.

Attigimus postquam summum, contendere pennis
Nos premit ulterius plebs putida; sontica nec nos
Solvere causa potest; revirescere Musa jubetur
Nix postquam capiti accessit, viresque solutæ:
Tempore decrescunt tamen omnia, mî quoque sulcis
Cui faciem nondum rugavit fœda senectus,
Phœbæâ fervere minus præcordia flammâ
Experior; nec jam molli nisi stratus in umbrâ
Altorum nemorum, cùm sola immurmurat aura,
Sentio vocalem per amica silentia Musam.
Namque per occultas, quâ rara est semita, sylvas
Quando errare animum tangit nunc una voluptas,
Jam nequeo populo tritos insistere calles.
Vos mihi, vos, inquam, sylvæ saltúsque profundi,
Vos modò præsentem datis in nova carmina Phœbum.
Villula cui cordi est, huic magna Lutetia sordet.
Ergo, LAMONIDE, fuge quærere cur mihi tota
Æstas, urbe procul, procul & Te, dulcis amice,
Irriguos inter lucos exacta, furentis
Lenierit rabiem Canis & momenta Leonis.
At Te, LAMONIDE, heroum cui sanguine ducta
Nobilitas, stimulos titulis potioribus addit;
Cui largè exundans & pleno dives ab alveo
Vis salit eloquii, mentes evincere certa,
Purpura cui virtúsque novos circumafflat honores:
Te Te, inquam, decet in medio dare jura Senatu,
Te pleno regnare foro, legesque tueri,
Patria Te poscit totum, Themidísque tribunal,

Te cives Patrem, puerique parentibus orbi
Ultorem appellant; & quæ Te judice dudum
Ad Styga descendit scelarata libido nocendi,
Non prius absentem reginâ sentiet urbe,
Quam caput attollet, viréſque repente resumet:
Nec potis ipsa Themis, nisi Te duce cernere rectum.
Ast ego quid vates, quid civis inutilis urbi,
Quid conferre queo nugis & Apolline plenus?
Me saltus, me prata, levi me lympha susurro
Assultans, rapit illecebris; sine stratus in umbra
Ducam sollicitæ jucunda oblivia vitæ,
Aspirent donec Septembres mollius auræ,
Et Cereri, lætis gaudens Pomona viretis
Succedat. Tunc cum maturæ vinitor uvæ
Exultans canet injusto sub fasce Lyæum;
Tempore non alio cives, urbémque revisam,
Indè Bavillæum duce Te fugiturus in agrum:
Tandem lætus ibi, grata ocia quæ semel annus
Pomifer indulget fesso, Tecum, Optime, captans;
Sæpè alacer tua pone legens vestigia, quamvis
Flectere quadrupedem frænis indoctus, amico
Ante equitante tamen gressus glomerabo citatos:
Nunc ambo vacui curis in gramine molli,
Purus ubi leni per valles murmure serpens
Exultat rivus, quem divos aquis Polycrene
Fonte creat, lætosque uberrima fundit in agros,
Quæ natura boni, quæ recti semita, virtus
Vera quibus se præsidiis sustentet (id unum

Quando animo curæ eſt) quáve arte paretur, agemus;
Moribus innocuis utrum ſanctóque tenore,
Immortale decus famæ quæratur, an alti
Dotibus ingenii, cui fontibus hauſtus ab ipſis
Doctrinæ lepor acceſſit veríque peritus:
Vir probus an cunctas vitiorum exſcindere fibras
Debeat atque omnes omnino abſtergere nævos.
His me, LAMONIDE, ſtudiis Tecum uſque tenebis,
Rure Bavillæo. Felix niſi turba repentè
Importuna virûm, ſtrepitu temerè omnia miſcens,
Ad triſtes nugas abducat & otia turbet.
Scilicet innumeros inter quos undique clarum
LAMONIDÆ nomen, terris & didita fama
Húc ciet, interdum ſerò expectantur amici
Quatuor ad ſummum, triplici cum ſe agmine fundit
Irrumpitque cohors, cultu officioſa moleſto.
Heu fuge! ter felix ſi ſe ſpelunca Tibi offert
Devia, quò nequeant Te veſtigare latentem.

EPISTOLA VII.

AD CLARISSIMUM D. D. RACINE.

PROH quàm grande ſonat facundi voce Tragædi
Muſa tibi, attonitæ ſuſpendit & agmina plebis,
Gaudia nunc ſpirans, nunc miſcens corda tumultu,
Nunc habilis mentes ſeſe extra abducere raptas!
Sanè Agamemnoniæ non luxit fata Puellæ
Græcia tot lachrimis quot Cantimella cothurno
Elata excivit, referens uno Aulide cæſam
Nomine, dum auguſto celebratur fabula ludo,
Undique cui rauco ſubſellia murmure plaudunt.
Sed tua Melpomene quamvis ſibi pectora ſubdat
Flexanimâ arte potens, tamen ô! ſpes paſcis inanes,
Omnia ſi ſpondes doctæ ſuffragia Muſæ
Adfore. Racini ſic optime res habet, inter
Noſtrates, ſimul ut ſe quis ſubducere vulgo
Inſuetum per iter contendit Pallade dextrâ,

Undique clamoſo tum ſeditioſa boatu
Factio ſe tollit. Livoris fæta veneno
Turba virûm crocitat paſſim. Nempe illa malignos
Lux oculos lædit : ſed & ipſi pectus amici
Infeſtum gerere incipiunt , fulgoribus icti
Ægreſcunt. Una in terris compeſcere diros
Invidiæ morſus , magnis virtutibus æqua
Una poteſt læſo decus & vim reddere Vero
Mors opportuno poſt fata noviſſima caſu ,
Ulciſci felix & grandia nomina Vatum ,
Et juſtâ egregios componere lance labores.
Ante brevem anguſto quam Parca includeret antro
Molerium , precibuſque locum mercata ſepulcri ,
Cogeret humanis æternùm abſcedere rebus ;
Aurea tot quæ Muſa dabat tunc divite venâ
Carmina , quæ ſanâ nunc mente ſolemus ad aſtra
Tollere , felle madens non deſtitit inſectari
Et lacerare probris cenſura injuſta malignis.
Ingenia hocce nefas male conjurata fovebant.
Tum quæ Melpomene divino inſtincta furore
Dictarat , bene conſultus ſimul ut dare luci
Cenſuerat Vates , naſcentem extinguere fætum
Auratâ fulgens in cyclade fœmina princeps ,
Plurimus & Tyrio conſpectus Marchio in oſtro
Certabant ; mentes inſania fædus & error
Ut verſant , (dictu miſerabile !) pollice verſo
Splendidiora Viri quæ cultu cunque nitebant ,
Carpere delirans ſententia ; nunc Comes aſper

Increpitans, Actum se proripere ante secundum;
Nunc minus exactâ ceu constet fabula scenâ,
Voce queri indignabundus Melitensis acerbâ,
Alter & addictus sectæ cui splendida fuco
Impietas simulat pietatem; vel cruce dignum
Vel culeo Vatem censere, quod illa sit ausus
Designare palam velo portenta remoto.
Marchio deinde ferox & pugnax arma minari,
Postpositam Orchestræ ulcisci dum destinat aulam.
   Ast ubi ferrea lex, & inexorabile fatum,
Funestâ nobis divinum sorte Poëtam
Invidit, quantùm ingenio, quantùm arte valeret
Musa Viri, extincto clare deprehendimus astro.
Hoc casu perculsa dehinc Comædia vix se
Erexit, nervos & vocem luget ademptam,
Nec potis ægra suo se sustentare cothurno.
Constitit hactenus hac nobis res Comica sorte.
   At tu, cui Tragico sublimis pegmate surgens
Musa, Sophocleæ referens spectacula pompæ,
Una senescentis solamen idonea nobis
Et dare Cornelî, lauri immortalis honorem
Parturit, exsuperans Franci mille inclyta Pindi
Ingenia, hîc, inquam, tu me, Bone, sedulus audi.
Desine mirari si livor dente maligno
Roderete, & nigro malefæta calumnia felle
Inficere aggreditur, superûm id sapientia Regis,
Cuncta regens sano moderamine, temperat, & sic
Consilio inducit quod sit magis utile recto.

Sæpe putri virtus torpet corrupta veterno.
Invidiæ ſtimulis, æſtro ceu percita magni
Vis ſæpe ingenii ſublimibus ardua pennis,
Se tulit ad pulchræ ſuprema cacumina laudis.
Quò premere arte magis contendimus, hoc mage dotes
Exerit audaci niſu. Concuſſa tumultu
Atque importunâ vexata Chimena procellâ
Parturiit Cinnam; fors, & fas dicere, Burrhus
Ille tuus ſic flore nitens, & Appolline dextro
Compoſitus, debet Pyrrhi cenſoribus ortum.
Sane ego cui nomen ſpatio breviore niteſcit
Incluſum, radiis & gloria ſegnius urens
Lumina pallentis miſero livore catervæ;
Sed cui fervidior jamdudum ſpiritus, & mens
Ferre jugum indocilis, mirum! conflavit amicos
Oſores, qui me majori fruge beatum
Ditarunt, tenuis quàm vana induſtria Muſæ,
Gallia quam laudat plus æquo. Scilicet acres
Quo mage deprehendi funeſtam effundere peſtem,
Hoc magis attentâ rexi veſtigia curâ.
Quin, ſimul ut chartis animus quid prodere geſtit,
Ilicet occurrit vigil obtrectator oberrans
Plurimus, adſpectans quâ lethifer arte nocere
Sit potis. Hinc lucro ſolers apponere ſævos
Latratus, morſuſque importunoſque furores,
Conſiliis uſque auſcultans, errata retracto.
Quod vitii carpunt hoc emendare laboro,
Nec niſi ſanato mihi dicta refellere morbo.

Cura fuit; quò me violentius hostis iniqui
Impetiit livor tendens impingere dentem
Immerito, pulchrâ ut memet virtute tuerer
Hoc magis incubui; ratio hæc fuit unica semper
Vindictæ. Nemesin tibi, si sapis, assere eandem.
Exemplo docilis, dum te male sana procaci
Turba Poëtarum vexat clamore, Camænæ
Affectans violare decus, convicia fortis
Despice latrantum, vanam crocitare cohortem
Corvorum sine, nec te odia hæc crudelia turbent,
Et jocus & lucrum tibi sit vesana furentum
Factio. Quid possunt, age dic, sic rauca crepantes,
Infestare tuam maledicta per irrita laudem?
Quidquid te contra vecors inscitia tentet,
Hoc noster Pindus per te illustratus, abundè
Discutiet, doctæ æternùm sua præmia Musæ
Asseret, & justo vindex examine, gentis
Venturæ tibi cuncta dabit suffragia victor.
Postera quid de te, Racini, sentiet ætas,
Cum Phædram aspiciet fato domitore subactam,
Incestis facibus genio obluctante calentem,
Immersam lachrymis, nondum virtutis inani
Pectore ducentem suspiria? sera quid, inquam
Posteritas de te non mirabunda loquetur!
Quâ non laude vehet felicia tempora quæ te
Authorem tantorum operum genuere? Beati
Franciadæ, vatem qui Phœbi numine plenum,
Atque habilem augustâ dare tot spectacula pompâ,

Conspexere virum, famâ super æthera notum.
Interea, quam blanda sui dulcedine cantus
Melpomene irritat censorum turba, tumultu,
Ut lubet, insano circumstrepat. Haud mihi curæ est
Nostra an Perrinus, vel Jonæ frigidus author
Carmina miretur, LODOICUM dummodo Magnum
Delectent, Cantiliaco Condæus & illa
Rure probet, legat Enguienus, Colbertus, & unâ
Vivonides, Rupifucaldus, Marcillacus, & tu
Pomponi, dein mille alii comprehendere versu
Quos hîc Musa nequit, sibi pectora demulceri
Carminis illecebris usque experiantur. At illi
Et Montauserius faveat si pollice dextro,
Quanto sublimem se tollet Musa triumpho!
Hos sibi fautores ambit, sors vertitur illis
Judicibus; sed quæ crasso mihi plurima limo
Ingenia occurrunt pingui & compacta minervâ,
Cuncta admirari præfervida quæ parit æstu
Præcipiti & luxu vano ambitiosa Poësis,
Hæc jubeo plateâ, Balathronis ubi ardua magni
Pulpita se tollunt, sibi sedem figere, ut illic,
(Dum Musam quærunt numeroque sonoque carentem)
Doctos Pradonis fœtus mirentur & artem.

EPISTOLA VIII.

AD

LUDOVICUM MAGNUM.

PARCE tui victor, Lodoix, cumulare triumphos,
Aut artem abjicio; satiram dediscere certus.
Nil quam mirari, nil quàm laudare Camæna
Jure potest, te Rege, stylo laus competit una.
Nunc illo qui me sibi subdit fervidus æstu,
Argutæ numeros Odes contexere tendo,
Nunc spirans majora, audax Æneidos author,
Arduum opus meditor quâ possim industrius arte
Perficere: expugnat mentem furor entheus ægram
Scilicet, & placitis dum luditur ebria curis,
Experior Vati latices arescere sacros,
Inque dies mihi degenerem sterilescere fundum.
Nempe parum gratum sudat dum Musa laborem,
Nil parit heroi laudis, sibi dum parat ingens
Dedecus, & salsis Pindi fit fabula alumnis.
Saltem si virtus hæc bellica, vindice ferro

Cuncta metens, annum fulmen suspenderet unum,
Fors tantilla moræ requies queat ista vigorem
Reddere tentanti nervos expromere, lethumque
Excutere, & sarcire novâ dispendia fruge.
Non est noster adhuc labis nec criminis expers
Pindus, habet quo se censoria virgula latè
Expediat, nec deest mihi copia carminis hujus,
At te victorem sectari nulla facultas.
Vix tibi Dinantum & Limburgum marte subacta
Cesserunt, cum nos Condate Bochaniumque
Expugnatæ arces subitò, nova carmina poscunt.
Te pulchræ laudis sitientem, avidumque pericli,
Gloria perpetuo victorem fæta triumpho
Usque comes sequitur, bellique per ardua cuncta
Expedit: hinc tibi sæpe die Mars parturit uno
Plura, labor noster longum quàm fusus in annum
Sit cantare potis vel fultus Apolline dextro.

Quod si Versalias, populi devinctus amore,
Redditus ipse tibi repetis, quatere oppida bello
Fessus, & armatas in bella agitare cohortes:
Pacificis importunus virtutibus illic
Attonito mihi mille micas, propiusque tuentem,
Major adhuc Lodoix radiis insignibus urit.
Illic deliciis indulgens nobilis otî,
Non minus heroem præstas quàm cum aspera Martis
Inter terrificos exercet pugna fragores
Indomitum; Hectorei sustentas munia Regni
Innumera, & tibi mens unus, das jura laboris

Immodicus. Florent artes te vindice, Patrem
Largus opum te MAGNE, geris, ſed & imbribus aureis
Vel criticas decorant largè tua dona Camænas.
Crede mihi ô LODOIX, arte hac plus te geris æquo
Munificum. Nigrum vitiis infigere theta
Nos docti à Genio, & mordaci radere Vero
Auriculas vulgi, nos Vates ſcilicet ohe
Ut ſimus queruli nos finxit ſorte Prometheus
Abnormi. Si quis nos maceret, haud erit ille
Culpandus ſubitò. Nimirum ſæpe Camænas
Deſidiâ frangi, & turpi languere veterno
Deprendas, ſtimulus ſi deſit pungere felix.
Exerit his lentum videlicet una vigorem
Ira calens ſtomacho, mens frigore ſtringitur, & nil
Grande parit, grates tantummodò ſolvere ſi lex
Urgeat officii; ſed pulſat ſcita querelam,
Ne dubita, ô LODOIX, cum bilis in hepate turget.
O! mihi Francigenûm ſi tempore vivere Regum
Fas fuerit, ſua quos ſocordia menſque ſiniſtra
Finxerat apprimè dociles ſervire Miniſtris;
Quos nemo Hectorei moliri vidit habenas
Imperii, rerum geſtarum nominis uno
Indicio teſtes, ſine mente & pondere larvæ,
Nec mihi lex iſtæc nimirum operoſa, nec illis
Tunc fuerit. Proh! quàm fœcundo gurgite dives
Sponte latex Vati flueret Permeſſidos undæ.
Te Rege aſſiduus labor eſt & cura perennis
Plaudere;

Plaudere, ſydereoque oculos intendere olympo;
Dent ſuperi ut noſtræ propria hæc ſint munera genti.
Ille ego ſic quondam nigro ſale inurere durus
Et ſtudia & mores, nunc ut te, maxime Regum
Intueor, mihi ſtat mentem affectare benignam:
Candidulus ſcriptor ſtimulos iramque remitto.
Abſolvit totam Lodoici gratia Gentem.
Parcere ſic ſæclo ſed cum mens optima ſuadet;
Interea paſſim ventoſo turgida faſtu,
Et ſecura mei regnat Pharſalia celſam
Cervicem tollens impunè, licentia ubique
Infeſtat domitatque animos, ratioque ſevera
Exulat, & ſenſus perverſo more ſiniſter
Jam meditatur Epos revocare, & reddere magnos
Heroas ſcenis exploſa Poëmata dudum.
Illa etiam vitiat vel ſcripta Academica labes.
Carminibus, Perrine, tuis cenſura pepercit,
Magne Prado, Francum ceſſit tibi præda Theatrum.
Non vacat his ſtudiis incumbere jam mihi dudum.
Unum opus incumbit nunc concinnare volumen,
Quo tua vel ſero immortalia facta nepoti
Prodantur, legeſque tuæ, & tua ſpiret imago.
Illa ſibi curas omnes animique vigorem
Et ſtudium addicit Lodoici gloria; jam te
Nil præter, Lodoice, meis ſe ſenſibus offert.
Nec tamen ille habitus mentis ſtudiique flagrantis
Spiritus, eſt precio nummi quæſitus emacis.
Mancipii caput hoc devotum, Maxime noras

O Lodoix longè ante tui quàm me aura favoris
Afflarit, victrix erupit flamma, suique
Impatiens æstus, cohiberi nescius, unum
Spirabat Regem, plectro pulsare voluptas
Una mihi nomen Lodoici; norma Poëtis
Scilicet obsequii, dux, & lex est amor unus.
Illo Calliope docuit laudare Magistro,
Vel dum censuræ tractabat amarior artem.
Sed postquam subiit donis opulentia Vati,
Magne, tuis, inopem hæc (fas dicere) copia fecit
Calliopem; Quin & scribentem sæpe remordet
Legitimus curæ stimulus; Pluti aurea turbat
Sollicitam facies occursans, stringit inerti
Frigore, vel Phœbi propioris dum calet æstu.
Ut pretium accessit scriptis, mercesque labori
Addita, cæperunt Musæ vilescere fætus,
Et thuri fædo decrescere gratia nummo.
Quàm vereor ne nunc Regali munere dives
Incedens, orbi videar data præmia palpo
Corruptus quæstu, conferre ad vile probrosus
Servitium, & gratum Regi modò solvere censum,
Dum sic præclarâ incensus præcordia flammâ
Indomitus præco Lodoicum ad sydera Magnum
Laude veho meritâ. Fors & (sic inquio mecum)
Hæc mea apud seros precio leviore nepotes
Carmina erunt, ut me censebunt Regis alumnum.
At tamen hanc quæ me vexat sic turbida curam
Excussâ mentis nebulâ compescere promptum est.

Si cunctis tua quos plenâ sapientia fruge
Orbe beat toto, vetitum est tua, Maxime, facta
Pangere; legitimum, dic sodes, munus obire
Quis poterit, veræ & mercedem solvere laudi?
Ah quantò satius plectro ingeminare sonoro
Concentus! amor ingenium est & copia Vati.
Ille mihi toties exemplum & norma canendi,
Bilis & indomitæ sine fine vaporibus æger
(Est nostrum hoc itidem, morbi genus) optimus ille
Flaccus ut ardebat petulanti splene, Camænam
Arcessens ad opem, ludebat carmine, sensa
Confidens animi Chartis, agitansque cachinnos.
Ille tamen, cui sic est pictus Tullius ater,
Æternâ qui dedecoris te labe, Tigelli,
Infecit, Glyceram domuit nihilominus ille,
Delicias orbis Augustum pectine dextro
Argutus cecinit, numerisque styloque beatus.
Laudis iter Flacco ductore capessite vates
Exemplis dum se sic barbitos acriter urget
Nobilibus, nervosque intendit docta loquaces;
Ut te, Magne, canat, rupes dulcedine blandâ
Auritas fieri putat, & se sede movere
Ad numeros Musæ, simul & sibi defore nunquam
Carmina inexhausto de fonte Aganippidos undæ;
Sed Lector vellens aurem sic admonet, ohe
Sic tibi blandiri jam desine, viribus impar
Mille modis Flacco es. Tibi dos est unica fervor
Ingenii effrænis, petulansque audacia Musæ,

Cui cedat Persî & Juvenalis ſpiritus atrâ
Bile calens ; ſed ſi demiſſum vana libido
Urget adulari , Pinchenius haud tibi diſpar.
Ecqua ſubit ratio quâ dicta refellere poſſim ?
Me victum experior, nihil ultra tendo pudore
Obrutus , & prorſum Vero victore ſubactus
Admiror , ſileoque ſtupens , hîc terminus hæret.

EPISTOLA IX.

AD

CLARISSIMUM D. D.

DE SEIGNELAI,

Sanctioris Consilii Quatuorvirum.

SI bene te novi nunquam laudator ineptus,
Purgatam, Colberte, tibi permulceat aurem.
Jactat adulator nequicquam garrulus artes
Dulciculas, & dum extremos parat irrita sudans
Ferre tibi nomen palpo malesanus ad Indos;
Frustra te laqueis catus irretire dolosis
Speret inane canens. Tibi scilicet undique tuta
Protinus erumpit, victrixque recalcitrat uni
Auscultans Vero virtus. Nempe omnia dispar
Omnibus his quos dulce sonans facundia vanos
Decipit illecebris & inescat blanda supinos.
Nimirum æthereæ simul illos Serreus aulæ
Inseruit, fecitque Deos, tunc sidera plantâ

Cœlicolas calcare juvat, terrasque jacentes
Despicere, & radiis caput ostentare coruscum.
Non ita te stolido male frangit gloria plausu,
Nec sic prostantis connives thuris odore.
Non quod te duri finxisse Promethea credam
Pectoris, indomito qui circûm robore cinctus
Dextrè palpanti mente obluctêris alienâ,
Et furcâ trudas qui docto industrius ore
Te canat, & florum dum munere sobrius ornat,
Mulceat argutâ captos dulcedine sensus.
At cui Musa rudis, nec dum thus spargere cauta,
Sæpe parum dextro dum condit Apolline carmen,
Heroi frontem incussâ percellit acerrâ,
Monterei captâ celebrat decus Aldenardâ,
Et pulsum Ducibus Germanis deinde Turennum
Venditat infelix; nec enim laus ficta morari
Aut mulcere potest incoctum pectus honesto.
Forte tuum si quis Genitorem ambire paratus,
Pingat sanguinei sævum Mavortis in armis
Funera spargentem, vel clavâ monstra domantem
Herculeâ, proprio quem gloria cingit honore
Conspicuum & radiis sua virtus inclyta late
Spectandum populis prodit, dum munera mille
Irrequietus obit, Regique impendere promptus
Grandem animam, decora Hectori vigil ardua sceptri
Sustinet; egregiisque parens decus artibus addit.
His studiis Mecænatem qui reddere curat,
Pelidæ similis si describatur Achilli,

Protinus ille nihil vanis fulgoribus æger,
Attonitusve animi, LODOICUM agnoscere possit,
Atque uno absterrens oculorum fulgure Vatem,
Aonios latices æternùm arescere cogat.
Qui sapit, ut par est, satis huic, mihi crede, supellex
Est sua, nec cupit alterius splendescere cultu.
Ecquid enim prodest si me laus putida sanum
Et succi egregium commendat, ubi intus anhelum
Flamma vorax coquit, atque oculos crudele rubentes
Acribus accendit scintillis luridus ignis?
Nempe nihil pulchrum est nisi Veri è fonte petitum.
Vero uni ingenita est animorum gratia victrix.
Ipsa etiam pulchro tingatur fabula Vero
Si quid fingere vis. Vero ut sua gloria constet,
Scilicet arguti condunt mendacia Vates.
Dic quianam Francas mea carmina sparsa per urbes,
Deliciæ Regum & vulgi, celebrantur ubique?
Illa, fatebor enim, numero plerumque, sonoque
Inconcinna fluunt. Ibi enim sententia legem
Præterit atque modum non raró, audaxque solutis
Musa metris exultat, & æquore ludit aperto.
Ast eadem Vero inprimis victore triumphans,
Prodere se gestit, præcordia & intima, larvâ
Rebus detractâ, invadit. Sua præmia laudi
Calliope justâ exæquans jura omnia lance,
Dividit, & pœnas sceleri, de culmine summo
Deturbare audax Fatuum, & calcare jacentem.

Dux animum ratio regit, & moderamine tractat
Invicto, nec quid chartis arguta legendum
Mandat, quod secum non multâ excusserit arte.
Emicat, erumpitque audax se prodere luci
Oportunè importunè sententia frugis
Plena, beatque animos miro sermone stupentes.
Non ea laus Jonæ, non est ea Childebrando,
Non ea stat vobis vanorum frigida vatum
Ludicra lascivæ figmenta incondita Musæ,
Indicule horarum quas dulces cunque cupido
Aut infelices habet; & tu gaudia plebis
Insulsæ Speculum, & quos deliravit Amores
Païsius, quibus adjungunt se deinde, gemellus
Fœtus, Amicitiæ, queis nomine constat in uno
Gratia; nempe crepant nil sanum cætera, quamvis
Turgeat immodico facundia splendida luxu.
Sed me fors vanis ludit mens ebria nugis,
Atque suo vati palpatur amabilis error,
Quisque sibi blandus parcit. Nunc te excute, Musa;
Nil tibi condonans. Nemo est adeo integer usquam
Atque animi rectus, cui non quandoque sinistra
Offundat tenebras ratio. Nam recta docenti
Naturæ nunquam non pravi obsistimus, & ceu
Nos nostri pudeat, peregrino cortice tectos
Ire juvat, frontique alienam inducere formam.
Displicet hac ipsâ vel qui sit candidus arte.
Ingenuam nemo faciem non frangere certat.
Nunc (viden) ut cunctis os cætibus importunum
Ille

Ille infert, meritò quem qui ſapit omnis abhorret,
Inſulſo ſermone gravem, æternùmque dicacem.
Non rudis ille quidem ingenii, verùm indole triſti
Tardus, inerſque, jocos ſectatur numine lævo,
Et male feſtivus laſcivit, ubique venuſtos
Dulciculo affectans ſermoni aſpergere flores.
Quò riſus venereſque, inconceſſoſque lepores
Sectatur magis, atque ſuâ ſtudet arte placere,
Hoc magis eſt odio, vel dum eblanditur amorem.
Simplice ducuntur mortalia pectora Vero.
Mollibus illecebris bullati blæſa puelli
Lingua ſcatet, dum ſenſa animi balbutit, & infans
Simplicitas hæret, certis diſtinguere ſignis
Neſcia quæ tacito mens dudum parturit æſtu.
Dum mihi concinnas ficto commenta colore,
Protinus invadunt me tædia, ſenſus inanes
Ad numeros torpet, ſed ubi ſplendeſcere Verum
Incipit, huc animum rapit imperioſa voluptas.
Cuncta trahit facies Naturæ, non opus illi
Illecebrâ; ſi quem ſtomachoſum dædala finxit,
Difficilemque animi, genii plerumque libido
Illa placere potis; ſua cuique eſt gratia formæ
Nativæ, pravum facit ingratumque coloris
Mentiti dolus ingenuo ſuperadditus ori.
  Qui cunctis niveo morum candore placebat,
Et quamvis ſale doctrinæ nil tinctus, ubique
Gratus erat, nuper Sophiæ ardua culmina captans,
Obcurâ nitidam infuſcat caligine frontem,

X

Atque supercilii nube omnibus imminet atrâ
Horridulus, pulchras nil præter Apollinis artes;
Nil præter versus crepat; & quos sibilus urget
Scriptores, illos vindex ulciscitur, acer
Exprobrare viris quod deteriore palato
Optima putiduli fugiant; symphonia nec quid
Lulliadæ cordi est; nihil illum scena moratur
Regifico luxu, buccâ modò captat hiante
Quinaltî versus, nihil insuper; omnia censor
Suggillat, numeros si tollas; sic ubi tendis
Emendare tibi quod pravum inoleverit olim,
Tu te deterius vitias, gravioraque peccas,
Naturæque malâ vultum inficis arte dolosus,
Quæsitæ studio doctrinæ inscitia præstat.
Nunc repeto, una potest rebus decus addere Veri
Forma, diu nulli vivax sua gratia stabit
Illita pigmentis. Nequicquam extundere tentas
Ingenio mihi quod placeat, nil dulce voluptas
Ulla dabit studio dudum arcessita profundo.
Una animum tangit sinceri industria cordis.
Gaudia vera fluunt puro de flumine nata.
Pectoris ingenui. Viden'ut se venditat inter
Regales epulas, & Massica paucula scurra
Uvidus. Arguto quæ fingit garrulus ore,
Quò scenam exhilaret, gypso sunt omnia plena,
Hic merus est fucus, viget illâ morio scenâ,
Hoc tantùm: nam si desit ludo ille theatri
Plausus, humi serpit vecorde tenebrio turpis

Pectore, vile caput ſordes nil præter & atrum
Lurconem dabit, horrorem ſibi reddita frontis
Incutiet ſpecies. Mihi ſimplice candida cultu
Forma animi arridet, quæ quò mage cognita, dulces
Hoc magis illecebras puroſque accendit amores.
Sic Virtus oculis nil conniventibus una
Audet ſe ambiguæ ſpectandam prodere plebi.
Contra ſe vitium gaudet celare tenebris,
Nec niſi perſonâ & peregrino Syrmate prodit
Velatum. A noſtro candor ſic abſtitit orbe.
Olim gens hominum ſine lege & pignore, Recti
Uſque tenax, duro vitam tolerare labore
Docta, nec inſidias nec fraudum noverat artes.
Nec dum Normanæ perjuria cognita genti.
Nec quiſquam verbis laqueos innectere ſolers,
Concinnabat adhuc mendacia ſplendida Rhetor.
At poſtquam faciles falli decepit opum vis,
Atque nocere ſibi frangentes ſæcula luxu
Divitiæ molles docuerunt, Fucus ubique
Protinus innocuos mores infecit adulter.
Nemo peregrino niſi ſplendidus ora colore
Poſſe placere putat; tunc & ſe turgida faſtu
Inſano fortuna ferens, cervice per urbes
Elatâ graditur, pompamque oſtentat inanem.
Tum quiſque illuſas auro ſibi ſumere veſtes,
Et tunicis adamas grandeſque micare ſmaragdi,
Atque incendere Sarranum carbunculus oſtrum.
Mille novis ſaturata modis mutare colorem

Lana suum didicit, preciosaque vellera Seres
Vix agnoverunt mendacibus oblita succis.
Nulla fides, fulvi hanc pepulit sitis ægra metalli
Erigit assuto se Virgo pusilla cothurno.
Manè viris laqueos pellex & retia tendit,
Et minio frontem sibi cerussâque nitentem
Componens, flores alienaque munera mendax
Venditat. Ad nutum pallens ignavus herilem
Aulæ assecla, jugum domitâ cervice cruentum
Induit, & totum sese exhuit, ire figuras
Cereus in varias. Dolus, error, & impia fraudum
Consilia orbe volant toto; sed & obsidet ædes
Vilis adulator passim, fœdusque pudendis
Obsequiis palpo magnatum munera captat.
Monstrorum ipse ferax imprimis Pindus alumnos
Protulit innumeros, qui fingere vana periti,
Somnia fuderunt multâ damnosa Papyro.
Hinc tot Musarum partus, iter ardua cœlo
Rumpere amans Ode, Sonus & cui numina fecit
Blanda Poëmation, bis septem versibus arctè
Inclusum. Insanis hinc turgida Epistola nugis,
Et numeris vinctum stata per divortia certis
Incedens carmen. Quæ parturit omnia dirâ
Audax sæpe fame venter, quibus omnis inani
Laus viget in Rhytmo argutis tinnitibus aures
Dum pulsant, vanisque modis insulsa recurrunt,
Luscus ubi & fœdus sanie stillantis ocelli
Luce ipsum solem vincit nihilominus Heros,

Nec tibi finge tamen dum vanus talia jacto,
Frivola me thuris Virtuti dona negare.
Non ita me finxit meritæ male laudis avarum
Rex Superûm: sedenim sine nervis frigida languet
Calliope, pulchrâ scateant nisi carmina laude.
At laus illa nihil nisi Vero fulta nitescit.
Ingenuo laus inprimis sit blanda decore,
(Sic tecum reor) ut placeat; tum commodus aurem
Ipse dabis, vultu & Vati arridebis amœno.
At qui te, Colberte, velit laudare, supremi
Culmina non opus est celsus transcendat Olympi,
Semina quò laudum eliciat: canat ille probatam
Virtutem populis quos sol cunque aspicit, orbem
Dum vagus illustrat. Mentem ratione severâ
Compositam, quam cana fides in cardine Recti
Immotam fixit, candoris amabile pondus,
Omnes officiis sibi devincire paratum;
Nostraque sollicitum tutari lilia pectus,
Et magno Regi vigiles impendere curas.
Congenitas dotes nimirum, & sanguine puro
Incoctas, aluit quas & Pater optimus arte
Eximiâ. Sanè quem sic pinxisset Apelles
Simplice conspicuum formâ puroque nitore,
Artifici ille suo non responsaret acerbus.
Ipse etiam decus Heroum, Mavortis alumnus
Condæus, quem non magis est experta tremendum
Flandria quàm vates rudis experiatur inani
Fuco assentator; non dedignabitur, inquam,

Condæus, ſi quis felix extundere carmen
Egregium, pulchro coopertum pulvere pingat
Ægide terribilem, & lapſantem in ſanguine cæſi
Militis; & dum ſe Seneſi ſpectabit in alto
Aggere ſpirantem flammas, quà denſior horret
Telorum ſeges; atque vomit glans ferrea mortes
Crebrior, haud tetricâ damnabit fronte tabellam,
Quam quis Vetturio ſimilis, ſimiliſve Malherbo
Obtulerit; ſed tu longè fuge qui ventosâ
Frigidus ampullâ laudes male ſalſus ineptas
Heroi obtrudis, fruſtra quod Stentora vincat
Arduus inclames, Mundi Decus, Inclyte Princeps,
Sol O! magne Ducum, nulli virtute ſecunde,
Hæc ſatis. Haud curans ſi quid canat altera ſanum
Pagina, blanditias operoſi carminis Heros
Protinus abjiciet, famuli quibus ocia fallant,
Et Pacoletus faciat ſibi gaudia ceſſans.

EPISTOLA X.

AD

SUOS IPSIUS VERSUS.

INdociles flecti monitis, ite, ite Libelli,
Nostræ Calliopes labor ultimus, ite soluti
Nunc tandem vinclis & cœco carcere quo vos
Jam dudum pressit Vatis prudentia cani.
Vos umbræ tædet, pennisque audacibus alto
Nitentes cœlo, lucem affectatis anheli.
Scilicet ardetis Barbini pumice mundi,
Vulgi oculis, Veri mordacis prodere chartas
Fœcundas sale; vos stimulis temeraria pungit
Ambitio, quamvis extremâ sorte senectæ
Effætæ genitos, vos eheu! fallit inanis
Spes fore ut auspiciis fratrum felicibus auram
Captantes, Procerum suffragia certa feratis
Et populi, demùm sic ut (simul illita nostri
Nominis illecebrâ obtulerit se pagina) cuncti
Plaudere festinent certatim, salsaque acuto
Musa joco dederit quæcumque, Paræmia fiant
Ilicet ut lucem subeunt. Vos lubricus error

Vesanos agit in præceps, blandusque venenis
Inficit occultans fraudem. Flos integer ævi
Præteriit, Fatique evanuit aura benigni,
Cum præstans animis, & dîo robore nostra
Calliope, Franci fingens Heliconis alumnos,
Dogmata fundebat tot divite splendida luxu.
Tunc ausus capitis ratione accersere rythmum
Judice, legitimâ tum denique percitus irâ,
Planè hominum generi fidens intendere litem,
Ipse reum & memet cæptis felicibus egi.
Tum nemo sanè tam obtuso pectore natus,
Quin vultum indueret sibi nostra legendo serenum,
Colloquiique vices agitans, inspergere blando
Sermoni illecebras nostro de fonte petitus
Tentaret, sibi visus acutus acumine nostro.
Nunc cum sanguis hebet gelidus tardante senectâ,
Quæ prope bis senis incumbens improba lustris,
Deterius canis notat irrumpentibus ævum,
Quamvis flavicomâ simulent mihi cincta juventam
Tempora cæsarie. Quæ nos florentibus annis
Gratia tollebat sublimes, occidit, unâque
Interiit decus & victricis gloria palmæ
Effætæ Vatis torpent ubi frigore venæ,
Et dudum obtusis ceciderunt viribus artus,
Somnia vos ludunt, velut undique fervidus emptor
Debeat ad forulos & scrinia Bibliopolæ
Irrumpens, rythmos nummo præsente parare
Frigidulos? Erit actutum, ut deliria Musæ

Vana ſeneſcentis plebs certet ſcommate juſto
Carpere, Regnieroque olim præſtantior ipſo
Vulgò habitus, ſe Linieris gemat & Perrinis
Pincheniiſque pari compoſtum lance Bolæus.
Tunc erit, ut vanis rumpentes queſtibus auras,
Clametis miſeri, proh ſors odioſa ſenectæ!
Nunquid adhuc vixit ſolùm ut tam turpe ſubiret
Dedecus? Hæc vobis ſors imminet, hæc manet ipſum
Scriptorem, vos ut certatim mobile vulgus
Opprimat & ſannis & ſævæ verbere linguæ.
Quis furor evertit mentem novus, ut pugil ævo
Obſitus, annoſoque ſitu gravis induat arma
Jam deſueta diu? Proh! quam lutulenta Poeſis,
Elumbiſque ſtylus! maturè ſanus equum jam
Solve ſeneſcentem, ne turpiter ilia anhelus
Fracta trahens, fulvâ moribundum extendat arenâ.
Sic vos arripiet ſævo cenſura tumultu,
Elatoque ſupercilio gravis undique ſcriptor,
Litem agitare ferox, & parcere neſcius, acri
Vel minimos verborum apices indagine fortis
Excutiet, cœſim feriet punctimque, minuta
Quæque operum argutè expediens. Tum maſcula ſi quid
Nobile parturit mihi pagina, carpet acutè
Vociferans, dicetque nothum. Tum fundibus omnis
Rhetorici cultûs flos evileſcet, eritque
Crimen, hyperbolico ſi quid ſermone diſertus
Protulerim. Plenis dicet convicia buccis

Prado Metonymiæ, Chymicis quam fontibus haustam
Autumat ; effrontem thalamum qui dixerit, illi
Grande nefas itidem fuerit, culpabitur & ceu
Impurus, qui luxuriam culpando notarit
Ut labem morum. Contra hæc convicia frustra
Tendetis fortes specioso nomine famam
Tutari, tandem postpaulò infamia Vatem
Versiculosque premet, qualem subiere Pradonis
Pyramus explosus scenâ, similique procellâ
Regulus oppressus, quos inter inertia justus
Scripta relegavit Librarius, apta subinde
Usque illibatâ compingere opuscula chartâ
Hainovii, & Buzei, studio meditata profundo.
Tum fora per plateasque, ubi vili scruta popello
Vendit anus Baucis, frustatim sparsa, feretis
Omnia quæ tulit infelix opprobria Jonas.
Sed vos nulla movent famæ dispendia. Cinnæ
Scilicet Andromachesque pari vestigia gressu
Sectari audaces, decus immortale superbis
Quæritis elati fumis per fera nepotum
Sæcula. Per me fas latebris emergere, cælique
Affectare vias. Sed vos super omnia sanus
Consilii moneo ; quos fudit Apoline dextro
Musa mihi primùm, vobis adjungite certo
Fœdere versiculos, æternùm adhibete sodales.
His sine opem nullam vestro sperate labori.
Talibus auspiciis, & fausto nomine tutos,
Fors erit ut noto vos deinde volumine fusos

Huc illuc, fratrum commendet gratia, ſicque
Bolæi indulgens agnoſcat Gallia fætum.
Tum ſi quæ vobis accedat gloria noſtri
Nominis illecebrâ, Lectorque benignus amico
Intuitu vobis arrideat, æquus & aurem
Commodet, arrepto tunc tempore grata Parenti
Progenies ô! verſiculi, mihi ſolvite lucis
Acceptæ uſuram cum fœnore, dicite quid ſim.
Prima ſit hæc vobis atros abolere colores
Cura, quibus formam pictores arte nefandâ
Infecere mihi. Specie me reddite verâ.
Ergo tubas inflate graves, unoque tenore
Dicite concordes quod latè Gallicus orbis
Audiat. Ille niger toties mendace tabellâ
Traductus populo vates, tam teter, amaro
Felle tumens totus, candor merus ille, fideſque
Integritaſque. Animi quis pondus amabile amicus
Non ſenſit, rigidoque incoctum pectus honeſto!
Mancipium unius Veri re credite verâ.
Flos niveus morum, & conſtans gravitate ſerenâ
Simplicitas, propriæ dotes; ſine fraude malignus
Jure inimicitias illæſo exercuit, acer
Innocuos agitare ſales, ita vulneris expers,
Semper ut exiret campo adverſarius, inſons
Sic reus eſt Vates, nocet hac innoxius arte.
Impetiit quoties cæco veſana furore
Conjurata virûm legio, quos craſſa Minervæ
Erudiit, ſtolidè rythmis tinnere diſertos:

Hos toties ſtricto calami ut mucrone retundens
Arguit, arte ſtylum ſic temperat, ut ſale mores
Ire ſinat nigro intactos, nil putida præter
Scripta notet, vitæ cenſoria virgula parcat;
Libertate dicax, ſed quam ſapientia certâ
Lege regat. Pulchræ cultor virtutis, amicam
Laude vehens, ſed non ita ſanctæ juſſa magiſtræ
Strenuus expediens; haud firmus corporis, ore
Dulciculus; neque procerus, ſed nec tamen ut ſim
Pumilio, ſibi quem ſervum ambitioſa voluptas
Nunquam ſubdiderit. Quæſitor ſi ſuper urgens
Noſce velit genus & ſtirpem, ſortemque Poetæ,
Dicere ne pigeat, Procerum, quos curia jactat
Eximios, conſanguineum; Genitore creatum,
Cauſidicis qui cretus avis illuſtribus, ipſe
Scriba fide canâ inſignis; dein matre puellâ
Orbatum, querulis ubi adhuc vagitibus auras
Implebam cunas inter; quin luſtra miſellum
Poſt tria, completis & bis ſex menſibus eheu!
Funereis facibus lucentibus ordine longo,
Grandævum tumulo me compoſuiſſe Parentem.
Tunc ego nil fato victus, vicibuſque ſiniſtris,
Æthereos hauſtus audax acreſque ſecutus
Ferventis genii ſtimulos, mihi ductor eundi,
Unus iter rumpens, Parnaſſi culmen in altum
Contendi, affectans in ſacro monte propinquam
Regniero ſedem, Perſî ſtudioſus Horatîque
Æmulus. Errantem ripis Permeſſidos undæ,

Fortunæque nihil captantem munera, fati
Sors improvisi regalem accivit in aulam.
Insuetas tentare vias ubi carminis ausa
Calliope, explicitis non infeliciter alis
Emicuit, cælo cupida innotescere aperto.
Uno quin etiam Rex Regibus ille tremendus
Nomine, me voluit LUDOVIX sua maxima facta
Scribere, venturisque stylo transmittere sæclis.
Hac aurâ elatus, cœpi Magnatibus esse
Inprimis carus; tenero non unus amore
Aulicus amplecti, studioque fovere Bolæum.
Colbertus modò me conspecto hilarescere blandus
Fronte exporrectâ totus. Quin nunc quoque sensu
Quantúmvis gemino prope captus, rureque clausus
Angusto lateam, memet subducere turbæ
Sollicitus, famæ nihilominus aura fugacem
Prosequitur. Musæ illecebris atque illice cantu
Ductus non rarò me visere plurimus heros
Dignatur, mecum felix terere otia, & horas
Exigere arbitrio dulces. Lare villula parvo
Delicias sic sæpe vivis Magnatibus affert.

Hæc sunt quæ pleno deceat vos ore sonare,
Versiculi, vos ô! gratos hac arte probate.
Verum mille modis unum hoc præque omnibus unum,
Dicite, quod Genius natalis conscius astri,
Atque incredibilis ratio & vis ardua fati
Affinxêre mihi mirabile, mente repostum
Quod penitus teneo, noctesque diesque revolve

Sensibus arcanis; tot ab annis me schola quamvis
Senserit Ignatî certo sibi fœdere amicum,
Et colere immodicum Scriptores quos parit, ille,
Ille tamen, magnus latè quem personat orbis,
Ille suo Veri sic formidatus amore,
Ille stylo Ignatî dudum insectatus alumnos
Arnaldus, calami invictus, me maximus, inquam
Arnaldus contra Bavios ulciscitur omnes.
Deproperate mihi Parium, mea carmina, marmor,
Aut si quid gignit preciosius India, primos
Pulcher ubi Auroræ radios nascentis Hydaspes
Excipit, hoc demum Vatis tumulo addite carmen:
Hîc situs est felix Arnaldo ultore Bolæus.
Hoc precor exiguum cinerem decorate supremo
Munere, quo livor sibi perfidus ilia rumpat.
Sed quid verba serens vos demoror, ite teneri
Indociles, vos impatiens Barbinus acerbè
Increpat, ecce fores pulsat non segniter, eia
En vox Barbini sonat auribus, improbus ille
Vobiscum insanit, similique cupidine fervet.
Ite mei Versus tandem æternumque, valete.

EPISTOLA XI.

FIDE mei custos cultorque haud segnis agelli,
Mancipium frugi, qui magno munere Divûm
Nactus herum quo nil melius, nil æquius usquam
Terra tulit, sortem quæ te fovet aurea planè
Commendas gratus, dum taxos usque virentes
Concinnas genii dexter, fruticesque decorâ
Componis formâ, sylvæque umbracula fingis
Carpineæ; sed & arboribus quæ pariete longè
Aprico crescunt dans normam industrius, artem
Quintinii exerces gnavus felixque laborum.
Huc ades, Antoni, proh quanto me coquit æstu
Cura vorax! Utinam vitiorum evellere fibras
Quæ me cunque premunt, & mentem erroribus ægram
Innumeris, curare mihi sic fas foret, agrum
Hunc ut mundasti spinis à stirpe revulsis.
Verum age dic, dum tu sic totos irrequietus
Exercens soles, durus versare ligonem,
Arentes glebas urges, vel flumine largo
Irrorans, sterilem campum male pinguis arenæ
Fæcundare catus, docilem tibi funditus hortum
Lege domas, cultuque qeas & divite fructu.

Quid tecum versas animo, cum fronte severâ
Teter herus, nunc arrectat flammantia Olympo
Lumina, nunc affigit humo truculentus, & atrâ
Nube supercilium inficiens, & pectore voces
E gravido eructans, ramo frondente volucres
Territat, atque lares aliò sibi quærere cogit?
Fors hominem (ut minimum) stimulis Cacodæmonis actum
Insanire putas, & sic gradiendo profundum
Volvere mente aliquod pactum nigrantis Averni,
Et magicas artes agitare, & more furentem
Illius Aimonidum cognati, cujus abundè
Historiam calles trito tibi codice lectam.

Nil te tale putem, Antoni, sentire; sed inter
Affines tibi rurigenas cum didita fama
Jampridem fuerit, Francas & sparsa per urbes,
Sorte datum Domino, Regis res scribere gestas,
Bellica quem virtus longè & sapientia Magno
Anteferat Carlo, Parium bissena superbum
Quantumvis stipet legio, bellique domique.
Huic studio addictum, fors (parietis illius umbrâ
Ambulat ut tectus) credis Montesque Namurcumque
Expugnare modo, & Flandris dare jura subactis.
Proh quantùm stupeas, si quis tibi nuntiet autor
Certus, agi tibi rem videlicet, huncque tumultum
Emotæ mentis, vehemens & pectoris œstrum,
Unum te spectare, nihil contendere demum
Fortis Alexandri scriptorem, quàm tibi rythmos
Condere,

Condere, queis animi morbos, triſteſque procellas
Te doceat Vates inſanus; Epiſtola formis
Scilicet, Antoni, tibi texitur excudenda,
Index ſtultitiæ, quam fronte tuebere primâ.
Hîc ſubitò exclames, Doctor ſanè audit ubique
Noſter herus, quin ſæpe viri facundia ſacros
Exſuperat longè Præcones, aureus illi
Sermo fluit. Tamen hîc ſylvæ viridantis in umbrâ
Turbidus incedens, non ſic (ſua ſomnia jactans)
Auras mulcentem turbaret Aëdona, pacemque
Aligeræ excuteret genti delirus & exlex.
Non ita deſiperet, ſi durâ membra palæſtrâ
Uſque terenda viro fuerint, ſi cultor arenæ
Nobiſcum bibulæ, latices infundere, & undis
Immodicam ſedare ſitim deberet agelli
Villicus infelix, ubi cura incumbit arare
Æternum vigil, & raſtro compeſcere germen
Luxurians malè, dein ramos & brachia pravè
Arborei fœtûs porrecta retundere falce,
Et ſpatiis florum areolas diſtinguere certis.
Ergo uter hic noſtrûm, Dominus, Servuſne laboret
Fortius, haud operæ pretium eſt inquirere; ſanè
Judice te, Antoni, laus hæc tibi debita; ſed mox
Exuere hanc mentem ratio te ſana doceret,
Diverſumque loquî, biduùm tantummodò agreſtis
Si curæ vacuus, mutatâ ſorte repente,
Ingenium factus, Pindoque Poëta ſub alto,
Sudares operi incumbens, ubi grande minutis

Nimirum precium foret & nova gloria rebus;
Campus ubi tribulis horrens ſpiniſque, roſetum
Fiat, ubi demùm ſermo vel ruſtica tractans,
Urbano niteat cultu & ſplendore politus,
Quem nec Agueſſæus ſpernat, nec tu, Optime durus
Thermiade, abjicias; qui primùm in luminis auras
Editus, ingeniis ſublimibus Urbs quot & Aula
Parturit, arte ſtatim placeat, venæque beatus.
Hac bidui ærumnâ plane confectus, & horrens
Oſſeus, exſuccis ſpectrum miſerabile nervis,
Lurida cui facies mage ſit quàm ſole peruſtis
Viceno Agricolis, tum raſtrum ſponte reſumens,
Et marram, merito inclamabis, ſanè ego malim.
Exercere ſoli jejuni jugera centum,
Quàm ſic ridiculas magnum per inane chimeras
Sectando, incoctam totis haurire medullis
Stultitiam, & ſeſe fugientia verba perenni
Diſſidio vinclis adſtringere contendendo,
Hîc allatratam maxillâ apprehendere Lunam.
Huc ades ergo animi docilis, quid ſit labor, en te
Nunc ignavus ego certâ ratione docere
Inſtitui. Gens Terrigenûm vitalibus auris
Vix primùm fruitur, facies cum mille laborum
Exurgunt miſeris mortalibus, uſque recurſat
Cura vigil, vel dum componunt membra quieti.
Nequicquam Aoniis molles in collibus umbras,
Pieridum chorus, & viridi ſub fronde receſſus,
Atque leves blando Zephyri ſub murmure ſomnos

Vatibus oſtentat, fruſtra ocia jactat alumnis,
Et ferit æterno vernantem palmite ſylvam.
Hîc merus eſt fucus, mera ſunt ludibria : nempe
Continuò irrumpunt juncto ſimul agmine Rythmus
Ille Poëtarum dirus labor, & Cæſura,
Et numeri exactum modulamen, & illecebroſus
Pectinis ille ſonus doctæ facundia linguæ,
Cui comes argutâ ſenſus dulcedine pungit.
Tot ſunt nimirum Sagæ quæ corda venenis
Dulcibus incantant, & fallunt illice fuco
Blande arridentes primùm, mox pectora certa
Urere, & æternis ſenſim conſumere curis.
Sæpe Deas ut ſectatur ſine fine fugâces
Orpheus, pulmonis niſu quaſſatus anheli
Palpitat, & lauros inter gemit anxius ipſas.
Ille tamen labor eſt cordi ; fit cura voluptas,
Anxiferæque placet fæcunda induſtria culpæ.
Sed quam ſupplicii Phalaris queat edere formam
Huic ſimilem quâ ſe mortalis conficit inter
Tædia, & angores ſtupidi miſerabilis otî !
Servitii crudele genus, marceſcere lentâ
Segnitie ſic ſponte, putri torpere veterno,
Semper humo affixâ divinæ particulâ auræ !
Vita onus eſt illi, dum languet inertibus horis
Fractus, & utilibus nunquam ſtudet inſervire
Officiis, ſine fruge agitans ſine pignore ſoles.
Nequicquam ſpiſſâ mentem caligine preſſus,
Affectat pacis ſtudia, & ſic vivere vitam

Curarum vacuam ſtrepitu procul, ambit inani
Voto animi, pigrum funeſtus decipit error.
Dum ſic involvit placidum ſocordia demens,
Ecce voluptates, quæ turba nefanda parentem
Deſidiam agnoſcunt, circumſtant undique ſegnem,
Funditus & domitum monſtris immanibus implent.
Jamque ardent ſenſus ſtimulante libidine tetrâ,
Nec deſideriis tandem modus aut pudor ullus.
Fraudibus oppreſſi fit eis inſania ludus.
Tum ſubitò erumpunt maleſani præmia luxûs,
Et mentis laceræ morſus, dein dira podagræ
Articulos rabies contundit, calculus atrox
Inde ſubit, colice (miſerabile) viſcera torquet;
Demum Guenaldus, Rainſſantius, & Braïerus
Non minus infeſti coeunt, & Pæonis artem
Urgentes dubiam, miſero nova cudere certi
Supplicia, affixum lecto miſerèque jacentem
Illo non ceſſant duri affli&tare theatro.
Et quercus & ſaxa illis autoribus ægro
Scinduntur, ſic immodicè vexatus ut optet
Non ſemel ille tuam ſortem ſtudiumque coloni.
Talibus inſidiis victus fateare neceſſe eſt,
Maſcula paupertas ſtudiis aſſueta ſeveris
Quam præſtet magnis opibus, mage læta paratu
Exili, aſſiduo minus & quaſſata labore,
Quam ſtagnans hæc deliciis luxuque pudendo
Vita, ferax vitiorum & veræ laudis inanis.
His ſuper, Antoni, duo dogmata frugis opimæ

Demonstranda mihi subeunt, hæc sensibus imis
Insere. Rem certam hanc tu primùm mente teneto,
Nil homini mage frugiferum, felicius esse
Deinde labore nihil: tum veræ pacis habere
Posse nihil cui sint obnoxia pectora culpæ,
Expediam hæc paucis, Antoni, incumbe docentis
Eloquio. Ast istæc turbant te exordia, vox hæc
Præconis somnum parit, en tibi longius ulnâ
Extendi buccam, vastoque dehiscere hiatu,
Et planè clausis mentum tibi deprimi ocellis
Deprendo. Sermonem herclè hîc abrumpere longè
Profuerit; sedenim melones flumina poscunt
Te dudum, & flores unus quos educat imber,
Inter se querulo scitantur murmure; Sanctus
Ecquis rure novus festâ facit otia luce,
Cogit & ardenti flores sub sole sitire?

BOLÆUS, RACINIO,

DE SUA AMORIS DIVINI VINDICE EPISTOLA.

HODIE mane sub horam nonam salutationis officiosæ causâ adivi Venerandum Patrem Franciscum à Casâ adjuncto & lateri adhærente Jacobo fratre meo Doctore Sorbonico. Quàm præclarè id nobis cesserit te autore susceptum, non abs re fuerit nec tibi injucundum si apprimè certior fias. Vix primùm editum est Bolæum nomen, cum honorificè nulla mora admissi sumus. Tum ille, quo est humanitatis lepore, sciscitari peramanter ut valerem, & lætitiam præ se ferre quod nihil gravioris incommodi ad priorem habitum accessisset. Assedit mihi quàm proximè ut exaudiretur. Mox rem ipsam invadens, dixit à te sibi perlectum fuisse opus quoddam Bolæi Minervâ conditum, in quo plurima præclarè quidem & luculenter scripta notaverit, sed eo argumenti genere quod & doctrinæ multùm exigat, & per se singulariter arduum ac nodis summè operosum sit. Fieri non posse quin ipse qui in docendâ Theologiâ tot annos diligenter posuerit, ea doctrinæ capita tamquam ungues digitos-

que percalleat. Discrimen porrò longè maximum statuendum esse inter amorem Affectivum & amorem Effectivum. Hunc reverâ in justificationis negocio necessarium esse & ad attritionem pertinere eique illigari, illum vero ut pote qui ex contritione perfectâ oriatur, peccatori per se propriâque efficaciâ justificationis beneficium tribuere; at vero amorem Effectivum nihil operari nisi cum Sacerdotis absolutione conjunctum. Sic ille appositè nobis & congruenter expedivit quidquid in hoc argumento solet subtiliter disputari, à spectatissimis Theologiæ Scholasticæ Doctoribus, nec tamen cum eorum non paucis apertè dixit Amorem divinum præcisè ac directè, ita dicam, non esse peccatori ad justificationem necessarium. Frater ad omnia quæ ille sanè disertè fundebat plausu vehementer suffragari, mirabundus favere, & quodam quasi fascino incantatus, ad viri doctrinam & facundiam extra se rapi. Ego interea nihil quam obticere. Ut finem fecit, tum, Reverende Pater, inquio, summa me quidem incessit admiratio quod apud te delatus sim, quasi adversus Jesuitas aliquid operis ediderim. Importunum sanè illud & prorsus inhumanum, homini litem intendere quasi Jesuitas scripto insectatus sit, quod opus esse dixerit, & divinâ lege præscriptum Deum amare. Tum illud subjicio, jam nunc Fratrem meum penes se habere, qui in medium proferantur, viginti, ut minimum, locos celeberrimorum Jesuiticæ sodalitatis Procerum qui etiam certius & prolixius quàm ego in mea Epistola, asseverent hominem peccatorem non posse ullatenus in amissæ justitiæ jura nisi Deum amando restitui. Compertum demum esse non tantum non cogitasse me Jesuitas ullo pacto impetere, ut etiam quibus primùm Epistolam meam legendam obtulerim ii reverâ fuerint sex maximi nominis Jesuitæ, qui uno omnes ore citra dubium affirmaverint non posse quemquam hominem Chri-

ſtianum diverſa ſentire ab iis quæ ego in meâ illâ Epiſtolâ tradidiſſem. Dixi inſuper non ita pridem me Reverendiſſimis Antiſtibus Archiepiſcopo Pariſienſi & Epiſcopo Meldenſi opus meum exhibuiſſe & perlegiſſe, quibus viſum eſt (id dicere auſim) ad ſtuporem mirabile. Si quid tamen ipſe nunc culpandum, & quod cuiquam offendiculo eſſe poſſet, deprehenſurus ſit, ideo me illum inviſere, ut errata emendem & diſcam ex ejus præſcripto ſapere. Denique (quod jam antea apud Pariſienſem Archiepiſcopum profeſſus eram) eum me non adire eo conſilio ut laudes vener, ſed ut judicium ſubeam. Obſecrare itaque ut legenti attentum potius quam benignam aurem præbendo, patiatur me quæ legero non pauca pluries iterare ac veluti ſub incudem reducere. Ergo lectioni cœpi incumbere, lentè quidem & quaſi pedetentim, ſed ita tamen ut inter legendum nec gratia, nec animoſa quædam vis & magniloquentia defuerit. Pœne exciderat quod adhuc te monitum velim, me ſingulare aliquid ei & ad ſalivam ſuaviter movendam compoſitum dixiſſe, velle videri me in id ſolummodò toto meo opere nervos & operam intendiſſe, ut oratione numeris vinctâ incluſum pangerem quod modo ex ipſius ore diſſertiſſimis verbis productum exceperamus, quâ & ipſum perſuaſione imbutum eſſe haberem omnino compertum. Sed ad propoſitum, hoc eſt ad ſcripti recitationem redeamus. Mirum profecto rem cecidiſſe ex animi ſententiâ, & planè ut divinaram. Sed enim præter duo neſcio quæ minuta, tibi jam ante objecta, & nobis in præſentiâ repoſita, de meâ ſcilicet tractandâ tantæ & tam arduæ rei audaciâ, nihil quam ad omnia exclamavit, pulchre, bene, recte, verè admodùm, id in confeſſo eſt. O præclare! ô mirabiliter dictum! Operæ prætium erit iſta Regem audire. Ne pigeat, quæſo, id relegere. Nunquid iſtuc eſt quod mihi legit Racinius

In primis

Inprimis blandè perculsus est & mirificè delinitus istis versibus quos liturâ induxeras qui tunc à me quantâ potui actionis & vocis efficaciâ recitati sunt.

Cependant on ne voit que Docteurs même austeres
Qui les semant partout, s'en vont pieusement
De toute Pieté sapper le fondement.

Feliciter itidem mihi animo incidit ut revocarem, inque locum restituerem octo versus quos improbaras, Fratre contra ut subsisterent autorem se gerente ter jussit illos referri.

Oüi, dites-vous, allez, vous l'aimez, croiez-moi.
Qui fait exactement ce que la loi commande
A pour moi, dit ce Dieu, l'amour que je demande.
Faites-le donc, & sûr qu'il nous veut sauver tous,
Ne vous allarmez point pour quelques vains dégoûts
Qu'en sa ferveur souvent la plus sainte ame éprouve.
Marchez, courez à lui, qui le cherche le trouve;
Et plus de votre cœur il paroît s'écarter,
Plus par vos actions songez à l'arrêter.

Verum incredibile dictu quàm ille exultarit, quibus cachinnis exceperit meam illam quæ est sub finem prosopopæiam. Verbo dicam, ita viro genium incendi, ut si minus id temporis Frater ejus interveniendo obturbasset, nullo modo dimittere nos animum induxisset, nisi diligenter evolutis & duabus illis quas recens compositas Regi optimo perlegisti. Sed & viam abeundi non fecit nisi hac lege, fore ut eum rusticantem quam primùm inviseremus, idque sibi sumpsit ut nos monitos faceret quo potissimum tempore ab aliis negociis ita feriaretur ut nobis unis nemine videlicet interturbante vacare posset. Viden quam gnavus sim recitator si minus felix sim carminis conditor.

Ab eo dimissis cura fuit illico adire Reverendum Patrem Gaillardum, cui itidem ut optime judicas recitavimus Epistolam. Pudore impedior referre quanta laudum, ita dicam, magnificentiâ ab eo excepta sit, habuit me ut hominem Entheo quodam furore ac numine percitum. Nemo, inquit, nisi qui impius sit nebulo, huic tuo systemati refragari uspiam potest. Hîc mihi subiit viro refricare memoriam illius Theologastri, quî cum lis mihi tam jocosa ipso teste fuit coram illustrissimo Lamonio; dixit illum matæologum esse hominem nihili. Societati stomachum movisse non hanc meam scriptionem sed ineptos male cordatorum hominum sermones qui in vulgus spargerent illud operis fuisse contra Jesuitas susceptum & editum. Hæc raptim ad te jam multâ nocte. Rem gratam mihi feceris si tibi curæ fuerit à Domina . . . ápographum reperire cujus ei copiam fecisti. Aliud exemplum ei dabitur ad accuratiorem formam emendatè descriptum. Te enixè amplector tuus ex animo.

EPISTOLA XII.

AD

CLARISSIMUM D. D.

RENAUDOT ABBATEM.

SCILICET hoc veri conſultus & integer urges,
Docte RENAUDOTI, vitiorum emergere cæno
Nemo malus poterit, ſancto niſi pectora toſtus
Igne, pio Patri purum reſponſet amorem.
Non tamen idcirco (parcat tua dira phreneſis,
Fax patriæ, ſævique autor, Luthere, tumultûs)
Nullo erit in precio timor ille ſalutis amicus,
Quo ſcelerum pœnas erebique horreſcimus ignes.
Non illum morbus cerebri expugnator, & ater
Uſque vapor creat exundans & frugis inanis
Qui ſontem quatiens ſcelera aggeret, & nova triſtis
Semina diſſidii redivivo crimine ſpargat.
Sæpe ſalutiferum tormentum hoc Gratia cordi
Immittit ſenſim irrepens; reſipiſcere ſontes
His cupit ærumnis, hoc illos fulmine terret,
Hoc ſtimulo pungit, tacitæ penetralia mentis

Quò reserare velint & divino hospite læti
Ejiciant imis dominantem sensibus hostem.
Sic postquam insonuit justo Charis alma flagello,
Incussitque odium scelerum, hunc conscius horror
Si quando exstimulat trepidos subigitque fateri
Flagitia, & vitæ per sancta piacula sordes
Eluere innumeras, mox ipso ex vulnere prodit
Vera salus animis, lætumque procella serenum
Ipsa parit, Deus: ipse Deus redit hospes amico
Numine, felicique beat præcordia pace
Post varios æstus; scuticæ tremefactus habenis
Servus, adhuc Domini qui nil nisi palluit iras,
Induit ille pium summi Genitoris amorem
Filius evadens; procul & timor exulat omnis.
His superûm Regis sapientia sæpe triumphat
Artibus, & Satanas Satanæ contunditur armis.
Sin autem sceleri addictus, vitiumque malignè
Defensari procax quis certet ahenea gestans
Pectora, cui turpi mens dudum victa timore
Nequicquam ultrices furias tremat, atque tyrannum
Ægra sibi fingat quem Recti agnoscere fontem
Authoremque Boni deceat, vitæque parentem.
Ille minis frustra domitus cælique fragore,
Quem spes illecebræque nihil virtutis inescent,
Præmia nil moveant; tacito sub pectore demens
Quando ait, ô utinam Stellantis regia cœli
Nullam habeat Nemesin, frustra impius ille tumultu
Concussus, fractusque metu, Mystæ inficit aurem,

Sentinamque ſuæ memor exonerare cloacæ
Feſtinat, Stygii nihilominus arcta tyranni
Vincula mancipium ſtringunt, timor improbus addit
Criminibus cumulum, dorſo ingens ſarcina creſcit.
At ſincerus amor quo mens reſipiſcere verè
Dicatur, puro radius de fonte neceſſe eſt
Luminis eductus delibatuſque tenebras
Diſcutiat, pectuſque novo molimine fingat.
Hic arguta ſcholæ quicquid deliria contra
Objectent, mihi crede, unus fert præmia victor
Unus amor veniam ſupremo à Rege meretur.
Veſtigare Deum ſtimulus formidinis urget
(Non equidem inficior) juvat & reperire, ſed unus
Hunc amor aſſequitur, fovet, amplexatur amicum.
Hinc vafer impoſtor procul, & cui inſcitia demens
Suggerit hîc tricis vanoque ſophiſmate mentes
Ludere, voſque procul cœci diſcedite Myſtæ,
Quos ratio ſtultis male fœta erroribus, arte
Perdere mortales miſeros docet, ite nefandi
Doctores, qui ceu conceſſa licentia cœlum,
Ut lubet, & veniæ fontes aperire, putatis
Syderibus dignum ſuperæque addicitis aulæ
Mancipium cui cor unâ formidine victum
Spondet iners & amoris inops ſibi numen amicum.
Sicc'ne qui Chriſti ſeſe mentitus alumnum,
Tartareo aſſuevit fidus ſervire tyrannos
(Horreſco referens) technis quas nectit inanes
Calliditas nodoſa ſcholæ, ceu pumice mundus

Vestrâ ope sidereo civis transcriptus olympo
Regnabit superâ superûm licet hostis in aulâ.
Sic agnos inter turpis numerabitur hircus,
Vellere quod per vos toties coopertus ovillo
Admotus sacris gustavit mystica liba,
Attonitosque novi terrebit imagine monstri
Cælicolas calcans tibi proximus aurea, Christe,
Sydera qui sanctam calcavit transfuga legem
Non semel. Hæc sapiens nemo sibi somnia fingat.
Heu tamen! Heu nimium multi quos horrida morum
Et studii asperitas etiam commendat, ubique
(Insanire piè dum certant) impia spargunt
Dogmata, Relligio quibus à radicibus imis
Eruta tota perit. Tamen, illis credite, totam,
Sustentant humeris, quos si subducere fortè
Eveniat, moles convellitur ilicet omnis
Et compago perit. Nimirum erroribus etsi
Tam fœdis scateant, unis sapientia cessit
In partem tamen & sinceri gloria cultûs,
Nil alibi sanum est, & qui velit hiscere contra
Quod sapiunt, audit totâ à legione repente
Hæreseos fautor, doctrinæ præco nefandæ
Sic scelus est præ se patronum ferre Tonantis.
Talibus ægra malis planctu se tundit inani
Gens pia Christiadum. Quibus & generosior ardet
Spiritus, hi mediis fracti in conatibus, ægri
Deficiunt animoque cadunt, vox faucibus hæret,
Emoriturque metu concepta in pectore virtus,

Dum Stygio accrescunt & opes & gloria Regi.
Siccine nos, aliis dum virtus fracta labascit
Turpiter & clypeum vix dextera tollit inermis,
Siccine nos, inquam, pavidos dare terga, fugamque
Degeneres capere ante tubas? Non talia gessi
Hactenus. Ergo animis contra ibo, trucesque Gigantas
(Invictas duce te vires expromere certus)
Cominus aggrediar stimulis sicque acribus uram.
Quis furor, ô miseri! Quæ vos insania cæcos
Cœcorumque duces vexat fatalis, & urget
Plusquam Cimmeriâ sic nocte jacere sepultos?
Discite lethiferam jamnunc perrumpere nubem,
Me duce, nec pigeat meliori mente receptâ,
Discutere erroris virus morbumque fateri.
Credite, (id invictâ vobis ratione tuebor)
Credite, vecordes Mystæ, qui tollit apertâ
Impietate Deum nutu omnipotente regentem
Et maria & terras, cœli flammantis & orbes,
Astrorumque vias, levius furere ille videtur,
Quàm qui sidereâ Regem confessus in arce
Jura dare, & latè mundum ditione tenere,
Illi legitimum persolvere credat honorem
Posse, sacri pectus cui friget amoris inane.
Malim ego discipulus jurare in verba Platonum
Quos natura sequax Veri, simplexque regebat
Expertes fuci, quàm sic sceleratus alumnum
Fingere me Christi, dum fœdas perfidus artes
Affecto quibus hunc tollam penitusque refigam.

Quin, fontem nescire boni cui semper adhæres,
Dignius est veniâ, quàm si tibi cognitus autor
Hoc vectigali merito fraudetur amoris.
Hîc tamen est nodus, quo se pacto, explicet, audi.
Ille sacer stimulis formidinis excitus ardor,
Pectora quo debent semper succensa calere,
Non mihi non ille est quem mens dulci ebria gustu
Atque voluptatis pleno torrente beata,
Nec sese capiens superâ inflammatur in aulâ.
Uni cœlicolum merces ea debita genti,
Divini totos ut flumen amoris inundet,
Atque Deo pleni æterno fervore liquescant.
Raro ea terrigenis contingunt gaudia, cœli
Nec sic delicias Charis indulgere frequenter
Dignatur. Sed enim quæ nos hîc urit amoris
Flamma, ferax operum quantumvis illa bonorum
Pullulet æternum, tamen imo pectore sæpe
Ceu silicis venis penitus latet abditus ignis,
Condere se gaudet, sensus & fallit inanes
Lætitiæ, nullâque animum dulcedine mulcet.
Sæpe tibi pectus credas torpore veterno,
Viscera cum torrens sincerus incestuat ardor.
Sæpe ratus vivâ tibi corda liquescere flammâ,
Hei mihi! lethifero correptus frigore totus
Ecce riges, sancti Deus horret amoris inanem.
Sic scelerum immersus cœno Fanaticus ille,
Mystica cui mentem sceleratam amentia vertit,
Sæpe sibi plaudit ceu pleno numinis haustu

Ebrius arderet, carique Parentis in ulnis
Securos ageret ſomnos, cum præda draconi
Tartareo dudum datus, & conſtrictus ahenis
Mille miſer vinclis furiarum vivit alumnus.
Hæc percuncteris quibus hoc deprehendere ſignis
Index ipſe tibi poſſis, num pectoris aram
Incendat ſincera fides; ſibi conſcia recti
Id nullo ductore probè ratio expedit una.
Quid tua ſcrutanti tibi mens reſpondeat, audi:
Sedulus, erroris diſpendia nulla timebis.
Dic mihi tu, nunquid divini juſta Parentis
Juſſa ſequi velox fratri delicta remittis
Indulgens veniæ? Nunquid complecteris hoſtes,
Et meritis cumulando domas! Num lege ſeverâ
Indociles ſenſus ſubigis, vincliſque coerces
Non facilis vinci illecebris? Num paſcere largus
Mendicum reficis pannoſo in paupere Chriſtum?
Omnia num tandem Chriſti moderaris amuſſi
Officia, & Recto tibi fingis judice vitam
Integer exactor? Nempe hæc mihi forma decoros
Compoſuit ſemper mores (ais) hactenus. Ergo
Vive metûs expers qui nunquam devius erres
Tramite ab hoc Recti, certus tibi corda calere
Illo quem Chriſtus nunquam non exigit igne.
His incumbe vigil ſtudiis, tibi moribus iſtis
Certa ſalus veniet, nullam vult ille perire
Paſtor ovem, facili quæ ſe componere ſuevit
Arbitrio ducis ad nutum, auſcultatque vocanti.

Neu vero neu te deterreat ullus amaror,
Tardave segnities operi quæ tædia justo
Interponere amans cor frigore stringit inerti.
Quæ quandoque bonos tentant fastidia, tristes
Illudunt oculis larvæ, quas nulla fugare
Ars valeat, tam multæ incumbunt mentibus ægris.
Ergo age carpe viam, mora nulla occurret amanti
Prodigus ille sui, cor purgatum incolet hospes,
Et si quando fugam meditabitur, injice vincla,
Illecebras fingens pulchrâ virtute tenaces.
Sed cave transversum ne ludat dogmate falso
Impietas delira Scholæ; tu mente teneto
Usque memor, non thus, non ulla piacula, sanctas
Non mystarum artes, non ipsum posse Tonantem
Imposito semel hoc nos exonerare tributo,
Atque sacri legem quam fixit vertere amoris.
Quidquid in adversum tendat Schola, somnia crede.
Ergo, instant fortes, sacrorum nulla potestas,
Nulla Sacerdotum, nihil & jam proderit aris
Affusos fontes scelerum evomuisse venena.
Unius sedenim cum Gratia munere amoris
Advolet, & magnâ reddat virtute salutem
Amissam, quid opus mystas, quid adire tribunal
Orantes veniam & pacem clamore petentes?
Dic age, quas labes purgatrix dextra Ministri
Abluat, unus amor quando omnia crimina dudum
Delevit victor? Sic sancta piacula tristi
Dogmate convellis, sic & Christum impiè, tollis.

Argutæ, ô ſuperi! miranda ſophiſmata Gentis.
Dicite, veſani, nunc dicite, ſancta medullas
Cum ſcintilla coquit, nunquid non ilicet ille
Juſtitiæ fontes venis ſitit omnibus ardor,
Purgarique ſacris & durâ compede ſolvi
Urget anhelantes? Quid? Numina vana peroſus
Ethnicus ille, fides cui mentem luce ſerenâ
Illuſtrat, nunquid reverâ addicere ſanctæ
Militiæ nomen, nunquid Chriſtum ore ſonare
Intrepidus poterit, niſi ſacro fonte renaſci
Percupiat, purâ & ſordes deponere lymphâ?
Nec quis Chriſtiadum lachrymis molleſcere pectus
Atque ſalutari ſtimulo ſibi ſperet inuri,
Ni coram mores velit ejurare profanos.
Nempe SACRAMENTI virtus nos vindicat una,
Aſſerit una Deo, ſtygio eripit una draconi.
Contendit rapidis ergo huc amor igneus alis
Exſuperatque moras omnes. Tamen ipſe litanti
Ni mentem pectuſque regat, ſpes nulla ſalutis
Ille ſacris unus virtutem fontibus addit.
Si quem forte pio perculſum corda tumultu
Sollicitet metanæa ſcelus deponere, coramque
Abluere, & varias ſancti medicaminis artes
Luſtrandique adhibere modos quos durus obire
Forte neget (quem nemo queat pervincere) vitæ
Arbiter, aut alius crudeli lege Tyrannus;
Tunc ſe ſponte Deus victuſque volenſque remittit,
Quodque inimica tibi ſors invidet, illud amanti

Protinus indulget. Numeros unius amoris
Nil implere poteſt ſi pectus deſerit ægrum.
Unus amor, vitæ extinctum renovare vigorem,
Unus amor, nervos valet & vim reddere menti,
Unus amor, ſuperum nos arcto fœdere Regi
Conciliat, pacemque æterno pignore firmat.
Hoc ſine nec læto turgeſcere gratia fructu,
Sacra nec ulla ſuum poſſunt expromere robur,
Ipſa fides torpet, virtutum ſemina nullo
Germine ſe tollunt, ſunt frugis inania cuncta.
Ecquis victori demens obſiſtere vero
Audeat hîc. Sed ego invicto vos frangere marte
Conſtitui, & fumos vani compeſcere faſtûs.
Dicite vaniloqui Doctores, ſicubi ſolvit
Compede nos ſtygiâ verbi virtute Sacerdos,
Num ſacer incedit tum nobis ſpiritus, an non?
Si Deus hoſpes adeſt, cum fons ſit amoris, amorque
Supremus, nunquid vivacem accendere flammam
Non properat? Contra, ſi deſit amabile pignus,
Nunquid adhuc ſtygii non regnant corde dracones,
Et domitos ſubigunt. Ergo niſi flamine puro
Ferveſcat redivivus amor, nec templa, nec aræ,
Nec luſtrale ſacrum dubiam firmare ſalutem
Arte queant ullâ: Nec fas evadere. Victor
Vos ratio ſtringit. Quid enim ſibi fingere prodeſt
Neſcio quem cœcum ſontis ſub corde tumultum,
Quem formido parit Dominum ſerviliter horrens.
Scilicet ille metu genitus patre triſtis amaror,

Divini à nobis feret & vim & nomen amoris ?
Discite quid sit amor, quam puro semine cretus.
Ille ferax veniæ quem cœlo mittit ab alto
Munificus Pater, ille, inquam, delapsus ab astris
Igne micans puro mentesque salubriter urens
Nobilibus stimulis ardor, licet anxius ægerque,
Acribus hîc sæpe exagitet præcordia curis,
Est tamen ille idem superûm quo pectora flagrant
Ardor inexhausto de fomite natus amoris.
Quin, ubi se vinctis perfecto tempore vitæ
Corporeis anima exsolvet, nisi ferveat hujus
Igne rogi, frustra æthereum, mihi crede, Parentem
Urgebis sacrum venis ut suscitet ignem;
Parcere durus erit, jactabis & irrita vota,
Quâque semel flammâ careas hac usque carebis.
Quid mussatis adhuc Vero victore subacti ?
Quid juvat ambiguos sinuosâ mente sophistas,
Texere adhuc fraudes laqueosque inectere verbis
Spes ubi nulla fugæ? Nec enim sordescere turpi
Pulvere vobiscum jam plebs lyncæa laborat
Amplius, exertat se passim & ubique triumphat
Verus amor per vos tot fœdè extorris ab annis.
Vos jubet errores sapiens dediscere vulgus.
Jam sapite insani, memorique hæc mente tenete
Gloria sydereâ quâ perfunduntur in aulâ
Cœlicolæ nostro merces sperata labori,
Non ex servili obsequio cultuque paratur.
Hinc procul ignavi stimulis vexata timoris

Anxietas, gelidâ quam conſcius extudit horror
Relligione tremens, per te via nulla ſalutis
Pandetur quamvis tibi frigida ſegnis Abeli
Secta negativi ſcintillam addicat amoris.

Hæc ego dum ſanus moneo circumſtrepit ingens
Clamoſæ ſophiæ populus, mentemque ſuperbis
Elatus fumis interpellare malignè
Audet & accumulans convicia mille modeſtam
Calliopen onerat. Quæ vati audacia, dextrâ
Sic tractare palam Myſteria ſacra profana?
Quæ Schola purpureâ pugilem præcinxit ab ollâ
Tentatum vario certamine? Num tibi pennâ
Exſcripti & penitus defixi mente ducenti
Scriptores quorum ſe fingit lege Lycæum?
Mene infrugiferum ſic deſudaſſe laborem
Creditis inſani? Quid opus verſare diurnâ
Nocturnâque manu tot barbara ſcripta, Scholarum
Pulpita quæ clamoſa ſonant? Quid tu mihi Valli?
Quid tu Gamachide? Quid tu Iſamberte? Quid omnis
Turba ſophiſtarum? Quid ſpinis hirta juventus?
Nunquid opus niveo præcingi vellere? Nunquid
Lauro inſigniri, quò Chriſti diſcat alumnus,
Unum juſtitiæ fontem rectique bonique,
Cujus perpetuo ſuſtentat munere vitam?
Cujus & effuſo reparatur ſanguine mundus
Diligere enixo cordis flagrantis amore?
Quid vigili curâ tot lecta volumina proſunt?
Nempe ſatis volviſſe unum. Se paſcere ſancto

Codice mens diſcat. Puro turgeſcit amore
Paſſim opus, æthereos ibi pagina quæque furores
Fomite perpetuo ſpirat, paſſim æſtuat ignis.
Nunc tamen (ô nullis abolenda infamia ſeclis?)
En dubio nobis hoc dogma problemate paſſim
Non unus Doctor cæcis ambagibus affert
Implexum, ſpuriumque vocat, proh dedecus! ipſo
Scriptum authore Deo. Nec deſunt fulmine dignam
Qui vocitent legem hanc quæ nobis numen amare
Præcipit ut fons juſtitiæ eſt vitæque repertor,
Et pœnè impietas fuerit pietate ſupremum
Complecti Genitorem. Eheu! miſeranda Scholarum
Barbaries quæ monſtra paris! Tu dogmate nuper
Excuſo exultans male ſana, refigere legem
Congenitam nobis atque intra viſcera ſculptam
Auſa, tibi plaudis, per te & ſic fomes amoris
Extinctus, ſine luce animam ſine robore prodit
Dæmonis inſidiis & cæcam merſat Averno.
Sanè ſi quem unum gregis illius auſus adire
Cominus appellem, mihi jam dic, optime, ſodes,
Num Patrem enixo complecti debet amore
Filius? Hîc mora nulla (licet doctrina ſolutum
Arguat) erumpet juſto clamore, quid urges
Sic percontator vanus? Quis talia cæcus
Impietate neget? Sed ſi ſuper addere certem,
Ergo Patrem nobis qui contigit unus amandus,
Qui nos largus opum nutritque fovetque benignus
Vel ſontes ſtudio incenſo redamare tenemur.

Tum grege de tanto vel qui reſtrictior audit,
Hæſitat ancipiti pendens ratione, timetque
Dogmatis aſſertor ſibi quid conflare pericli.
Nunc animus geſtit musâ id ſtimulante jocosâ;
Scribere quo nuper feſtivus ſchemate, ludo
Cenſuram exercere catus, ſalsèque dicaci
Argutus Vero, blaterones frangere adorſus,
Audaces ipſum contra pugnare Tonantem,
Contuderim procerum in cœtu. Cum nempe volumen
Excuſum ſuper his prælo ſudante fuiſſet
Excuſſumque uni noſtrum, tunc optima ſuaſit
Continuo mihi mens hoc ſubdere; ſcilicet errat
Proximus exitio qui myſtæ tutus in aure
Poſtquam depoſuit ſcelerum longo ordine triſtem
Hiſtoriam, veniam extemplo ſibi credit ab aſtris
Imperio unius verbi quod ritè Sacerdos
Protulit, acciri, niſi victor pectore flagrans
Sanctus amor mutare animum molimine dextro
Incipiat. Proh! quanta mihi conflata repente,
Tempeſtas verbo quod vis Veri extudit uno,
Ante alios, quidam furiis immanibus actus,
Heus tu, inquit, merus es Calvini aſſecla, nefandum
Dogma ſapit purum ſectæ infelicis alumnum.
Me miſerum, exclamo, cui mens malefæta veneno
Calvini tumet, heu perii! jam debeor orco
Victima, Schiſmaticus, reprobæ pars magna catervæ!
Verùm age dic, inquam, tunc cum Rex altus olympi
Terrificam exertans denſa inter nubila dextram,
Attonitis

Attonitis sanctâ se Majestate verendum
Ostendet populis, dicturus & ultima fata,
Infames hædos niveis secernet ab agnis,
Hos blandè appellans, illos truculentior arcens.
Tunc, inquam, hinc heu! cum præmia cuique paresque
Indicet sceleri pœnas, mihi durus & asper,
(Quando gregi hircorum meus exitiabilis eheu!
Judicio vestro meritum me addixerit error)
Magnâ voce tonans sedem assignabit Avernum.
Hinc procul infelix nigræ stygis incola migra,
Dogmatis assertor pravi, qui tostus amore
Corda sacro, paribus cunctos incendere flammis
Tentasti, solitus semper jactare, benignum
Me veniæ nunquam peccantibus esse futurum,
Ni scelus admissum mens detestata, dolore
Usta gravi incipat purâ fervere medullas
Scintilla, & primo legis parere laboret
Præcepto, pulchræ virtutis imagine capta:
His me nimirum probris onerabit acerbus.
Explosi sed tu pie dudum ô! dogmatis osor,
Flos gregis, eximio quem Christus amore tenellum
Enixè fovet, atque arctè complectitur ulnis,
Dulcis amice, veni (tibi protinus ingeret, ore
Gaudia blanda ferens) qui Patrum evertere sensa
Callidus, atque Scholæ tricis subtilibus hirtus,
Conclii cœcâ involvis caligine mentem
Haud ulli obscuram, intexens enigmata verbis,
Huc ades ante alios mihi præco salutifer omnes.

Gens humana tibi quas non persolvere grates
Debet, onus per quem divini excussit amoris,
Jamque soluta jugo exultat; datur astra subire,
Ingredere, & sanctis succede penatibus hospes.
Excipit en festo te cœli curia plausu,
Et sibi præclarum gratatur nacta magistrum
Quo tandem æthereum desuescat amare Parentem.
Sanè ego si Christi tot monstra loquentis ab ore
Exciperem, aggrederer sic compellare vicissim
(Hoc ipsum mihi confidens impune futurum)
Hei mihi! summe parens quia nam non consona verbis
Vita fuit? Duris proh! nunc dolor ossibus ardet,
Integra quod mores mihi corrupere profani
Dogmata flammatoque piger responderit ori
Spiritus. His nempe iratum placare tonantem
Tentarem dictis, & delinire gemendo.
At tu Regis amor, sancti licet hostis amoris,
Quî constare tibi? quo robore frontis ahenæ
Divini poteris dicteria ferre cachinni
Sic sale mordaci sævoque madentia felle.

Scommate fulmineo tumidum feliciter hostem
Compressi; campo, mora nulla, excessit amaro
Nescio-quid mussans quod in auras cessit inanes.
Rinsfeldi sed enim Poncîque in castra cucurrit
Certa paraturus queis me mox obruat arma.

DE ARTE
POETICA.

DE
ARTE POETICA.

CANTUS PRIMUS.

NIMIRUM vano ſudat temerarius æſtu,
Qui docto Pindi ſub vertice, carminis artem
Affectat pulchrâ cum laude capeſſere, mentis
Æthereæ niſi naſcendo conceperit hauſtus
Divinos, factus Genio inſtinctore Poeta,
Nil potis eſt ſapere egregium, arctâ compede vinctus,
Nec præſto eſt Phœbus, nec ei fit Pegaſus ales.
  Vos ergo, vos ô tentare pericula fortes,
Gloria quos, decus & palmæ quæ prima paratur
Ingenio; exſtimulat campo decernere aperto,
Parcite vos Muſæ ſtudio conſumere inani,
Ingeniique loco rhythmi hanc cenſere doloſi
Illecebram quæ vos blandè ſic fallit ineſcans.
Quid valeant nervi, quantum contendere poſſit
Spiritus, haud pigeat longâ perpendere curâ.

Ingenia ut natura ferax præstantia gignit,
Dividit autores inter sic dædala dotes.
Hic versu teneros cantare peritus amores.
Ille habilis dicto condire Epigramma faceto.
Heroûm laudes & fortia facta Malherbus
Dicere par. Saltus umbrosos, Phyllida, lites
Pastorum, gracili cantare Racanus avenâ.
At scriptor sic sæpe sui restagnat amore,
Ut cæco nunquam Genii sit cognita egestas.
Sic calices siccans, qui visus sæpe Fareto
Compotore, suos Bacchi inter gaudia versus
Parietibus gurgustioli carbone notare,
Impuro aggreditur temerarius ore Poeta,
Isacidum canere extincto Pharaone triumphum,
Victricemque fugam, & Mosen per lustra secutus
Devia, se cursu tandem festinat anhelo
In fluctus dare, cum Pharioque perire tyranno.
Ludicra vel grandis si quid sibi Musa canendum
Sumpserit, incæptum ratio rhythmusque perenni
Fœdere concordes foveant, tueantur, & usque
Sustentent. Ambo æternùm sibi nempe videntur
Frustra adversari. Rhythmus famuletur oportet,
Servam & præstet opem, Si vestigare labore
Assuescas dexter, facili se sponte sequacem
Obsequio dabit, atque jugum rationis amicæ
Induet auscultans *Vero*, nervosque nitoremque
Adjiciet: quem si neglexeris, aufugit & te
Destituit. Sed nec promptum est revocare fugacem.

Sæpe rebellantem incaſſum ſententia anhelans
Perſequitur, nodo tendens arctare tenaci.
Hoc rationis opus, ſcriptores, unius eſſe
Credite. Sit vobis ergo ſectarier illam
Cura vigil primuſque labor. Nec gratia ſcriptis
Nec pretium, nec honos uſquam conſtabit, amuſſis
Ni regat illa ſtylum, lex uſque & norma canendi.
At pleroſque agitans cæcæ veſania mentis
A recto longè rationis tramite cogit
Quærere ſenſa animi; turpis nota ceu foret illis
Opprobrii, ſi quid monſtroſa Poeſis haberet
Quod venæ alterius ſaperet tantiſper opellam.
Hæc fugite ô vano ludibria ſplendida luxu:
Conveniunt propria hæc Italæ deliria Genti.
Sit ratio ſcopus una viri quo tendere certent
Continuo niſu. Salebris ſed & aſpera ducit
Huc via, difficiliſque teneri. Si quid aberres
Diverſus gradiens, certa eſt tibi gurgite in alto
Pernicies. Nempe eſt rationi ſemita ſæpe
Unica, quâ tutâ figat veſtigia plantâ.
Sæpe ſuo ſcriptor male turgidus argumento,
Hoc urgere ſtylo non ceſſat, ni penitus re
Exhauſtâ. Occurrit ſcribendi Regia, frontem
Impiger ecce domûs properat mihi pingere totam.
Hoc ductore vagus circum curſare, lareſque
Excutere. Hîc ſurgit circumducto aggere moles
Celſa decus tecto; ſe pergula porrigit inde
Porticus interior circumvaga, pervia opertâ

Tecta viâ faciens ſeſe offert. Ecce ſuperbum
Et Podium occurrens columellis emicat aureis,
Et late vibrat radios laquearibus altis.
Quin ſuus eſt adhibendus honos, numeranda minuti,
Vel circi facies, & circùm amplexa columnas
Faſcia quam fingit globulorum pendulus ordo,
Aſtragalus paſſim, paſſim ſculpta arte corolla.
Hîc folia exſupero ſaltu bis dena, ſed eheu!
Affectans finem, vix me poſtica per horti
Septa fuga eripio. Sterilis ſic copia damno eſt.
Hanc fugite efflictim, penitus reſcendite vanam
Luxuriem, ſani ſcriptores, tædia gignunt
Indomita ubertas hæc & fæcundia ſuadæ
Jejuna immodicæ. Si quid nimis, ilicet odit
Faſtiditque animus. Scriptor, mihi credite, nemo
Gratus erit, felixque operæ qui judice Recto
Neſciat ingenium certâ conſtringere lege.
Sæpe trahit culpam culpæ fuga deteriorem.
Qui caruit nervis verſus fit durus & aſper,
Ut limam pravè induxti; brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio. Muſa huic eſt neſcia fuci,
Sed cultûs caret illecebris; & dum ille veretur
Serpere humi, nubes turgens ventoſque laceſſit,
Vin'te perpetuò florentem gratia vulgi
Commendet? variare ſtude tua ſcripta ſubinde
Hac plebis ſtudia æternùm novitate tenebis.
Nequicquam culti nos ſuada tenore moratur
Eloquii; fruſtra hæc ſpecies blanditur inerti
Aucupio;

Aucupio: ſommum hæc gravitas inducit ocellis
Incumbens; nec enim autores properatur ad illos,
Queis moduli ſonus unius, queis ſpiritus idem
Continuat vel mellito de gutture cantus.
Felix qui vocis levitate induſtrius, omnes
Percurrit numeros, grave dulci, molle ſevero
Flexiloquus ſocians; Cœli fovet hora benigni,
Et fortunat opus cudit quodcunque, nec illud
Æquè Barbino proſtans meret æra volumen.
Emptorum bullat numero ſine fine taberna.

Quidquid componas, humilem uſurpare popelli
Sermonem moremque cave. Stylus & ſua ſimplex
Floris habet decora, & pulchri ornamenta nitoris.
Oppreſſâ ratione, procax ubi ſe extulit error,
Scurriliſque ſtyli laſcivia; fronte placere
Cœperunt primâ petulantis ludicra Muſæ.
Una micat ſcriptis putris hæc argutia rhythmi,
Et triviis quæſitus honos, migravit & ipſe
Pindus in obſcuras humili ſermone tabernas.
Bacchari effrænis paſſim illa licentia nullo
More furens, cultu hoc indutus Apollo,
Pluſquam ſcurra vagus, ludibria, proh pudor! iſtæc
Uſurpare. Urbs latè hæc contagia magnas
Infecere lue indomitâ, plebemque, Patreſquo
Purpureos etiam Proceres, & honoribus Aulæ
Inſignes. Blandè Balathronem circulus omnis
Excipit. Impuri ſed nec Lectore Poeſis
Aſſucii ipſa caret. Sed cùm Magnatibus error

Deprensus, vanique procax vesania ludi
Cognita, tunc prompta hæc cœpit sordescere versus
Copia fundendi; curvo discernere rectum
Aulicus, & quanto distet discrimine scurra
Simplicis à Veri formâ, dignoscere nube
Abstersâ. Postquam lux reddita mentibus, uni
Ruricolæ sibi delicias fecêre Typhæum.
Scripta lues istæc maculet ne vestra cavete,
Autores, studio sit cura referre perenni
Maroti ludum jocularitet excellentem;
Pons novus & sua sit balathronibus usque palæstra.
Neu tamen immani (vel sis Pharsalidos author)
Brebovium reddens, vesanus carmine centum
Accumules montes gemebundos luce carentum,
Aut exhalantum extremo luctamine vitam.
Mitius ore sona, niteat tibi candida & artis
Exsors simplicitas; sublimem tegere fastus
Immunis, lætos fuci expers indue vultus.

Tu nihil in medium certò nisi quód juvet affer;
Auriculâ numerum fidus perpende severâ.
Verba secans medio constet sententia versu,
Et notet exacto justam semisse quietem.
Vocalis cave ne cursu importuna citato
Vocalem impingens duro aures lædat hiatu.
Harmonico sunt quæ quadrent felicia nexu
Verba, charis quæ blanda parit; fuge quod sonat acri
Concursu illidens discors & hiulca Poesis.
Quamlibet eximio niteat sententia cultu,

Nullâ mulcebit captos dulcedine ſenſus,
Aſperitate ſonus durâ ſi verberet aurem.
Noſter ubi primùm cœpit ſe extollere Pindus,
Quiſque ſibi arbitrio fingebat carminis artem;
Aſſutus nullo conſtantibus ordine verbis
Unus erat numerus, cæſuraque formaque Rhythmus.
His rudibus Parnaſſi annis quamvis rudis ipſe
Villo, tamen cœpit tenebroſis addere lucem
Mythologis; mox ingenio Marotus & arte
Succeſſit melior, Rhythmo Bacchi orgia luſit
Inventi felix, ſimul edidit apta choræis
Cantica, multiplici media inter Dramata formâ
Quæ perſonatus ſaltando pſalleret actor,
Aut ſaliente Choro tandem lyra luderet una.
Tum Rhythmis Terno accentu redeuntibus Odas,
Deinde ſoni vicibus certis adſtrinxit, & arctâ
Lege Poemation quod in arctum cogitur orbem
In ſeſe rediens ori aptum rite rotundo.
Cudendæ arte novâ fuit ille Poeſëos Autor.
Proximus huic, temerè diverſum inducere morem
Progreſſus vano confidentiſſimus auſu
Ronſardus Rhythmi formam, corrupit & artem
Legitimam, imperitans verſo malus ordine Cenſor.
Fata diu tamen hunc, majorum & putidus error,
Uno florentem ſuſtentavere tenore.
Plurima ſed faſtu quæ vir tumefactus inani
Fuderat, illa ſequens ætas vileſcere vidit.
Sic variat fortuna vices alterna ſtupendas.

Nempe crepans Græcum ſine more Didaſcalus audax
Auſoniamque phraſim, nos denique ludere felix,
Ingenuam Franci formam mutaverat oris.
Hoc vatis ſummo excuſſi de vertice Pindi
Cautior evaſit caſu Portæus; & ipſe
Incubuit limæ Bertaldus deinde ſeveræ
Acrior. Hos fato demum meliore Malherbus
Excepit. Primus numerumque modumque notare
Verſibus ille catus: certo diſcrimine Muſis
Officii leges fixit, docuitque Magiſter
Eximius quem quæque locum vox apta tenere
Conveniat, quadretque operi. Quin lingua labore
Emendata viri jam Gallica nil ſonat aures
Quod laceret verbi durâ aſperitate tenellas.
Tunc carmen recto, ſtata per divortia, caſu,
Legitimo cecidit complexum fine decenter,
Nec verſus verſum uſurpans pede preſſit iniquo,
Subdidit illius placitis ſe ſponte Lycæum.
Certus adhuc Dux Aoniæ præſeſque catervæ
Scriptores regit & Pindo ſtat regula Veri.
Cirrhæi laticis qui puro huic manat ab alveo.
Æterno gnavi ſtudio affectate nitorem.
Si paulum ambiguo molimine Muſa laborans
Hæreat ingenuâ mihi quod parit edere formâ,
Ilicet ancipiti mihi mens ſtupet anxia curâ,
Nec ſtudet arrecto ſcriptorem apprehendere niſu,
Quem labor aſſiduus ſit veſtigare latentem
Scilicet ingenia occurrunt denſâ obſita nube

Plurima, quæ ratio nequeat pervadere quamvis
Luce micans purâ, & radiis illuſtribus almum
Vel ſolem vincat. Vos ergo incumbite ſortes,
Ut ſit ſculpta animo res & concepta potenter,
Calliope facili quam nititur edere partu,
Se formæ ſimilem ſemper gerit argumenti
Dictio; nempe refert obſcuram obſcura, viciſſim
Puram pura. Tibi ſimul ut rem lucidus ordo
Compoſuit menti impreſſam, mora nulla decoro
Concentu videas certatim accurrere verba.
Sed quidquid Muſæ ſibi vana licentia ſumat,
Injiciat frenos ſacræ reverentia linguæ
Imprimis; nec enim cordi eſt quod mulceat aurem
Blandula Calliope, male propria dictio ſi me
Offendat, vel lædat inæpta aut barbara, grandive
Immanis fœdè prolatus ab ore ſolœcus.
Immane, emiſſum dicentis ab ore, ſolœcum
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, inter
Ille malos meritò eſt cenſendus lege Poëtas,
Rite emendatæ careat ſi munere linguæ.
Quamlibet increpitent vel heri mandata potentis,
Vos penes arbitrium ſit temporis atque laboris.
Nam feſtinando laus non niſi vana paratur.
Ille ſtyli rapido properantis flumine curſim
Impetus exſuperans, Muſæ deſignat egentis
Judicio vitium mage quàm notat ingenii vim.
Gratior ille levi per florea rura ſuſurro
Qui ſtrepit, & mollem lentus fœcundat arenam

Rivulus, immani quàm qui rotat impete lympham
Præcipitem torrens lutulento turbidus æstu.
Festinate, Viri, sed lentè. Multa litura,
Multa dies, vigili sudans constantia curâ
Emendet versus, iterumque iterumque refingat,
Improbus & limam tractet labor. Addite raró
Quidquam operi, at calamo quam plurima sæpè cruento
Figite quæ chartis incautè incuria fudit.
Nempe parum est quod scintillis illustribus acris
Et gnavi ingenii videas alicunde nitere
Carmina, si mendis scateant interlita crebris.
Res ibi quæque locum servet sortita decenter.
Primo ne Medium, Medio ne discrepet imum.
Aptè compositis ex partibus undique constans
Extet opus quod vis, simplex duntaxat, & unum.
Nusquam exemplaris formam diversus aberrans
Deserat externâ deceptus imagine sermo,
Affectans speciosa operi intertexere verba.
Vin' scriptis parcat vulgi censura maligni?
Te gere censorem imprimis, nec tu tibi parce.
Promptum semper habet mirari inscitia quidquid
Parturit. Hanc pestem fuge sedulus, & tibi fidos,
Si sapere advertis, sincero fœdere amicos
Concilia, Vero tua prælucente, severi
Qui scripta excutiant, & justo pondere pendant
Lance nihil dubiâ. Censores omnia lyncei
Rimentur vitia, & duro sapienter acerbi
Vulnere rescindant. Autoris grande superbi

Pone ſupercilium. Sta denique legibus arctis
Judicii ; apprimè ſed ſcito (nil moror) inter
Noſcere mendacem fictumque beatus amicum.
Te plerumque facit ludos qui voceque , geſtuque
Applaudit. Vafer illuſor procul abſit , at autor
Conſilii probus & prudens tibi cominus adſtet.
Pravus adulator , fucatus , callidus ore
Ementito , habilis mirantis ſumere vultum ,
Fraude potens ſubitò exclamat , pulchrè , benè , rectè.
Hunc adeo cujùſque beat facundia verſûs ,
Eſſe ſui compos ut neſciat, omnia nectar
Sunt illi , & penitus divino è fonte petita.
Lætitiâ exultat , lachrimis rigat ora decoris ,
Quas amor expreſſit merus hærens ſenſibus imis.
Turgentem faſtu me fert veſanus ad aſtra.
Ille habitus Vero non eſt cognatus & Æquo.
Nil falli facilis , nil connivere paratus ,
Aſper & indocilis flecti te ſemper amicus
Exſtimulans pungit, tua quò mendoſa retractes.
Fit tibi Ariſtarchus , verſus reprehendit inertes
Aut incompoſitos normæ catus applicat aptè
Reſtituens , propriâque docet ſtatione nitere,
Et mucrone domat ſi quid tumidum emphaſis offert.
Hîc ſenſum notat ambiguum ; phraſis officit illic ;
Ecce ubi ſtructura occœpit tenebreſcere luſca.
Ancipiti vox en regnat male prædita ſenſu ,
Extrica dubiam , atque jube ſplendeſcere cultu
Qui deceat. Prudens his implet amicus amicum

Consiliis. Sed sæpè tenax sua scripta tueri
Magnum dedecoris temerè intractabilis Autor
Instar habet; quidquam usurpes si carpere censor
Vel veniæ indulgens, vel servantissimus Æqui.
Nil dubitat jus offensi sibi sumere. Versûs
Ista videtur, ais, mihi cultu forma carere.
Hoc, here, condona, mendum est leve, fervidus instat
Continuò. Vox hæc mihi frigida nil sapit, ohe
Confestim dele. Nil pagina cultius illa
Offert Lectori. Concinnus & ille videtur
Esse parum locus. Ah! Probat illum calculus omnis!
Sic mutare nihil docilis temerarius error,
Hæret proposito abnormis; simul aspera lædit
Vocula censorem, sibi protinus arrogat illam
Defensare, sui sibi plaudit cæcus amore.
Nemo tamen critices colit illo impensius artem.
Si qua fides verbis, summum jus te penes inter
Cultores Pindi errantem emendare Camœnam.
His tibi blanditiis fraudem facit improbus astu
Irrepens palpo, versus audire legentem
Ut ne detrectes. Hac Musæ sorte beatus,
Vertit confestim vestigia, teque relicto
Sese proripiens, aliò divertere famæ
Captator nihil addubitat, fatuumque prehensat
Ridiculâ addictum sibi credulitate sodalem.

Istius ingenii non desunt. Nostra laborat
Hoc ætas vitio. Insulsis autoribus ut se
Fert fœtam, sic qui stultè mirentur hiantes

Copia magna virûm ; innumeros Provincia mittit,
Urbs & habet. Verùm & genus illud dux fovet, ipſe
Educat & Princeps ; nec enim ullo tempore, (certum
Credite) non habuit Magnates Principis aula
Judicii exſortes qui cæci errore pudendo
Tutarentur opus ; ſtudioque calente foverent
Enatum autoris, vel putidiore cerebro.
Scommate rem ſatira abſolvet. Qui deſipit, ille
Deterius ſe ipſo ſapientem ſemper habebit,
Qui mirabundus faveat cultuque ſequatur.

CANTUS II.

QUALE placet Phyllis sertis & honore corollæ
Picta caput niveosque sinus, sibi fingere formam
Vicini modò divitiis & munere ruris
Affectans, auro nihil & Gangetide gazâ
(Luce vel imprimis festâ) splendescere quærit.
Talibus illecebris & cultu simplice florens,
Purâ fronte micans, operosæ Idyllion artis
Nil sapit, aut vanæ usurpat ludibria pompæ.
Ingenui species candoris amœna decenter,
Fastu tota caret, simul ambitiosa superbi
Carminis ornamenta fugit, nec grandibus ambit
Turgere ampullis; mulcet dulcedine sensus,
Illaqueat vinclis sincera tenacibus, aures
Blanda sonans versu semper tenet irretitas.
Vatibus ast labor est non raro ars Carminis hujus.
Sæpe Poeta operi incumbens, dum se angit inani
Consumptus curâ, sudans simul irrita, plectrum
Abjicit & numeros temerè quæ reddit inertes
Barbiton. Inde alio correpta furore Camœna
Intonat horrendum, sectatur inania pompæ,
Implens stulta tubam dum Pastoralia ludit.

Pan averſatus ſe velat arundine glaucâ,
Naïades exoſæ ponto latuere profundo.
Contra alius linguam expediens abjectus agreſtem
Paſtores inducit idem quod turba loquentes
Rurigenûm, auriculis tormentum immane tenellis.
Verrit humum verſus, fœdo oblita pagina quæque
Dedecore: Hîc credas ſua luxuriantia cultu
Ronſardum Gothico nobis Idyllia rurſus
Stridenti miſerum vatem diſperdere avenâ.
Scilicet oblitus numerique ſonique Poeta
Infelix Antoniolam pro Phyllide reddit,
Pro Lycida dat Petreolum diſcrimine nullo.
Eſt via difficilis vitium inter utrumque teneri.
Semita ſed ſalebris, mihi credite, munda patebit,
Se modo Virgilius, florenſque Theocritus addant
Ductores, greſſumque regant per dura viarum.
Scripta virûm teneris intincta leporibus, alma
Quæ Charis afflavit divino munere alumnis,
Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.

Una Poetarum ſed enim monumenta docebunt
Aurea, quî parvis queat edere rebus honorem
Nil læſo ſcriptor rigidæ gravitatis honeſto.
Promptum erit his ducibus Floræ celebrare virentis
Munera, & irriguos rivis bullantibus hortos
Pangere, fœcundâ viridaria conſita plantâ
Pomonæ varias & opes, & dona Lyæi;
Mænalioque duos certamine vincere palmam
Paſtores cupidos incendere laudis amore,

Illita deliciis extollere vulnera amantum,
Quæ volucer pulchrâ infligit cum matre Cupido,
Narcissum in puri formam convertere floris,
Laurigero castam circumdare cortice Daphnen,
Quâ tandem arte, stylo tenui licet, Ecloga rura
Et sylvas quandoque potest vel Consule dignas
Reddere. Vis hæc est & gratia Carminis hujus.

Vox Elego paulo sonat altius, at tamen olli
Nil tumidum, niteat quantumvis pulcher. Amaro
Funera prosequitur luctu, effususque capillos
Incumbit tumulis, habitu deformis, & ore
Luridus. Ille tamen curas & gaudia amantum
Diversasque vices habilis describere versu;
Sæpe minis asper, sæpe illecebrosus, & iræ
Accensus stimulis, astu sic captat amicam.
Hæc studia atque modos, variosque Cupidinis æstus,
Qui velit ingenuâ mihi designare tabellâ
Huic opus est Paphiâ caleant ut pectora flammâ,
Et bene doctus amet. Nil prodest esse Poetam.
Quis ferat horridulo Musam sine fine rigentem
Frigore, quæ sermone nihil nisi Cypridis ignes
Idaliasque faces jactat. Quid ineptius illâ
Gente virûm quibus ars est se torquere beatis
Ærumnis, & perpetuum simulare furorem
Edomitæ mentis sanis licet omnia constent.
Dulcia quæ affingunt sibi vulnera, fucus inanis
Verborum merus. Ipsi habiles sibi vincula tantùm
Nectere, servitii & sibi sorte placere decori,

Carcerem amant : ratio plusquam civilibus armis,
Et sensus, illis bellum incendentibus ardent.
Non ita ridiculè insanus, sua carmina quondam
Suspirabat amans Tibullus amore magistro.
Longè & diversâ instituit te, Naso, palæstrâ
Dexter amor, documenta suæ dum sedulus artis
Lecta dabat puris Charitum manantia succis.
Nil animi præter sensus Elegeïa poscit.
Fortior aura levat pennis audacibus Oden,
Sidereis superûm consortem cætibus addit.
Illa aperit Pugili Piseo in pulvere campum,
Victoremque canit, cum pulvere tectus honesto,
Ferventem currum, caveâ plaudente, reducit.
Sanguineum illa potens ad Xanti littora Achillem
Ducere, vel Magno Lodoïco subdere Scaldim.
Nunc ut apis florum incumbens operosa labori,
Ore trahit succos, vicinaque littora prædis
Assiduis spoliat, nunc & convivia, ludos,
Nympharumque choros festivo carmine dicit.
Basiolum laudat dein melle suavius Hyblæ,
Iridis impressum furto felice labellis,
Basiolum averso primùm quod molliter ore
Sævitia facili detrectat, fortius ut tu
Vincla tenax nectens rapias quod Nympha negavit
Blandè difficilis. Sed & Oden impetus aufert
Sæpe suus trito de tramite, nempe opus artis
Eximiæ est illi quod sic concinniter erret.
Frigiduli procul hinc scriptores queis riget arctè

Mens constricta metu vel dum furiosius ardent.
Nimirum heroïs contexere maxima facta
Aggressi, annorum seriem sectantur inertes,
Tempus norma viris. Tantisper ab ordine rerum
Cedere culpa foret. Fronti serviliter hærent
Quæ semel occurrit. Dolam sibi subdere victor
Non poterit Lodoix, nisi se prius Insula Regi
Subdiderit, Musæque labor subverterit imo
Curtraci turres & propugnacula fundo.
Semper deseruit segnes vis Enthea Phœbi.

Fama est (proposito quadrat apte fabula) Pindi
Rectorem hunc ludo quondam statuisse procaci
Cudere tormentum Francis immane Poëtis,
Hocque animi studio leges fixisse severas.
Inde Poëmation Phœbo est authore repertum,
Bis septem numerans arguto schemate versus.
Nempe Deo placitum est hac lege quaternio duplex
Hocque pari metro constet, dein personet apte
Rhythmus & ipse duplex octonis versibus aurem,
Dein niteant sex instructi pulchro ordine versus,
Quod duplex sensu perfecto ternio claudat.
Demum nulla operi concessa licentia. Normam
Ipse Pater, numerumque modumque notavit Apollo.
Nil humile admittit, sonat omnia grandia metrum.
Nacta locum jam vox non audeat ulla redire.
Ast illi formæ summum decus addidit autor.
Ut perfecta nitet magnum æquat opella Poëma.
Sed sibi mille placent scriptores omnia vani

Ceu ſummam attigerint operoſi carminis artem.
Nullibi viſus adhuc eſt Phœnix ille beatus.
Excute Gombaldos, Manardos, & Malevillas,
Eximii fœtus occurrent vel duo vel tres
Iſtius formæ mille inter opuſcula. Quidquid
Eſt ſuper, hoc prorſus Pelteri affine labori,
Æquè neglectum blattæ foret eſca voraci,
Ni citò Serciades forulis extracta tabernæ
Venum ſcripta daret vendentibus & piper & thus.
Ut certis aptè conſtet ſententia metris,
Arctius eſt metrum vel idem productius æquo.
 Liberius ſed ſe ſpatiis brevioribus arctans
Dic Epigramma quid eſt niſi ſalſo argutia ſenſu,
Tinnula quam duplicis commendat gratia rhythmi?
Hæc ſalis immodici Majorum neſciit ætas
Schemeta, Franciadas ſtultâ imbuit arte Camænas
Gens Italûm. Inſanis fulgoribus icta repente
Hoc avidè arripuit male cauti inſcitia vulgi
Aucupium; ut cæpit ſors proſpera flare ſecundis
Ominibus, ſubito irrumpens audacia præceps
Diluvio Pindum invaſit, lateque ruinam
Intulit hoc ſtudio; Muſas corrupit Iberas
Auſoniaſque lues. Nil carminis inde Poëtæ
Parturiere, iſtâ quod non contage laboret.
Hunc ſibi delicias grandes cepere cothurni
Artificem fucum; ſua luctûs & ſua amoris
Arte pari, imparibus quamvis Elegeia metris
Expreſſit ſtudia, affectans laudem oris acuti.

Argutumque loqui ſcenis decus autumat heros;
Et nil blandus amans niſi ſuſpiravit acutum.
Non auſus Daphnis dulces pulſare querelas,
Arguto niſi ſic modulamine acuta loquendo.
Huic potius ſic hirſuto ſermone rigere
Quam ſervare, fidem. Aſpectu vox quæque bifronti.
Hunc etiam cultum adſcivit ſibi ſermo pedeſter,
Horridus hoc egit Patronus acumine cauſas.
Ipſe quoque ingenioſa ſtyli ornamenta ſecutus
Expediit fidei populis oracula Præco.
Dedecorum impatiens, tenebras noctemque profundam
Excutiens ratio, argutæ ludibria Suadæ
Diſpulit, & fronti maleſanæ vulnus inuſſit
Æternis inſigne notis, vetuitque nefandas
Ulterius ſanis ſermonibus addere fraudes.
Tali judicio infamis, ſed & omnibus exul
Pulſa locis, uno ſedem eſt Epigrammate nacta,
Dummodo ſe ſalſam (ratio ſic ſanxit) & apte
Argutam numeris præſtaret, ſic ut acutè
Non verba, at ſano ſaperet ſententia guſtu.
Ordine ſic recto cæperunt cuncta nitere.
Una ſibi aſſeruit balathrones curia Regum.
Aula tulit miſere fatuos, ſanniſque procaces
Ludere ridiculis & inepto ſcommate ſcurras.
Non tamen adſcribas culpæ, ſi quando Camœna
Tincta ſale urbano feſtivè ludere certans
Ancipiti vocis formâ ſibi ſumat abuti.

Laſcivire

Lascivire modum tamen ultra, Musa caveto
Sedula prudenter nec semper acumine ludens
Molire ingrato male salsum Epigramma lepore.
Omne decens proprio se flore Poëma tuetur.
Magna Poëmatio quod pangitur ore rotundo
Gratia inest. Francæ Metrum peperere Camœnæ.
Prisci Drama tenax moris, nil sæpe decori
Ostentat nisi quod rhythmi indulsere procaces.
Et cui Madrigale dedit ortum cantio, sese
Simplicior formâ sed cultu ornatior offert,
Nil præter ludos spirans, nil præter amores.
Dein ulciscendi mage prudens gloria Veri.
Quàm furor immodicus carpendi, armavit ïambo
Audaci satiram. Princeps Lucilius artis.
Ille facem primus vitiis præferre pudendis
Romulidum est ausus, virtutis fervidus ultor,
Quam pede dives opum fatuus calcabat iniquo;
Non semel aggressus lectice imponere, Damâ
Excusso, civem præclarum qui pedes ibat.
Hos acres satiræ morsus & felle madentes
Lenivit numeros Flaccus vafer, arte facetus
Eximiâ. Nulli censuræ fallere ludum
Fas animi morbo. Væ nomen cui fuit aptum
Tantisper salsæ versus incurrere Musæ,
Nil læsâ justâ metri numerique figurâ.
Versibus obscuris nervoso at robore pressis
Persius agglomerat res sanus, verba nec ambit.
Clamosæ Sophiæ Juvenalis pulpita quassans,

Semper inexhaustis sua sæva furoribus arma
Expedit horrendi simul & sua dogmata Veri
Plena tonans, Charitum donis excellit, ubique
Æterno radios illustres fulgure vibrans.
Seu postquam Capreis advenit Epistola grandis,
Frangit adorati faciem toto orbe secundam
Sejani; seu cum pavidâ formidine victos
Romulidum proceres vocat intra tecta Tyranni,
Agmen adulantum quos pallidus inficit horror,
Concilio adstantes, fœdeque ad jussa paratos.
Aut ubi monstrosæ portenta libidinis atrox
Exagitans, pingit sub fornice Messalinam
Prostrantem mercede pari cum pellice vulgi.
Musa Viri vivo passim splendore coruscat:
Ignes scripta vomunt. Magnis se fingere solers
Exemplis, illos unus sectarier audax
Regnerius, pulchram nobis hanc reddidit artem.
Vati longa situm quamvis obduxerit ætas,
Forma styli veteris spirat tamen illa lepores
Mille novos. Felix cynico nisi quando furore
Luxurians, castas sine more procacibus aures
Terrificat numeris, & queis assueverat autor
A puero, impuras afflat male fornicis auras.
In verbis rigidum sermo non servat honestum
Ausonius, sed se Francus reverenter haberi
Usque cupit Lector. Si quid sententia gustu
Salsa sapit minus austerum, se protinus ille
Offensum queritur, casto nisi verba pudore

Emendent sibi quod malesuada licentia sumpsit.
Se satira imprimis commendet flore pudico
Candidulam. Impostor longè fuge præco pudoris,
Dum notat impuram vesana audacia frontem.
Ex illo fluxit popularis cantio fonte,
Salsa, ferax fundens dicteria. Protulit illam
Libertas satiræ, dein ingeniosa malignè
Usurpans sparsit magnas Gens Franca per urbes.
Musa habet illecebras quamvis temeraria dulces.
Famam voce sibi gliscens & quærit eundo.
Lætitiæ fœtus media inter gaudia Bacchi
Exprimit exultans nostros hac indole mores.
Parce sacris tamen illusor. Superâ arce Tonantem
Relligione Deum purâ reverere, profani
Argumenta cave ne sint Mysteria ludi.
Scilicet hæc cœlo oppedens argutia quidquam
Nil parit autori, nisi quod cum carmine tandem
Exceptus laqueis Themidis, cruce vel face pœnas
Impuri pendat, miserandâ sorte furoris.
Judicium hæc etiam res ludicra poscit & artem;
Fors tamen, & læti liquor ingeniosus Iacchi,
Dictavit Musæ tolerabile carmen agresti,
Linieroque, metrum, genio & ratione carenti.
Verùm, fausta licet semel aspiraverit aura,
Heu cave vesani fumo turgescere fastûs.
Dulciculi viden' ut metri se frivolus autor
Sorte ferat tumidum; sibi jus nomenque Poëtæ
Protinus usurpat, nec lectum deinde subibit,

Ante viro Euterpes aliquis niſi floſculus extet.
Mane labor venæ uberior. Sex (adſpice) Muſæ
Uſque habet in promptu fœtus numerate canoræ.
Et mirum fuerit furioſo turbidus æſtro,
Ni mandata typis fatui deliria ludi
Publicet, & nitidâ radiantem in fronte libelli
Vatem Phæbæâ redimitum tempora fronde,
Nantolii expreſſum ſcalpello oſtendat imago.

CANTUS III.

NULLA est vel monstri species tam tetra vel anguis,
Felici quæ non queat arte expressa placere.
Artificis dextræ labor ingeniosus, amœnâ
Vel formam horribilem potis est effingere formâ.

Arte pari, ut placeat, luctu confecta decoro,
Oedipon horrendâ miseranda Tragædia Scenâ
Exhibet, immani incendentem voce dolores,
Atque sibi propriâ fodientem vulnera dextrâ.
Et trepidum Parricidam dum monstrat Orestem,
Exprimit & lachrymas & eodem gaudia ludo.
Vos ergo, vos ô! stimulis quos acribus urget
Gloria palmæ avidos hac decertare palæstrâ.
Si vos laudis amor præclaros edere fœtus
Ingenii premit, & scriptis clarescere, magna
Quæ plausu excipiat fervente Lutetia semper,
Certa placere magis quo crebrius acta Theatris,
Et post multa pari repetantur lustra favore.
Enthea vis addens sermoni fervida nervos
Incendat sensus, & pectoris occupet arcem,
Et trahat accensas quo vult inflectere mentes.

Ni pectus blando correptum sæpe furore,
Vel dulci terrore fremat, vel viscere amico
Commotum pulchro discat miserescere luctu;
Nequicquam doctæ instauras miracula Scenæ.
Se spectatoris studium sermone remittit
Frigidulo, nihil imprimis tibi parcere proni.
Quidquid vana pigræ jactet facundia Suadæ,
Aut somnum trahit, aut censor te rodit acerbus.
Artis opus primum est & summa movendo placere.
Finge vafer laqueos qui me constringere possint.

Actio se exertet vel scenâ ineunte parata
Explanare viam felicius argumento.
Quis ferat autorem cui torpens frigore lingua,
Propositum votumque animi extricare laboret?
Ambiguæ ille rei nodos mihi solvere inceptus,
Tormento vertit quod debeat esse voluptas.
At multò fuerit consultius edere nomen
Heroës vellent. Agamemnona habetis Atriden;
Ille ego sum infelix ultor genitoris Orestes.
Sic fari potius fuerit, quàm vana loquendo
Tot rerum portenta (bonæ dum frugis inanis
Mens friget) pompis aures pulsare canoris.

Nil molire prius res quam explanetur agenda.
Cura loco Scenæ par est adhibenda notando.
Ardua Pyrenes trans culmina, sæpe Poëta
Luce brevi inclusit multos feliciter annos
Dans Scenæ; brevis & Spectacli non semel heros
Vagiit in cunis primo miserabilis actu,

Extremo tibi barbatum quem fabula reddit.
At nobis quos lex ratio regit unica Veri
Regula, se prudens semper facili expedit arte.
Uni addicta loco, spatiis inclusa diei
Unius, pleno res sufficit una Theatro
Materiem ludi; à primo succedit ad imum.

Nullam incredibilem spectantibus objice formam.
Dissimile esse potest Vero, mihi credite Verum.
Absurdi species monstri me turbat & angit.
Credere quæ renuas mentem nihil ulla movebunt.
Quod visu horribile est, prudens sermone Camœna
Expediat. Poterit res certè invadere mentes
Promptius, aspectum subeat si prona fidelem,
At sunt quæ prudens ratio subducat ocellis,
Segnius ut lædant tantùm demissa per aurem.
Ut gliscunt Scenæ fœcundo Ænigmate nodus
Se magis atque magis solers involvere pergat,
Donec ad extremum facilis se sponte resolvat.
Nil etenim mentes argutius afficit, inter
Ambages ubi perplexas nodosque dolosâ
Arte satos hærent, quàm cum lux splendida Veri
Emergens subitò tenebris, & solvere nodos
Prompta, novam inducit faciem, lætoque sereno
Cuncta beans, reficit placidâ præcordia pace.

Nil habuit pulchri nascendo Tragœdia cultûs.
Saltantum Chorus informis cantabat Iacchi
Dona, Deum votis certatim & carmine mulcens,
Spumaret plenis læta ut vindemia labris.

Lætitiâ exultans, & vino fervida pubes,
Dum ludo indulgens trahit ocia, voce canorâ
Qui primas tulerat celebrans nova munera Bacchi,
Cantori hircus erat merces. Fæce oblitus ora
Primus per vicos vexit nova ludicra Thespis,
Actorumque onerans male culto examine plaustrum,
Rusticulæ edebat spectacula dulcia turbæ.
Post hunc personæ pallæque repertor honestæ
Æschilus Actores prudens formavit agrestes,
Inseruitque Choro, dein vinctos crura cothurno
Asseribus summi sublimes rite Theatri
Extulit. Ingenio felicior inde Sophocles,
Cultior harmonicis pompam concentibus auxit.
Hoc auctore chorus ludo est incertus, & omnis
Actio consortem adscivit, dein ipse severâ
Expoliens limâ rudioris carmina Musæ,
Illud opus sublime suâ sic extulit arte,
Illecebrisque potens divinitus imbuit haustis,
Ut Latiæ obruerit semper molimina Musæ
Græca Charis, certa hac Romam superare palæstrâ.
Majorum pietas plus æquo austera, Theatri
Plena voluptatis tot honestæ gaudia semper
Explosit capitali odio. Si credere famæ
Est animus, primùm regina Lutetia vidit
Rusticulæ plebis conscendere pulpita turbam.
Reginam superûm, Divos, ipsumque Tonantem
Ludebat pia simplicitas, & nescia fraudis.
Expunxit radiis doctrina potentibus illum
Ridiculæ

Ridiculæ errórem pietatis ; jussa silere
Imprudens tandem legio sanctèque profana
Pulsa loco cessit. Succedere Pergamos, Hector,
Andromache. Antiquam modo jussi ponere larvam
Actores. Fidicen concentûs munia gessit
Atque Chori, implevitque vices modulamine blandas.
Tunc amor imperium usurpans regnator ubique
Invasit libros commentaque dulcia amantum,
Omniaque addixit fortis sibi jura Theatri.
Quid non vincit amor ? non certior ulla potestas
Expugnare animos, & dulci corda veneno.
Pingite (per me fas) flammis heroas amoris
Ardentes ; sed dulciculos mihi parcite scenis
Fingere Pastores. Aliter suspiret amorem
Pelides, aliter Thyrsis, pulcherque Philænus,
Nec facite Artamenem insano molimine Cyrum.
Sæpe amor & curis male tostus, & anxius æstu
Ambiguo, insigni virtutis nomine nunquam
Fulgeat, ast mentis furor & vesania simplex
Audiat. Imprimis curas artesque minutas
Despicite heroum quos ludius aggerat author.
At tamen interdum magnas non dedecet error
Virtutes levis. Ipse etiam minus acer Achilles
Si scenam subeat, fors despectabit inertem
Spectator. Cordi est si quando injuria fletum
Magnanimo excutiat Victori ; denotat instar
Hoc culpæ fidâ pictos in imagine vultus,
Naturæ ingenuos. Hac illum pingite formâ.

Musa Mycenæum si forte reponit Atridem,
Ore ferox, propriæque rei compendia quærens
Pingatur, tumidusque suo præcordia regno.
Æneas pietate gravis cultuque Deorum
Splendeat austero: propriâ micet indole quisque
Descriptus. Mores populorum & sæcula lustra.
Designant varias vario discrimine gentes
Et terras studia. Haud color est regionibus idem.
Omnibus, aut eadem stat vitæ forma regendæ.
Romulidum augustos proceres (quod Clelia sæpe
Nugatrix peccat miserabile) neu mihi Erancis
Imbutos studiis, nostratis & indole cœli
Pingite, neu vestros Romano nomine mores
Ut datis in scenâ, culto mihi flore Catonem
Fingite, vel Veneris sectantem ludicra Brutum.
Condonas facilis veniæ quod frivola garrit
Fabula, sat fuerit si cursim vana legentem
Fictio delectet; foret importuna severo
Tum censura suo. Verum rationis amussi
Austerâ se scena regit, rigidoque Decoro.
Personam formare novam si quando necesse est;
Qualis ab incœpto processerit ultima talem
Scena det, actorique fideliter omnia constent.
Scriptor nempe placens sibi plurimus exhibet omnes
Heroum formas similes sibi. Scriptitat illa
Imprudens, & nil sibi conscia pectora gestans.
Vasconis in scriptis; heros & omnia Vasco.
Calprenedes & Juba pari illic ore loquuntur.

Prudenter variam variâ Natura figurâ
Se probat, & motus, animi mage diſcolor effert.
Verborum elatos ſibi poſtulat ira furores,
Mitior ore ſonat quæ ſors premit aſpera feſſum.
Ne Priami conjux, dum flammis Pergamos ardet,
Immanem pulſet furiis accenſa querelam,
Nec ſtulto putris doctrinæ turgida faſtu,
Exponat ſtolidè extremi quibus orbis in oris
Se Ponto Tanaïs ſeptena per oſtia miſcet.
Hæc ubi declamas rapidâ ferventia pompâ,
Verbis ſtagnantem at rerum te oſtendis inanem.
Quem dolor afflictat, verbis habituque modeſtum
Se gerat, & criſtas ponat. Te flere priorem
Nempe decet mihi ſi cupias extundere fletus.
Verba tot actori contortuplicata rotatu
Fulmineo, ſunt hæc nimirum accommoda fraudi,
Nec ſapiunt verè miſerantem incommoda Muſam.
Sed ſtetit hîc ſemper magno diſcrimine ludus
Ille Theatralis, nec ſimplex alea ſcenæ
Excipit artifices. Operoſi Carminis author
Dente laceſſitus gemuit plerumque cruento,
Nec facile eſt illic certâ ratione placere.
Sibilus eſt ſemper ſcriptorem explodere promptus.
Cuique licet fatuum mordaci ſcommate Vatem
Dicere, jus illud nummo præſente paratur.
Lubricus in varias quot ſeſe vertere formas
Cogitur ut placeat! Nunc ſe demittere, jam nunc
Grandia ſectari, ſemper ſublimibus altè

Excellens studiis florere, profundus, amœnus,
Argutus, facilisque disertus flumine linguæ,
Quin, semper fulgore novo percellere mentes
Attonitas habilis. Miris splendere subinde
Prodigiis, & dum tot partes expedit æstu
Tam vario, sic verba serens sermonis & artem
Se gerere, ut spectatori pars excidat acta
Nulla rei, at firmis semper radicibus altè
Infixam servet præclaro & flore recentem.
Hic vates hic est & semper debuit esse,
Hoc exemplari qui scenam est ausus inire.
Scilicet autoris forma hæc genuina Tragœdi
Vivit adhuc. Vasto molimine grandius auras
Spirat Epos. Longum serie complectitur agmen
Actio multiplici pompâ spectabilis, illam
Fabula sustentat, figmento spiritus & vis
Accedit. Mille illecebris fœcunda tenaces
Molitur laqueos, omnes & cerea formas
Induit, arte animam rebus vultumque loquacem
Omnibus affingit. Virtus huic est Dea quæque,
Huic Venus est formæ decor, est Prudentia Pallas.
Non jam intemperie vapor æger parturit ignes
Et strepitum tonitrus importunosque fragores.
Jupiter est quatiens iratâ fulmina dextrâ.
En subito exoritur vento stridente procella,
Nautarumque pavor trepidantia pectora pulsat,
Neptuni furor est, undas tridente coercens
Impetus. Haud ultra sonus Echo & vocis imago,

Collibus & ſaxis juxta ingeminata reſultans,
Eſt gemitus Nymphæ quæ molli ſaucia flamma,
Narciſſi queritur faſtidia dura ſuperbi.
Hoc tanto luxu rerum & ſplendore novarum,
Muſa ferax quas agglomerat, Vates induſtrius ornat,
Amplificat, cultuque inſtaurat cuncta decoro,
Et florum partu labor illi dives abundat.
Æneas vento vaſtis & fluctibus actus,
Appellat Lybicis quaſſâ rate naufragus oris,
Vulgaris caſus, quales ludibria ſortis
Adverſæ plerumque creat mortalibus ægris.
At Juno æternùm ſervans ſub pectore vulnus,
Indomitoſque iræ exercens ſine fine furores,
Quod premat affligans, & cuncta per æquora vexet
Relliquias Trojæ, ſociam ſed & Æolus addat
Fautor opem Auſoniis miſeros longè arceat oris
Æneadas, rabidos educens carcere ventos
Æolio, demum ſummâ caput efferat undâ
Neptunus domitor, dicto tumida æquora placet,
Detrudat naves è ſyrtibus, atque tridenti
Ipſe levet, denſaſque fugans toto æthere nubes,
Almum reſtituat poſt triſtia nubila ſolem.
His ſtupet attonitus monſtris ſpectator, & artem
Admirans, ludit rahitur dulcedine vinclis
Eloquii implicitus, ſtudioque flagrante ſubactus.
Serpit humi miſerè decore hoc ſpoliata Poëſis,
Imò extincta jacet. Sacro divinitus æſtu
Ille flagrans Vates, Orator frigidus eheu!

Commenti aut gelidus fiet narrator inepti.
Ergo malus nostris irrepsit Vatibus error,
Hæc ubi tot scenis rectâ ratione recepta
Ornamenta suis interdixere Camenis,
Atque adhibere Deum, superos, sanctosque Prophe-
tas
Carminibus sibi sumpserunt ut ficta profanâ
Arte Poetarum tot numina. Nempe subinde
His ducibus Lector Stygias descendit ad umbras.
Lucifer, Astarotus, Belial, princepsque catervæ
Belzebut infernæ, manus haud ignara nocendi,
Tartarei Proceres incœptis omnibus adsunt
Educti, furiis succincti, immane furentes.
His aptare modis divino numine plena
Christiadum gentis mysteria non leve quippe
Est scelus; ingenuis nil sancto codice alumnis
Officii sacra lex præscribit præter amaræ
Asperum iter vitæ. Labor unus scilicet illis
Addictas sceleri pœnas lenire gemendo.
Quin, miscere studes Sacris ubi vana, vereri
Sana monet ratio ne fiat fabula verum.
Proh! qualis species ubi semper Dæmonis atri
Objectas faciem, cœlique lacessere Regem
Instituis probris impuræ & verbere linguæ!
Non pudet æternâ sic regem inducere scenâ
Tartareum summo audacem insultare Tonanti,
Et Martis velut æquali discrimine certet,
Palmam affectantem? Tasso feliciter illa

Scilicet ars cessit. Non est intendere litem
Hîc animus Tasso; sed quamlibet ardua Vatem
Aura levet, tamen hoc operis se flore superbam
Italia efferret multò minus, esset & illi
Fama minor, sapiens si relligione severâ
Orandi studio addictus nil tenderet heros
Quàm Satanam & Furias domitare nigrantis Averni.
Profuit uberius Vati quod tempore demum
Captato, Argantum, Reginaldum, dein face Amoris,
Ardentem pulchrâ Tancredum pingere tandem
Aggressus, speciem sibi conciliavit amœnam.
 Non quod ego lentus patiar studia Ethnica quemquam
Usurpare palam & ludo affectare protervo,
Res ubi Evangelico tractatur seria more;
Ast ubi quid scenâ parat edere Musa profanâ,
Dulcia festivo parere aptum gaudia versu;
Qui sibi durus opem hanc Vates adhibere recuset;
Quam fœcunda modis affert tot fabula miris;
Qui velit æquoreo Tritonas pellere regno,
Detrahere & Pani calamos, sua stamina Parcis;
Fatali demum cymbâ spoliare Charontem,
Quâ Rex & custos gregis æquâ sorte vehuntur,
Hunc stulta anxietas & vanus scrupulus urit,
Illecebrisque carens vult illecebrosus haberi;
Et modò crimen erit gravibus Prudentia curis
Picta notans frontem, nec erit fas deinde bilance
Instructam Themidem & velatam tempora limbo,
Vel Martem æratâ spirantem prælia fronte

Informare, ſuoque fugax dare denique Tempus
Cum Clepſammidio. Quin mox erit, ut ſua vani
Somnia jactantes, & relligione feroces
Ridiculè auſterâ præclaro fonte nitentem
Extinguant Allegoriam. Sibi credulus error,
Ut libitum eſt, placeat. Nos nil terroribus ægros
Cæca ſuperſtitio quos & parit & fovet, acri
Nos, inquam, decet hic fortes incumbere curâ,
Ne mentis cæcâ illuſis vertigine, noſtra
Authorem Veri faciant ludibria nobis
Mendacem, & fuci ſub cortice vana foventem.
Nempe placere animis eſt mille coloribus apta
Fabula, nulla offert non oportuna Poëſi
Nomina, quam blandùm ſonat auribus ille Agamemnon
Rex Regum! Paris, Æneas, verſutus Ulyſſes,
Idomeneus, Hector, Menelaus, & ille dolori
Præda datus toties ſcenis agitatus Oreſtes.
Porrò putidius ſed nec furioſius unquam
Nemo viſus adhuc mihi delirare Poëta,
Sordidulo hoc, qui, cum Pindo fas eſſet in alto,
Carminis heroem è magnis tot Regibus unum
Eligere, affectat ſibi ſumere Childebrandum.
Sic plerumque poteſt uno ſordeſcere carmen
Nomine, barbariem dum primâ pagina fronte
Sic ſapit, & duro lectores omine terret.
Æternùm vultis certâ ratione placere,
Et ſtudia egregio ſemper defigere ludo,

Vindicet heroem prudens sibi Musa, superbo
Quem meritum curru sublimibus ardua factis
Extollat virtus, quem spiritus, auraque semper,
Quidquid agat, sonet heroem, quem fama loquatur
Per populos, lateque ostentet nuncia Veri.
Nil sit Alexandro inferior vel Cæsare, fido
Sit demum exemplo Lodoïcum pingere felix.
Nemo perfidiâ infames adducere scriptor
Audeat Oedipodas fratres. Vulgaria nec quid
Facta juvant. Qui nil præcellit, nil sapit heros.
Eventis ne luxuriet res fœta, cavete.
Iram Pelidæ Vates industrius arte
Sic habilis tractat, magnam ut queat una creare
Iliadem; plerumque inopes nos copia reddit.
Nervosus, si quid narres, & vividus esto.
Pingere si quid opus, pompam facundia dives
Exerat hîc omnem, & fœcundo prodiga luxu
Ambiat eximiis splendere coloribus artis.
Nil humile aut vanum decet isti adtexere formæ.
Ille mihi planè fatuus, qui vasta profundi
Describens pelagi spatia, Isacidasque tyranni
Servitio excusso incolumes, iter alta secantes
Per freta, & aggestos undæ stagnantis acervos,
Hinc atque hinc fluctu sese cumulante, Tonantis
Imperio, pisces avidos spectare, fenestris
Admovet. Hinc varios post cursus atque recursus,
Infantem inducit spumosa per æquora salvum,
Gaudentem Matri teretem ostentare lapillum.

Est exsors frugis labor istæc frivola tractans.
Denique opus justo spatiosum limite constet.
Incœptum formâ nitidum se simplice prodat.
Parce statim (tibi ventosas licet explicet alas
Pegasus) horrendum clamans, terrere legentes,
QUI DOMUIT MUNDI DOMITORES HUNC EGO CANTO.
Quid tanto dignum feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
O! mihi quàm sensus demulcet lenius ille,
Qui nec promissis turgens, nec magna professus,
Simplicis eloquii placidâ gravitate venustus,
Voce catus blandâ, mihi rem proponit agendam!
Arma Virumque cano insignem pietate, Deorum
Qui jussu Phrygiis primus deductus ab oris,
Italiam fato Lavinaque littora venit.
Fulmineos nihil hæc sapiunt exorsa fragores.
Spondet pauca, dehinc ut prodigialiter aureo
Dives opum luxu, promat miracula mille.
Confestim videas hunc gnavis fata Latinis
Dividere arbitrio, Stygiæque voraginis atrâ
Ferventes pice torrentes, amnemque severum
Eumenidum, & nigros fluctus Acherontis avari
Pingere, & Elysio in saltu jam tum genus errans
Cæsareum, quondam præclarum in nomen iturum.
Innumeros operi adsciscat studiosa colores
Calliope, arridens & ubique moretur ocellos
Ornatu vario locuples cultuque figura.
Musa potest grandis simul & simul esse venusta.

Me ſublime gravat cum frigore torpet inerti.
Et commenta juvant Arioſti ludicra ſanè
Gratius, Authorum quàm frigida turba rigenti
Queis adſtricta gelu præcordia nil niſi mœſtâ
Suppeditant ſpecie imbutum, qui nube ſeverâ
Æternùm obſcuri, vultum ferrugine denſâ
Rugoſi, ſibi dedecoris magnum inſtar haberent
Si quando elueret frontis Charis alma rigorem.
Mæonides age quid blandum non ſpirat Homerus?
Artificis curâ Naturæ ſcilicet ille
Excultus, Veneri illecebras, arteſque placendi,
Felici furto, proprias ſibi fecit & auxit.
Huic ſcatet, immenſis opibus, plenoque redundans
Flumine vena ſalit; totus fluit aureus. Olli
Cuncta manus inter ſunt gemmea, gratia ſemper
Flore novo ſcriptis exuberat. Illecebroſus
Delicias animis & gaudia ſpargit ubique.
Pagina perpetuum blandis huic ignibus ardet.
Nil diverticulis errans, nil lege ſeverâ
Ordinis adſcriptus, cuncta explicat, expedit, ornat.
Se res ſponte aperit, nil ardua, nil operoſa
Currit ad eventum nullo feſtina labore.
Magnifica ergo Viri vero devinctus amore
Scripta lege; hæc verſare fuit tibi quando voluptas,
Accreviſſe tibi magna hinc compendia certum eſt.
Artis opus magnæ, tironis nec labor unquam
Eſſe poteſt pulchrum cui conſtant omnia carmen.
Acribus ærumnis longùm & ſudante Minervâ

Esse data interiore gemunt conclusa tabernâ.
Sed placide, æterno concurrere marte sinamus.
Propositum nullo distracti errore sequamur.
Floruit ut tanto celebrata Tragœdia plausu,
Succedens vetus huic Comœdia debuit ortum.
Attica plebs petulante joco fervere maligna,
More sibi ingenito, non destitit edere virus,
Et mordace stylo, libuit quemcumque, secare.
Hîc honor, ingenium, sapientia, præda furori
Cesserunt, vulgus cum lascivire protervum
Arripuit priscâ Patres gravitate verendos.
Hîc vates ludum populo spectante probatus,
Virtutem calcans, opibus ditescere cœpit
Injustis; & Apollineo sophus ille decorus
Elogio, plebis proscissus scommate fœdè
Nubibus insertus, tulit hîc ludibria præsens.
Insani tandem compressa licentia moris;
Et legum quæsivit opem normamque senatus,
Edictoque dehinc sanxit, ne nomine quemquam
Aut vultu auderet signatum prodere Musa.
Sic pudor & gravitas sensim accescere Theatris,
Sic cœpit virtute nihil Comœdia læsâ
Exercere jocos, sine felle impingere dentem
Infensum vitiis & delectare docendo.
Ante omnes palmam eximiâ tulit arte Menander,
Innocuus versare sales & imagine mores
Carpere sic dexter. Speculo se quisque tueri
Expressum gaudet, vel se non cernere fingit.

Imprimis risum tollens lætatur Avarus,
Ut catus & mores & vultum adspectat Avari
Ipse dedit cujus specimen normamque Poëtæ.
Ah quoties fatuus dextrâ feliciter arte
Redditus, ora videns verâ sua picta tabellâ,
Credidit esse alium formam licet exemplarque
Tradiderit, tabula & nil det, nil detrahat ori.
  Vos ergo, vos ô! quibus est res Comica cordi,
Queis animus præsens laudem hac captare palæstrâ,
Sit vobis Natura labor studiumque perenne.
Humanæ mentis cæcos penetrare recessus,
Et tacitos aperire sinus, qui callidus arte
Cunque habilis fuerit, totque abdita nocte profundâ
Corda virum lynceus pervadere; quid sit Avarus
Qui norit, quid lurco vorax, quid prodigus, ater
Quid nebulo, Fatuus, Virtutis cultor, honesti
Et Veri usque tenax, variâ quid & indole teter
Ambiguusque animi, quid Lividus, & furiosâ
Suspicione suâ superardens conjuge sponsus.
Hac rerum præstans doctrinâ funditus Author,
Tot diversa potest nullo discrimine Scenæ
Prodere, viva potest & munere prædita vocis
In medios cœtus proferre, insignia formâ
Quæque suâ, afficiens genuino cuncta colore.
Nulla placere potest species propriæ indolis exsors.
Scilicet omniparens naturæ fundus abundat
Diversè miris affectibus, & studiorum
Mille stupenda parit discrimina sculpta sigillo

Cuncta suo, variis animorum quæ dat habere
Sensibus & formis. Naturæ erumpit ubique
Ingenium, certis nullo obice se dat apertam
Indiciis, gestu nutuque loquace triumphat.
At mens omnis eam non est deprehendere felix.
 Omnia sed vertens ævi mutabilis hora,
Invertit species eadem motusque animorum.
Sunt studia ætati sua cuique addicta, modusque,
Et ratio, propriâque regens se lege voluntas.
Nunc viden' ut Juvenis quem versat dira libido
Indomitum, pravis mora nulla accommodat aurem,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Vaniloquo sermone procax, pernix & amata
Deserere, effrænem quem jactat cæca voluptas.
At maturior est ætas animusque virilis,
Magnates ambit, prudens inservit honori,
Adversus vitæ casus se munit acerbos,
Providus adspectat quæ sors ventura recondit.
Difficilem querulumque senem sitis improba vexat
Semper opum, inventis miser & sibi semper egenus
Abstinet, omnia iners timidè gelideque ministrat.
Temporis exacti laudator, carpere præsens
Non cessat, damnans quæ gaudia cumque Juventus
Immodicè captat livore malignus amaro
Invidet huic durus sibi quod gravis abnegat ætas.
 Neu temere Actores inducite verba ferentes.
Nec Juveni partes unquam mandate seniles,
Nec sermone senem juveniliter exultantem

Pingite ; Magnates vobis & funditus Aula
Cognita ſint. Sed & urbs opus eſt ſit nota potenter.
Hoc ſtudio excellens, præclaræ & more palæſtræ,
Molerius ſcriptis illuſtribus addidit & viro
Et decus. Hinc artis palmam fortaſſe tuliſſet,
Ni penitus populi captatrix Muſa, ſubinde
Corruptas ſtudiis vulgi induxiſſet ineptè
Tot rerum ſpecies Balathronis ludicra nempe
Affectat culti Muſæ ſociare Terentî,
Nec pudet objecto male laſcivire Decoro.
Hæc ſtolidè involvens miſeranda ſagena Scapinum,
Parte Miſanthropi auctorem non exprimit ullâ.

Comica res luctum & ſuſpiria funditus odit,
Nec ludo Tragicos ſtudet immiſcere dolores.
Sed nec ſic ludum male ſana exercet, ut alto
Sublimis ſcamno, plateâ fervente popelli
Fæce, velit plauſum male ſalſis carpere nugis.
Non decet Actores habitus niſi blandus & aptè
Nobilis. Extricet facilis ſe ſponte cadatque
Nodus, multiplici ambages cui texuit Author
Arte vafer. Præbente facem ratione ſeverâ
Se regat, & vacuâ numquam erret perdita ſcenâ
Actio. At interdum prudenter Dictio ſeſe
Efferat atque humilis ſtylus altè exſurgat, humoque
Se tollat dictis uſque oportunus acutis,
Affectuſque hominum tractet molimine dextro
Concinnus. Scenæ ſcena omnis adhæreat arctè.

Exercere jocos læſo ſuper omnia Recto

Parcite,

Parcite, naturamque ſequi ſit cura Parentem.
Proh! quam ſe mirâ gerit ille Terentius arte,
Exprimit ut Patrem qui Nato perditè amanti
Dat monita objurgans, quodque imprudentia peccat
Voce tonans carpit, quâ rurſum mente, tonantis
Auſcultat vocem Gnatus furioſus & exlex,
Ut Patre indocilis feſtinat abire relicto
Præcipitique fugâ reginæ tendit in ædes,
Nugator ſenis oblitus deliria vani:
Hoc non exemplar, non eſt, mihi credite imago.
Eſt Pater, eſt Gnatus rabido furiatus amore.

Ille mihi ante omnes placet author qui Decus arctâ
Lege ſequi ſolitus, rigidi ſervator honeſti,
Spectantum ſolâ ratione moratur ocellos,
Hancque viam inſiſtens certus ſuffragia captat.
Stultiloquus ſit ſcurra procul, qui turpiter atro
Emicat ambiguo infamis fœdeque petulcus,
Extructo aſſeribus tabulato, ſi lubet, actor
Arduus ille novo vernas ſub Ponte moratus,
Æthere ſub nudo ſua ludicra putidus edat

CANTUS IV.

IN Florentinâ, famæ si credimus, Urbe,
Vixit agens Medicum male dextro Pæone quidam.
Lingua procax petulansque viro, atque arcessere fatum
Una artis ratio; populi se gessit ubique
Perniciem, creber prædas mactator averno
Accumulans. Patrem hîc lamentans triste reposcit
Filius; extinctum Frater gemit inde venenis
Germanum. Passim densantur funera morti.
Sanguinis hic moritur vacuus Sennâ ille redundans.
Illi Rheumation subitò Pleuresis acuta
Evadit, capitis vel lenta gravedo Phrenesim
Induit. At totâ diris devotus in Urbe,
Terga fugâ vertit tandem. Feliciter unus
Restabat miserâ de cæde superstes amicus,
Hunc adit opportuna fugæ solatia quærens,
Dives opum (sacra quæ latis patrimonia fundis
Suppeditant) Abbas, casum miseratus amici
Hospitio indulget. Domus illi splendida luxu
Pontificum, surgunt & formâ tecta superbâ.
Ædificare Viro furor est. Medicaster ad artem hanc

Naturâ factus ſibi protinus eſſe videtur,
Et ceu Manſardum induerit, novus author anhelat
Totus Manſardum, & ſtudium crepat illius unum.
Porticus hæc aliâ oſtentet ſe fronte jubetur,
Veſtibulum transfert aliò quia lucis egenum.
Dexterior mutat gradibus ſedemque modumque.
Abbas cuncta probat prudens quæ ſanxit amicus,
Confeſtimque operas accerſit; protinus illis
Et nova forma placet; quod peccavere retractant.
Tandem ut prodigium brevius complectar, amuſſi
Et normâ inſtructus Pæon ſtudia ecce priora
Abjicit Hippocratis ſuſpecta, novumque repente
Verſus in artificem, Medicum exuit, utilis & jam
Incipit eſſe, ſuâ fuerat qui lethifer arte.
Hoc ſapere exemplo quid nos vetat? eia pudoris
Nulla mali ſpecies quemquam deterreat, illam
Quam monſtrat natura viam conſtanter inire.
Eſto ſciens artis Latomus; laus iſta beabit
Te potius, quàm ſi ſcriptor vulgaris alumnuſve
Aonidum indoctus, majora capeſſere tentas
Viribus. Ars alia omnis habet diſcrimina, honeſtis
Quæ gradibus niteant. Cum laude tenere ſecundas
Hîc potes; at numquam mediocribus eſſe Poëtis
Fas fuit. A ſummo nullus niſi caſus ad imum.
Frigidulus Vates eſt deteſtabilis idem,
Cenſenturque pares Pinchenius atque Boërus.
Nec Menarderius friget minus, aut Rampallus,
Corbino, Morleriada, Magnone, Suhaito.

Nempe poteſt riſum ſtultus quandoque movere;
At nihil ignavus ſcriptor niſi tædia gignit.
Quin, mihi Lunaris magis eſt veſania cordi
Bergerati, tua quam glaciali frigore torpens
Muſa, Motine, mihi ſenſus quæ ſtringit inertes.
Eſt hîc quod noſtrâ deceat vos voce monere.
Imprimis vobis vitanda eſt improba Siren
Natio adulantum, ſua ſcripta legentibus illex
Ridiculi erroris, ſemper clamare parata
Pulchrè, Perbellè, Magnatum conſona voci
Sueta Domûs Muſis adyta interiora vovere.
Sæpe ſono ſcriptum felix mulcere canoras
Auriculas, formis expreſſum, ſyderis auram
Non tulit infauſti, doctis obtutibus impar.
Innumeros eadem fati ſors merſit acerba,
Et Gombaldus adhuc forulos ſervare tabernæ
Cogitur, elogiis hinc uſque ad ſidera notus.
Cunctos ne dubita aſſiduus conſultor adire.
Conſilio fatuus potis eſt quandoque juvare.
Carminis at quidquid rapidus dictarit Apollo,
Si ſapis, hoc paſſim aut temere effutire caveto.
Nec gere Pererio ſimilem te vana furenti.
Hic Muſæ tumidus nugis, quicumque ſalutem
Obvius auſpiciis blande felicibus optat,
Carminis invadit furioſus lemmate; vicis
Et plateis incedentes recitator acerbus
Aggreditur. Sacrum nihil olli, nulla nec ædes
Quantumvis auguſta poteſt fatuo addere fræuos,

Duro importunus versu sacra cantica turbat.
Censori imprimis (iterumque iterumque monebo)
Sedulus ausculta, noli obtrectare. Sed aurem
Nemo te prudens confestim adhibere jubebit,
Ut monitor docilem Musam male carpit acutus.
Non raro Indoctus tricis subtilibus hirtum
Quem facit ambitio, simul ut mala tædia vexant,
Integrum opus Vatis temerè insectatur acerbus.
Quod vultu micat uberius, quod grandius extat,
Nil sua nobilitas illud cultusque tuetur.
Judicii errorem, vanique sophismatis artem
Demonstrare nihil prodest; quod suggerit ægræ
Cunque furor mentis, petulansque audacia, densis
Et tenebris ratio delirans obsita, fortis
Asserit, herculeis & plusquam viribus urget.
Blanditur sibi vesani constanter aberrans
Impetus ille animi, magnum per inane vagatur
Turbidus extinctâ Veri face captus ocellis
Quantumvis erret, sibi lynceus esse videtur.
Pestiferi si consiliis ductoris adhæres,
In Scyllam incurres cupiens vitare Charybdim.
Quære salutari & solidâ gravitate severum,
Quem doctrina, fides, ratio commendat, & acris
Ingenii vigor excellens. Catus explorare,
Et primo intuitu felix deprehendere si quid
Indulgens tibi vis puerili abscondere fraude.
Ille laboranti dubiâ anxietate revellet
Urentes spinas; planans cuncta aspera, mentem

Expediet curis, & firmâ pace beabit.
Namque docebit, uti felici percitus œſtro,
Impatiens artis conſtringi limite Vates,
Arte duce aſſurgit, tritoſque inſiſtere calles
Pertæſus refugit Vulgi miſcerier auris.
Verùm age dic quâ ſe Phœnix regione beatus.
Ille dat ad nutum. Sed enim qui condere rhythmos
Eſt catus, infelix vitio plerumque laborat
Judicii, planè cernendis rebus ineptus.
Novimus inſignem venâ famâque Poëtam,
Cui numquam eſt viſus magno diſtare Maroni
Lucanus. Vatis magni lachrymabilis error!
Auſcultate mihi, ſcriptores, certa docenti.
Vultis agi ſcenis, vultis repetita repoſci
Veſtra parit quæ Terpſicore! ſuſtentet opimæ
Hæc fundus locuples doctrinæ, ſuadaque dives
Nutriat. Hæc ſemper ſit dos addicta labori,
Quod fuerit frugi non diſſociare Faceto.
Qui ſapit, omne fugit Lector quod frugis inane eſt:
Sic ſibi delicias ſolers apponere lucro.
Se veſtri mores niveo candore decoros
Prodere ſemper ament. Virtutis transfuga pulchræ,
Hinc fuge cui vanis nitet oblita pagina fucis;
Tu vitio illecebras, rigidi deſertor Honeſti,
Mendaci fallax in imagine perfidus afflas;
Et peſtem ingenuis, (horrendùm) moribus infers.
Non tamen obtuſum mihi ſic frigeſcere pectus
Credite, ſcriptores, ut ſcenis durus amorem

Omnibus, & castis semper velim abesse libellis.
Este procul segnes animi, qui blanda Theatris
Hæc studia eripitis, tenerique cupidinis ignes.
Rodericus vobis & pulchra Chimena veneno
Pestifero imbuti spargunt contagia latè.
Hæc expressa nitens casto lascivia more,
Affectûs nihil impuri, nil parturit atrum.
Fata gemens frustrà formam pulcherrima Dido
Exertat, culpam damno, lachrymisque madentem
Et lacrymans sequor, insanum miseratus amorem.
Virtutis custos vates atque integer, & si
Titillet sensus, face nil mihi corda pudendâ
Incendit. Vobis ergo sit pectus honesto
Incoctum penitùs. Virtutis cardine fixos
Immoto nulla afflabit vos aura pericli.
Nobilitat mentem frustrà vigor entheus altam;
Quod pectus peccat sapiunt hoc carmina semper,
Sit vobis odio infamis super omnia livor.
Degeneres animos tantùm afficit illa phrenesis.
Illâ peste caret Scriptor qui grandia spirat.
Ingeniis tantum est mediocribus insita tabes.
Magnis perpetùò virtutibus incubat atrox,
Et vexare furens. Regum implet corda tumultu,
Limina Magnatum vigil obsidet, ardua celsam
Cervicem extollit. Meritis si quem videt illic
Conspicuum, vario insinuans molimine tentat
Dejicere, hunc ut divitiis & honoribus æquet.
Nequitiæ infandas fugite ô! sectarier artes,

Sit pudor hoc ad opes graſſari & præmia fraude.
Unum nec porro ſtudium ſit condere verſus,
Relligioſa fides Muſarum ſignet alumnum.
Officii plenus ſibi devincere ſodales
Enixe ſtudeat, non ſit laus una Poëtæ,
Exhibeat pulchro quod Muſa placere potentem
Carmine. Par nempe eſt ut moribus inſuper æquis,
Ingenii, ad cunctos ſit pondere flexilis uſus,
Cereus in varias & prudens ire figuras,
Gloria propoſitis ſit & omnibus unica merces
Cœpta regens. Turpi ſcelus eſt ſervire lucello.
Non quod ego invideam eximio compendia Vati,
Legitimo quæcumque poteſt ſibi quærela jure
Aſt illos famâ celebratos funditus odi,
Queis decore abjecto nummus ſpes una laboris,
Addicit Muſam venalem Bibliopolæ,
Divinamque Artem lucri corrumpit amore.
Ante feros homines ratio quam voce domare
Eloquii blandâ cœpiſſet, compede legum
Et cultu imbutos, tunc inter luſtra ferarum
Infelix genus, & ſylvis errabat opacis.
Glande famem duram ſatiare, errantibus unus
Quippe labor; præter vires jus denique nullum
Cædibus exitium quiſque in commune ruebant.
Id feritas impunè tulit. Facundia Suadæ
Flexanimis morum hæc portenta coercuit arte
Victrix irrepens animis, compeſcuit & vim
Immanem, fædo victu deterruit, inter

Oppida

Oppida & eximiis fundatas legibus urbes,
Detractos sylvis prudenter more coegit
Compositos, legumque metu, feritate rebelles
Compressit, nulla innocuos injuria cives
Opprimit, integritas sævo respirat ab hoste.
Scilicet hunc morem induxit sapientia Vatum.
Si qua fides famæ totum quæ sparsa per Orbem,
Orpheus Threïcios montes dum dulcibus implet
Argutus numeris, mitescere tigribus ira,
Auritæque sequi quercus, & montibus orni
Deductæ dio illectæ modulamine vatis,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, & prece blandâ
Ducere quo vellet. Lapides nempe ingeniosi
Sponte suâ ad normam properabant ordine pulchro;
Et muris & se componere turribus altis.
Protulit harmoniæ labor hæc miracula dexter
Nascentis. Deinceps sua non nisi carmine Divi
Dant placita. Hinc Delphis sacrum exhalare furorem,
Carminibus cœpit fundens oracula Apollo,
Et domitans thyrso violentus pectora Mystæ,
Qui tripode excelsus, diro furit ebrius haustu.
Mox priscos scenæ prodens heroas Homerus,
Cæpta mares animos ad grandia carmine finxit.
Ascræus dein ipse senex, sua frugifer arvis
Optima dat tardis præcepta, avidoque colono,
Ante hac indociles glebas parcere magister
Edocet. Hinc scriptis se mille illustribus alte

Ff

Extulit, & pulchro expediens ſua dogmata verſu
Sophroſyne, paſſim ut mulcet ſermonibus aures,
Corda domat victrix, & culta triumphat ubique.
Tot meritis orbem ut ſibi devinxere Camœnæ,
Græcia divinos Muſis decrevit honores,
Thure colens Divas. Divinæ protinus Arti
Sunt erecta palam latis altaria terris.
Turpibus infecit poſthæc inſcitia curis
Terrigenas miſeros. Pindus ſua degener ipſe
Oblitus decora, infamis compendia lucri
Sectatur cupidus, mendacia mentibus afflat
Dirus amor nummi. Serpit fatale venenum,
Pullulat & ſcriptis temerarius omnibus error.
Vendidit hinc vocem Orator, pretioque redempta
Suada, ſibi induxit ſervilia vincula collo.
Peſtiferæ fugite hinc labis contagia, nec vos
Dedecus apprendat miſerabile; ſi ſitis auri
Vos coquit ardentes urens furioſa medullas,
Oportuna nihil ſunt vobis hæc loca fluctu
Quæ rigat irrorans Permeſſidos unda beata.
Exulat his dudum Plutus, mihi credite, ripis.
Arte potens ſcriptor, Dux & quem gloria clarat
Bellica, ſorte pari exſpectant ſua præmia, quando
Nil præter lauros & nomen ſpondet Apollo.
Siccine Muſa, gravis quam dudum affligit egeſtas
Quæ fatis oppreſſa gemit, cogetur inani
Paſcere ſe fumo. Quem vexat inedia dudum,
Cui jejuna famem objectant præcordia ſerò

Ille parum eſt habilis molles captare ſuſurros
Quos Heliconiadum pura creat amne ſororum
Unda movens ſomnos. Non fervet Apolline Flaccus,
Mænadas aut cernit, niſi vena tumeſcat Iaccho
Nec Colleteto ſimilem cura anxia pungit
Unde Poematii pretio ſibi prandia quærat.
Vera mihi objectas. Aſt hæc crudelis egeſtas,
Hîc raro doctos Parnaſſi affligit Alumnos.
Quis metus? Hæc ſimiles caſus non parturit ætas
Sydus ubi fauſto Muſas beat uſque benignum
Intuitu, & Magni ſapientia provida Regis
Non patitur quemquam (arte ſuâ qui præſtet) egere.
Heroïs ſublime decus celebrate perenni
Carmine Pieredes. Age nemo Helicona colentûm
Tollere non certet Lodoïcum ad ſydera, Magnus
Quando poteſt Lodoïx unus ſine numine veſtro
Eſſe auſpex cantûs, afflatu & verus Apollo?
Exſtimulet priſcos illi Cornelius ignes,
Et ſit adhuc nobis idem Cornelius ille*,
Quo ſunt Vate dati ſcenis & Horatius, & tu
Cidde placens ſemper Francis repetite theatris.
Et tibi, Racini, auguſtâ qui nomina pompâ
Heroum illuſtras; ſit carminis argumentum
Æterno Lodoïx modulamine, ſit typus ille
Unus & exemplar tua quo miracula promas
Informante, dehinc avidis ſpectanda theatris.
Heroïs nomen Charitum una cura furorque,
Sit Benſeradio ſtudiumque laborque Camenæ.

Hoc adytis Nymphæ ſuſpirent, hac face ſemper
Incenſæ caleant. Sylvas hoc nomine blandi
Ecloga Segraſii certâ trahat arte ſequaces.
Uni Epigramma ſuas & promat acumine vires.
Sed quis, amabo, novæ felix Æneidos author,
Alcidem trepidi deducet ad oſtia Rheni?
Quæ lyra adhuc habilis Sylvas rupeſque movere
Mente datâ, plauſu ad numeros celebrare docebit
Auguſto partos ex omni gente triumphos!
Quis Batavum trepidâ amentem formidine dicet
Diluvium ſibi conſilio & ratione parantem
Ut ſe naufragio expediat, triſtemque procellæ
Avertat caſum? Dic ſpiritus & tuba cuinam
Par canere heroum tot fortia facta, ſepultoſque
Aggeribus murorum, aut Moſæ gurgite merſos
Innumerâ cum pube Duces, dum mœnia circùm
Trajecti, Martem medio vel ſole laceſſunt.
  Dum loquor, indomiti nova gloria Martis ad Alpes
Nos vocat, ecce jugo jam paret Dola recepto,
Ipſaque fulmineâ jam non ſemel icta procellâ
Rupe ſub aeriâ viden'ut Veſuntio fumat?
Quò validi fugere Duces, fatale minati
Exilium, aut ſaltem torrenti obſiſtere mole
Objectâ indomito. Quid fœdera? Quid valuere
Conjuratæ acies? Fugiendo ſcilicet hoſtem
Certant victorem rurſus cohibere ſuperbi
Dedecore, eſſe putant magnum fugiſſe triumphum!
Proh! quot vallatas foſſis immanibus urbes,

Quot noſter Mavors imo eruit oppida fundo !
Proh ! quot currenti peperit victoria lauros !
Quidquid vel ſtudio, vel Palladis arte valetis ;
Promite, Scriptores, non eſt vulgare quod offert
Muſa Poëtarum pulchro ingenioſa labori.
Hîc ego adhuc artem Satiræ cui contigit unam
Exercere, tubis impar fidibuſque canoris,
Jure mihi quando videor, vos voce ſequendo ;
Et nutu, accendam ſummæ ad faſtigia laudis,
Præceptis acuam quot Horatius ipſe magiſter
Me fidum Pindi ſub vertice finxit alumnum.
Addam animos ſtimulis, longè oſtentare coronam
Unus erit labor, & Pugiles ſudore madentes
Excipiam lauro Victorum tempora cingens.
Sed dum certantes ſic cuncta per ardua fidus
Proſequor, hoc, oro Satiræ indulgete, mihique
Parcite, quod Veri exactor plerumque ſeverus,
Durum opus exercens, ſed planè frugis abundans,
Obſervem indicio quid diſtent æra lupinis,
Errores & menda magis reprehendere pronus,
Munia Apollineæ quàm felix artis obire.

MONITUM.

Non ingratum opus me Viris litteratis redditurum duxi, si adderem ad calcem quæ ab illustrioribus Parisiensis Academiæ Viris reperiri potuerunt Poematum tanti Autoris, quæ è Gallicis Versibus in Latinos numeros conversa fuerunt.

PLUTEUS.

PLUTEI

LIBER PRIMUS.

PRÆSULIS ingentes iras, dextramque potentem,
Bellaque dira cano, sacrâ dum victor in Æde
Restituit tandem Pluteum tela omnia contra.
Hostis nequicquam titulos animosus inanes
Opponit Cantor, sociisque juvantibus, illum
Vi multâ de sede iterùm deturbat; at acer
Erigit Antistes, propriumque reportat in axem;
Cantoremque invisâ iterùm circumtegit umbrâ.
Musa mihi memora præsens, quis vincula pacis
Concordesque animos furor, & blandæ otia vitæ
Ruperit, & sanctos in mutua jurgia Fratres
Impulerit? tantæ ne Piis in mentibus iræ!
Tuque ô, nascentes cujus sapientia rixas,
Fomenta irarum, *Cleri* detrusit ab oris,
Adsis ô Lamonæe favens, risuque remoto,
Seria nam canimus, nostris bonus annue cœptis.
Pax dudùm antiquam fraterna colentibus Ædem
Delicias dederat molles, artemque fruendi.

Turgentes Pia Gens buccas rubicunda, diùque
In cute curandâ plus æquo operata, nitebat.
Intereà molles mustelâ mollior artus
Culcita dùm involvit, pactâ mercede, Tonantis
Credebat laudes alienis faucibus, atque
Relligiosa cohors epulis inhiabat opimis;
Cùm Dea fœta malis Scoti de sedibus exit,
Inflexura truces Minimorum ad limina gressus.
Hoc habitu fremeret quo Pax exterrita, Monstrum
Annosam ad quercum propter sua Regna resedit,
Inque suum latè imperium fera lumina torquens,
Dùm stupet insanos strepitus, sibi plaudit Erinnis.
Ante oculos, ô fide Deæ Normanne Satelles,
Affluis, & densus Parisinam irrumpis in urbem.
Et plebs & proceres cymbâque colonus eâdem
Tellurem subit, & Themidem circùm agmina passim
Litigiosa ruunt, agitantque undantia signa.

At medios inter (mirum) Delubra tumultus
Stant immota, Deæque minas clamosaque sævi
Bella fori longè placidis à mœnibus arcent.
Pacis ad aspectum invisæ Dea læsa, furorem
Corde ciet: strident irati crinibus angues
Horrendum: ora tument atro perfusa veneno,
Et furit ex oculis ardentibus acrior ignis.
Ergone (tartaream intendens Discordia vocem,
Quo sonitu vitreæ subitò intremuêre fenestræ)
Ipsa pios potui cœtus in acerba vocare

Prælia, * Franciſcoque ſatos, claramque Parentis
* Eliæ ſobolem ſævo collidere bello?
Armavique ſuis pro mœnibus Auguſtinos?
En Noſtris nimirùm Ædes hæc una rebelle
Imperiis caput objiciet, pacemque fovebit?
Et Diva incedo! Noſtrum quis Numen adoret
Præterea, aut plenâ ſupplex veneretur acerrâ?
  Sic effata, caput cornuto immane galero
Diva premens, tardi ſpeciem Cantoris & ora
Induit, & fronti papularum appingit honorem.
Nec mora: vicinas Antiſtitis advolat ædes.
Alto in ſeceſſu tecti interioris, opacum
Velleribus plumâque undante cubile ſuperbit.
Quattuor obductu duplici pretioſa coronant
Aulæa, & ſolis tela importuna retrudunt.
Hîc jucundæ inter tranquilla ſilentia vitæ
Mollibus in ſtratis felix Ignavia torpet.
Hîc matutino recreatus jure ſacerdos
Delibat ſomnum, indè dapes pranſurus opimas.
Ore micat nitido viridis decus omne juventæ;
Et vaſtum in pectus triplici fluit ordine mentum,
Contractumque brevi corpus ſub mole, gementes
Membrorum immani pulvinos pondere curvat.
Ingreditur: ſtupet apponi miro ordine menſis
Fercula: P * * * indè gulam Diſcordia novit.
Præſulis ad lectum extemplò veſtigia flectit,

** Les Carmes ſe diſent Enfans du Prophete Elie, * comme les Cordeliers de ſaint François.*

Et dormitantem ſævo ſic increpat ore.
Dormis ah dormis, Præſul! ſedem occupat hoſtis
Ecce tuam intereà, ſacris operatur ad aras
Impunè, & Templum, *Cleri* ſtipante catervâ,
Elato circumit greſſu, genibuſque minores
Audax hùc illùc populos *Cruce* ſignat, & altum
Stertis adhuc! Nimirùm alienâ pelle decorus,
Ipſe etiàm Mitræ ſanctos affectet honores,
Expectas demens? Torpentia membra tenaci
Excutias lecto. Fugias blanda otia, Præſul
Aut paſtoris onus. Sic fatur, & ore profano
Tartareum litis Dea tetra afflavit amorem.
Evolat ex oculis ſomnus. Furor iraque menti
Succedunt. Tamen Antiſtes *Cruce* ſignat Erinnim.
Qualis, quem ſtimulo latus inter & ilia fixit
Veſpa furens, vitamque alieno in vulnere liquit,
Taurus ubi læſo ſenſit ſub pectore vulnus,
Vicinos longis implet mugitibus agros.
Surgit, & iratus ſervos ſtomachatur in omnes.
Pontifici redit accenſa in præcordia virtus.
Audet & impranſus ſacras inviſere ſedes.
Argenti fidus cuſtos Gilotinus & auri
Nititur incaſsùm contrà, cauſaſque morandi
Nequicquàm innectit: mediæ adventare diei
Tempora, jam frigere dapes & fercula menſæ.
Quis furor, Antiſtes, quæ te dementia verſat?
En epulæ invitant, mens eſt ſuccedere Templo?
Tantum ſupremo ne dedecus infer honori.

Te malè degenerem labor arguit. Undè repentè
Iſta tibi tua relligio ? Nùm juſſa moleſtum
Indixêre gulæ bellum jejunia ? Ineptè
Faſtidis epulas, lautæque obſonia menſæ.
Tecum habita : memori, Præſul, ſtet mente repoſtum:
Nunquam nempè ſapit pulmenta recocta palatum.
Hæc ait, & prudens extemplò prima miniſtrat
Fercula. Pontificis pia tùm reverentia pectus
Occupat, obtutuque hæret : tandemque paratis
Indulget dapibus ; ſed fruſta ferocior ori
Agglomerat pleno. Gemit indignatus, & omnes
Protinùs aſpergit luctu Gilotinus amicos.
Exanimis volat ad penetralia turba clientum.
Sic acer Pygmæus, ubi felicibus auſis
Strimonis aut Ebri littus perrupit, in hoſtem
Denſa Gruum legio pernicibus irruit alis.
Improviſi adſunt temerè, ſubitoque furentem
Conſpectu recreant. Blandus jam aſſurgere cunctis
Hoſpitibus gaudet. Non vultum decolor, iras
Nec rabiem crepat Antiſtes, nec acerba minatur.
Hùc, inquit, pernam propera, Gilotine, remotum.
Spumantem ante alios Baccho cratera coronat,
Purpureoſque meri latices prior impiger haurit.
Poſt alii proceres, teſtamque repentè capacem
Exſiccant. Ubì nectareo benè pota liquore
Turba omnis, dapibuſque quies, menſæque remotæ,
Ille ſuos mœſtâ denarrat voce dolores.
Illuſtres operum ſocii, columenque, decuſque

Rebus in adverſis, quorum labor improbus, & mens
Heu tandem inſanam mihi ſubjecere cohortem,
Vos generoſæ animæ, per quos me thuris honores
Uſquè beant unum, recinunt ubi templa Mariam,
Ergò impunè ferox pedibus me proteret hoſtis?
Diruet & Veſtros, nullo adverſante, labores?
Ipſe ſibi rapiet mea jura, meiſque ſuperbus
Exuviis, Veſtrum reget imperioſus ovanti
Gutture Præcentor Pluteum? Ut lux alma refulſit,
(Vera loquor, Numen, placidus dùm ſomnus habe-
ret
Admonuit) partos felici Marte triumphos,
Et belli fructus audax avellere, Cantor
Munia noſtra obiit. Noſtris quò faucibus enſem
Certior infigat, Noſtris ſcelus utitur armis.
Sic ait. Et lachrimis vultum ſuffundit obortis.
Pluraloqui creber prohibet ſingultus, & ægram
Vocem interrumpit. Quem gloria tangit herilis
Inclamat Gilotinus, ades jàm, ô Bacche, precanti
Hùc ades amiſſæ vocis dator. Hoſpes at eccè
Inceſſuque gravis, baculoque innixus, in ædes
Prorepit tandèm Sidrachius. Ille ter ævo
Jam functus, calletque vices uſuſque ſacelli.
Olli ædilis honos, deìn credita ſacra ſupellex,
Ingenii merces. Ut vultum deficientem
Præſulis inſpexit, morbi patuêre latentes.
Tùm mora nulla. Gradum, contractâ fronte, ſenilem
Accelerat, patrioque ſenex ſic ore profatur.

Luctus pone tuos, Præsul, sors ista superbum
Præcentorem habeat. Tu verò consule rebus
Ipse tuis, audique afflatum Numine vatem.
Læva ubi sede micat Cantor sublimis, & undè
Grande supercilium ostentat, quæ plurima sedem
Ambit nexa abies arctis compagibus, olìm
Mole premebatur Plutei deformis, & illìnc
Hìncque alvo immensâ, costisque ingentibus ipse
Omnia obumbrabat circùm loca. Ponè latebat
Obscuro Cantor veluti contractus in antro.
Præsulis intereà majestas undique vultus,
Captabatque oculos adversà è sede; sed ipsi
Seu placitum Fato, densâ seu nocte ruinam
Admovêre manus, inimico Numine rupti
Relliquias Plutei obstupuit lux postera, tandemque
In miseras abiit sine nomine Machina partes.
Cantorem nequicquam, & conscia Numina testor,
Multa reluctanti lacera in sacraria moles
Deportanda. Illic atris immersa tenebris
Machina ter denas hyemes ingloria torpet.
Hùc ergò intende animum. Nigrantibus alis
Ut tenebræ involvent urbem, quos mota notarit
Urna viros, dono defensi noctis amicæ,
Consolident furtìm Plutei distracta jacentis
Membra, loco reddant, proprioque rotetur in axe.
Hunc si dejiciat Cantor de sede, Rebellem
Obrue, namque potes, centenis legibus hostem.
Jura tuere Deûm, defensus Numine. Fasque.

Exhaurique nefas, *Clerus* velit ipſe; ſed indè
Quem TeTe referes, quàm forti pectore, Præſul.
Nomen, honoſque Tuus ſpernit ſpatia arcta Sacelli.
Iratum precibus Numen * Pavillo fatiget.
Hìc Nos bella juvant. Nos jurgia noxia poſcunt.
Hoſte fremente, ſacris hùc illùc aëra latè,
Sæviet ut bellum, *Crucibus* ſulcare licebit,
Cantoremque Antiſtes ovans fruſtràque ſuperbum
In vanos adiges, dextrâ inſectante, furores.
Talia dicta movent animos, Præſulque Sidrachî
Conſilium probat, & lætis clamoribus urget.
Tùm, quos Fata velint tanto inſudare labori,
Tres jubet admitti Præſul; ſed nobilis omnes
Ardor ſollicitat, laudiſque innata cupido.
Sors lex, inquit, erit. Quos deſtinat illa, leguntor.
Nec mora: cunctorum brevibus deſcripta tabellis
Nomina, fatali ſubitò denſantur in urna.
Quò procul expellat fraudeſque doloſque, Quielmi
Accerſit dextram. Pueri frons tonſa recentèr
Explicat ingenuo vultus candore nitentes,
Illius & blando benè peccant ora pudore.
Intereà tollens oculos ad ſydera Præſul
Ter nudâ ſignata manu, ter nomina miſcet,
Atque urnam exagitat. Digitos puer admovet. Exit
Brontinus prior ante alios: ſpes indè ſecundas
Præcipit Antiſtes, fauſtoque per atria nomen,
O nomen, Brontine, Tuum clamore ſalutant.

* *Monſieur Pavillon, Evêque d'Aleth.*

Intenti ora tenent, ſubitòque educitur urnâ
Annæ Daphnis Amor, Daphnis ſuper æthera notus.
Deperit Anna virum, Daphniſque uxorius Annam.
Dudùm, ſi qua fides famæ, ſi vera loquenti,
Uſuram furtim præcepit uterque jugalem;
Sed ter divitiis avidum fœcunda bearat
Agricolam tellus, cum purâ in veſte Sacerdos
Connubii ſancto prætexit nomine culpam.
Vicini petulantem animum, frontemque protervam
Daphnidis, ille etenim magnus timor omnibus, horrent.
Ultimus in galea torpet. Tùm ritè benignus
Nomina ſupremùm verſat, Præſulque remiſcet.
Ambit quiſque ſibi poſtremæ ſortis honorem.
Sed Tibi quis ſenſus, fortiſſime Signifer, ingens
Præſidium Domini columenque, ut ſurgis ad auras
Oenobares turpi vultum indurate colore.
Diceris ictericum poſuiſſe repentè venenum.
Diceris & juſtâ nequicquàm membra podagrâ
Contuſus, confeſtim animos ſumpſiſſe juventæ,
Et ſaltaſſe agilis celſi ad laquearia tecti.
Tùm Tibi, ſumme Parens, cui tanta negotia cordi
Tantis commiſiſſe viris, è pectore grates
Perſolvit memori, & temerè per limina, lætum
Neſcio quid tacitis obmuſſans dentibus, omnis
Erepit legio. Poſitâ ſedatior irâ,
Antiſtes placidæ dat inertia membra quieti,
Dùm veſpertinis ſtomachum benè leniat eſcis.

LIBER QUINTUS.

CErnit ut è lecto Sociosque Ducemque tenaci
Aurora excussos, sacrum subiisse Sacellum,
Hæret, & attentis, quos nunquam viderat antè,
Percurrit vultus oculis stupefacta nitentes.
Continuò Molem avulsam, & sine honore jacere
Sidrachii patulas perfert Brontinus ad aures.
Quas dudum sub corde senex agitaverat artes,
Successisse sibi plaudit. Jàm jurgia mille,
Mille dolos, litesque novas vafer astruit intùs
Mole super ruptâ. Belli spes dulcis inescat.
Accenditque animos. Illum non debilis ætas,
Annorum nec pondus iners, nec lenta senectus
Tardant præcipitem. Sancti petit atria Mystæ,
Noctis & horrendos inimicæ exaggerat ausus.
Percitus Antistes tali sermone, cubili
Desilit, amenti similis, similisque furenti.
Lauta manu nequicquàm offert Gilotinus utrâque
Fercula; nequicquàm stomachum priùs ardet herilem
Jure fovere, suos, vel inani ventre, Penates
Deserere est animus. Solito se vestit amictu,

Impatiensque moræ deducit pectine crines.
At ter ebur, ter buxum abeunt in fragmina. Fusos
Sic olim Alcides, cum neret stamina, rupit,
Incomptus tamen egreditur; cùm plurima Mystam
Ambit turba virûm non fortia pectora frustra.
Unanimes idem ardor habet deffendere justo
Pontificem bello, sanctisque absistere pensis.
Sidrachius contrà. Nobis haud ista probantur.
Vicinæ celeres properemus ad antra Sybillæ,
Hùc nos Fata vocant, Fatorum hîc volvitur ordo.
Et, quæcunque velit præscribere jussa, sequamur.
Hæc ubi Sidrachius. Sævi ad penetralia Templi
Nec mora; præcipiti concurritur impete; at ecce,
Ut subiere forum, metuendi è faucibus Antri
Circùm eructari gemitusque iræque ululatusque.
Est locus aula ingens, immanibus alta columnis,
Inclinata quibus testudo horrenda recumbit.
Hic summo ante alias venerantur honore Columnam,
Quos malè discruciat rixandi insana libido.
Hanc juxtà exundant, ubi sol medium attigit axem
Litigiosa cohors, denso agmina Normannorum.
Fumosis recubans loculis hîc manè sinistrum
Usque ululat macie horribili confecta Sybilla,
Tricarum fraudisque parens, & nescia recti.
Hîc quoque Paupertas deformes pallida vultus,
Curarum agmen edax, probroque Ruina nefando
Horrida, quos fœtus artes peperêre malignæ,
Insanis latè circùm loca questibus implent.

Dùm Legum impallet nodis, hominumque ruinæ
Invigilans inhiat, propriis absumitur armis,
Subvertensque domos Procerumque palatia, vanis
Ingentes auri chartis permutat acervos.
Artibus ipsâ Themis sæpè irretita dolosis,
Ancipiti ingemuit propè victam examine lancem.
Fœta dolis, fraudum omne genus, genus omne malorum
Induit. Obscuris nunc Bubo. Invulvitur umbris:
Nunc Leo, terrificos oculis vomit acribus ignes;
Nunc Anguis viridi se lubricus occulit herbâ.
Hanc frustrà edomuit Regis sapientia Pestem,
Nequicquam cæcis tenebras à legibus olim
Dispulit; incassùm secuit Pussortius ungues,
Ungues luxuriant: ater fluit unguibus humor.
Claustraque & oppositas habilis perrumpere moles,
En sibi mille vias, aditus sibi mille recludit.
Quam sic ante Deam nummis, flavoque metallo
Sidrachius captam, blando sermone salutat.
Rixas Diva potens alere, insidiasque forenses,
Per quam languescit Legum veneranda potestas,
Cui tellus Cadomensis opes asservat, & acer
Horrea Cænomanus fœcundis messibus implet,
Si, duce Te, miseros vel primis sævus ab annis
Usquè lacessivi mortales, si tua nostræ
Respersêre manus optato altaria felle,
Jam senis emeritos ne dedignere labores.
Antistes Te poscit opem, succurre vocanti.
Mystæ grande decus, Pluteum suo in axe rotantem

Cantor confidens animis impunè refregit.
Artifici diras depromе è pectore fraudes.
Digestorum aperi cæcos, tua Regna, meatus.
Quamque tuis afflas, Regina, clientibus artem,
Quæ Themidem illaqueat propriis in legibus, ipsa
Edoceas. Sic ille. Modis pallentia miris
Decolor ora, ferox animi, furibunda, Deique
Quo premitur, nondum patiens, si corde potentem
Excussisse Deum valeat, bacchatur, & istis
Vocibus ex adyto Vates malesana remugit.
Pone metum, dilecta Cohors. Labor irritus, & fraus
Cantoris cecidit. Pluteus jàm redditur axi.
Imminet & bellum, sic Dî voluêre; sed iras
Indignæ nusquàm vincant fœda otia pacis.
Sic effata. Graves animi, queis pungitur, æstus
Plenior inspirat. Rabiesque Furorque nocendi,
Magnanimusque Pudor subitò fera corda potenter
Exacuunt in bella. Domos hinc quisque revertit,
Quò longum vacuus meditetur arare libellum.
Jàm rapidis vanescit iter sub passibus. Ipsa
Decrescit moles oculis immota columnæ.
Indomitam intereà, placidis in sedibus, alvum
Cleri pingue Pecus dapibus satiabat, & ingens
Artocreas mensis apponitur acre voracis
Irritamentum stomachi. Tùm pronus in escam
Quisque sinus, latebrasque dapis scrutatur opimæ.
Jàm sale perfusas urit sitis arida fauces;
Cùm diris Fama inficiens rumoribus auras,

Cantori metuenda refert Oracla Sybillæ.
Deserit ille epulas. Vino inflammatus & irâ
Ardet adire Deam; vocemque audire vicissim.
Multa super dapibus frustrà, Bacchoque gementem
Clamosam fera gens Evrardum obtrudit ad Ædem.
Olli arctum per iter sinuosi tramitis, altos
Ascensu superant gressus, Podiumque vetustum,
Multa ubi venalis prostat farrago librorum.
Tempore quo totâ stipatus gente Clientum,
Antistes nitidas, furiis agitatus iniquis,
Per leatos graduum flexus remeabat in ædes,
Arduus huc magno strepitu, hìnc illìncque coërcens
Circumstantûm undas Cantor vestigia flectit.
Frontibus oppositis occurrunt. Æmulus hostem
Despicit, & torvis sese metitur uterque
Luminibus. Quales largâ si fronte superbam
Deperiêre bovem, quo jàm exarsere juvenci
Dulcibus illecebris amor irrequietus, & herbæ
Et nemorum immemores, in mutua vulnera miscet.
Evrardum Oenobares cubito collidit; at ille
Impatiens iræ, Barbini in tecta repentè
Irruit, & validâ correptum immane volumen
Commentum Artamenis, dextrâ contorquet. Ab ictu
Oenobares dexter sese expedit, & liber ora
Perfidus it præter, stridensque per aëra, tandem
Sidrachii temerè pectus contundit, & ipsum
Mole suâ exanimem mediâ prosternit arenâ.
Occubuisse virum, fatoque exanguis eodem,

Urgerì ſe quiſque putat. Jàm plurimus ultrò
Impetit Evrardum miles. Mora nulla, furentûm
Contrà ſacra phalanx animis ardentibus exit.
Lætitiâ exultans, ferali voce per auras
Intonat accenſæ ſignum Diſcordia pugnæ.
Turmatìm eccè ruunt Barbini abſentis in ædes.
Denſus in Evrardum librorum decidit imber;
Ceu quæ grando ruens læta immiſerabilis arva
Dilapidat, veriſque novos populatur honores.
Qui ſe cunque viris offert liber, arma miniſtrat.
Hic Veneris nodos, Artem rapit alter Amandi;
Jonam ille (huic uni dederat membranula veſtem)
Prenſat, & æterno ſquallore ſepultus ab ortu,
Gallicus hunc armat Taſſus. Cui cura tabernæ
Credita, barbaricos Tyro lenire furores
Luctatur fruſtrà. Disjecta volumina paſſìm
Dedecorant Podium. Guarinum propè Muſa Terenti
Hìnc cadit; indè humilis tenues contortus in auras
Serræus Xenophonta urget. Quàm multa ferocem
Per pugnam obſcuras liquêre volumina ſedes!
In lucem eruitur Scriptorum ignobile vulgus,
Simandra, Almerides, Caloander nauſea plebis,
Tùnc primùm excuſſe è tenebris Caloander, ut effrons
Silv-hilaris tua libravit deliria dextrâ.
Vulnus quiſque ſuum læſos impingit in artus
Vibratus liber. Haud uno malè cæditur ictu
Pars bona. Giraltum Vaïerî pingue volumen
Sternit humi. Brevibos ſcapulam diverberat Ancum.

Ille dolore amens pretiosum carmen ineptis,
Pharsaliæ ampullas pallenti devovet Orco.
Tempora Pinchenno graviter Dodilonius ictus
Deficit, & pallor deturpat luridus ora.
Garagnum medio in certamine Carolus ingens
In frontem ferit, (dictu mirabile) solo
Carminis affrictu confestim immane dehiscunt,
Ora viri, & segni clauduntur lumina somno.
Dejicit innumeros fatalis Clelia. Girum
Atrocem decies fatalis * Clelia clarat.
Corpore sed valido Faber, vultuque timendas,
Dissidiisque bonus Clerum miscere malignis,
(Hîc Bacchi nunquàm vitiavit munera lymphâ)
Gutture Grandinum eliso, pressoque boantem
Debellat Gorilum, Guiberum, multique leporis
Cerbasium, insulsumque Gerim. Jam viribus impar
Cantorum legio, magnoque agitata timore,
Quà data porta, Forum repetit, sedesque relictas.
Sic urgente lupo, ruris formidine, inermes
Diffugiunt agni; seu, cùm sæviret in hostem
Fluminis ad Xanti ripas stomachosus Achilles,
Cursu Troianus rapido fugiebat in Arcem.
Cùm sic Oenobarem alloquitur Brontinus amicum:
O qui vexillum pede, Signifer inclyte, circùm
Compita inoffenso portas, hic unus ovanti
Pontificem Faber nimirum proteret ausu
Impunè, & niveos Tunicæ violabit honores?

* *La Clelie est un Roman composé de dix gros volumes.*

Non

Non ita. Te nostri moles immanis obumbret
Corporis, & certo Fabri defendat ab ictu.
Devolet in Fabrum liber hic, suprema supellex
Armorum; tibi reliquias committo furoris.
Hæc ait; Oenobares librum rapit, æstuat irâ,
Et latet, & repens, media inter lumina torquet
Melleum opus, carmen Quinalti elumbe poëtæ.
Illius at vano frons ferrea tunditur ictu.
Nam quid in infractam cervicem imbelle volumen!
Hos videt ut Faber furibundâ bile tumescens,
Experiantur, ait, quibus est dolus unica virtus.
Num cæptis ingentibus apta, volumine molli
Hostem percutiat manus hæc? Nec plura locutus,
Quem duo vix moveant validis è sede lacertis,
Hunc ab Avicennâ, cui proximus hæret, utrâque
Distrahit ecce manu, facilisque extollit in auras
Faber, & exanimos diro quatit impete in hostes
Monstrum ingens, Infortiatum. Liber ille periti
Figmentis erat Alciati, Accursique, stylique
Colluvie Gothici fartus, crudâ ilice costas,
Et laceræ obductus nigranti pellis amictu,
Trunca ex qua triplici pendebat fibula clavo.
Ilicet Oenobares ictu Brontinus & umbra
Turpe solum tangunt, & multo vulnere fracti
Ambo præcipites gressus volvuntur ad imos.
Attonitus stupet Antistes, subitòque suorum
Perculsus casu, clamorem ad sydera tollit,
Subsiliensque retrò, lites & bella, Deumque

Bellorum tacito ſub pectore deteſtatur.
Sed tandem antiquas revocans ad prælia vires,
Ultricem educit dextram ſub veſte latentem,
Protentiſque piè digitis, hinc inde catervas
Aëriis ſulcat crucibus; jam præcipit hoſtis
Scilicet inde fugam Antiſtes nil talè timentis,
Et populorum iras ſævo clamore jubentem:
Siſtite ſacrilegi duplicato poplite. Triſtem
Cantor odoratur præſagâ nare procellam.
Nequicquam extinctum trepidanti è pectore robur
Suſcitat, imbellis fugit. Hunc ſacra mœnia propter
Ponè ducem legio ſequitur non paſſibus æquis;
Victor at inſequitur Digitus, turmæque fugacis
Quò ſe cunque ferat, cervicibus imminet Index.
Nec probroſo etiam vallavit ab indice vafrum
Angulus Evrardum; in latebras obſervat euntem
Antiſtes dextrâque catus modò, deinde ſiniſtrâ
Greſſûs detorquens, tandem feliciter audax
Heu! malè deprenſum ſubitâ cruce ſignat in antro.
Ille improviſo perculſus fulmine ſeſe
Erigit, & fruſtra tumidum caput arduus effert;
Corruit ante pedes tremebundus genua, ſacrumque
Pontificem ignavâ formidine victus adorat.
Ingreditur ſanctam, proſtratis hoſtibus, Ædem
Præſul ovans, partaſque pio certamine lauros,
Præmia virtutis, multâ cum laude reportat
Illi indignantes cecidiſſe immanibus auſis,
Mulctatique malo crucis omine tecta reviſunt.

BIZOT.

SATIRA III.

COENA.

A. NAM quid te curis jactatum triſtibus urit?
Unde hæc denſantur caperatâ nubila fronte?
Quàm tibi diſſimilis? palles, non ut magis ille,
Cui reditum exſecuit lex inſperata trimeſtrem.
Quò fugit facies quondam rubicundula, ſucco
Quæ tibi perdicum meliori facta nitebat.
Qualis eras, malis dum vivo picta colore
Gaudia ludebant, & vultu vina rubebant
Gemmea! Moroſus tecum quid concoquis iræ?
Ergone contriſtant edicta auſtera culinam?
Num pluvias culpant ſtagnanti in valle pepones?
Aut dirâ quereris percuſſam grandine vitem?
Dic, age, cauſam aperi: vel, non rediturus, abibo.
P. Tantiſper, precor ah! pulmo reſpiret anhelus.
Nempe hominis ſtolidi inviſos mox deſero poſtes,
Qui me, credo equidem, meditatus perfida dudum,
Toxica nolentem ſecum cœnare ſubegit.
Prævidi, nec me augurium crudele fefellit.

Annus ferme abiit, crebros dum providus ictus
Eludo: sed herì, volucrem quasi callidus auceps,
Occupat incautum, & blandâ me voce salutans,
Te convivam, inquit, medio cras sole manebo.
Bis mihi septenis languescit Bacchus in urnis
Quadrimus, qualem cauponis cella Bucingi
Invideat: posito fatear me pignore victum,
Ni juvet is forti succo subtile palatum.
Fucatam salso virtutem carmine ludet
Mollerius; quin ipse etiam, sic namque recepit,
Lambertus veniet: nosti tu qui vir, opinor.
Grata refert, Lambertus? Ita est, Lambertus; & usque
Cur veniam accendis: Satis est, & crastinus ibo.
Manè ergô (mentem usque adeò spes mollis inescat)
Accurro, dum sol medium tenet acrior orbem.
Vix primum limen subeunti devolat hospes
Obvius, & dextram blandè complexus, ovanti
Lætitiam, voti compos, fronte explicat: Ille
Tunc mihi; perjurus conviva fefellit utrumque:
Sed fit, te præsente, levis jactura duorum.
Vir bonus es, nostras intra expectatus in ædes.
Agnosco errorem, membris fluit undique sudor,
Serius heu! tremulo præeuntem poplite sector,
Donec præruptum tandem conclave subimus,
Sol ubi nos furno indignans candente coquebat,
Occlusis frustrà, quâ torret parte, fenestris,
Dulci cœna loco, positis hinc inde catillis,
Instruitur, binique aderant nec nomine noti,

Quales rus pingue emittit : nisi fallor, ad unguem
Fabellas decies revolutas callet uterque :
Nempe fatigatas sonuit mihi Cyrus ad aures.
Frendebam mecum interea, cum protinus offa
Convivas avidos fumo sudante vaporat.
Annosus medio gallus macra membra catino
Ostentat : mendax stridere per ora susurrus
Continuò, gallus capi sortitur honores :
Duplex consequitur parte ex utrâque catillus.
Lingua apio viret hîc ; aliâ de parte retostum
Artocreas pinguis butyri rivus inundat.
Assidunt : sed vix convivas mensa frequentes
Quadrata admittit : Vicinum pronus adurget
Quisque suum, dextrâ ferit hic, ferit ille sinistrâ,
Atque dapes raptæ obliquè frustrantur hiantem.
Quæ mihi sit durâ deprenso in sede voluptas ?
Quem non vina juvent, pinguis cui fercula mensæ
Prorsùs nil sapiant, sedeam nî laxius inter
Cœnandum, quàm cum vacuam Cassanius ædem,
Aut Cotinus surdis male rauci vocibus implent.
Tum cœnæ pater : Hæc blanditur grata palato
Offa ? inquit, lepidâ compellans voce sedentes.
Sentitis citreum quod prodiga dextera pressit,
Luteaque ovorum omphacio diluta recenti ?
Nil certè par Mignotio, bellè omnia condit
Mignotius. Mihi tunc horrere in vertice crines.
Mignotius, satis est : Hominem quis nesciat unum
Cauponum carnes doctum vitiare veneno ?

Cuncta tamen nutu laudabam oblata loquace,
Voto in vina ruens. Male ſunt mihi ſingula, nempe
Aiebam mecum, vinum ni cætera penſet.
Ergo vina dari jubeo: puer ore procaci,
Metitur vapida, Aurelii dant qualia colles,
Pocula, quæ vendit vafer, ut Belnæa, Crenetus.
Purpureùm, fatuè ſubdulcia vina, rubebant,
Immitem & durum linguæ factura ſaporem.
Prima mihi liquor infecit vix perfidus ora,
Cauponis quando fraudes patuêre maligni.
Affulget ſpes una tamen: Fortaſſe veneni,
(Sic rebar) vires hebetabit largior unda.
Talia quis ſperet? quanquam ſitis arida fauces
Exurat, glacies affertur nulla petenti.
Proh ſuperi! campos dum rubra canicula hiantes
Infeſtat, tantos nihil eſt quod temperet æſtus.
Hîc ego (tanta mihi tumuit ſub pectore bilis)
Sæpius indignans volui deſurgere menſâ
Talem execratus cœnam cœnæque magiſtrum;
Et quanquam durus potuiſſem & torvus haberi,
Surgebam, quando menſâ puer aſſa reponit.
Diſtendit medio magnus porrecta catino
Membra lepus, leporem pulli ſex corpore macro
Defendunt: tectis aſſueta animalia ſurgunt,
Hinc inde urbanum queis prima infantia cælum
Hauſerat, uſque adeò ſapiebant putida caulem.
Curva in lance dapes congeſtas ordo coronat
Longus alaudarum, extremoque in margine lancis

Exſuccum pectus tollunt, ceu valla columbi.
Stipabat lancem, quâ nil elutius, herba,
Cujus olivum acri naſum infeſtabat odore,
Et largo fluctu veteris vitiati innabat aceti.
Tunc homines ſtolidi, mutato protinus ore,
Regales jactare epulas, conſurgere magnos
In plauſûs. Meus intereà ſubridet ineptùm
Hoſpes, & inſulſis bibulas dans laudibus aures,
Parcite, ſpe veſtrâ ſi forte eſt vilior eſca.
Præcipuè ventoſus homo, memorabile lati
Gutturis exemplum, noſtra ad convivia præceps
Venit odoratus fumantis fercula menſæ.
Gaudebat ſapiens nobis jactare palatum,
Ridiculus carnes, avidè obſorbendo, probare.
Riſum quis teneat, dum turpia luridus ora,
Linteolum longo factum ſqualentius uſu,
Horrenteque comam neglecto in vertice geſtans,
Inſcia ſylvarum mediis animalia ſylvis
Nata canit, falſoſque amat oſtentare palumbes.
Quin etiam obſervans faciem officioſus herilem,
Hoſpitis ex oculis linguam componit, & oris
Omnem habitum, ſolers alienos ſumere vultûs.
Lætus ad hæc molles in me deponit ocellos
Convivator; &, ô quid habes? male ſingula tangis,
Neſcio quæ mentem cura importuna remordet;
Fruſtra tuam replent cultro inviolata patellam.
Arridet-ne piper, ſparſit pipere omnia coctor:
Mira ſapit pullus, perpaſtos cerne palumbes:

Macra ſub hoc morſus irritatura jubetur
Perna dari (Moguntiacâ veniſſe canebant
Urbe) puer pernam media inter brachia jactat ;
Nec fert ambitioſa magis veſtigia Rector ,
Longa Magiſtrorum quem ſtipant agmina euntem.
Clavigeros referunt fœdis mantilibus altè
Præcincti duo , qui greſſu famulante præibant.
Hic fungis gravidum & vitulina lacte catillum ;
Alter piſa ferens undante natantia quadra ,
Dulcia tum paſcunt oculos ſpectacula & augent
Lætitiam. Cantus miſeros abrumpere turba
Continuò , ſtolidèque gravis ſermonibus auras
Ducere : Vinum acuit mutos in verba ; loquuntur ,
Et tumidâ quivis effutit frivola voce ;
Ad nutum dirimens operoſa negotia Regum,
Legibus imperium emendans & moribus urbem.
Inde gravi bello Lodoïx ubi fulminat arces
Tranſvolat , & ſternens victrici plurima dextrâ
Corpora , Germanas rumpit Batavaſque phalanges.
Tandem de bellis miſſo ſermone , ſuprema
Mentio ſuccedit de verſibus atque poëtis.
Atque turba novo præcordia turgida faſtu ,
Dat cuivis palmam atque adimit vel ut arbitra Pindi.
Aſt herus imprimis Ronſardi fautor ineptus
Theiophilique, amborum artem tollebat ad aſtra.
Ruſticus interea nutu villoſa timendo
Labra vibrat ſurſum , petaſique hirtum erigit orbem ,
Plumeæ quem circum criſta obrepebat opacans.
Præcludit linguam cunctis , & voce magiſtrâ ,

Dispeream, exclamat; ni Serreus optimus autor.
Hic pulcros cudit versus, suavissimus olli
Sermo fluit. Lepidis narrantur facta Puellæ
Carminibus; somno paulatim victa legenti
Haud scio cur nutet cervix sanè omnibus, addit;
Païsius meritò videatur scurra facetus.
At mihi Vetturius quæ condidit omnia frigent,
Judicium certè multum juvat acre legentem.
Cornelius, fateor, lepidus quandoque: Sed auris
Limato imprimis capitur sermone superba.
Miror Alexandrum tantis quid laudibus ornent:
Omnia dura sonat vanus, nil dulce: Quinaltus
Longè aliâ heroas fingit ratione loquentes;
Leniter oderunt, semper mollita loquuntur.
Hunc juvenis satira, sic serpit fama, momordit.
Novi quæ narras, noster tum reddidit hospes.
Scriptorem pingo, qui nusquam offenderit, offert
Virgilium ratio, versûs dat meta Quinaltum.
Hoc ipsum est quod aïs. Proh pinguia scripta! Quinaltum
Vellicat imprudens nempe . . . an redit Astrata menti?
Jure hoc exactum dicatur carmen ad unguem.
Annulus imprimis concinnâ Regius arte
Ducitur integrum opus rectè actus quisque vocetur:
Quæ nunc obtrudunt alii mihi singula sordent.
Est sanè magnâ & subtili mente Quinaltus,
Excepit fatuus, vatem quem lividus oris
Et prudens habitus, signo verace probavit;
At sunt quos trutinâ possis suspendere eâdem.
Nullum herclè ostendes, sublatâ voce reponit

Tunc agreſtis homo, vino jam plenus & irâ.
Fortè aliquem, vates ſimul addidit ora furore
Pallidus; at ſentis, bone vir, tu carminis artem?
Te meliùs, tonuit furibundò Nobilis ore.
Tu? Superi! cyathos acres ſiccare, tuorum
Hoc operum eſt, durâ fremuit tum voce Poëta.
Ergo tibi ſtolidus videor? mentiris, inepte,
Ruſticus adjecit noſter, nec plura; patellâ
Hoſtiles iras contortâ provocat: ictum
Declinat flexu molli; volat indè patella
In murum, & rediens ſinuoſa volumina ſignat.
Exilit è mensâ Vates, oculumque minacem
Volvit atrox: medii concurrimus inter utrumque
Fruſtrâ. Depugnant, infeſti crinibus hærent.
Menſa lagenarum extendit dejecta ruinas;
Nequicquam rapiunt pueri promptâ omnia dextrâ,
Area mananti circùm natat ebria vino.

Tandem barbaricos rursùm lenire furores
Tentat turba omnis, clamat, vi ſeparat ambos:
Ut motus animorum, & prælia prima quiêrunt,
Convivæ averſas ardent componere mentes.
At dum Cœtus in hoc conjurat totus amicè,
Ad limen repto vicinum, talia jurans;
Clamosâ in turbâ ſi quando improvidus adſim,
Hanc ego ſtultitiæ tantæ nòn abnuo pœnam:
Sit Briacum, vinum omne mihi; ſine carne ferinâ
Urbs hiemet; piſum Auguſto vix menſe coquatur.

HENNEGRAVE, è *Collegio Mazarinæo.*

SATIRA IX.

AD

MUSAM SUAM.

TE nunc, Musa procax, te nunc ipsam alloquor; audi.
Non hodiè merita effugies opprobria; dudum
Et nimium (ignosco quoniam tibi pleniùs æquo
Commodus & patiens) in cunctos ludis amarùm.
Hactenùs indulsisse sat est: effundere bilem
Nunc juvat, & tacito quidquid sub pectore torpet.
Cùm novus in terras veluti Cato lapsus ab astris,
Et pœnas vitio & virtuti præmia ponis,
Cùm doctas rigido pensans examine chartas,
Barbatos audes regere imperiosa Magistros;
Nam quis te Satyræ tutam non credat ab ictu,
Dicendi quidvis perscribendique potentem?
Ast ego quid pravi lateat dignoscere cautus,
Et tua dinumerans digitis peccata severis,
Rem prorsùs lepidam! exclamo; tu carmine nigro
Sortem ardes ultrà pallentes radere mores,
Tam mordax & dira, furens quam fœmina, & acer

Galterus rabido quoties delitigat ore ?
Sed, percunctari si quid licet, ô bona, fare,
Quis furor invito te finxit Apolline vatem ?
Divinæ ergò aliqua agnoscis vestigia flammæ,
Præsenti magnas afflat quæ numine mentes ?
Vesana unde tibi, quæso, fiducia ? Phœbus
Ascensum Pindi facilem tibi tradidit uni ?
Nescis ? quisquis avet sacrum prensare cacumen,
Aut venit ad summum, aut vergit ridendus ad imum ;
Et nî Vetturio, Flacco nisi digna loquatur,
Udæ affixus humo vates inglorius hæret.
Negligis objurgantem audire ac recta monentem ;
Et te scribendi furor insanabilis urit ?
Quorsùm opus est curam in steriles impendere nugas ?
Tristes detestata jocos, facta inclyta Regis
Versibus æternare aude ; labor annua reddet
Præmia fecundus, quæstùque allecta futuro
Emptori poteris pretioso vendere fumum.
Absit, ais, magna imbelles conemur : iniquum,
Quantumvis stimules, pondus sumpsisse cavebo.
Audacis nec enim quivis canat æmulus Orphæi,
Compressam rabiem debellatosque furores,
Bellonam ignivomo spargentem incendia vultu,
Aut dignè pingat fugientis vulnera Belgæ.
Talia (si desit melior tuba grandis Homeri)
Sublimis plenâ cantabit voce Racanus.
Qui versus condis, quales ego, condit ineptus
Quales & Cotinus, fecit quos sola Poëtas

Invidia; æternum, Scriptor, censebo, quiescas;
Venditet obscurum quamvis tua carmina vulgus.
Delumbè & stultè officiosum sæpè Poëma
Scriptorem heroémque notâ fœdavit eâdem;
Denique rem vires operosam ferre recusant.
Hoc Musa excusat magnæ nil indiga laudis,
Quæ vanos causata metus, falsìque pudoris
Obtentu, celat triste insidiosa venenum.
Quin petis audaci novus Icarus aëra pennâ?
Nonne fuit satiùs nubes captare professam
Grandia, quàm stricto semper mucrone frementem,
Fas contra, innocuos famoso lædere versu,
Et pavidam exagitare malis rumoribus urbem,
Barbinum, liber ut vati damnosus inauret?
Forsitan inflatam fastu spes credula lactat?
Flaccus ego alter, ais, famâ ferar usque superstes
Alite; difficili intricata Poëmata nodo
Anxia Salmasiis nectunt tormenta futuris.
Verùm, age, quot doctis ascriptos vatibus, illo
Mox numero expunctos lusit spes frivola vates?
Quot vidêre teri dextrâ insudante libellos,
Quos trutinâ pendi venales judice cernunt?
In pretio paulùm laudata volumina vivent,
Pulvere dum fœda & cunctis oblita, tabernam
Thus venientem adeant putribus socianda Poëtis,
Aut arrosa novi sordescant Pontis in orâ
Viles relliquiæ, trunca ornamenta viarum.
Egregiam verò laudem! si versibus olim

Desidiosa cohors recitandis otia fallet ;
Aut scripta obscuros tandem sortita recessus ,
Cantica stipabunt indoctis perdita vicis.
Esto , sors fortunet opus , sors scripta secundet ;
Stent ævum in longum filo deducta maligno
Carmina , (quod votis dudûm erumpentibus optas)
Ridiculum ad seros Cotinum latura nepotes.
Quid te tarda juvant famæ præconia , si nunc
Incutiunt tristes invisa negotia chartæ ;
Unica si merces salibus debetur amaris ,
Offensi tumidos vulgi exhorrere furores ?
Quid cunctos furis arripere , alternosque notare ?
Non tibi ridet opus ? legere hoc absiste , sinasque
Delirum æternâ sepeliri nocte volumen.
Vindicet à morsu saltem putredo Poëtam.
Pulvere sordescit Jonas taciturnus inerti.
Quærit adhuc lucem David putrétque negatâ.
Annosus squalet corruptâ margine Moses.
Quid damni ferat hoc ? securus morte fruatur
Scriptor ; & insonti parce insultare sepulchro :
Quid meruit de te , ut cineres manésque revellas ?
Quid tibi Bardinus , Prado nocuere ? Quinaltus
Quid nocuit ? quorum occurrentia nomina mordax
Usurpas , & creba tuis in versibus aptas ?
Longa movent scriptis rudibus tibi tædia ; Regi
Moverunt , toti moverunt nuper & Aulæ.
Num tamen edicto multatum vindice crimen ,
Aut vates vetitum posthac componere versus ?

Scribendi cuivis ſemper fuit æqua poteſtas ;
Perdere membranam ſit jus licéatque Poëtis.
Legibus intactis , illæſo fabula more
Bis quino potuit celebrare volumine Cyrum.
Non hodie vatum fecunda Lutetia primùm
Scriptores magno videt exundare tumultu ;
Hinc etiam paſſim coopertis fulta columnis
Porticus innumeros offert albata libellos.
Judicium intereà jactans ſubtile ſuperbas
Impones Pindo ſine jure & nomine leges.
Aſt , age , dum naſutè aliena Poëmata carpis ,
Quis , cenſes , de te ſermo eſt ? quâ te & tua vulgus
Expendit trutinâ ? dentes defigis ubique :
Sed qui clamores de te , quæ murmura noſtin ?
   Si ſapias , aiunt nigrum irritare caveto ;
Quemcumque arripuit , nullo diſcrimine lædit :
Audebit cuncta imprudens , famámque dicacis
Dum captet , nulli demens ignoſcet amico.
Ipſa Capellani ſuſpendit carmina naſo ,
Et ſtolido affectans componere ſingula nutu ,
Miratur quæcumque forum , faſtidit & odit
Omnia : Caſſanius ſolio tonat acer ab alto ?
Cervicem ſomno demittit ſpontè gravatam.
Furtivas , qui ſic Pindo ſedet arbiter , ipſe
Exuvias Flacci indutus nitet : ante latino
Carmine reddiderat Juvenalis ; gutture ſurdo
Si quando Cotinus templis declamat anhelus ,
Laxus quiſque ſedet verſus reprehendit uterque

Craſſè

Crasse compositos ; quippè hinc se purgat ineptus ,
Magnis nominibus quærens prætexere culpam.
Vix primis libavi amborum carmina labris
Livida ; sed factum bellè ! gens improba vatum
Si liquidum præceps medio petat æquore Pindum.
  His te oculis cuncti aspiciunt ; trepedique loquuntur
Hæc de te , vindex vati dabit unda sepulcrum.
Nequicquam in partes simulans malè salsus abire
Nescio quis , statuant de te clementiùs , orat.
Lectorem semper pavitantem , frigida cui mens
Criminibus sudat tacitis & conscia pallet ,
Incassùm supplex tentabis flectere. Finem ,
Dic age , quem facies ? tibi sæva negotia semper
Accerses demens ? semper nova jurgia quæres ?
Clamores vatum assiduos , convicia Pindus
Audiat ? ecquis erit tandem modus ? ecqua furori
Meta tuo? dic... fare ... moras quid nectis inanes ?
Dic ... sed , tantus , ais , quorsùm furor iraq; segnem
Scilicet interdùm , quæso , ridere Poëtam ,
Horrendum scelus est , nullâque piabile pœnâ ?
Quis ferat hoc ? scriptor si se veneretur ineptus ,
Sanaque quod ratio mendosum ostendit ubique ,
Ultrò laudet opus , vivace Poëmata credat
Digna cedro : clament omnes , proh Jupiter ! auctor
Insulse ! interpres genio prognate sinistro !
Quin inopes rerum chartæ , quin turgida nugis
Carmina bullatis , æternâ nocte premuntur ?
  Hoccine detrahere , an sincera & candida fari est ?

Obliquos livor meditatur molliùs ictus;
Alidori si qua inciderit fòrs mentio, quare
Impenso pius instituat de marmore templum ?
Alidoro, vir vanus ait, dudùm utor amico,
Ex servo nunc scriba aliena negotia curat:
Vir bonus est, nec habet meliorem terra, verendâ
Egregius pietate, Deo sua furta redonat.
Agnoscis tacitam ambiguis sub vocibus artem ?
Non aliter jugulum violat pia dextera ferro.
Obsequium exosa, & turpis mens nescia fuci
Laudibus absentes non rodit prava malignis.
Sed factum ignavè & durè reprehendere carmen,
Ludere scriptorem deliramenta loquentem,
Personam urbani lævè ridere ferentem,
Lectori licuit, sempérque impunè licebit.
Nobilis indoctus dabit eripietque coronam
Cuilibet ad nutum; illo vincet judice vilis
Theiophilus Malherbam altum, Tassique canoris
Area Virgilii jam cedent carmina nugis.
Aurea terquinis cuivis patet assibus, illâ
Securus pœnæ tollit mercede cachinnos,
Sibilat Attillam, versûsque explodit ad unum
Cornelî, Hunnorum nisi Rex avidam impleat aurem.
Servulus insipiens, doctos Librarius omnis
Scriptorum Libros trutinatur lance Magistrâ.
Ut primùm in lucem jubet ire Poëmata vates,
Publicus emptori servit cuicumque, paratus
Tristia lectoris fastidia ferre superbi:

Auctorem una suum defendere carmina possunt.
Lectorem frustrà, pleno qui pectore languet,
Immeritam implorans veniam, quasi pronus adorat:
Abnuit indignans veniam concedere judex,
Jus habet in sontem, & pœnam, ut lubet, irrogat æquas.
Hiscere non ausim intereà, stultique Poëtæ
Ridiculum carmen mihi non ridere licebit?
Quid damni nostra invexêre Poëmata tantùm,
Ut caput in nostrum scriptorum detonet irâ?
Inclyta nobilitans non læsi nomina; sacræ
Si vates chartæ tantos librique silerent,
Invida celarent jam dudum oblivia famam.
Me sine quis Cotinum divina oracula quondam
Nôrit anhelasse? urgeret nox longa sepultum.
Per memores satyras insulsi extenditur ævum.
Ex umbris crescit splendor pretiùmque tabellæ.
Culpavi, fateor, sed quæ culpanda putabam.
Talia qui damnat carpentem, ea carpit & ipse.
Sed facit imprudens, aït hic, quin nomina celat,
Nempè Capellanum mordere? ah! vir bonus hercle,
Vel nemo; semper Balzaco insignis in ore est.
Ne faceret versus, monui; torquere cerebrum
Quid miserè juvat? utatur sermone pedestri.
Si scelus hæc dixisse; en adsum, plecte nocentem.
Ergòne cùm versus culpat, nigro acumine puros
In mores turpe instillat censura venenum?
Deliri carpens malè nata Poëmata vatis,
Sincerum prudens memini dignoscere pectus.

Dicatur probus & frugi, dicatur honestus;
Auferat urbani famam, sit candidus; omne
Pronus in officium, nullique habeatur acerbus;
Nil moror, ornetur non unâ laude, silebo.
Hujus ad exemplar properare Poëmata dicant;
Ut bona sint, debere, & venâ divite cuivis
Præniteat, sceptrum ferat ambitiosus; amarâ
Siccum bile tumet jecur, ardeo scribere versus.
Me mussare nefas, & rem committere chartæ?
Hîc tamen infodiam, & muti Tonsoris ad instar,
Arte novâ elingues cannas resonare docebo;
Auriculas asini Midas habet. ô scelus! ingens
Flagitium! facili torporem carmina venæ
Injecêre, gravique hebetârunt frigore mentem?
Emptores trahat undantes, punctum omne libellus
Lectoris ferat inviti, jubeatque secundâ
Venalem Bilænus hians prostare columnâ;
Ad lunam intereà censor latrabit iniquus.
Perdere vult Cidum frustrà Richellius; æquat
Roderici, Chimenam emirata Lutetia, curas:
Gratum carpit opus concors Academia: talo
Fabula stat recto haud secùs. Efferat at sua si fors
Scripta Cappellanus censor fit tetricus olli,
Et pinguem exagitat lector quicumque Poëtam.
Fautorum intereà punctis censetur Homerus
Frustrà; mendaces lectus liber arguit; ergò
Cùm totâ vates cantatur sordidus urbe,
Ipse suum incuset, quem damnat Apollo, laborem?

Barbaricos versus, Musamque Allobroga culpet,
At misero de vate satis; nihil amplius addo.
Lubrica res, aiunt, Satyram perscribere; paucos
Delectat, salibus multos offendit; ab illo
Quot mala fonte fluunt? Regnerus non semel audax
Flevit, & indignans rabiosa silentia rosit.
Quos miserè quæris, ludos tandem abjice; musa
Ludat amabiliùs; monitor Phulletius Orbem
Defricet austerus, sit tanta licentia soli.
Materiam præscribe igitur quam carmina sumant.
Grandia Malherbam volventem verba secutus,
Turbatis pingam refluentem fluctibus Istrum,
Aut gentem Hebræam templa ad Solymæa reducam
Compedibus ruptis tandem? Memphimne superbam
Terrificem, trepedísque volans interritus undis,
Stultus Idumæas properem decerpere palmas!
Num grege Balantum muto stipatus, inertes
Rusticus experiar calamos inflare per Urbem?
Museo inclusus, fagique absentis ad umbram,
Vicinos colles carmen sylvestre fatigem
Usquè recantantes? ardebo frigidus Iri?
Aurorâ vel sole mihi sit pulcrior Iris?
Incolumis moriar segnisque & fictus amator!
Putida melliti narrent figmenta Poëtæ,
Mollitiâ stupidam quæ frangunt deside mentem?
Utilium dives Satyra, admiscere severis
Dulcia sola potest, & acuto carmine, recta
Quod Ratio dudùm limans castigat, ineptos

Admonet, intortos oſtendere callida mores.
Sola etiam faſtus contundere firma tumentes,
Tranquillâ vitium regnans in ſede laceſſit.
Sæpè metûs expers, ſalsòque armata lepore,
Offenſam doctâ Rationem ulciſcitur arte.
Sic Cotinos quondam Lucilî muſa latinos
Lælî præſidio ſecuit munita potente.
Nativi ſic, Flacce, ſalis benè prodigus, olim
Pelterios quos Roma tulit ludendo notabas.
Illa (rudis vix luſtra mihi tria clauſerat ætas)
Tornatos durè verſus ridere jubebat.
Illa, ſacro tutos dum quæro in vertice calles,
Firmavit timida incerti veſtigia vatis.
Illi ego (ſi quæ olim canerem) mea carmina vovi:
Quanquam, ſi quid opus, votum nunc corrigo, tandem
Ut mihi miteſcat genus irritabile vatum
Quidquid carminibus commiſi, ſingula muto;
Jamque ſtylum verto, quoniam tibi ſic lubet, acrem.
Eſto, Virgilium æquiparat gravitate Quinaltus.
Burſaltus noſtro micuit ſol aureus ævo.
Pelterio cedunt Ablancurtùſque Patrùſque,
Vaſta trahens Cotinus numeroſam in templa cohortē,
Per ſtipantũm undas tendit prenſare cathedram.
Ingenio reliquos ſuperas, Salfale, nec arte
Vinceris à quoquam. Perrinus.... age, acriter inſta.
Sed vatum rabioſa cohors atro oblita verſu,
Hæc quoque te pravum ſtudio feciſſe putabit.
Quanta tibi invidiæ tempeſtas imminet! illos,

Ut de te faciant doctæ spectacula genti,
Ut rabiem exsaturent, probrosa volumina vulgus
Spargere in offensum, innocuósque in crimina ludos
Tetra referre gemes, capite expendenda reciso.
Versibus incassùm Regem super astra vocabis,
Et sacram quævis laudabit pagina nomen.
Qui Cotinum spernit, Regem aspernatur, & idem
Si Cotino credas, vivit sceleratus & exlex.
Ast aliquà poterit Cotinus nocuisse, repones?
Latratu, quæso, quid proficit usquè procaci?
Annua carminibus, quæ fòrs miratur & ipse,
Præmia gaudebit planè insperata negari?
Dignum laude feram in cœlum ut musâ auspice Regem,
Nil opus est, linguam ingeniosa pecunia solvat:
Accepti magno fuerint pro munere versus.
Ille ego, qui ludo solitus defigere culpas
Ingenuo, laurum detraxi tempora circùm
Indocta hærentem, Regis celebrabo labores
Versibus egregios, Majestatique verendæ,
Cum res ipsa feret, persolvam gratus honores.
Esto: sed intereà clamant, extrema minantur.
Frendeat ignea gens, clamet; nil talia curo.
Nil curas, inquis? magno stat lædere vatem,
Qui poterit... quid enim?... novi... sed amabo?...
quiescas.

HENNEGRAVE.

EPISTOLA III.

AD

D. ARNALDUM

DOCTOREM SORBONICUM.

SCILICET ambigui per acuta sophismata Claudî,
Ipse Novatorum fallaces perspicis hamos,
Retiaque incautis cœcam meditantia fraudem
Rumpere amas, Arnalde: immisso at lumine frustrà
Nigrantes oculis torpentibus excutis umbras,
Si, cùm diffugiunt ad relligiosa, reluctans
Usque pudor timidos ad templa profana repellit.
Nec tamen, haud dubita, sese deludere solers
Opponit certis impervia pectora telis
Claudius; at verbo celerem parere potenti
Sistit atrox genius, flammatoque increpat ore.
Vinceris, & victum ignoras quæ fama sequetur.
Quin & felici in reditu infelicia mendax
Fingit, & hæreticæ ostentat suspiria gentis,
Ancipitique ipsum versans in pectore numen

Obruit

Obruit infirmæ nascentia semina lucis.
Corda superba hominum nil imperiosiùs urget,
Quàm, qui nos, Arnalde, vetat consistere Recto,
Indomitus pudor. Hic virtutum subdolus hostis
Invisâ opprobrii specie deturpat honestum,
Hic etiam miseras, docilesque aliena subire
Servitia, immiti captivat compede mentes;
Hoc superante, tremit, torpetque ingloria virtus.
Aspicis ut nequam ille palam imperterritus alto
Abnegat ore Deum, tacitâ quem mente fatetur?
Ad manifestam ultro rueret bene transfuga lucem:
Sed falsi ignavus sannis terretur amici,
Irridetque Deum terrore audacior ipso.
Hinc orbi incubuit fatalis turba malorum;
Hinc stultè pavidos aliena arbitria terrent;
Alter & alterius famulari pectore nutum
Observans virtutem extra, vitiumque requirit.
Insani pudeat fieri ludibria fastûs!
Teque imbecillum saltem invalidumque fatere
Mortalis: dum febris edax depascitur artus,
Quid juvat hanc mentiri? Acres en igne maligno
Scintillant oculi, numerique oblita prioris
Vena incomposito salit impete. Quis pudor eheu
Te jamjam moriturum adigit simulare valentem!
Ecquid habes: Nihil: at...Nihil inquam, ait, ore, habituque
Fallaci occultans cæcos, quibus æstuat, ignes,
Nec minùs apparent, totoque in corpore regnant

Ulcera, & exuperat febris horrida, quæ modò victrix
Funereas inter luces, & tristia leti
Instrumenta nigro porrectum in limine pandet.
Exitium hoc prudens festina avertere; jam mors
Furtivo allapsu non intellecta propinquat:
Dum fas est, lucisque usuram indulget amicum
Numen, age, oblatamque citò rape providus horam;
Hora fugit, traherisque fugaci, hoc quod loquor, inde est.
Sed quid ego hæc necquiquam? animis pudor acriùs instat:
Sic est, tu miseros, malesuada insania perdis,
Tu primum exturbas regali sede parentem,
Felicis vanâ dum captus imagine sortis,
Fœmineamque fidem timidus damnare, nepotes
Devovet (infandum) crudeli uxorius orco.
Funestam soboli ante diem obsequiosa pudicis
Turba voluptatum sese dabat obvia votis.
Non furiosa fames jejuna armenta necabat,
Gratuitas segetes, atque annua dona benigno
Fundebat terra alma sinu, nondumque prementi
Terga fatigatus hastâ, & gemebundus anhelo
Incessu luctantem ægrè sulcabat humum bos.
Pendula fecundis in vitibus uva rubebat,
Lacteaque errabant per amœnos flumina campos.
Ex illo miser, & cælesti obnoxius iræ
Vectigalem Adam solvit pro crimine luctum
Membraque inexhausto durata labore, malignâ

Coguntur tardas fruges extrudere terrâ.
Continuò hirſutam per humum malè fertilis horret
Carduus, & paſſim lethalis vipera repit,
Arentes torret rabioſa Canicula campos,
Et cælum irato ſtridens Aquilone remugit:
Tunc quæ defendant inimico à frigore corpus,
Vellera diripiuntur ovi, & ſimul agmine facto
Peſtis atrox, & acerba fames, bellumque cruentum
In fatalem hominum conjuravêre ruinam.
At pudor & peſte & bello crudelior orbem
Invaſit, triſtique jugo fera corda ſubegit;
Protinus hac de ſtirpe infelix ſylva malorum
Pullulat, imprimiſque ſibi moroſus, & aſper
Turpe lucrum falſâ pretexit imagine Recti,
Pauperiemque, probrum velut omne, expallet avarus.
Hoſtiles etiam virtus exterrita terras
Liquit, honoſque comes; cæciſque abſtruſa latebris
Delituit pietas: nemo, licèt integer, ex hoc
Libera veſano ſubduxit colla pudori.
Proh! quanta effluxit primo de crimine labes,
Ipſum alios verbis qui nunc caſtigo ſeveris,
Ipſum, Arnalde, pudor domuit, contraque pudorem
Necquiquam virtus proſtrata aſſurgere tentat.
Errabundus, iners, volucrique incertior aurâ,
Dum cæno, quo me vitia implicuêre, tenaci
Demerſam obluctor vi multâ evellere plantam,
Altera procumbit, limoque reſorbeor imo.
Namque meæ, ut nunc eſt, ſi ſeſe lux nova menti

Infundat, rectumque palam defendere cogat,
Aſpectu nutuque hominum conterritus hiſco.
Et contra hos verſus, dubiæ quos dextera chartæ
Credidit, horreſco quis erit per compita rumor.

VANDEBERGUE.

DOCTISSIMO ET CLARISSIMO VIRO

NICOLAO BOILEAU DESPREAUX,

Cùm ei mitteretur ſua Epiſtola ad Villicum è Gallico in Latinum converſa.

HENDECASYLLABI.

JUDEX ſumme operum elegantiorum,
Claris Vatibus invidende Vates:
Cui cenſoriam in erudita ſcripta
Ipſe Caſtaliæ Magiſter aulæ
Virgulam dedit, & dediſſe gaudet:
Res eſt dura, ut ais, nec expedita
Floream ſegetem, roſaſque amœnas
E ſylveſtribus evocare dumis.
Hoc ſenſi experiens, diuque torſi
Sudans ingenium, BOLÆE; carmen
Dùm modis cupio aſſequi Latinis,
Quo, quidquid magis eſt agreſte & hirtum
Tactu protinùs efficace, mutas
In florum pretioſiora ſerta.
Hîc aures hominum ſeveriorum

Villicus recreat laborioſus,
Cui nos eſſe videmur otioſi,
Gens tamen minimè otioſa, Vates.
Duro nempè minùs ligone glebas
Durum eſt ſollicitare, quàm rotundos
Verſus, quos Chorus aſper invidorum
Allatratibus irritis laceſſat,
Doctâ radere & expolire limâ.
Id præſtare tuum eſt, BOLÆE; nuſquam
Unguibus potuit locum malignis
Infenſus tibi repperire livor.
Talem oportuit herculè eſſe Vatem
Illum, ac vel levibus carere mendis,
Qui mores ſale defricaret acri,
Et jocante minax ſtylo fugaret
Secli opprobria, putidos Poëtas.

EPISTOLA XI.

AD SUUM VILLICUM.

VILLICE, quem domino meliori addicere fata
Non poterant, tranquillum ageres ut leniter ævum,
Antoni, rector commissi operosus agelli,
Qui taxos humiles, qui flores ordine miro
Instruis, & longo ramos pro pariete doctâ
Dispensare manu solers, quam industrius autor
Quintinius docuit, tractas feliciter artem.
O utinam! nostrum ut purgas à vepribus hortum,
Sic mihi, sic spinas animo quis vellere possit,
Fœcundasque nimis vitiorum exscindere stirpes.
Verùm age: cùm primi de lumine solis ad umbram
Undâ spargis humum durisve ligonibus urges,
Et malè jejunam cogis pinguescere terram,
Imperiisque tuis docilem se subdere fundum:
Quid censes, tacitis seu mussans verba labellis
Deprimo morosam, aut sursùm arduus erigo frontem,
Seu modò anhelatas jaculatus in aëra voces,
Hospitibus ramis avium trepida agmina pello.
Num venit in mentem me captum dæmone, qualem

Ostendunt tibi portentosa volumina Maugin,
Subrauco magicos meditari murmure versus?
Sed fallor: melius quid de me conjicis; hæret
Mente tuas quondam qui serpsit rumor ad aures,
Munus hero impositum ut longos diffundat in annos
Regis facta, quibus Caroli prudentia Magni,
Selecto Procerum quamvis adjuta senatu,
Bellicaque haud dubitet fasces summittere virtus.
Hoc me operis cælare putas, calamoque superbos
Forsitan hîc Montes, aut expugnare Namurcum.
Quis foret ergò stupor, si quem componere gesta
Fortis Alexandri magnas superantia laudes
Audisti pridem, hunc discas noctuque diuque
Mille modis agitare suum & torquere cerebrum,
Ut nova procudat vi multâ carmina, queis det
Inspicienda tibi demens præcordia vates.
Scilicet, audit herus latè doctissimus, inquis,
Sic loquitur quandoque, ut non meliora loquantur
Qui sacræ sublimi è suggestu oracula fundunt:
Hunc tamen ad nostros adigat fortuna labores,
Vertere cogat humum, glebas æquare cylindro,
Luxuriosa nimis ferro depascere ligna,
Æternamque sitim satiare voracis arenæ,
Non has efflando nugas volucrum otia rumpas.
Nempe uter, Antoni, nostrum plus sudet in horto
Si quis quærat, eum te clames protinùs esse.
Quàm procul ex animo fugeret tam rusticus error,
Si subitus vates, & curâ liber agresti,

Exigere inſtituas ad amuſſim carmina, rebus
Quæ minimis addant decus, addant pondera nugis,
Inque roſas mutent dumeta hirſuta, vepreſque:
Carmina, quæ teneant aures perfecta ſeveras,
Quæ, quod in urbe hominum ſapit, aut naſutius aul
Quidquid habet, vultu legat atque revolvat amico.
Hinc ſiccus, gracilis, contractaque pallidus ora,
Ceu biberit longos exuſta cuticula ſoles;
Continuò dicas nota inſtrumenta retractans,
Explanare ſoli vel centum jugera malim,
Quàm fruſtrà ingenium rurſùs laſſare, per auras
Ut ſtolidè evectus nubes & inania captem,
Nominaque inter ſe malè diſcordantia jungam.

Ergò ades hùc paulùm, atque aurem ſubſtringe loquenti,
Dum doceo quid ſint, Antoni, pœna laborque.

Omnibus in terris genus incubat omne malorum,
Affixuſque hominis lateri labor uſque fugaces
Nos premit, & puram haud patitur libare quietem.
Dulcia nequicquam mendaces otia Muſæ
Vatibus oſtentant, cupidoſque ſub antra clientes
Frigida nequicquam admittunt, nemorumque receſſus.
Hic dulces inter latebras, & amœna vireta,
Ecce adſunt teretes numeri, facundia velox,
Sermonis nitor, & diverſâ in veſte figuræ,
Quæ, veluti doctis cruciantque tenentque venenis
Humanas Saganæ mentes, ſic impete facto
Pallentes unà alliciunt, vexantque poëtas.

Ergò dum Veneres fugitivas prendere tentant
Ærumnosa cohors atque Orpheos æmula, semper
Curva sub immenso laurorum pondere anhelant.
His tamen arridet labor, & blanditur amicus,
Hos sua pœna juvat. Tormenta sed omnia longè
Exuperare hominis mihi sors onerosa videtur,
Qui crassos transire dies languore sepultus
Fœdo amat, ac luxu ignavo resolutus, ab omni
Aversus studio, & tenebrosæ vile quietis
Mancipium, indoctæ tolerat stupida otia vitæ.
Ille quidem strepitu procul, invisoque tumultu
Turpi in desidiâ, atque situ latebrosus opaco,
Affectat requiem, votis sed inanibus ambit.
Turba voluptatum, resupinæ fœtida proles
Mollitiæ, imperiis haud lenibus usque fatigat
Quantumvis torpentem animum, & regina Libido
Ventilat infami sopitas pectore flammas;
Nec cessat stimulum improba subjectare furenti,
Donec ad arbitrium moveat, flectatque sequacem.
Tædia dein subeunt, ac illi verbere surdo
Instat conscia mens. Quin & circumsilit omne
Morborum genus; hunc & renes calculus urens,
Viscerem & invadit dolor, & nodosa podagra.
Mox propè subsequitur vel morbis tetrior ipsis
Grex ater medicorum, & vultu infausta minatus,
Ut lectum ægroti, pœnæ lugubre theatrum
Omnigenæ, obsedit, cariosis horrida membris
Indicit tormenta; ignem, ferrum applicat ultor.

Fomentiſque putres onerat crudelibus artus.
Ringitur infelix, duramque tibi invidet artem,
Sudoreſque tuos. Hinc mecum collige quantum
Maſcula paupertas, experrectique labores
Divitiis præſtent, & plumis Sardanapali.
Ac ne quis dubitet, neu contra mutiat, audi
Quò rem deducam. Vitæ ſolatur acerba,
Fortunatque homines labor: at qui crimine mentem
Implicuit, dirum tortorem geſtat ubique,
Nec comes anxietas ſinit hunc ſpirare quietum.
Hæc duo te paucis, animum contende, docebo.
Sed quid ego hæc autem? laxum compage ſolutâ
Inclinas caput, & diffutis undique malis
Os patulum totâ diducis latius ulnâ:
Deſino, nec verbum, ne te morer, amplius addo.
En etiam queruli te per convitia flores
Crebra vocant ceſſantem, & moto vertice quærunt
An poſitis celebret pagus feſta otia curis,
Fundere quòd parcas dudum ſitientibus undam.

Æmula ſed poſtquam geminis diſperſa ſenectus
Temporibus canet, rugoſâque invida dextrâ
Ter mihi vicenos, duo ſi detraxeris, annos,
Magnum onus, impoſuit; ne vos, mea Carmina, lactet
Frivola ſpes : quis enim vanis turgentia nugis
Iſta emat argento ? Melior jam evanuit ætas;
Utque abeundo jocos mihi, ſic extorſit honores.
Ecce quati riſu, & vobis illidere dentem
Cernetis populum, veſtroque illudere Vati :
Quemque modò æquabat ſummis Scriptoribus, illo
Expunctum numero, turbam ſeponet in imam.
Fruſtrà erit exclamaſſe, *ô vita longior uſus !*
Huncne diu vixiſſe, ſenex infamis ut eſſet ?
Nil minùs intereà centum convicia quiſque
Ingeret, & Vatem dictis urgebit amaris.

Nam quæ tanta animum cœpit dementia ? Quare
Jam rude donatus veteri ſe includere ludo
Geſtit, & elumbes, fractoſque extundere verſus ?
Deſine, ſi ſapias, & equum dimitte ſenilem,
Ne ſubitò peccet ridendus, & ilia ducens
In mediâ revolutum equitem proſternat arenâ.
Talia jactabit mordax per compita cenſor :
Tum mea naſutè diſtringens ſcripta, figuras
Scribendi varias, varios culpare colores :
Si quod odoratur dictum feliciter audax,
Hoc velut intruſum vitioſè, uſuque remotum
Allatrare. Nefas *Lectum* appellare *protervum*
Aſſeret, & ſanctum verbis violare pudorem

Quiſquis *Luxuriam* vel tantùm nominat. Ergò
Tot contra populi, vos ô mea Carmina, ſannas
Firma manere loco fruſtrà tentabitis: ire
In tenebras, & ſorte pares inviſere verſus
Coget publica vox, chartâque amicire recenti,
Queis præbere ſolent chartæ velamina ineptæ;
Aut projecta *Novi* hinc atque hinc in margine *Pontis*
Paſcetis tineas, incondita fragmina, inertes.
Sed quid ego hæc autem malè ſurdis irrita canto?
Silicet æternum famæ immortalis honorem
Spe jam præcipitis; longoſque ut gratia in annos
Virgilio & Flacco vivax conſtabit, eodem
Creditis in pretio venturis vos fore ſeclis.
Ite igitur; Vobis, per me mora non erit ulla,
Ut libet indulgete, in apertam erumpite lucem;
Sed vos fraternis ſocios adjungite verſus:
Sic cognatam inter, confuſa Poëmata, turbam
Vos, ut legitimos fœtus in jura paterna
Forſitan haud renuet judex admittere lector.
Sin etiam quandoque meo vos nomine captus
Non dedignetur facili percurrere vultu,
Hanc mihi mercedem poſco, mea Carmina: veſtri
Effigium Vatis, calamo quam livor iniquus
Mendaci expreſſit, calamo emendate fideli.
Dicite quem falſis pinxêre coloribus atrum,
Ingenio vixiſſe bono, facilique, pioque,
Semper & in chartis ſectantem ponere Verum,
Si quoſdam carpendo mali quid fecerit, illud

Haud animo fecisse malo, at candoris amore.
Dicite vexatum miseris Scriptoribus, horum
Scripta remordentem, mores nec molliter usquam
Vel dicto strinxisse levi; sermone loquenda
Dicere non timidum, cautum celanda tacere,
Viribus haud firmum, non grandi corpore, mitem
Ore, voluptatum illecebris hand cedere mollem,
Et si cultorem minùs, at virtutis amicum.

Si quis fortè velit vitamque & nosse parentes;
Noverit is Scribâ me natum Patre, Virisque
Quos Themis orantes stupuit majoribus ortum,
Et mihi non humiles cognato sanguine jungi.
Noverit, ut primas spiranti luminis auras
Aspera mors viridem mihi Matrem invidit, & annos
Bis post octo, senem invidit mihi cruda Parentem;
Me tamen intereà, ducibus sine; sed duce raptum
Ingenio, jamque in scriptis tritum atque recoctum,
Flacce, tuis; tuaque urgentem vestigia, Persi,
Monte sub Aonio vobis sedisse propinquum.
Tum, Versus, narrate ut summo è culmine Pindi
Protinùs in mediam, fortunæ Filius, Aulam
Sorte novâ delatus, & ipse assurgere nisu
Audax insolito, valui non degener ales
Majores patrio pennas extendere nido:
Ut REX ille, suo magnos qui nomine Reges
Terrificat, sua me voluit describere facta:
Meque Viris narrare etiam placuisse supremis;
Colberto placuisse, & summis nunc quoque charum

Vivere: nam licet à Scenâ in ſecreta remotus,
Et ſenſu obtuſus gemino lateam in lare, noſtris
Heroës tamen interdum ſuccedere tectis,
Et mecum uſurpare domi docta otia gaudent.
At natale comes Genius qui temperat aſtrum
Indulſit majora etiam mihi prodigus: illa
Et memori nunquam delebo pectore, at illa
Vos quoque, vos Verſus, totum celebrate per orbem;
Nempe ego Loyolidæ benè multos gentis amicos
Et ſi habeam, tamen hos contra qui ſæpe potentem
Exeruit calamum ARNALDUS, quo plurima punxit
Scripta ſtilo, noſtram voluit defendere Muſam.
Ergò mei, ſi vos tangit mea gloria, Verſus,
Quà tepidas oriens Sol afflat lumine terras
Ite citi, Pariumque mihi conquirite marmor;
Hujus ut inſcriptum pretioſo nomen in auro,
Noſtrum olim ſignet tumulum, decoretque favillam;
Hocque meis nomen cenſoribus obſtruat ora.
Sed quid ego ardentes longo ſermone fatigo?
Jam vos poſcit hians Barbinus, & oſtia pulſat.
Haud fallor, vox nota meas en contigit aures.
Ite igitur, Verſus, mihi ſupremùmque valete.

ODE

ODE
IN EXPUGNATIONEM NAMURCÆ,
EX GALLICA ODE N. B. D.
IN LATINAM CONVERSA.

Auctore CAROLO ROLLIN, *Regio Eloquentiæ Professore.*

DOCTISSIMO
ET
CLARISSIMO VIRO
NICOLAO B. D.
HENDECASYLLABI.

CAllici decus arbiterque Pindi,
Codris ac Baviis timende Vates :
Per quem laude vigens nova Vetustas
Contra murmura plebis imperitæ,
Et convicia ſtat calumniantum :
Munus accipe, te, BOLÆE, dignum :
Quod tu, ſis licet aure delicatâ
Judex difficilis, ſeveriorque,
Non tamen, reor, improbare poſſis,
Verſus ecce tuos tibi Latinis
Donatos numeris modiſque mitto.
Noſtris credideram hoc opus Camœnis
Intractabile Nubium meatus
Tecum tendere in arduos verebar,

Pennisque imparibus sequax Hirundo
Post audacem Aquilam volare stridens
Insuetum per iter. Sed adstitêre,
Quotquot Roma tulit bonos Poëtas,
Inservire operi tuo, locumque
Versus inter habere gestientes
Vatis, vindice quo perenne servant
Illæsi decus inter inquieta
Allatrantum odia, irritosque morsus:
Imprimis, tua cura, amorque Flaccus,
Flaccus deliciæ tuæ, superbis
Te cujus spoliis nitere, dudum
Grex crepat malesanus invidorum:
Ardet dicere Principis triumphos,
Qualem tempora nec tulere prisca,
Qualem nec sua venditavit ætas.
Terretur tamen insolens locorum
Aspris nominibus, rudesque contra
Luctatur fluvios diu: sed omnes
Moras vincit amor tui, nec ullus
Te propter labor arduus videtur.
Perge ergo Veterum, Bolæe, famam,
Et scripta, & decus, ut facis, tueri.
Junctis hoc precibus reposcit à te
Quidquid est hominum eruditiorum,
Quidquid est hominum politiorum,
Et sani ingenii, bonæque mentis.
Corvorum interea sinas cohortem

Te contra crocitare garrulorum
Quid possunt Aquilis nocere Corvi?

CAROLUS ROLLIN, Regius Eloquentiæ Professor.

Σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
Μαθόντες δὲ, λάβροι
Παγγλωσσίᾳ, Κόρακες ὥς,
Ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. Pind. Od. 2. Olymp.

Natura Vatem sola facit: labor
Si quos per artem promovet improbus,
Clamore ne quicquam procaci
Rauca crepant crocitantque corvi.
Contra ministrum fulminis alitem.

ODE
IN EXPUGNATIONEM
NAMURCÆ.

QUIS fonte ſacro dulciter ebrium
Repente doctus me furor abripit?
Fallorne? Caſtas en Sorores
Ante oculos mihi Pindus offert.
Huc vos, Camœnæ, dum Lyra parturit
Sonora cantus ferte citæ pedem:
Adeſte, & arrectis modoſque
Auribus ac numeros notate.
Concuſſa pronis arboribus mihi
Jam ſylva plaudit. Vos, jubeo, graves
Silete Venti: LUDOVICUM
Aggredior celebrare verſu.
Audax volatu Pindarus arduo
Secare tractus ætheris invios,
Cœtuſque vulgares peroſus,
Longà humiles fugiente pennâ
Terras relinquit. Tu, Lyra, tu pote,
Si fida juſſos reddideris ſonos,

Audita ſylvis montibuſque,
Threïcios ſuperare cantus.
Proh! quanta moles ſurgit in æthera!
Phœbus-ne murorum inclytus artifex,
Comeſque Neptunus laboris,
Rupibus impoſuêre celſis
Turres ſuperbas? hinc Sabis, hinc Moſa
Fluctus amicos conſociare amant:
Hoſtique inacceſſas profundo
Gurgite, præcipitique foſſâ
Tuentur arces. Ærea deſuper
Centum è tremendis culminibus tonant
Tormenta, ferrataſque torquent
Ignivomo procul ore mortes.
Hinc inde Miles cedere neſcius,
Ipſi nec impar viribus Herculi,
Muros coronans, fulgurantes
Aëria jaculator audax
Ab arce flammas, & crepitantia
Subjectum in hoſtem fulmina decutit.
Quin & doloſis terra celans
Undique viſceribus paratos
Erumpere ignes, ut propiùs ſubis,
Infida rupto nempe ſinu, vomit
Repente Vulcanum latentem, &
Sulphureum reſerat ſepulchrum.
Namurca, turres ante tuas ferox
Hæreret olim Græcia plus decem

Luſtris, & incaſſum ſuorum
Funera mille Ducum videret.

At quis catervas innumerabiles
Inter tumultus horriſonos trahens,
Quis ille Bellator propinquat;
Aggeribuſque tuis ruinam
Minatur audax fulmineâ manu?
Quos dat fragores! Jupiter ipſe adeſt,
Aut triumphatis ſuperba
MONTIBUS impoſuit trophæa.
Agnoſco frontem, lumina, regios
Vultûs honores omnia LUDOVIX.
Jam cerno pallentem ſub ipſis
Naſſavium trepidare caſtris.
Fruſtrà Batâvus jam docili jugum
Cervice portans, & Leo Belgicus,
Olimque Germanæ feroces
Nunc humiles Aquilæ, Britannis
Servire Pardis accelerant. Pavor,
Quem ſparſit ipſo nomine LUDOVIX,
Terrore concuſſos recenti,
Cogit in auxilium remotas
Vocare gentes. Hos Tagus aurifer
Mittit peruſtos ſolibus: hi domos
Linquunt pruinoſas, pigroque
Finitimas Boreæ paludes,
Repente ſed quæ vis fera turgidos
Irritat amnes? Arva Decembribus

Mirantur exangues Gemelli
Undique diluviis natare.
Ante ora ſævis prædam Aquilonibus
Perire meſſem ſtrata gemit Ceres,
Urniſque nimboſis furentum
Merſa Hyadum ſua regna plorat.
Laxate veſtris fræna furoribus,
Imbreſque, Ventique, & Populi, & Duces:
Armate, nos contra, pruinas;
Colligite innumeras cohortes;
NAMURCA verſis aggeribus tamen
In pulverem ibit: ſcilicet hac manu
Arces tremendas fulminante,
Oppida quâ cecidêre centum;
Quâ, terror ingens, Cameracum ruit,
Pendenſque celsâ rupe Veſontio,
Limburgus, Hiſpanoque faſtu
Ganda tumens, Ypra, Dola, Montes;
Non falſa Vates auguror. En tremit
Concuſſa moles: jamque ſub ictibus
Muri laborantes fatiſcunt,
Præcipitemque trahunt ruinam.
Mars rupe ab altâ ferreus imminens,
Fragore vaſto mortiferos procul
Eructat ignes: fœta flammis
Machina ſulphureis repente
Sublata in auras, fulminis intimos
Quærit receſſus: mox ſtrepitu gravi

Videtur infernas relabens
Velle ſibi reſerare ſedes.
Huc, ô NAMURCÆ, rebus in ultimis
Spes ſola, linguis egregii Duces,
Adeſte, Naſſavique prudens,
Tuque ferox BAVARE: hinc licebit
Impune tutos poſt vada fluminis
Cuncta intueri. Terribiles minas
Murorum, & anfractus malignos,
Difficileſque aditus locorum
Spectate: ut aſpris rupibus impiger
Reptando miles nititur; ut grave
Cœnum inter ac flammas, laborem
Dux operis LODOÏCUS urget.
Inter procellas turbinis ignei,
Chriſtam eminentem vertice Regio
Spectate, ſidus Gallo amicum,
Hoſtibus at pariter timendum.
Ut lucet, illic ſcilicet omnibus
Victoria alis advolat, aureos
Currus triumphaleſque lauros
Approperans, ſequiturque paſſu
Victorem anhelo. Quin agite, inclyti
Heroës, oræ maxima Belgicæ,
Tutela: vos huc, tempus urget,
Omnibus huc properate turmis.
En totus in vos lumina contulit
Arrectus Orbis. Nunc animis opus,

Jam cerno latis ad Mehennam
Signa procul volitare campis.
Miratur amnis pauper aquæ suis
Tot ire ripis agmina militum.
Ite ergo. Quid ! tranare segnes
Exiguum trepidatis amnem ?
Haud Gallus obstat : littoribus procul
Ultrò reduxit castra : patens iter
Vobis relinquit. Quid moratur
Tot peditumque equitumque turmas
Vultusne Galli ferreus aspici
Repente sistit ? Quo validi Duces
Fugêre, dementes ruinas,
Gallico & Imperio minati
Crudele funus ? qui ruere omnia
Ferro parabant, & Tamesis procul
Ab usque ripis atque Dravi,
Sequanicos superare fluctus.
Terror Namurcæ mœnibus interim
Augetur : arcis jam petit ultimæ
Hispanus extremos recessus :
Protinus hunc medios per ignes,
Per tela Gallus persequitur ferox :
Interque rupes atque cadavera,
Armorum & ingentes acervos,
Latum iter ense aperit cruento.
Actum est : ab alto triste sonans dedit
Fatale signum buccina : supplices

En cerno dextras, flamma cessat;
Urbsque patet reserata portis,
Nunc, nunc feroces ponite spiritus,
Infensa Gallis agmina: nuncium
Ferte hunc superbi fæderatis
Urbibus, ante oculos NAMURCAM
Perisse vestros. Ast ego, quem choros
Phœbus Poëtarum inter amabiles
Primis receptum sponte ab annis,
Numinis interiore lapsu,
Suâque præsens mente animat, Deo
Afflante plenus, per juga nobili
Calcata Flacco, perque saltus
Pierios animosus ibo:
Quin &, senectus immineat, licet,
Crudis juventæ viribus integer,
Tentabo inaccessos profanis
Altior invidia recessus,

MAMURCUM EXPUGNATUM.

ODE

EX GALLICA N*. B*.

Auctore LENGLETIO, *Regio Eloquentiæ Professore.*

QUIS me insolenter concutit ebrium
De fonte potus Castalio furor?
Phœbumne, Pimplæasque cerno
Linquere Pieriam Sorores?
Adeste Divæ. Jam mihi vertice
Querceta moto plaudere gestiunt
MAGNUM triumphantem canenti,
Nec placidis strepit aura silvis.
Tranare ventos par Jovis aliti
Exit procellis Pindarus altior;
Visusque mortales, & alis
Vile solum fugit explicatis.
Tu me canentem si poteris, Lyra,
Æquare plectro non imitabili;
Nil tecum olorinos recusem
Vincere, Threïciosque cantus.
Muri stupendam quis Deus extulit

Molem minacis, quam procul intuor
Surgentem, & insano labore
Rupibus impositam tremendis?
Hinc vorticosis gurgitibus fremens
Defendit arces aërias Mosa;
Et Sabis illinc tortuosis
Flexibus irrequietus ambit.
Tormenta ab altis culminibus tonant
Ahena centum. Mulciber impotens
Glandesque flammatas, & atram
Fulmineo vomit ore mortem.
Delecta summis turribus insidet
Enses corruscans mille virûm manus,
Dextrâque fatales rubente
Desuper ejaculatur ignes
Tellus dolosas pestifero sinu
Flammas recondit: sulphura fomite
Incensa supposto laborant
Rumpere cum sonitu gementes
Subtùs cavernas. Saxa volant solo
Ejecta ab imo, cumque suis viros,
Fumi redundantis per umbram,
Armaque mixta rotant ruinis.
Non hæc furenti mœnia Ulysseo
Quondam superbo non Agamemnoni,
Bello decennali paterent
Militibus quatefacta Graiis.
Quis ille contra terrifico tamen

Fragore tendit? Jupiter impiam
Rursusne bellator Gigantum
Igne parat sobolem caduco
Delere: campis an grave Belgicis
Ferrum retractat Marte ferox novo,
Qui nuper horrendo tumultu
MONTIBUS intonuit subactis:
Agnosco mixtum frontis honoribus
Regalis instar grande supercili,
Quo celsa Bruxellæ tremiscunt
Mœnia: Nassaviusque pallet
Regnator Aulæ perfidus Anglicæ:
Servire cui nunc ambitiosior
Hollandus ardet; cui suorum
Belga acuit rabiem Leonum
Nequicquam: ab Istro cui venit ultimo
Germanus audax ultrò Aquilas truces
Miscere cum signis Batavûm
Et dominis sociare Pardis.
Atque impiati fœderis artifex,
Nunc ille cassus multiplicis doli,
Ad bella gentes indecente
Sollicitat pretio redemtas,
Et dives auro quas liquido Tagus
Sub æstuoso proluit æthere;
Et quas procellosus Riphæis
Exagitat Boreas pruinis.
Sed cur malignis, sidere non suo,

Messes December verberat imbribus ?
Cur Sabis insuetùm refusâ
Sternit agros violentus undâ ?
Luctu refugit, seque per avios
Mœstam recessus proripuit Ceres ;
Dum ruris immites honorem
Versâ Hyades populantur urnâ.
Sævite nimbi ; tollite sibila
Tempestuosis flaminibus Noti,
Caurique ; Reges fœderato
Undique ferte metum duello.
Ibit Namurci mœnia LUDOVIX
Per densa nimbis & nive nubila,
Cauros per obstantes, Notosque
Vertere, perque metum ferentes
Regum catervas. Jamque sub intimis
Concussa nutant ardua sedibus
Vallique, tectorumque ; & alti
Aggeris omne latus fatiscit.
Libratus igni sulphureo globus
Longum liquenti signat iter polo ?
Noctemque mox præceps relabens
Sub pedibus Stygiam recludit.
Huc signa tempus vertere, Nassavi :
Inferre turmas huc, Bavare, ociùs
Hortatur in Martis labore
Usque tibi decus expetitum.
Hic vos periclo quippe manet levi

Captando magni gloria nominis :
Impunè post ripam licebit
Fluminis oppositi quietis
Spectare Francum saxa per invia
Nitentem in auras, nec benè lubricos
Gressus regentem dissipati
Fragmina per resupina montis :
Spectare MAGNUM stagna paludibus
Infusa pigris milite cum suo
Tranantem, & audentem catervas
Ducere fatiferos per ignes :
Insignis olli ut vertice regio
Dat christa lucem terribilem hosticis
Longè maniplis ! Hoc recentes
Sidere Francigenûm triumphos
Bigis in aureis Gloria promovet :
Hoc illa pulcræ premia lauræ,
Plenisque honorum LODOÏCO
Deproperat manibus coronas.
Huc ergo liberis ultima gentibus
Spes, & Namurco præsidium Duces
Unum supremis in periclis :
Eia, moras removete segnes.
Audimur : æris jam tuba Martium,
Ripâ Mehennæ pretrepidi super,
Dedit sonorem, prælioque
Protinus expediunt cruento:
Vestræ cohortes tela micantia,

Et ora in hoſtem verſa ferociter :
Quæ vos repentini retardat
Viſa tamen facies pericli ?
Spectator omnes huc oculos diu
Intendit Orbis : quid facilem vado
Languente tam florens juventus
Audeat exſuperare rivum.
Audetis ? an vos terrificat minans
Ferale ripâ Francus ab altera ?
En ſponte Lucemburgus æquum
Milite dat ſpatium reducto.
Et ſtatis : acres nunc ubi pectore
Virtus ſub alto quæ ſtimulos modò
Addebat, Hiſpaniſque prædam
Arva dabat Pariſina turmis ?
At, dum ſedentes arma laceſſitis,
Totas Namurco Gallicus imprimit
Mavors cohortes, & propinquis
Excidiis metuendus inſtat.
Plebs feſſa muſſant intùs, & ultimo
Se dux receſſu jam malè protegit,
Mileſque ; nec Francum ruentem
Ulla queunt prohibere tela,
Quin igne, ferroque horridus arietet
Portas ſub ipſas : perque cadavera
Confuſa cum tetris cruore
Enſibus, & galeis cadentum,
Summas in arces protinus emicet ;

Ni ſueta pacem ſigna ? ſub erutas
Moles pateſcentis ruinæ,
Supplicibus, veniamque poſcant.
Nunc ite, Reges, quos agit improbus
Livor furentes, ite per oppida, &
Haud læta veſtris hæc referte
Polliciti meliora dudùm.
Turres Namurci, nec Bavaro procul,
Nec longè Ibero ſtantibus, & ſuis
Spectante cum turmis Batavo,
Imperium ſubiiſſe Magni.

IN EXPUGNATIONEM NAMURCI

ODE

EX GALLICA V. C. N. B. D.

Auctore J. B. de Saint Remi.

QUis mentem furor impotens
Æstu Castalio perculit ebriam ?
Fallor ? num subito adstitit.
De monte Aonio Pieridum chorus ?
Aspirate Aganippides.
Cantu non solito quem Lyra parturit
Rupesque & sylvæ assonant :
Ferte aurem ad numeros. Vos Zephiri leves
Compresso fremitu procul
Audite attoniti. Borboniden cano
Magnos dum celebrat Duces
Immortale sonans Pindarus, altior
Fertur nubibus arduis,
Ventosque exsuperans, aut Aquilæ impetum
Pennis per liquidum æthera
Vulgares oculos præpetibus fugit.

At ſi me, docilis Lyra,
Audentem ſequeris quò furor abripit,
Nil tantum Rhodope audit,
Saltuſque, & gelidæ litora Thraciæ,
Quod tu non ſuperes, priùs
Inconceſſa aliis, carmina dividens.
An fatis iterum exſules
Neptunus Lycio junctus Apollini
Arcem hanc rupe ſub aſperâ.
Struxêre artifici terribilem manu?
Illam gurgite turbido
Concordes ſubeunt & Sabis, & Moſa;
Fatalemque aditum vetant:
Prærupto è ſcopulo mille tonantia
Tormenta, & ſegetem igneam,
Ardenteſque globos, atque necem vomunt.
At qui mœnibus arduis
Stant lecti juvenes horrificant diem
Funeſtis procul ignibus:
Muri fulmineâ grandine perſonant:
Flammam terra tegit ſinu
Infido, latebras indocilem pati,
Quæ victrix fremitu horrido
Immanes reſerans undique vortices,
Infandum! miſeros rapit,
Et raptos tumulo condit in igneo.
Nec quicquam impeteret tuos
Namurcum ſcopulos Græcia ſolibus

Centum : cerneret irrito
Undantes fluvios ſanguine militum.
At quis tam ſubito tamen
Se bellator agens agmina promovet
Fatale exitum parans ?
Quis circum ſtrepitus , quis rutilat nitor ,
Lapſus Jupiter æthere
Rurſum immane fremens , vel LODOÏX tonat.
Ipſe eſt , teque minax petit ;
Dignus Rege decor toto habitu micat.
Triſtem Naſſavius tibi
Non vano augurio perniciem timet ;
Nil ſpes erigit anxias
Denſum agmen Batavi jam docilis jugo :
Incaſſum Leo Belgicus ,
Et Romanæ Aquilæ præſidium ſimul
Junctis viribus afferunt ,
Pardorum faciles imperium pati.
Tanto ſollicitus metu
Ad bellum populos undique concitat.
Gentes indomitæ advolant ;
Illinc aurifero quà Tagus alveo
Agros Heſperia rigat :
Hinc & perpetuis quà nivibus rigent
Campi , quà mare Balticum
Horrentem glacie Norvagiam ferit.
At cur diluvium parant
Amnes ſub geminis ſidere torrido ?

Hibernis procul imbribus
Campique, & ſegetes frugiferæ natant.
Deſperata fugit Ceres,
Meſſes conſpiciens prædam Aquilonibus
Factas; ſpectat Atlantides
Tempeſtate graves tempore non ſuo,
Immenſoque ſub æquore
Merſas agricolæ divitias gemit.
Iram promite lugubrem
Et ſævite Procellæ, & Populi, & Duces:
Æther horreat imbribus,
Tellus ſanguineis militibus fremat.
Vobis vana minantibus
Namurcum valido fulmine corruet
Illo, quod dominam Liſæ
Gandavum, atque Dolam ſtravit & Inſulas,
Trajectumque Moſæ arbitram,
Ypras Audomarum, & tecta Veſontii,
Montes & Cameracium,
Turreſque innumeras, vallaque Teutonum.
Stragem non dubiam auguror.
Denſis ecce vides quaſſa tonitribus
Munimenta fatiſcere:
Mavors flammiferis vorticibus furit,
Et circum pluit ignibus,
Spargens horrifico funera murmure
Bombæ cum fremitu volant,
Clareſcuntque polo fulminis æmulæ,

Tum diro impetu decidunt,
Quo credas retegi tartareum ſpecus.
Ingens præſidium arcibus
Naſſavi, armiferæ Duxque Bavariæ
Huc huc ferte citi pedem,
Tutis en propius conſpicere omnia
Torrente oppoſito licet.
Horrendos juvenes cernite, rupibus
Nitentes rigidâ manu,
In tantis LODOÏCUM aſpicite ignibus,
Ut promptus volat undique,
Et cunctos animis inpavidis replet.
Quà bellum furit acriùs,
Chriſtam Borbonidæ cernite candidam
Quæ circum volitat caput,
Et denſorum oculos provocat hoſtium.
Huic Victoria ſideri
Fixa eſt imperium prompta capeſſere;
Et Mavors comes additus
Offert conſpicuâ non ſine gloriâ
Palmam ſanguine ſordidam,
Atque ardens celeri ſubſequitur pede.
Diræ fulmina Iberiæ
Maturate gradum, magnanimi duces,
Sic eſt. Ripa Mehaniæ
Jam paſſim tegitur dira frementibus
Turmis: æthere ventilat
Torvarum aura furens ſigna cohortium:

Nunquam litore territo
Tam multos equitumque & peditum globos
Conſpexit. Sed enim mora
Quæ lentos retinet ? vos tacito undique
Orbis lumine reſpicit.
Quis ripam timor eſt oppoſitam ſequi ?
Latè circum aditus patent ;
Fatalique retrò litore militem
Dimovit MOMORANCIUS.
Quid ſtatis ? facies territat hoſtium
Haud pridem impavidos duces :
Lauro quam Tameſis turbibus obtulit
Indignâ malè turgidos ,
Et qui ſuppoſitum ſervitio Dravum
Linquentes , ruere omnia ,
Et regnum in cineres vertere deſtinant.
Hæc inter violentior
Namurci in ſcopulis incubuit metus ,
Extremamque moram objicit
Defenſor , latebris conditus ultimis ;
Illum vividior premit
Gallus , circumagens & gladium & faces ,
Et conjeſta cadavera
Calcans , & galeas , ſparſaque rudera ,
Victor per crepitantia
Tormenta enſe ſibi latum iter explicat.
Auditis ? cava buccina
Fatali ſonitu litora percutit.

Actum est. Jam posuit furor,
Jam Gallo patet arx pervia militi.
Spem nunc abjicite improbam,
Et fastus nimios ponite Galliæ
Hostes, non tumidi amplius;
Et junctis populis fœdere perfido
Urbis tristia perditæ
Testes, voce humili, dicite nuncia.
Majores ego spiritus
Gestans, sub pedibus degenerem metum
Projeci, & sola deserens
Ad cœlum rapior plenus Apolline,
Indoctisque reconditos
Fontes Æmoniæ visere gestiens,
Magnum, crudus adhuc senex,
Flaccum pone sequar per nemora invia,
Montesque, & sacra segnibus
Hâc ignota tenus lustra PERALTIIS.

CLAUDII FRAGUERII

AD FABULLUM VETERUM CONTEMPTOREM,

HENDECASYLLABI.

Vovi Dîs ſuperis tuas, FABULLE,
Quòd ſunt illepidæ atque inelegantes:
Sacris ignibus uſtulare chartas
Ni te flagitii tui puderet.
Quare, ſi ſapias, refige dictum.
Omittas Veteres calumniari;
Lauda Virgiliumque, Tulliumque.
Lauda delicias meas, Catullum.
Noli reſpuere Atticos lepores.
Homerus tibi ſit bonus Poëta,
Sit Plato ſapiens, venuſtus idem
Spargat mille ſales. Anacreonque
Dicatur pater elegantiarum.
Id ſi feceris, ut decet, remittam
Illos, quos modò comminabar, ignes,
Nec ultra Superis ero obligatus.
Res eſt ardua. Quis negat? ſed iſto
Vitabis pretio uſtulationem.

Verùm ne videar nimis ſeverus,
Namque gens facilis ſumus Poëtæ,
Concedo veniam tibi libenter,
Excuſes modò putidum libellum
Iſtum, cui meritos paramus ignes.
Dic te non animo malo invidoque
Te tam difficili implicaſſe bello,
Sed feciſſe mala iſta, neſcientem
Quod crimen faceres, & ut volares
Vivus inſtabilis per ora vulgi.
Dic te non ſatis eſſe literatum
Ut Græcos legere, & notare poſſis
Quis puris lepor inſit in Poëtis,
Quæ vis grandidus inſit in Poëtis.
Id ſi feceris, ut decet, remittam
Illos, quos modò comminabar, ignes,
Nec ultra Superis ero obligatus.
Fateri pudet, inquies. Bonum ſit.
Factum non pudet, & pudet fateri.
Da librum properè, puer. Venite
Sæcli quiſquiliæ, venite in ignem,
Ut vovi Superis; inuſta labes
Noſtro ne maneat perennis ævo.

EJUSDEM

AD FABULLUM

FASTIDIOSUM CRITICUM,

IAMBUS.

FABULLE noster, delicatus es nimis.
Tibi videtur esse rus merum Plato.
Iliadem Homeri carmen è trivio æstimas.
Etiam in Marone nauseare diceris.
Tibi Catullus ille non habet salem.
Solos Cotinos & Cappellanos legis.
FABULLE noster, delicatus es nimis.

EJUSDEM

AD PERALTUM EPIGRAMMA.

E GALLICO V. C. N. B. D.

AIn', Peralte, me gravi eripuit malo
Tuus iste frater nobilis veneficus,
Fuisse Medicum nempe quem narras meum?
Omitte. Nam quid vivo sat refelleris.

EJUSDEM

AD EUNDEM.

SI quod ridiculè, Peralte, narras,
Frater iste tuus mihi fuisset
Ægroto medicus; tibi liceret
Tutò Virgiliosque; Tulliosque,
Tutò Mæonidemque, Pindarumque,
Dictis figere contumeliosis.
Vel nostrum impeteres caput, silerem.

CL. FRAGUERIUS
V. N. NIC. REMUNDO,
PARLAMENTI CONSILIARIO. S.

ADhortatus es me sæpius, V. I. ut amicum nostrum è gravi morbo recreatum Latino carmine compellarem. Quod item à me meus in illum amor flagitabat. Feci igitur ut potui, ne desiderio tuo, ne voluntati meæ deessem, & hoc qualecumque carminis est ante pauculos dies effudi potiùs quam limavi. Fugio enim laborem, eum præsertim qui in locandis componendisque verbis ut tesserulis positus est. Adde quòd non ignoras me longè alio studiorum genere horrido illo atque inculto detineri. Sed nihil ad rem. Versuum enim si mali sunt stulta excusatio est. Atque hoc totum tolline an relinqui debeat judicium tuum esto. Mihi perinde est, dummodo vobis persuasum sit nihil esse quod vestri causa non sim facturus, qui versus fecerim. Vale.

IV. KAL. Feb. CIↃ. IↃCCI.

AD. V. C. N. BOLÆUM

è gravi morbo recreatum.

SOla ſuburbani ruris te detinet umbra
Aſſiduè, ſacrumque nemus fonteſque morantur
Laxantem curas, & carmina docta canentem,
Non ſecus ac vitreas Permeſſi Phœbus ad undas
Errat, & attentos cantu demulcet Olores.
Dicite quis Vatis veſtris Deus otia rupit
Aonides, morboque virum violavit acerbo.
Invidia erectis frontem vallata colubris.
Senſit enim pulcro Vatem indulgere labori,
Dum toties laudata refingit carmina lima
Impiger; & libro diverſa recolligit uno,
Unde per ora virûm magna cum laude feratur.
Senſit opus prodire novum, quod livida fruſtra
Mordeat; & meminit Muſis irriſa, quòd hujus
Nuper ubi extremis operum defigere dentem
Quæreret, offendit ſolido, & rabioſa receſſit.
His ſuper infrendens, mediis è faucibus Orci
Tartaream excivit Febrem, quam lurida flamma,
Lurida flamma, nigriſque agitant inſomnia monſtris;

Si posset duro famam pervertere leto.
Illa tibi accensas igni depasta medullas,
Quàm propè te eripuit nobis, divine Poëta,
Tecum Artes ipsasque involvens funere Musas
Impia, quas lacrimas, quæ non suspiria movit!
Ipsa etiam in tenebris, & amictu noctis opacæ,
(Horresco referens) Orci longæva sacerdos
Mors aderat, dirasque manus falcemque parabat:
Nequicquam: neque enim tanto in discrimine vitæ
Deserit illustres Phœbi tutela Poëtas.
Ille quidem pura juvenis descendit ab æthra,
Nube vehens, habilique coma conspectus & auro,
Et laurum & citharam læva complexus eburnam,
Isque ubi vicina Mortem respexit in umbra:
Non hîc ulla tuis devota est victima sacris
Aspera Mors, nec te nostro sine numine, Divûm
Fata sinunt sanctos Erebo mactare Poëtas.
Nam quia supremo vitas ex æthere ducunt
Nascentes, vivaque animati pectora flamma
Divinum accipiunt ipso de fonte furorem;
Idcirco nostrum est arctis exsolvere nodis
Puram animam, & castis illimem reddere lucis.
Ille igitur; fati legem quandoque subibit,
Non cadet obscenæ pulsatus verbere falcis:
Ipse adero, solvamque manu mortalia vincla.

Ipſe legam magnæ cœleſtia ſemina mentis.
Me duce tunc, Erebo procul, & trans rauca fluenta,
Ibit in Elyſium, quà mollibus humida rivis
Arva tenent umbræ, & ſpatiis felicibus errant,
Umbræ nobilium Vatum, quos Græcia magnis
Dives terra viris, quos Itala terra creavit:
Aſcræuſque Senex, & Dîvum interpres Homerus,
Pindarus, Auſoniæque decus Maro; quique dicaci
Perverſos hominum diſtringunt carmine mores?
Quique theatrali ſuram vinxere cothurno;
Clari omnes, tortaque umbrati tempora lauro:
Queis ultro comitem ſe ſe Racinius addit
Laude recens, primo veterum neque cedit honori.
Atque illi æternæ poſiti ſub tegmine palmæ,
(Sive lyra carmen, ſola ſeu voce ciebunt
Dum lyra vicinis pendebit plurima ramis)
Aſſurgent venienti, & prima in ſede reponent
Lumen Caſtaliæ defenſoremque coronæ.
Tum ſi quis pro laude virûm quos ultima mundi
Sæcla ferunt, vel quos jampridem exacta tulere,
Diverſas partes, contrariaque arma ſecutus,
Claruit ingenio pollens & divite vena,
Mortalis dum vita fuit, dum jurgia fervent;

Illius arbitrio componet nobile bellum,
Atque aget æternam tanto ſub judice pacem.
Si quis erit tamen interea qui lædat Homerum,
Aut alios quorum noſtro ſub numine fama eſt,
Illum ſylva teget longis horrenda cupreſſis,
Cum ſtrigibus corviſque, & rauciſono comitatu
Obſcœnarum avium, & ſola ſub nocte volantum,
Dî meliùs. Nunc vive animo gratiſſime noſtro,
Vive diu Vates, doctiſque laboribus inſta.
Olim erit ut claræ diſtinguas murmure famæ
Sæclum iſtud, neque, tot poſthac labentibus annis,
Ulla tuæ veniet ſeſe quæ conferat ætas.
Hæc ait, increpuitque lyra. Quo protinus omnes
Attonitæ peſtes, & Mors invita refugit.
Ipſe polum redit exſultans, atque æthere toto
Aurea purpurea collucet ſemita flamma.

RUS TORIGNIACUM.

ODE.

VALLE in reductâ, quam ſecant rivi undique
Curſu fugaces garrulo,
Geminuſque collis munerum Bacchi ferax,
Jugo premit cinctam arduo,
Saxo vetuſto ſtructa ſe tollit domus,
Humente quam nati ſolo
Fontes & altis montibus lapſi irrigant.
Hinc prata latè roſcida
Virore rident eminus ſmaragdino.
Exurgit inde conſitus
Multâ arte lucus, ſectus & divortiis
Umbram hoſpitalem porrigit.
Medius receptat alveus fontes vagos,
Et tot coactos vortices
Volvit citatos fluctibus cryſtallinis,
De more mappæ textilis.

Hic me recepit portus, hæc statio Noti
Frangit furores; hîc quies
Secura regnat fluctuum & cursus vagi.
Meliore nempe spiritu
Ductus, fugacis sæculi ut fluxas opes
Penitus & excussi jugum;
Tum mœror atrâ squalibus fuligine,
Tum larva curarum abstitit.
Dies serena nulla non surgit mihi,
Cui fons malorum exaruit.

Et æqua mens est, quæ diu absentem ferat
Quem sancta mî junxit fides.
Hic te referre namque dum studeo æmulus,
Te sisto præsentem mihi:
Tua magna virtus scilicet præfert facem,
Regitque gressus prævia.
Sic purus animos jungit innocuos amor,
Sic invicem adsunt, mutuis,
Sic se procul vel dissiti, officiis juvant.
Hic nullus ardor fervido
Vesanus æstu, nulla rationem opprimens
Vis cœca turbidi impetûs.
Hæ pectus artes christianum dedecent,
Hoc igne non ardet fides.

Procul hinc & illa Tartari erumpens ſpecu,
Ubique vox dirùm tonans,
Macte age, labore ad alta contende arduo,
Opes prehenſa, gloriæ
Vias capeſce. Cuncta nempe adſunt mihi
Sortis beatæ munera.
Hic inquieti ſemper exors ambitûs,
Opibus fruiſcor, quot poli
Terræque ſpatia continent vaſto ambitu.
Mihi renident floribus
Prata, mihi puris ardet æther ignibus,
Frugumque dives eſt ager;

Hæc me tuentem, nec maligno lumine,
Nec dente livor inficit.
Innocua quippe nemo gaudia excutit,
Incedo ſimplex, omnium
Ubique amicus erro, ſemper & nova
Surgit voluptas, quà gradum
Molior. Olympum nemo meditanti obſtrepit,
Sed aura ſola ſibilat
Leni flabello, & fontibus querulis levi
Motus lapillus murmure.

Nec horæ inertes hic mihi & vanæ effluunt ;
    Lucro sed usque apponere
Suetus , quot alto dum fruor silentio ,
    Haurire totis sensibus
Documenta præsens dat Deus , docili ebibo
    Et condo corde cereus.
Nec jam tumultus ulla vesanos ciet
    Libido , nec flat blandiens
Sibilus inanis gloriæ. Munda omnia
    Decore cœlesti nitent.
Humana supra surgere exemplo tuo
    Affusus aris gestio.

Hic vera facies redditur rebus , cadit
    Hic fucus astu adultero.
Larvæ fugantur Tartarus quotquot parit ,
    Ubi sereno se fides
Prodit beato , & somnii præstigias
    Absterret accensâ face.
Jam penitus hominum umbratilis felicitas ,
    Et credulos quæ fascinant
Gaudia veneno tincta lethifero , patent ,
    Fumisque vanis spes tumens.

Mihi miserandas sortis humanæ vices,
Et fata vitæ lubrica
Omnis ager, omnis exprimit ruris status.
Nunc in profundo conditus
Silvæ recessu, squalidam faciem intuens
Telluris almæ, floreis
Nuper nitentem mille muneribus, fide
Sapiens Magistrâ, cogito
Quàm se caduco flore sustentent opes
Quas usque vesano sitit
Furoris æstu cæca gens mortalium.
Doctor mihi flos est fugax.

Mox ut superba quercuum cacumina
Viduata specto frondibus,
Inambulantis quas premunt vestigia,
Tunc se senectâ degener
Heros, vel umbris mollibus fractus, suæ
Et heu! superstes gloriæ
Offert legenti: aut vile contemptor genus
Et nomen extinctum propè
Procerum, regentes fata quos Regum modo
Et gentium suspeximus.

Sic mente tacitus penſito ; hîc ſplendor virûm,
Dominis poteſtas & ſuis
Metuenda, populus quam tremens expalluit,
Quàm citò fugaci ſomnio
Diſſiliit (eheu) ſimilis, & fumo levi
Quem turbo gyro concitus
Torquet rotatum dans polo lubidria!
Obſcurus hæres, pulvere
Turpi ſepultus, nomen inviſum trahit.
Viden', ſuperbi verticis
Cecidit corona, vix ſuperſtes arida
Frons, calce quam tundit pecus.

Nunc rigua oberrans prata, rivi mobilis
Ut ſpecto faciem, en humida
Cryſtallus, ævum in omne dum campis fluit
Curſu perenni me monet
Anguſta contra quam ſit & fati brevis
Uſura vitæ. Scilicet
Præcipitis undæ fluctus ut fluctum premit,
Nullâ ſuperſtes guttulâ ;
Sic rapida gentes vis in occaſum rotat,
Æterna quem ſors excipit.

Hic dum ruentes ſpecto tam volucri rotâ
Ævi volubilis dies,
Invadit animum protinus populus virûm
Ingens ubique, quem cita
Sub flore primo meſſuit Parcæ manus.
Eſt cura cunctos ſiſtere,
Et ſciſcitari cominus; ſimul & dies
Ventura quot quot demetet,
Mihi mente fingo; Funeris ſpecie horridâ
Imago terret omnium.
O ter beatum, cùm mihi meta ultima
Aderit propinquo Judice;
Præſidia ſi tunc muniant, felix quibus
Æterna captem præmia!

Magnum Parentem cuncta qui præſens fovet
Nutu potenti condita,
Omnia loquntur, omnia invitant pio
Complecti amoris vinculo.
Sub fronde viridi volucris arguto leves
Dum mulcet auras gutture,
Ad ſimile facilem blanda me ſtimulat melos,
Et ubi parentis munere
Opibuſque vivit, ſpondet & largam mihi
Regis ſupremi dexteram.

Sic icta radiis mens, mihi cœlestibus,
Ut ardet invictâ fide,
Felix sine auro, præmiis, & gloriâ,
Nil præter astra suspicit.
Quid! ille summus arbiter, casu duce,
Sua dona cœcus dividet?
Quid! more nostro durus inopes negliget,
Avarus & dives simul?

Non ita Paterna namque gestans viscera,
Adest bonorum prodigus.
Dextræ potenti par & indulgentia,
Fovet salutis qui suæ
Spem locat in uno & anchoram tutus Deo.
Non prolis obliviscitur,
Muneribus orbem qui bonus cumulat suis;
Non ille non nostri immemor.

Purpureus axem sol ubi ascendit, diem
Terris daturus aureum,
Tunc ego, rubenti totus intentus polo,
Contemplor ignes lucidos,
Tractusque vastos nubium, atque unâ face
Ubique flagrantem æthera.
Hîc mille radiis pingitur mihi conditor,
Et ubique fulget inclytum
Nomen Tonantis, qui sibi stellas thronum
Globosque lucentes facit.

Stupefactus & tot ignium fulgoribus ;
Accendit has cælo faces
(Inclamo) ſummus Artifex, cui ſol togæ
Eſt inſtar, & lux pallii.
Sed ubi hinc aberrat animus, & terras vagus
Luſtrat patentes, protinus
Illius ingens gloria, & nomen pari
Rerum emicat ſpectaculo.
En regis iras nuntiat vaſtus fragor
Tonitru tremendo concitus ;
Et dum perrerrat fulgute æthereas domos,
Hoc igne amat clareſcere.

Quin ipſa noctis me adjuvant ſilentia,
Numenque lucet clarius.
Hic, ubi tenebris cuncta nigreſcunt mihi,
Tunc illa cœlorum patet
Domus coruſcis mille flammarum globis
Accenſa ; Tunc dum metior
Hæc vaſta Mundi ſpatia ſyderei ſtupens ;
Deum loquentem, dum ſilet
Tellus & æther, audio ſtrepitu procul,
Senſus & imos vox Patris
Ut ſubeat, ipſe vel levem Favonius
Coercet auræ ſibilum.

Hæc templa Olympi, flammeo quæ fornice
Suſpenſa lætus conſpicor;
Hæc tota concors, quam rotant certæ vices
Ratione ſtabili, fabrica;
Meatus ille ſyderum, quo tempori
Lex certa conſtat & modus,
Quid ſint, & unde hic ordinis vigeat tenor,
Dum curioſus quærito:
Occurrit oculis illicò rerum optimus
Per cuncta mixtus conditor.

Mundi hujus inſtar, nunquid aſtrorum globi
Sibi quiſque mundus non erunt?
Quis tibi potentem dexteram, ſumme artifex,
Frænare demens audeat?
Fors (tacitus inſto) illic ſibi populum Deus
Et veri alumnum condidit,
Et moribus pluſquam aureis placidum fovet
Fors orbe in illo non eget
Tonitru, rebellem quo domet veſaniam,
Et quo procaces nos ferit.

Quânam arte dexter maximos illic ſibi
Populos volentes ſubdidit ?
Cura fuit illi ſcilicet ſe prodere
Pulchris colendum inſignibus.
Num populus ille vidit ærumnas , famem ,
Æſtum , ſitimque perpeti ?
Num fata miſeræ carnis & ſortem aſperam
Obire , quo diſcrimine
Pubem miſellam præſtet incolumem ſuo ?
Luſtrare num gentes , ſiti
Uſtum ſalutis publicæ ? num ſe cruci
Vitæ parentem ſubdere ?

Procul iſta Mundi vana multiplicis fides ,
Inane longè ſomnium
Nunc fuge : ſalutem nempe nobis attulit
Reparator unis optimus.
Quæ fax coruſcum lumine accendit polum ,
Hæc noctis umbram vincere
Apta modò fulget , atque opes nobis ſuper
Vi dives occulta dare.
Sed enim benigno ditat aſpectu fovens
Terras jacentes , & pluit
Rorem beatum , quem parum grato ſinu
Excipimus heu fœdè impii !

Alias & illa noctis obscuræ mihi
    Imago curas injicit.
Æn ille pulcher (inquio) Titan suos
    Extinxit ignes , tristibus
Terris & horror incubat ; sic & dies
    Lucere nobis desinet.
Et jam senectus multa quem gravem premit ,
    Incogitanti fòrs modò
Injiciet atram Mors nihil miserans manum.
    Hæc umbra fusco nuntiat
Velanda panno templa quàm primùm , & lares
    Pullo tegendos pallio :
Hæc flamma stellarum , exhibet funalia ,
    Queis pompa erit cadaveri.

Sic mihi beato vita felix otio
    Et innocens hîc ducitur ,
Dum tutum in umbra & dissitum vulgo procul ,
    Mente meditari singula , &
Excutere vires abditas rerum juvat.
    Votis anhelus fervidis ,
Suspiro Olympum , terque felices voco ,
    Quibus hic agellum sors bona
Dedit colendum , vulgus agrestûm ; rudes
    Hos terræ alumnos , aureum
Quibus reducit sæculum animus integer ,
    Et pura fraudis pectora.

Proh ! quis ſitire hìc gratiam, aut fluxas opes,
Diffluere vel luxu queat
Inter laborum, dura ? quiſque patrios
Hîc verſat agros impiger,
Et, quæ feraci providus ſinu abdidit,
Telluris almæ munera,
Multo aucta donec ipſa reddat fœnore,
Spe dives expectat ſuâ.
Dein meſſe felix veſcitur, ſed & fames
Huic ſemper eſt obſonium.

O rus beatum ! O candidos ſemper dies
Recto fluentes ſimplice !
Hic nuſquam iniquis æſtuans furoribus,
Accendit iras ambitus,
Armatque ferro dexteram ſitiens necis
Laudiſque pulchræ, quam fide
Poëta dubiâ, ſcriptor aut mendaciis
Fœtus, rependit bellico
Virûm labori. Quiſque lare tutus ſuo
Lauros cruentas deſpicit;

Læruſque

Lætuſque avito fundulo, uſuræ impias
Ignorat artes, perfidi
Hoſtis lucelli, nec ſtudet titulos ſibi
Emace nummo adſciſcere,
Quibus ſuperbus temnat agricolas avos,
Civeſque, quos latro vorax
Hauſit, cruento calcet inſultans pede.

Nec cura mordax, nec metus,
Humiles volare cernitur circum caſas.
Dulci ſopore lumina
Operum ſolutus claudit. Haud veritus, doſo
Ne litigator opprimens
Placidum cubili excutiat, & die ferox
Dictâ trementem protinus
Adire cogat Themidis ambiguæ lares,
Triſtis feraces aleæ.

Servire nulli ſuetus è magnatibus,
Jugique, quod lex putida
Imponit, expers, otio & tenebris ſuis
Securus, & vitæ arbiter,
Horas, ut animi ſuggerit votum, exigens,
Proh! quàm propinquus Numini
Percurrit, exors labis, æthereas domos,
Humumque liber deſerit.

Hæc me (latentem quandiu hîc tenet angulus)
Noctes diesque gaudia
Stimulant & urunt, menteque incensâ semel,
Adesse creduntur, simul
Ut pulcher illa præcipit mihi ambitus.
O ter beatum & amplius,
Extrema vitæ, quæ rotâ volucri advolat,
Si meta me sic occupet
Ad astra anhelum, mole nil tardum gravi!
Beatiorem centies!
Si candor & flos integer vitæ (tibi
Amice, qualis emicat)
Huc jure certo spondeant introgredi,
Et flammei vis spiritûs.

Tu tu monente propiùs afflatus Deo,
Humana cuncta temnere
Fortis, volatu libero mentis citus,
Jam pura libas Nectaris
Pocula, tuique oblitus & mortalium,
Cœlum rapis suspiriis;
Votoque plusquam montibus totis, humo
Dissitus, & urbes & virûm
Strepitus inanes, turbidique iras freti,
In arce tutus despicis,
Scelerisque purus, & tui victor, polo
Mercaris æternos dies.

GODEAU.

RUS SUCIACUM.

AD ILLUSTRISSIMUM. D. D. NICOLAUM LAMBERT, IN SUPREMO GALLIARUM SENATU SECUNDÆ LIBELLORUM SUPPLICUM DECURIÆ PRÆSIDEM INTEGERRIMUM.

Sint qui te Themidis fulgentem murice, Patres
Inter purpureos, Franci capita alta Senatûs,
Arbitrio ſortes populorum & fata regentem,
Mœoniis celebrare modis, vel pectine, certent
Dircæo. Sint qui auguſtâ gravitate ſerenum,
Et mille illecebris vincentem pectora dicant,
Auxilioque inopum caſus præſente levantem.
Hæc magnos ſtimulent laudum argumenta Poëtas;
Nos plectro leviore tuos modulamur honores:
Et tibi fors tenui ſurget molimine major
Gloria, quàm gravibus ſi quid paret ardua cœptis
Calliope, celſo nequicquam arguta cothurno.
Ruris namque tui ſanctos ceciniſſe Penates

Eſt ſatis, unus erit Vati labor, una voluptas.
Nempe ubi Suciacâ liber teris otia villâ,
Jura, Magiſtratum, trabeæque inſignia ponens:
Virtutum ſimul hanc ſedem chorus incolit omnis:
Namque loci Genio, Domini dum conſonat aſtrum,
Et nitido hoſpitibus molitur pollice mores
Blanda Charis, pulchro fluit incorrupta tenore
Fœtaque deliciis cæleſtibus, æmula Divûm
Vita tibi, & Regum fatis felicior, omnes
Exſuperat quos Patriciæ vel purpura gentis,
Vel Themidis labor atque fori circum afflat honores,
O mihi Villeridæ ſi ſpiritus & tuba, pulcher
Et furor Aoniis è fontibus hauſtus adeſſet!
Muſa tuam æterno pulſaret carmine villam,
Et nemorum tractus, umbraculaque hoſpita Muſis,
Et vitreos fontes, & florea prata, ſub altâ
Aut platano, aut rivi tenuem aſſultantis ad undam,
Palladiâ canerem vinctus ſacra tempora olivâ;
Et mihi Phæacum inciperent ſordeſcere rura,
Alcinoi nec opes mirarer, quando beatum
Una quies animi faceret, quam nactus amœno
Seceſſu, magnos æquarem ſorte Dynaſtas,
Et mihi fata auro nerent felicia Parcæ.
Nunc quid agam ſævo jactatus turbine, portum
Nil niſi ſuſpirans? miſero mihi, quid pede dextro
Succedat? vix (heu) nova quæ tibi carmina fundit
Villerides, Latiâ interpres do verſa Minervâ.

Godeau.

RUS SUCIACUM.

Habens respondentem adverso aspectu Lutetiam.

ODE.

CURIS solutum, redditum memet mihi,
Statione tutâ conditum,
Agitare totos hic dies proh! quàm juvet,
Urbis tumultu, & tristibus
Quas aula Regum parturit nugis procul!
Proh quanta! quàm pulchra aspici,
Populosa pandit se mihi Lutetia!
Hinc in recessu quàm placet!
Juvat intueri ut porrigit pomœria,
Cœloque turres inserit
Superba latè. Sic mihi tota aurea
Renidet, exors artium
Tandem malorum, & illius contagii
Quod ubique mores inficit,

Vitioque mentes faſcinat. Nihil huc volat
Lethalis auræ ; candida
Nam cuncta præſtat & loci genius , fides
Et ſancta amici , quem meus
Pectoris aperti candor , & recto indoles
Incocta devinxit mihi.
Impunè verax , totus & juris mei :
Hic mentis arcana intimæ
Effutio , nullius obſequii jugo
Addictus , aut faſtidii
Leges ſuperbi veritus , aut nutus heri.

Hic fas , decorâ dum jecur
Mihi bile fervet , tundere, & faſtu & probro
Secare quos laus unica
Commendat , emptum munus , aut ſanguis Patrum
Qui degener venis fluit.
Palam hoſtis uro , quotquot inficit color
Fucis adulter ſplendidis.
Quin , uſque Domini gratiâ licèt integrâ ,
Sannis jociſque carpere
Quidquid profana aut invehit licentia ,
Aut ſomniis æger parit
Animus , vel error ſtolidus illudens , malâ
In vulgus inducit lue.

Hos ſibi dicavit proprios verum lares,
Hic cuncta virtuti favent,
Cuncta obſequuntur prona, nec nos ſervitus
Indigna frænat, & jubet
Probare, noſtris vel referre moribus
Quod publici præpoſterum
Cacoëthes usûs, vel decori putida
Lex indecorè ſuggerit.
Nuſquam hic maligna fœminæ veſania,
Nec garrulus regnat furor.
Fatui Potentis nec libido, nos grave
Vorare cogit tædium.

Odioſa facies nulla nos urit, nihil
Menti reluctatur bonæ.
Nemo inſolentes turpiter ſervus colit
Fortuna quos fecit Deos,
Nec ſtomachus ardens, cogitur lentus pati,
Inſulſa tot quos civitas,
Pietate fictâ ſanctulos effert polo,
Molli-ve luxu perditos
Miratur, aut terrâ erutos humeris vehit
Ad alta honorum culmina.

Nulla hic juventus barbarum in morem procax
Lascivit, & stultè ferox
Suo triumphat & furit vitio ebria.
Nemo optimatum turgidus
Fastu, severam nube frontem contrahit,
Aut dum serenus aspici
Ambit, superbas diluens rugas, sibi
Usurpat os fictâ malè
Gravitate constans, pondus & supercilî
Quod nec tueri sit potis.

Nec Themidis ullus cultor, oblitus togæ,
Mentitur ense militem.
Longâ nec Abbas perditus lasciviâ,
Affectat artes lubricas,
Unctus capillos, totus & luxu madens;
Plebeius & nemo impudens,
Cultu Dynastas æmulatur splendidos:
Non arrogans Didascalus;
Fisci redemptor nullus hic plebeculæ
Insultat ærumnis ferox.

Ignavæ

Ignava ludit nulla nobilium cohors,
Quæ destinata frangere
Hostile vallum, ceu fugax tremit hinnulus,
Imbellis umbram quæritans,
Et genua solvi sentit & pectus sibi,
Ubi excitatur classico.
Eheu! voluptas gloriâ potior viros
Dum Frangit, arma Francicus
Et signa miles deserit, vestigia,
Ubi vel heroum premit.

Abest inertis pulvere indocto scholæ
Pubes adhuc quæ sordida,
Jejuna callens formularum dogmata
Gnomasque juris, arbitra
Vitæ necisque, Themidis ascendit Thronum,
Infracta nervos, otio
Putri sepulta turpe senium contrahit,
Probrum Senatûs: & togæ
Dedecus, inanem dum sedens statuam refert,
Et somnolentis nutibus,
Sine mente larva dictitat sententiam.

Non aleator hic vagus
Annos fugaces exigens inutilis,
Cunctos oberrans circulos,
Liminaque lustrans, sicubi vacet locus
Quo substinere tertias,
Et terrere inertes possit horas ludicro.
Non nympha mentis frivolæ,
Et vana studiis lusitans procacibus:
Undante plumâ quam torus
Extructus altè detinet, medius polum
Cùm Sol perurit ignibus,
Visurus idem fœminam cinctam choro,
Dulcique amorum fascino
Insanientem, cum freto Hesperio cadens
Extinguet ardentes rotas.

Nulla hîc inanes aucupans rumusculos
Regnat susurronum cohors,
Strepitque bombis gaudio cœca aut metu,
Imisque nymphas fontibus
Jurgando vana territat. Compos mei
Procul tumultu garrulo,
Expecto donec publica queam fide
Eventa certus discere.
Nec me (secundum si quid aut iste intulit
Casus) boatu verberant
Lites inepto pignore aut certantium,
Aut stulta somniantium.

Non Scriptor auras gloriæ captans leves,
Amore cœcus & ſui,
Irrumpit, urgens tumidus ut Muſæ novos
Partus legenti commodem
Attentus animum, aut ipſe vel feſſus legam;
Hic nulla puri liminis
Faciem indecorè ſordidant programmata,
Dum ſcripta inepta nuntiant.
Nemo operis autor frigidi irrepens dolo,
Fert pignus aut laudem ingenî.

Virago putres nulla litterulas crepans,
Nullus Palœmon putidè
Sapiens magiſtrum, detulit palmæ decus,
Si quis ſonantem dulcibus
Numeris, & aptâ tinnientem clauſulâ,
Inanis Orator rei,
Linguam expedivit. Scilicet malus arbiter,
Inter minutam Palladis
Cenſet cohortem, aſcribit & vulgi choro,
Decore pura ſimplici
Cui vena pleno ab alveo placidè ſalit,
Nec arte nec fuco potens.

Non esuritor, plurimus qualis solet,
Mensas optimas obsidens,
Ingerere sese, cuncta ceu negotia
Versare dexter, non dolis
Et fraude grassans turba palponum, auribus
Dulci insusurrat murmure.
Casta domus atras exigit pestes procul,
Quæ dum sequestras se ferunt
Pacis, habilesque venditant connubio
Pares amicè jungere,
Domosque pulchrè legibus componere,
Res nulla cedit prosperè.

Nemo frequentat limen, assiduus Duces
Sonare magnos, infimæ
Si fœce plebis oblitus quamvis adhuc
Civis, sui qui non memor,
Stolidus superbis se Dynastis omnium
Horarum amicum jactitat,
Moresque stupidæ despicit viciniæ,
Quod metiatur se suo
Sana pede, laudem nec putet vires supra
Sortemque cristas tollere.

Abeſt & artes frivolas vanus crepans
Nugator, œſtro quem premit
Furor, parare ſi quid uſpiam affabre,
Felix laboris extudit
Dædalus, inani doctus invento viros
Pecuniis emungere.
Proh! quot malignis pelleretur ſibilis,
Cui pruriat mens promere
Onus metalli quo crumena tunditur,
Eboriſve pondus Indici,
Helleboro & aptas continendo pyxides,
Queis verticillus emicat
Specie decorus, atque fabri induſtriâ,
Et arte multâ nobilis.

Cupediarum delicatus artifex,
Cœnæ magiſter, jurium
Subtilis author, & voluptates gulæ
Creare doctus, hinc procul.
Procul & tyrannus guſtui certans dare
Menſæque leges ferreas,
Animus quod æger dictat hoc ſolum probans.
Artes culinæ nil ego
Modoſque curo, nec ſapit mihi callidè
Judex palatum quæ meri
Saliva linguæ dulciùs reſpondeat,
Subeatque venas leniùs.

Non ullus ægri credulas ſicarius
Aures jacentis obſidiens,
Pretium veneni, quod minutis obtulit
Globis coactum, fert vafer,
De morte magnum cum lucro expiſcans decus,
Nec, ſi quis ægrotat leve
Quod & diœta ſanet & lenis quies,
Pæon doloſus illicò
Adeſt miſello porrigens catapocia
Expreſſa flammis Colchicis,
Quibus & ſupremam ægrotus accerſat diem,
Lethum morari dum ſtudet.

Inculta nemo huc oppidi ſtudia intulit,
Aſper vel urbanus malè,
Creans lepore tœdium illepidus ſuo.
Nemo aulicus ſtultè arrogans
Inſultat urbi, deſpuens probro & jocis
In civium mores ferox,
Falſo colore infidus exemplum exprimens
Referre quod demens parat.

Nos nulla noxæ ſimilis offendunt probra;
Aut triſtiori imagne
Species cruentæ vulnerant. Procul exulat
Hirudo plena ſanguine
Uſura, totas eximens vulgo domos;
Ornanſque pulchro ſtemmate.
Nemo repente dives, & felix latro,
Populo nocere induſtrius,
Se profuiſſe civibus jactat ſuis,
Queis intulit cladem ultimam.

Superis nec ullus hiſtrio oppedens, malus
Fingens Dei ſe vindicem,
Quatit immerentes fulmine, aut ſemper tonans.
Cenſor ſuperbus territat,
Amore quamvis ipſe reſtagnet ſui,
Et circulator perfidus,
Nunc tortuoſas mille per repens vias,
Fraudes tenebris implicet,
Pleno aut theatro, totus ad ſpectaculum
Virtute fictâ ſplendeat.

Non hîc avara genitor afflatus lue,
Trifti catenâ filiam
Stringens gementem carceri addicit facro.
Non impiè latro pius,
Spoliis, cruentâ fraude quæ plebi abftulit,
Aras & ornat & ftruit,
Porticibus altis imprimens & limini
Nomen fcelestus & nefas.

Non Pompâ inani cinctus, & multâ face
Quâ noctis umbra vincitur,
Et longa lucet ignibus mœftis via,
Dandus fepulchro nobilis
Senex, fuperbo funere oftentans opes,
Effertur, ingens ordine
Quem ponè luctu turba fimulato fubit,
Debere nil ultrà putans,
Si vefte circumftet cadaver funebri,
Cœtuque buftum ferveat,
Et pannus ater veftiat facros lares,
Sonetque templum næniâ.

Nuſquam hîc Sacerdos pulpito legit arduus
Triſtes tabellas indices
Vincli jugalis, pulchra quod virgo ſubit
Cum dote magnâ, quam procus
Opum maritus ambit unam ducere.
Hîc nulla caſtam fœmina
Tædam erubeſcit, ſancta quam debet fides
Accendere igne mutuo:
Malè delicatus nullus & ducit probro
Ardere ſponſus conjugem
Quam ſorte felix conſonâ fatum dedit,
Æterna ſtringens vincula.

O rus beatum! quo licet mihi perditos
Vitare cœtus, & luem
Morum, ſuperba quam fovet Lutetia
Perſtare nam quis integer
Tot vitia contrà, tot queat contrà improbos
Urbis tumultus? hinc fides
Abeſt, & alma Veritas, Veri & comes
Cum Pace Candor exulat.
Virtutem iniqua ſervitus illic premit,
Et atra fraus fert præmium.

Illic malignus litium regnat furor,
Stimulis lucelli fervidus.
Scelusque (sortis sicubi aspirat favor)
Curru triumphat aureo.
Matrona flammas nutriens adultera
Hac labe fulget pulchrior,
Et sponsus ipse conjugis leno, suum
Volens tuetur dedecus.

Ibi Optimatum luxus immanis, viros
Domos & ipsas devorat;
Quamvis maligni lex honoris putida
Vetet tenaces solvere.
Plurimus & altos filius terræ duces
Æquare sumptu nititur;
Cultuque Regum nuribus ostentat pari
Se plebis imæ fœmina.

Legum potestas nulla. Nam quo durior
Fortuna mortales premit,
Fræni impotentis hoc minùs ratio regit,
Modumque pravi nesciunt,
Dum metiuntur luxus & protervia
Quod erogandum fratribus
Natura jusque lege certâ dictitant,
Sanguisque cunctis concolor.

Illic profano ſcena ſurgens pegmate
Molles propinat fabulas,
Quæ corda ſolvant; atque Sirenum modos,
Queis ardeant medullitus.
Hic nempe Amores, & Joci, & zonam Venus
Soluta, motûs lubricos
Agitant protervis impudentes gaudiis.
Hinc molle fervet ludicrum,
Quod mima meretrix, actor & laſciviâ
Fractus, venenis imbuunt.

Veſanus æſtu mentis & linguæ impotens,
Errore cœcus devio,
Proles Gigantum, plurimus nebulo, impiis
Salibus profanus & jocis
Superos laceſſit, ſicubi ſcelerum queat
Stimulos, & ungues fallere
Vulturis in alto ſævientis pectore.
Ferocienti lux micat,
Undique tenebras & cavillos diluens;
Errare ſed vult improbus.
Illi libido dira virtus unica,
Impurus & mentis furor
Fit Deus; inane ſomnium eſt legis loco,
Tenax & error criminum.

Aras & ipſas, inſidet quibus Deus;
    Sanctos penates, impudens
Luxûs profani polluit veſania,
    Vox ipſa præconis ſacri,
Vigoris expers, nunc inanis buccina
    Præter ſonos nil parturit;
Nil niſi lepores luſitat Chriſti tuba;
    Ars una flores nectere,
Medicuſque mentis auribus tantùm ſtudet,
    Sermone compto tinniens.

Hic labe miſerâ quando ſeceſſus caret,
    Nihilque funeſti advolat;
Quis ſtupeat altâ pace compoſtâ domo,
    Regnare mentis optimæ
Gaudia, beato juncta Virtutum choro?
    Hic unus omnes afficit
Guſtus, voluptas una, quam felix Charis,
    Et candidus vitæ tenor
(Conſentientum fœdere) æternam facit.
    Moribus amœnis hoſpitis,
Quotquot ſodales advocat Genius loci,
    Sidere ſub uno conſonant.

Hinc nos & inde nobilis vicinia
  Cingit frequens Magnatibus,
Queis placida ſtudiis mitibus virtus dies,
  Fatis ſecundis, aureos
Nectit, beato quos & hoſpitibus ſuis
  Pares tenore comparant;
Urbanitatis penitùs intincti ſale,
  Semperque puri pectoris,
Erroris expers quos regit ſapientia,
  Et perſpicax vis conſilî,
Præſtantiores moribus ubique integris,
  Quàm præmiis & purpurâ.

Nubes Olympum nulla nobis inficit;
  Auræ hunc ſalubres angulum,
Et ſol ſereno pulcher æterno beant.
  Denſis opaci frondibus,
Pariete refecto mille per divortia,
  Tractus Poëtis hoſpiti,
Propinqua centum commodant umbracula:
  Et ipſa picta floribus
Obambulanti prata in immenſum patent,
  Quæ nec tumultu plebs vaga
Nec pulvis atro turbine obturbat putris,
  Sodalis aut ſtulto ſale.

Aër procellis densus, aut pluviæ minax
Absterret unus ; & vetat
Errare campis liberos. Nemo hîc malo
Livore tostus , obvios
Dicteriis vel lumine obliquo secat :
Nec densus occurrit globus
Sagax malignè , & mente lyncæâ vigil ,
Hinc inde cunctos callidus
Servare nutus. Curiosus aspici
Nemo ambulacri quæritat
Captare magni pulverem , & lasciviam
Mollem tuentum pascere.

Non usque nobis otiosum est otium ,
Aut vita nugarum ferax.
Lusus & ipsos condit ad normam exigens
Et fruge Pallas temperans.
Quicquid valemus arte , vel studio cati ,
Quicquid vel usus attulit ,
Diesve longa , quisque conferimus penu
Facili petitum , quo decus
Accedat & vis & nitor sermonibus.
Nec scurra quisquam frigidis
Hic malè facetus ludere affectat jocis ,
Aut rerum inanis garrulus.

Petulans maligni ſcommatis licentia,
Mordaxque carpendi furor,
Subire nuſquam ſidit innocuos lares.
Quin & ſuſurris ſicubi
Rumoribuſque, civitas quos parturit
Vacare triſtes cogimur,
Sic plena fructûs verba condimus, Salem
Et ſic acuti ſpargimus,
Ut & loquentes vana comitetur lepos;
Ludoque ſit compendium.

Lites cruentas, quas ſuperba protulit,
Et pervicax inſcitia,
Clamoſus irâ proprias nemo ſibi
Addicit, aut urget ferox.
Quid pertinaces dogmata æterno juvat
Dedecore inuſta proſequi?
Hic quiſque docilis obſequi, admittit jugum
Cervice pronâ, cum patet
Et tortuoſo Veritas problemate
Oraculi voce eruta.

Aliunde ſi quid diſcrepans opinio
Sentire diverſum & loqui
Jubeat. Nihil nos lite amicâ diſſonos
Tunc deſerit Concordia.
Quæ quiſque ſtudia, aut ludicra affectat ſibi,
Hæc liber, & totus ſui
Juris tuetur, pondus ut mentis jubet,
Sic vota, ſic curas regens.
Lex una Virtus, & parens Concordiæ
Aſſueta Recto mens bona.

Levare ludo forte ſi mentem velis,
Labore feſſus arduo:
Seu tibi ſecundus Senio faveat cadens,
Seu quid ferat damni Canis,
Idem animus, idem eſt & voluptatis modus,
Luduſque ſemper ludicrum.
Eſt nempe caſus aleæ res frivola,
Nec pallidus quiſquam ſtupet,
Tapetis oras circùm & alveolum premens,
Dum jactus infelix ſemel
Mactet ſodalem, & unus exitium ferens,
Nummos hianti adjudicet

Si quem medullas flamma cælestis coquens,
Inire vitæ semitam
Melioris urget, atque iter cœlo arduum
Patiendo dura rumpere,
Sanctos sodales non procul lucus tegit,
Quo magnus & FIEBETUS
Clausit beato funere extremum diem.
Impressa virtus scilicet,
Signansque cinerem nomen augustum, docet
Quas alma vires det Charis,
Quidve efficaci pectus accensum fide,
Labore possit consequi.

Spirare nempe numinis plenus mihi
Adhuc videtur & loqui:
Vox & sepulchri claustra rumpens, hæc sonat,
Quid vane moliris senex?
Siccine fugacis sæculi fumo ebrius,
Et sponte servus, compedes
Stringere laboras vinculis semper novis?
Quid sic obire vis miser,
Renuisque (fluxa dum tibi mundus negat)
Parare divinas opes.

GODEAU.

INDEX
RERUM HOC IN VOLUMINE CONTENTARUM.

APPROBATION.

J'Ai lû par ordre de Monseigneur le Garde des Sceaux un Manuscrit intitulé *D. Godeau Carmina*. Dont une partie est la Traduction Latine des Satyres, des Epitres & de l'art Poëtique de Mr. Boileau Despreaux. Cet illustre Poëte François avoit vû plusieurs de ces pieces ; il s'y reconnoissoit avec complaisance ; & avoüoit ingenieusement, que les expressions Latines dévelopoient souvent ses pensées, avec plus de force & d'éclat, qu'il n'avoit pû faire en notre langue. Le Public a deja fait un accueil favorable à quelques-uns de ces morceaux detachés qui ont vû le jour : je crois que ce recueil suivi, sera reçu avec autant de plaisir. Je n'y ai rien trouvé qui puisse en retarder l'impression. Fait à Paris le 23. jour d'Août 1736. DENISE.

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU, Roy de France & de Navarre : A nos amez & féaux Conseillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maîtres des Requêtes ordinaires de notre Hôtel, Grand-Conseil, Prevôt de Paris, Baillifs, Sénéchaux, leurs Lieutenans Civils, & autres nos Justiciers qu'il appartiendra : SALUT. Notre bien amé BARTHELEMY ALIX, Libraire à Paris ; Nous ayant fait remontrer qu'il souhaiteroit faire imprimer & donner au public *les Oeuvres de* NICOLAS BOILEAUX DESPPE'AUX, *avec des éclaircissemens historiques donnés par lui-même, à Paris mil sept cens vint-six*, *Avec les Traductions en Vers Latins des Satyres & Epitres du même* ; s'il Nous plaisoit lui accorder les Lettres de Privilege sur ce nécessaires : of-

frant pour ce effet de les faire imprimer en bon papier & beaux caractéres suivant la feuille imprimée & attachée pour modéle sous le contrescel des Presentes. A CES CAUSES, voulant traiter favorablement ledit Exposant, Nous lui avons permis & permettons par ces Présentes de faire imprimer lesdits Livres ci-dessus spécifiés en un ou plusieurs volumes, conjointement ou séparément, & autant de fois que bon lui semblera, sur papier & caractéres conformes à ladite feuille imprimée & attachée sous notredit contrescel, & de les vendre, faire vendre & débiter par tout notre Royaume, pendant le tems de six années consécutives, à compter du jour de la date desdites Présentes. Faisons défenses à toutes sortes de personnes de quelque qualité & condition qu'elles soient, d'en introduire d'impression étrangére dans aucun lieu de notre obéissance; comme aussi à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, faire vendre, débiter, ni contrefaire lesdits Livres ci-dessus spécifiez, en tout ni en partie, ni d'en faire aucuns extraits, sous quelque prétexte que ce soit d'augmentation, correction, changement de titre ou autrement, sans la permissiom expresse & par écrit dudit Exposant, ou de ceux qui auront droit de lui, à peine de confiscation des Exemplaires contrefaits, de trois mille livres d'amende contre chacun des Contrevenans, dont un tiers à Nous, un tiers à l'Hôtel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit Exposant, & de tous dépens, dommages, & interêts. A la charge que ces Présentes seront enregistrées tout au long sur le Registre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, dans trois mois de la date d'icelles; que l'impression de ces Livres sera faite dans notre Royaume & non ailleurs, & que l'Impétrant se conformera en tout aux Reglemens de la Librairie; & notamment à celui du 10 Avril 1725, & qu'avant que de les exposer en vente, le Manuscrit ou imprimé qui a servi de copie à l'impression desdits Livres, sera remis dans le même état où les approbations

y auront été données ès mains de notre très-cher & féal Chevalier Garde des Sceaux de France le Sieur CHAUVELIN, & qu'il en ſera enſuite remis deux Exemplaires dans notre Bibliotheque publique, un dans celle de notre Château du Louvre, & un dans celle de notredit très-cher & féal Chevalier Garde des Sceaux de France le Sieur CHAUVELIN; le tout à peine de nullité des Préſentes. Du contenu deſquelles nous vous mandons & enjoignons de faire jouir l'Expoſant, ou ſes ayans cauſe, pleinement & paiſiblement ſans ſouffrir qu'il leur ſoit fait aucun trouble ou empêchement. Voulons que la copie deſdites Preſentes qui ſera imprimée tout au long au commencement ou à la fin deſdits Livres, ſoit tenue pour dûement ſignifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & féaux Conſeillers & Secretaires foi ſoit ajoutée comme à l'original. Commandons au premier notre Huiſſier ou Sergent de faire pour l'execution d'icelles, tous actes requis & néceſſaires, ſans demander autre permiſſion, & nonobſtant clameur de Haro Chartre Normande, & Lettres à ce contraires. CAR tel eſt notre plaiſir. DONNE' à Verſailles le ſeiziéme jour de Juillet, l'an de grace mil ſept cens trente quatre, & de notre Regne le dix-neuviéme. Par le Roy en ſon Conſeil.

Signé, SAINSON.

Regiſtré ſur le Regiſtre VIII. de la Chambre Royale des Libraires & Imprimeurs de Paris, No. 783, Fo. 767, conformément aux anciens Reglemens, confirmés par celui du 28 Février 1723. A Paris le 5 Octobre 1734.

Signé, G. MARTIN, *Syndic*

De l'Imprimerie de CLAUDE SIMON, 1737.

